RIDDERKERK

Jaarstukken 2017

Inhoudsopgave

Leeswijzer ... 5
Jaarverslag ... 6
Algemene toelichting ... 7
Programmaverantwoording ... 8
Programma 1. Bestuur en (overheids)participatie ... 9
Programma 2. Veiligheid ... 16
Programma 3. Verkeer, vervoer en wegen ... 23
Programma 4. Economische zaken ... 30
Programma 5. Onderwijs ... 35
Programma 6. Cultuur, sport en groen ... 40
Programma 7. Jeugd(hulp) ... 50
Programma 8. Welzijn en zorg ... 57
Programma 9. Werk ... 64
Programma 10. Gezondheid en duurzaamheid ... 70
Programma 11. Ruimtelijke ontwikkeling en wonen ... 78
Programma 12. Financiën en algemene dekkingsmiddelen ... 84
Paragrafen ... 91
Paragraaf 1. Lokale heffingen ... 92
Paragraaf 2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing ... 97
Paragraaf 3. Onderhoud kapitaalgoederen ... 103
Paragraaf 4. Financiering ... 112
Paragraaf 5. Bedrijfsvoering ... 116
Paragraaf 6. Verbonden partijen ... 121
Paragraaf 7. Grondbeleid ... 129
Jaarrekening ... 131
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling ... 132
Saldo lasten en baten – gerealiseerd resultaat ... 135
Reservemutaties per programma ... 136
Balans met toelichting ... 139
Balans ... 140
Toelichtingen op de balans ... 142
Staat van vaste activa ... 142
Vlottende activa ... 143
Specificatie uitzettingen korter dan één jaar ... 144
Specificatie liquide middelen ... 145
Specificatie overlopende activa ... 145
Staat van reserves met toelichtingen op bestedingen ... 147

Staat van reserves ... 147
Toelichting op mutaties reserves ... 148
Staat van voorzieningen met toelichting op bestedingen ... 155
Toelichting en bestedingsoverzicht voorzieningen ... 155
Staat van vaste schulden ... 158
Specificatie vlottende passiva ... 158
Overige niet uit de balans blijkende verplichtingen met borgstellingen en garanties ... 159
Staat van gewaarborgde geldleningen ... 160
Indirecte garantstellingen via Waarborgfonds Sociale Woningbouw ... 160
Overzicht van hypotheekgaranties inzake eigenwoningbezit ... 161
Overzicht Wet normering Topinkomens ... 161
Overzicht SiSa ... 162
Overzicht eenmalige lasten en baten ... 164
Overzicht van gerealiseerde baten en lasten per taakveld ... 167
Staat van investeringen ... 169
Toelichting op staat van restantkredieten ... 171
Vaststellingsbesluit ... 175
Bijlagen ... 176
Bijlage 1: Controleverklaring ... 177
Bijlage 2: Doorgeschoven prestaties van 2017 naar 2018 ... 178
Bijlage 3: Overzicht verstrekte subsidies ... 180
Bijlage 4: Overzicht verwerving subsidies ... 182
Bijlage 5: Interbestuurlijk Toezicht ... 183
Bijlage 6: Verdeling BAR-uren ... 184
Bijlage 7: Bestuursrapportage Sociaal domein ... 185

Leeswijzer

Opzet
Om de leesbaarheid en de vergelijkbaarheid met andere gemeenten te vergroten zijn in deze jaarstukken onder de 12 programma's taakvelden opgenomen in plaats van clusters. Dit was ook al het geval bij de programmabegroting 2017-2020, waar deze jaarstukken een spiegel van zijn. Dit heeft zijn oorsprong in het Besluit begroting en verantwoording (BBV) en de begroting 2017.

Prestatie-indicatoren
De huidige prestatie-indicatoren zijn in de jaarstukken 2016 voor de eerste keer opgenomen en deze waarden worden gezien als nul-meeting. De indicatoren kennen verschillende bronnen, waaronder de burgerpeiling, het klanttevredenheidsonderzoek en waarstaatjegemeente.nl. In 2017 hebben 2.500 personen deelgenomen aan de burgerpeiling. Aan het klanttevredenheidsonderzoek hebben 140 personen meegedaan. De verplichte indicatoren op waarstaatjegemeente.nl worden constant verbeterd en aangescherpt. Dit heeft gevolgen voor de vergelijkbaarheid over de jaren. Sinds de invoering van de verplichte indicatoren zijn vijf indicatoren om diverse redenen vervallen.

Weergave
Net als in de begroting en de tussenrapportages voor 2017 worden de lasten als positief bedrag weergegeven en de baten als negatief bedrag. De genoemde bedragen zijn afgerond op honderden euro's, tenzij anders aangegeven.

Verschillenanalyse
De verschillen tussen de ramingen van de gewijzigde begroting 2017 en de realisatie in het jaar 2017 worden verklaard voor afwijkingen groter dan € 25.000. Dit is op grond van het bedrag genoemd in de Financiële Verordening Ridderkerk 2017, artikel 6 lid 3.
Wanneer in de verschillenanalyse een afwijking als structureel is beoordeeld, wordt dat expliciet in de toelichting vermeld. Alle overige afwijkingen zijn daarmee incidenteel. De structurele afwijkingen kunt u terugvinden in 'Samenvatting financiële uitkomst op hoofdlijnen'.

Verdeling naar taakvelden van de GR BAR-bijdrage en huisvestingskosten gemeentehuis
De provincie heeft naar aanleiding van de begroting 2017 een opmerking gemaakt over het ontbreken van de verdeling van de bedrijfsvoeringskosten (met name de personeelskosten) en huisvestingskosten over de taakvelden.

De basis voor de verdeling van de bedrijfsvoerings- en huisvestingskosten komt uit de begroting van de GR BAR-organisatie. De in de GR BAR-begroting berekende percentages per taakveld zijn één op één overgenomen in de gemeente.

Jaarverslag

Algemene toelichting

Samenvatting financiële uitkomst op hoofdlijnen

Er is een positief resultaat van € 3.876.200. Hieronder is een specificatie opgenomen van de afwijkingen die dit resultaat veroorzaakt hebben en een indicatie van structurele gevolgen.
In het overzicht wordt een voordeel met een min aangegeven.

Volgnr.	Raads-programma	Samenvatting verschillen jaarrekening 2017		Structureel
1	1	Herrekening voorziening wethouderspensioenen	-352.200	
2	6	Muziekschool	-167.900	
3	6	Onderhoud openbaar groen	136.300	136.300
4	6	Onderhoud speelvoorziening	116.800	30.000
5	7	Trajecten Zorg in Natura	457.800	350.000
6	7	GR Jeugdhulp Rijnmond, negatief resultaat	98.200	
7	8	Mantelzorgwaardering, onderbenutting budget	-121.800	
8	8	Inzet in wijkteams, maatschappelijk werk	137.600	
9	8	Verzakelijkingstraject SenW	307.400	
10	8	Wmo algemene voorzieningen, minder aanvragen	-121.900	
11	8	Inzet in wijkteams, welzijn in sociale wijkteams	-132.600	
12	8	Lagere kosten leveranciers voorzieningen Wmo/gehandicapten	-151.400	
13	8	Wmo huishoudelijke verzorging, daling aantal indicaties	-703.800	
14	8	Wmo toename begeleiding	273.300	
15	8	Wmo eigen bijdrage	174.700	
16	9	Wet BUIG (uitkeringen)	548.200	500.000
17	9	Minimabeleid	183.800	100.000
18	9	Sociale werkvoorziening, afrekening 2014	-106.600	
19	10	Klimaat, duurzaamheid	-159.600	
20	11	Winstneming grondexploitaties	-4.283.200	
21	12	OZB, toename areaal	-262.400	-262.400
22	12	Algemene uitkering	274.600	
23	12	Vennootschapsbelasting	-295.500	
24		Overige verschillen	274.000	139.800
			-3.876.200	993.700

Programmaverantwoording

Programma 1. Bestuur en (overheids)participatie

A. Programmavisie

We staan dicht bij onze inwoners in de wijken en luisteren goed naar onze inwoners. Daarbij realiseren we ons dat we niet alles zelf moeten willen doen en niet overal bij betrokken moeten willen zijn. In Ridderkerk betrekken we de burger bij beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering. Daarnaast is er veel ruimte voor burgers en organisaties om ideeën en initiatieven te realiseren en laten wij zaken los.
In Ridderkerk kan de burger rekenen op dienstverlening, die van goede kwaliteit is. De openingstijden van het gemeentehuis sluiten zoveel mogelijk aan bij de behoefte en je hoeft er niet lang te wachten. De ambtenaren van het gemeentehuis zijn correct en vriendelijk en helpen je snel en vakkundig. Onze inwoners ervaren het gemeentehuis als een gastvrije plek. Onze communicatie is tijdig en voor iedereen begrijpelijk.
Wij kunnen niet alles zelf en werken samen met de gemeenten Barendrecht en Albrandswaard in de ambtelijke BAR-organisatie. Zo bieden we de inwoners en ondernemers van Ridderkerk de dienstverlening waar zij recht op hebben.

Als dat nodig is, werken we met nog meer gemeenten samen. We kijken daarbij niet alleen naar de gemeenten in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, maar ook daar buiten. Dat vindt zijn weerslag in verschillende samenwerkingsverbanden.

B. Trends en ontwikkelingen

Bestuur

Samen met de aanjaaggroep is de ontwikkeling van overheidsparticipatie verder vorm gegeven. Hierbij gaat het vooral om een gedragsverandering van alle betrokkenen. De overheid neemt de zaken niet uit handen, maar ondersteunt waar dat nodig is. Inwoners benutten de kans om tijdens vergaderingen van wijkoverleg, wijkspreekuur, de jaarlijkse ideeëndag en de inloopspreekuren van het college hun ideeën, opmerkingen en klachten in te brengen. De wijkregisseurs zijn hierbij de spin in het web tussen burger, bestuur en organisatie.

Op 14 september 2017 is de Omgevingsvisie Ridderkerk 2035 vastgesteld. De omgevingsvisie is tot stand gekomen in samenspraak met raadsleden, collegeleden, bewoners en ondernemers. Mede door de uitgebreide inbreng uit de samenleving is een lange termijn visie ontwikkeld, die richting geeft aan toekomstige ontwikkelingen in Ridderkerk.

De samenwerking binnen de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) is in 2017 voor wat betreft de regionale bereikbaarheidsagenda en de gezamenlijke economische agenda doorontwikkeld. Naast samenwerking in de MRDH wordt met andere (buur)gemeenten en Drechtsteden op diverse gebieden samengewerkt.

Burgerzaken

De trend dat onze inwoners (bedrijven en instellingen) een goede digitale dienstverlening én een persoonlijke benadering willen heeft zich verder voortgezet. Een inwoner wil zo snel mogelijk en zo goed mogelijk geholpen worden. Deze dienstverlening wordt verwacht op momenten dat het de inwoner het beste uitkomt.

Het persoonlijk contact aan de balie wordt niet langer tussen negen en vijf verwacht, maar juist ook in de avonduren. Bezoek aan de balie gaat ook steeds vaker op afspraak. Bezoekers hebben hierdoor een korte wachttijd.

Inwoners willen zoveel mogelijk kiezen welk kanaal zij gebruiken. Dit kan telefonisch zijn, maar ook persoonlijk, digitaal of via sociale media. Het contact via een kanaal zoals WhatsApp vindt vooral plaats in de vroege ochtend en einde middag/avond.

Het digitale klantcontact heeft in 2017 niet geleid tot afname aantal klantcontacten. Juist meer inwoners weten ons te vinden.

In tegenstelling tot wat in de begroting is aangegeven, is het proces rijbewijzen op dit moment nog niet overgenomen door RDW. Er staat momenteel een pilot in de steigers om de aanvraag van het rijbewijs te digitaliseren. De digitale aanvraag gaat dan direct naar het RDW, zonder tussenkomst van de gemeente. Het afhalen gebeurt dan nog wel bij de gemeente.

C. Wat hebben we bereikt?

Bestuur

Het merendeel van de inwoners waardeert de gemeente als een fijne plek om te wonen en te leven. Het gemeentebestuur biedt inwoners en ondernemers de helpende hand als dat nodig is. De bereikbaarheid met ov, auto en fiets is goed en voorzieningen zijn veelal in de buurt. Door het jaar, maar vooral in de zomermaanden zijn er diverse evenementen, waarbij de gemeente desgevraagd een faciliterende rol vervult. De evenementenregisseur heeft de rol van procesbegeleider bij het aanvragen van een vergunning.

Burgerzaken

We hebben een snelle en laagdrempelige dienstverlening door het invoeren van nieuwe en het verbeteren van bestaande contactkanalen.

- We hebben bereikt dat onze inwoners, bedrijven en instellingen steeds beter gebruik kunnen maken van onze digitale dienstverlening. Daarbij hebben wij aandacht gehouden voor onze persoonlijke dienstverlening.
- Er is een hoge klanttevredenheid gemeten bij het contact aan de balie.
- We hebben een goede bereikbaarheid en dienstverlening via de telefoon.
- We hebben een goede en snelle dienstverlening aan de balie.
- Onze dienstverlening is dicht bij de inwoners. Het gemeentehuis blijft een erg belangrijke locatie voor persoonlijk contact. Indien nodig vindt onze dienstverlening aan huis plaats, in plaats van in het gemeentehuis.
- We zijn goed aangesloten op diverse media waarmee de gemeente in contact staat met inwoners en bedrijven. Naast Blauwkai, website en gemeente-app zijn dit ook sociale media zoals Twitter, Facebook en WhatsApp. Wij benutten deze niet alleen om te informeren maar ook om signalen op te vangen over datgene wat leeft. Wij spelen ook in op het feit dat inwoners deze media steeds meer via hun telefoon of tablet ontvangen. De inhoud van onze informatie is goed leesbaar ongeacht het soort medium dat je gebruikt.

Bestuursondersteuning

Het gemeentebestuur is op een juiste manier ondersteund. Samen met de griffie is de informatievoorziening verbeterd van vragen die voor, tijdens of na de vergaderingen van raadscommissies door raadsleden aan het college worden gesteld. De vragen en antwoorden zijn via de website van de gemeente door iedereen te raadplegen.

D. Wat hebben we daarvoor gedaan?

Bestuur

Voor Rijsoord is in samenwerking met inwoners, partners en de wijkregisseur een wijkprogramma opgesteld. De wijkprogramma’s voor de wijken Oostendam, Ridderkerk West zijn in samenwerking met inwoners, partners en de wijkregisseur opgesteld. Voor Rijsoord is het wijkprogramma door de gemeenteraad vastgesteld. De voorbereiding voor het wijkprogramma voor Ridderkerk Oost is gestart. De verschillen tussen de wijken komen ook in de wijkprogramma’s naar voren. De wijkregisseurs kennen hun wijken als geen ander en zijn daarom van grote waarde voor de uitvoeringsorganisatie bij de ontwikkeling en uitvoering van beleid.
In de hal van het gemeentehuis is de Huiskamer van de gemeente gerealiseerd. Hiermee is een laagdrempelige toegang en verblijfsruimte ontstaan waarvan veel gebruik wordt gemaakt.

In 2017 zijn opnieuw spreekuren van het college, de ideeëndag en dag voor nieuwe inwoners gehouden. Van deze mogelijkheden om collegeleden informeel te spreken wordt veel gebruik gemaakt. In 2017 hebben het college en de afzonderlijke portefeuillehouders weer verschillende wijken, bedrijven en organisaties bezocht. Gezien de belangstelling daarvoor mag gezegd worden dat deze bezoeken zeer gewaardeerd worden.
De Ridderkerkse bestuurders laten op regionaal, provinciaal en landelijk niveau het eigen geluid van Ridderkerk horen.

Burgerzaken

- In 2017 hebben we nog een aantal producten en diensten gedigitaliseerd. Deze producten en diensten kunnen digitaal worden geraadpleegd en/of aangevraagd. In 2017 hebben wij onder andere de volgende formulieren gedigitaliseerd: Meldingsformulier Wmo, Melding voorgenomen huwelijk of partnerschap registreren en Vergunningsvrij evenement melden.
- Wij zijn aangesloten bij landelijke initiatieven om ervaring op te doen in de ontwikkeling van digitalisering van de dienstverlening. In 2017 is dit het initiatief APV Regelhulp. Een Regelhulp vertelt een ondernemer aan de hand van een aantal vragen welke regels op zijn bedrijf van toepassing zijn en wat dit voor hem betekent.
- Door scherpe sturing hebben wij blijvende aandacht gegeven aan korte wachttijden in het callcenter en aan balies.
- De openingstijden zijn met ingang van juli 2017 aangepast. Er wordt meer op afspraak gewerkt en we zijn een extra avond geopend. Dit heeft geleid tot fors kortere wachttijden.
- De inzet van sociale media is stap voor stap verder uitgebreid. Er is vooral geluisterd, maar ook actief geïnformeerd. De behoefte van inwoners is vooropgesteld.
- In 2017 zijn de digitale contactkanalen, zoals WhatsApp en Facebook, verder ontwikkeld. Het aantal volgers op Facebook is bijna verdubbeld. Het aantal WhatsApp-berichten per maand is ongeveer 300 berichten.
- Er is continu verkend hoe wij digitaal met de inwoners en bedrijven kunnen communiceren en producten leveren. Daarbij maken wij gebruik van data en webstatistieken. Bovendien nodigen we geregeld inwoners uit om ons digitale dienstverleningskanaal, de website, te testen en te bekijken of onze website aansluit bij de vragen die zij hebben. Uitgangspunt is hierbij dat de dienstverlening snel, eenvoudig en laagdrempelig is.

Bestuursondersteuning

De wijkregisseurs hebben intensief contact met de wijkoverleggen, die het bestuur adviseren over onderwerpen die de wijk aangaan. Samen met de wijkregisseurs werken de wijkoverleggen aan de doorontwikkeling van hun rol.
Vooral de wijkregisseurs zorgen er voor dat het wijkoverleg en de inwoners zo vroeg mogelijk betrokken worden bij vormgeving van projecten in hun wijk. Bij die projecten wordt dan ook aangegeven hoe de participatie is verlopen en wat er met de inbreng is gedaan. We publiceren wekelijks de besluiten van het college op de website. Ook in 2017 is de bestuurlijke planning per kwartaal voorgelegd aan het Presidium.
De raads- en commissievergaderingen zijn te volgen via de website en na afloop worden deze gearchiveerd, zodat zij na te luisteren zijn.

E. Wat heeft het gekost?

Programma		Omschrijving taakvelden	Begroting 2017	Begroting na w ijziging	Rekening 2017	Verschil
1 Bestuur en (overheids)participatie			(+ = lasten / - = baten)			
Taakveldverdeling						
Lasten			**28.339.200**	**28.478.500**	**18.260.400**	**-10.218.100**
	0.1	Bestuur	16.271.500	16.512.300	3.018.400	-13.493.900
	0.2	Burgerzaken	515.300	515.300	2.030.400	1.515.100
	0.4	Overhead	11.552.400	11.450.900	13.211.600	1.760.700
Baten			**-1.583.800**	**-1.583.800**	**-2.521.800**	**-938.000**
	0.1	Bestuur	-753.900	-402.200	-1.017.500	-615.300
	0.2	Burgerzaken	-829.900	-829.900	-913.500	-83.600
	0.4	Overhead	0	-351.700	-590.800	-239.100
Saldo - Lasten en baten			**26.755.400**	**26.894.700**	**15.738.600**	**-11.156.100**
Reservemutaties programma 1						
Stortingen	0.10	Mutaties reserves	0	66.700	66.700	0
Onttrekkingen	0.10	Mutaties reserves	0	-90.000	-55.000	35.000
Saldo - Reserves			**0**	**-23.300**	**11.700**	**35.000**
Gerealiseerd resultaat Bestuur en (overheids)participatie			**26.755.400**	**26.871.400**	**15.750.300**	**-11.121.100**

Toelichting begrotingsrechtmatigheid

De lasten van dit programma zijn na correctie van de verdeling van de personeels- en huisvestingskosten binnen het geraamde bedrag gebleven.

Omschrijving	Bedrag afwijking
0.1 Bestuur Lasten Baten Voordelig saldo - € 14.109.200	 -13.493.900 -615.300
0.4 Overhead Lasten Baten Nadelig saldo € 1.521.600	 1.760.700 -239.100

Wethouderspensioenen voordeel € 352.200

Door een hogere rente stijgt de voorziening van de wethouderspensioenen sneller en kan het saldo van de voorziening naar beneden worden bijgesteld. Hierdoor kan, in plaats van een storting in de voorziening van € 126.900 zoals geraamd, een bedrag van € 225.300 uit de voorziening vrijvallen. Het totale incidentele voordeel hierdoor is € 352.200.

Gemeenteraad voordeel € 50.000

Er is weinig gebruik gemaakt om bij te scholen of trainingen te volgen. Daarnaast zijn de fractiegelden niet volledig gebruikt. Andere voordelen komen door minder vergaderingen en een subsidie van de Europese Commissie.

BAR-bijdrage nadeel € 71.200

Door een hogere doorbelasting van uren en overhead naar de grondexploitaties en investeringen is een voordeel gerealiseerd van € 642.600.

Het nadeel wordt veroorzaakt door ons aandeel in de nadelen uit de 2e Tussenrapportage 2017 BAR-organisatie van € 446.200 en rekeningresultaat 2017 van € 296.200.

Overige kleine verschillen hebben een nadelig effect van € 31.800.

Binnen het rekeningresultaat van de BAR-organisatie is met het doorschuiven van € 150.500 voor invoering van de Omgevingswet, resultaatgerichte inkoop jeugdzorg en het afvalbeleidsplan naar 2018 rekening gehouden.

Kosten voormalig personeel voordeel € 34.600

De kosten hebben betrekking op WW- en WIA-lasten van voormalig personeel en de (senioren)bijeenkomsten. Het voordeel 2017 is ontstaan omdat WW-lasten tijdelijk niet in rekening zijn gebracht, omdat voormalig personeel arbeidsongeschikt was. De WW is opgeschort, maar start weer zodra het voormalig personeel weer arbeidsgeschikt is. In de situatie dat voormalig personeel arbeidsongeschikt blijft zal de raming voor de WW-lasten worden ingezet om de WIA-lasten te dekken (eigenrisicodrager).

Juridische zaken nadeel € 85.300

Dit zijn de extra kosten die gemaakt zijn voor de behandeling van een veelheid aan (WOB)verzoeken, klachten, bezwaren, beroep en hoger beroepszaken van één burger. De behandeling van deze zaken zou een zodanig beslag leggen op de beschikbare capaciteit van de afdeling Juridische zaken dat hierdoor andere werkzaamheden in gevaar zouden komen. Er is daarom gekozen om hiervoor externe capaciteit in te huren. De behandeling van deze zaken is nu sterk gericht op het verminderen dan wel voorkomen van nog meer verzoeken.

BAR-bijdrage taakveld bestuur voordeel € 13.611.300

De personeelskosten in de BAR-bijdrage zijn in 2017 nog geraamd op het taakveld bestuur. De personeelskosten in de werkelijke BAR-bijdrage zijn verdeeld naar de diverse programma's.

Toerekening BAR-bijdrage	nadeel € 141.700
Toerekening huisvesting bestuur	nadeel € 136.300
Toerekening huisvesting overhead	nadeel € 1.090.100

Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 voordeel € 64.100

Omschrijving	**Bedrag afwijking**
0.2 Burgerzaken	
Lasten	1.515.100
Baten	-83.600
Nadelig saldo € 1.431.500	

Leges voordeel € 56.200

In 2017 zijn er ruim 880 stuks meer rijbewijzen uitgegeven en ruim 1.000 meer reisdocumenten. Dit heeft verschillende oorzaken.
Door de invoering van het nieuwe model rijbewijs in 2006 is er een golfbeweging in de verkoop ontstaan. De jaren 2016, 2017 en 2018 laten een hoger verkoop aantal zien dan gemiddeld in een jaar. Daarnaast is het tegenwoordig mogelijk om vanaf het 17e jaar rijexamen af te leggen wat heeft geleid tot een hogere uitgifte van rijbewijzen.
Voor de reisdocumenten geldt dat vanaf juni 2012 de mogelijkheid is vervallen om kinderen in het paspoort van de ouders bij te schrijven. Deze landelijke maatregel heeft destijds geleid tot een hogere verkoop van reisdocumenten. Deze reisdocumenten hadden een geldigheid van vijf jaar waardoor in 2017 ook hogere aantallen verstrekt zijn.

Toerekening BAR-bijdrage	nadeel € 1.347.500
Toerekening huisvesting	nadeel € 136.300

Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 3.900

Omschrijving	Bedrag afwijking
0.10 Mutaties reserves	
Stortingen	0
Onttrekkingen	35.000
Nadelig saldo € 35.000	

Er is geen aanwending van de Algemene reserve ingevolge het afvalbeleidsplan € 35.000. Dit leidt tot een nadeel.
De € 35.000 dekking voor de BAR-kosten in de Algemene reserve heeft te maken met inzet van de schoonmaakploeg bij Wijkbeheer. Deze werkzaamheden hebben niet plaatsgevonden. Er hoeft dus geen dekking plaats te vinden vanuit de Algemene reserve dit jaar. Er wordt daarom voorgesteld om de aanwending door te schuiven naar 2018.

F. Prestatie-indicatoren

In Ridderkerk wil het gemeentebestuur dicht bij de inwoners staan en moet men kunnen rekenen op prima dienstverlening. Over de gehele linie kunnen we stellen dat Ridderkerkers tevreden zijn over de gemeente. We zien een duidelijke verbetering van het percentage Ridderkerkers dat vertrouwen heeft in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd. We zijn trots op de waardering voor de Blauwkai. Burgers waarderen dit met een 7,2. Bijzonder is dat de klanttevredenheid over het baliecontact is verbeterd (8,2!), maar dat de tevredenheid over het klantcontact zelf is gedaald. Ook de klanttevredenheid over het telefonische contact is sterk verbeterd. Het is goed om te constateren dat alle inzet in de BAR-organisatie op dit thema haar vruchten af heeft geworpen.

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Jaarrekening 2016	2e Tussen-rapportage 2017	Jaarrekening 2017
1.	Burgers en organisaties krijgen voldoende ruimte om ideeën en initiatieven te realiseren. Bron: Burgerpeiling	Gemiddelde score (1-5) • Helemaal eens • Niet eens/niet oneens • Helemaal oneens Vergelijkbare gemeenten: helemaal eens	3,2 (2016) 38% 46% 16% 35%	Ongewijzigd	3,2
2.	% inwoners dat vertrouwen heeft in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd. Bron: Burgerpeiling	Gemiddelde score (1-5) • Heel veel • Niet veel/niet weinig • Nauwelijks tot geen Vergelijkbare gemeenten: heel veel	3,2 (2016) 35% 51% 14% 26%	Ongewijzigd	38% 46% 12% 35%
3.	Waardering inwoners algehele gemeentelijke dienstverlening Bron: Burgerpeiling	Score 1-10.	6,9 (2016)	Ongewijzigd	6,9
4.	Waardering van de inwoners voor de communicatie. Bron: Burgerpeiling	Score 1-10.	6,9 (2016)	Ongewijzigd	6,9
5.	Waardering door inwoners van het vernieuwde gemeentejournaal De Blauwkai. Bron: Burgerpeiling (extra vraag)	2016 is de 1e jaargang van het blad.	7,2 (2016)	Ongewijzigd	7,3

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Jaarrekening 2016	2e Tussen-rapportage 2017	Jaarrekening 2017
6.	Tevredenheid over de dienstverlening via de digitale faciliteiten (website). Bron: Burgerpeiling	Hoger dan vergelijkbare gemeenten. Vernieuwde website is halverwege het jaar live gegaan.	6,9 (2016)	Ongewijzigd	7,0
7.	Klanttevredenheid (balie)contact Bron: Klanttevredenheidsonderzoek Bron: Burgerpeiling	Totaal oordeel aan loket. Klantcontact. Score 1-10.	7,8 (2016) 7,2 (2016)	7,5 (2014) 7,6 (2015) 7,8 (2016) 7,0 (2016)	8,2 6,9
8.	Klanttevredenheid telefonisch contact. Bron: Klanttevredenheidsonderzoek	Cijfers gegeven o.b.v. contact afgelopen jaar.	6,7 (2016)	Ongewijzigd	7,7
9.	Waardering maatschappelijke organisatie en instellingen contact met de gemeente. Bron: Ondernemerspeiling	Communicatie met bedrijfsleven: • Mogelijkheden om met ambtenaren in contact te komen. • Mogelijkheden om met bestuurders zoals burgemeester en wethouder in contact te komen.	6,5 (2016) 7,0 (2016)	Ongewijzigd	Niet gemeten
10.	Waardering ondernemers algehele gemeentelijke dienstverlening. Bron: Ondernemerspeiling	Score 1-10.	5,8 (2016)	Ongewijzigd	Niet gemeten

Programma 2. Veiligheid

A. Programmavisie

Wij willen bereiken dat Ridderkerk een veilige woon-, leef- en werkomgeving is. Veiligheid in de gemeente Ridderkerk is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van brandweer, politie, Openbaar Ministerie, maatschappelijke organisaties, ondernemers, inwoners en gemeente. De gemeente Ridderkerk vervult hierbij een regierol. We zijn alert en hechten belang aan preventie door het geven van informatie en bewustwording, zodat het veiligheidsgevoel hoger wordt. Wij vinden het belangrijk dat de Ridderkerkers (jong en oud) hun leefomgeving als veilig ervaren. Bewoners die zich in willen zetten voor de veiligheid in hun eigen leefomgeving voelen zich gesteund door de gemeente.

Bij veiligheid maken wij onderscheid tussen subjectieve en objectieve veiligheid. Objectief is het feitelijk niveau van criminaliteit en overlast en subjectief geeft aan hoe mensen dit waarnemen en beleven. Ook maken wij verschil tussen fysieke en sociale veiligheid. Fysieke veiligheid gaat over de inrichting van Ridderkerk en sociale veiligheid over hoe we in Ridderkerk met elkaar omgaan.

We hebben verordeningen en regels nodig. Deze zijn helder en niet in strijd met elkaar. De gemeente controleert en handhaaft de geldende regels.

B. Trends en ontwikkelingen

Openbare orde en veiligheid

Wet aanpak woonoverlast
Op 1 juli 2017 is de Wet aanpak woonoverlast in werking getreden. Hierdoor mag de burgemeester bij ernstige en herhaaldelijke woonoverlast een gebod of verbod opleggen tegen de overtreder. Hiervoor wordt een bepaling in de Algemene plaatselijke verordening (APV) opgenomen.

Beleidsregels Damocles
In 2017 zijn de voorbereidingen gestart voor de invoering van de beleidsregels Damocles. De beleidsregels Damocles vormen een aanvulling op onze huidige bestuurlijke aanpak van hennepteelt. Op basis van deze beleidsregels kunnen we uitvoering geven aan art. 13b van de Opiumwet. Dit artikel geeft de burgemeester onder andere de bevoegdheid om panden te sluiten bij het aantreffen van drugs.

Wonen en bouwen

Wet natuurbescherming
De nieuwe Wet natuurbescherming is in 2017 in werking getreden en voegt drie bestaande wetten samen: de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en de Boswet. De bedoeling van de wet is om beschermde dieren- en plantensoorten te beschermen bij bouw- en sloopinitiatieven.

Wet vergunningen, toezicht en handhaving (VTH)
In 2016 is de Wet VTH in werking getreden. De wet vereist de invoering van een beleidscyclus op de vakgebieden vergunningverlening en toezicht en handhaving voor zover die gerelateerd zijn aan de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

C. Wat hebben we bereikt?

Crisisbeheersing en brandweer

Er zijn opgeleide en getrainde medewerkers in de crisisorganisatie, zowel op bestuurlijk als op ambtelijk niveau. Contacten in de crisisorganisatie zijn versterkt. Tevens zijn er negen incidenten afgehandeld met inzet van de crisisorganisatie. Dit ging om kleine incidenten, die afgehandeld zijn door de dienstdoende piketfunctionaris zoals gaslekkages, (kans op) uitval van elektriciteit, gevonden explosieven die in de gemeente tot ontploffing gebracht moesten worden.

Openbare orde en veiligheid

Uitvoeren integraal veiligheidsbeleid (IVB) 2016-2019
De doelstellingen uit het IVB zijn uitgewerkt in het actieplan Veiligheid. De acties zijn integraal opgepakt en uitgevoerd.

Actieplan veiligheid
Er is intensief samengewerkt met de politie om tot een gezamenlijk actieplan te komen. Hierin zijn de prioriteiten beschreven waar in 2017 actie op genomen is.

Senioren en veiligheid
Senioren zijn bewuster gemaakt van de risico's in hun leefomgeving.

Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC)
In 2017 is de samenwerking met het RIEC verder versterkt. Het RIEC heeft ons ondersteund in de integrale aanpak van georganiseerde en ondermijnende criminaliteit. Daarnaast hebben wij samen ingezet op het vergoten van "awareness" in de ambtelijke organisatie, zodat mogelijke signalen van ondermijning herkend en gemeld worden.

Veiligheidshuis Rotterdam-Rijnmond (VHRR)
De VHRR is meer gebiedsgericht gaan werken in plaats van regiogericht waardoor we betere samenwerking krijgen op de lokaal georganiseerde zorg. Daarnaast heeft het VHRR zich de laatste jaren meer ingezet op verbreding van doelgroepen, zoals verwarde personen en radicalisering.

Buurtpreventie
Ook dit jaar hebben de vier buurtpreventies zich weer ingezet om de sociale controle in de wijk te vergroten door de ogen en oren te zijn. Zij hebben diverse acties gedaan om de criminaliteit te verminderen. Ook het aantal buurtpreventie WhatsApp-groepen stijgt in de gehele gemeente. De langstlopende buurtpreventie in Ridderkerk heeft dit jaar haar 15-jarig jubileum gevierd.

Woonoverlast en buurtbemiddeling
In 2017 is een start gemaakt met de implementatie van de wet aanpak woonoverlast. In Ridderkerk zijn het afgelopen jaar 47 buurtbemiddelingszaken opgepakt.

Burgernet
Op 31 december 2017 had 6,6% van onze inwoners zich aangemeld voor Burgernet. Het betreft in totaal 2.967 personen.

Jeugdoverlast
In Ridderkerk wordt er overlast ervaren van meerdere groepen jongeren. Een groep is in kaart gebracht door middel van het groepsscan instrument in overleg met het Openbaar Ministerie (OM).

Veilige horeca
De uitreiking van een vergunning gebeurt door de burgermeester. Hierbij wordt duidelijk gemaakt wat de regels zijn en waar men zich aan dient te houden.
Bij het verlenen en bij een verlenging van een vergunning wordt de Bibob-toets ingezet.

Herziening Algemene Plaatselijke Verordening (APV)
Voor een goede uitvoering van de gemeentelijke taken is het noodzakelijk om over een adequate APV te beschikken die aansluit bij wet- en regelgeving en de lokale situatie. De APV is in 2017 in concept gereed gemaakt. De APV is in de raad van februari 2018 vastgesteld. Ridderkerk heeft een actuele APV die aansluit bij wensen van de gebruikers van de APV in de breedste zin. Een APV die een hanteerbaar instrument vormt om de openbare orde en veiligheid te garanderen en tegelijkertijd gebruiksvriendelijk is voor inwoners.

Bedrijventerreinen
Om de veiligheid op onze bedrijventerreinen te borgen, zijn we gestart met het uitvoeren van integrale controles. In 2017 heeft een integrale controle plaatsgevonden van het bedrijventerrein Donkersloot. Tijdens deze controle zijn diverse handhavingsknelpunten aan het licht gekomen welke zijn aangepakt. Daarnaast zijn enkele panden nader onderzocht door politie en Belastingdienst.

D. Wat hebben we daarvoor gedaan?

Crisisbeheersing en brandweer

In 2017 is er weer getraind en geoefend. Er zijn contacten gelegd met diverse externe partijen, zoals scholen en zorginstellingen. Er zijn maatregelen getroffen bij incidenten in samenwerking met de hulpdiensten.

Openbare orde en veiligheid

Uitvoeren integraal veiligheidsbeleid 2016-2019
In de Blauwkai is met regelmaat (preventief) aandacht besteed aan diverse onderwerpen uit het actieplan.

Actieplan veiligheid
We hebben de samenwerking geïntensiveerd met de politie en gezamenlijk de prioriteiten vastgesteld. De prioriteiten worden wekelijks besproken tussen de burgemeester en de politie. Tevens vindt er maandelijks een afstemmingsoverleg plaats waarin de gezamenlijke aanpak wordt besproken en waar nodig bijgesteld. Een voorbeeld van de samenwerking is de inbraak- en diefstalpreventiedag die wij in het najaar hebben georganiseerd op het Koningsplein. Daarnaast hebben we samen opgetrokken in een campagne tegen woninginbraak in de zomerperiode.

Senioren en veiligheid
Op verzoek hebben er voorlichtingsbijeenkomsten plaats gevonden met partners als de politie en de brandweer. Voor senioren zijn flyers en brochures beschikbaar gesteld met daarin tips met betrekking tot brandveiligheid en diverse vormen van (woon)veiligheid, zoals woninginbraak en babbeltrucs aan de voordeur.

Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC)
Het RIEC heeft ons geadviseerd op vergunningaanvragen (Bibob-onderzoek) en op casuïstiek op ondermijning in de werkgroep. Daarnaast hebben wij in samenwerking met het RIEC awareness-trainingen georganiseerd voor diverse afdelingen binnen de ambtelijke organisatie.

Veiligheidshuis Rotterdam-Rijnmond (VHRR)
Verwarde personen worden geregistreerd en waar nodig vindt interventie plaats vanuit de zorgketen. Ook is er oog voor andere complexe problematieken.
Samen met de ketenpartners wordt er persoons- en systeemgericht gewerkt ter bevordering van een veilige(re) samenleving en ter vermindering van recidive.

Buurtpreventie
Financieren, faciliteren en stimuleren van de buurtpreventies.

Woonoverlast en buurtbemiddeling
Voor de implementatie van de Wet woonoverlast is de APV aangepast. Voor buurtbemiddeling zijn casussen aangedragen en financiële middelen beschikbaar gesteld

Burgernet
We hebben Burgernet op diverse manieren onder de aandacht gebracht om zoveel mogelijk aanmeldingen te genereren. Hierbij zijn medewerkers van Burgernet ingezet. Zo zijn ze regelmatig aanwezig geweest in de hal van het gemeentehuis om bezoekers aan te spreken en te enthousiasmeren. Daarnaast hebben wij voor Burgernet een kraam ingericht tijdens de inbraak- en diefstalpreventiedag die wij in het najaar hebben georganiseerd op het Koningsplein.

Jeugdoverlast
Samen met het OM, de politie en jongerenwerk zijn er maatregelen (zowel persoonsgericht als groepsgericht) genomen om de overlast terug te dringen.

Veilige horeca
Er zijn twee integrale horeca-acties uitgevoerd. Deze controles vonden plaats met brandweer, politie, Douane, Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), Dienst centraal milieubeheer Rijnmond

(DCMR) en de gemeente. Daarnaast hebben er vele reguliere controles plaatsgevonden. Een aantal keer is er met één specifieke toezichtpartner een controle uitgevoerd, als de omstandigheden daarom vroegen. Ook verschillende evenementen waar de Drank- en horecawet een rol speelt, zijn gecontroleerd. Door toetsing van de horeca-aanvragen kunnen op grond van de wet Bibob vergunningen worden geweigerd of trekken aanvragers zich terug.

Herziening Algemene Plaatselijke Verordening (APV)
Voor de herziening van de APV is een projectgroep samengesteld die de technische herziening heeft begeleid.

Integrale controle bedrijventerreinen
Voor het uitvoeren van de controle op het bedrijventerrein Donkersloot hebben we integraal samengewerkt met in- en externe partners. Vanuit de organisatie waren de afdelingen Openbare Orde en Toezicht en Handhaving betrokken en extern betrof het Stedin, DCMR, politie, RIEC, het hennepteam en de Belastingdienst.

Wonen en bouwen

Wet Natuurbescherming
Bedoeling van de Wet Natuurbescherming is om bij bouw- en sloopprojecten natuurwaarden (flora en fauna) te beschermen. In 2017 zijn inventarisaties uitgevoerd om de natuurwaardekaart van Ridderkerk te optimaliseren. De natuurwaardekaart is een hulpmiddel waaraan ruimtelijke projecten kunnen worden getoetst.

Wet vergunningen, toezicht en handhaving
De Wet VTH stelt kwaliteitseisen aan de uitvoering van werkzaamheden die zijn verbonden aan de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Eén van de kwaliteitseisen betreft de invoering van een beleidscyclus. Met betrekking tot deze beleidscyclus is in het afgelopen jaar het Vergunningenbeleidsplan Wabo 2017-2021 door het college vastgesteld. In 2017 is begonnen aan het opstellen van een nieuw “Handhavingsbeleidsplan Wabo” en een “Uitvoeringsprogramma Vergunningverlening Wabo”.

Digitalisering bouwdossiers
In 2017 is een programma van eisen opgesteld dat nodig is voor het uitbesteden van deze taak.

E. Wat heeft het gekost?

Programma		Omschrijving taakvelden	Begroting 2017	Begroting na wijziging	Rekening 2017	Verschil
2 Veiligheid			(+ = lasten / - = baten)			
Taakveldverdeling						
Lasten			**2.193.600**	**2.216.400**	**2.968.700**	**752.300**
	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.910.800	1.910.800	1.958.700	47.900
	1.2	Openbare orde en veiligheid	243.300	266.100	902.500	636.400
	8.3	Wonen en bouwen	39.500	39.500	107.500	68.000
Baten			**-991.300**	**-991.300**	**-947.500**	**43.800**
	1.2	Openbare orde en veiligheid	-47.800	-47.800	-34.900	12.900
	8.3	Wonen en bouwen	-943.500	-943.500	-912.600	30.900
Saldo - Lasten en baten			**1.202.300**	**1.225.100**	**2.021.200**	**796.100**
Reservemutaties programma 2			N.v.t.			
Gerealiseerd resultaat Veiligheid			**1.202.300**	**1.225.100**	**2.021.200**	**796.100**

Toelichting begrotingsrechtmatigheid

De lasten van dit programma zijn na correctie van de verdeling van de personeels- en huisvestingskosten binnen het geraamde bedrag gebleven.

Omschrijving	Bedrag afwijking
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	
Lasten	47.900
Baten	0
Nadelig saldo € 47.900	

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 52.400
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 voordeel € 4.500

Omschrijving	Bedrag afwijking
1.2 Openbare orde en veiligheid	
Lasten	636.400
Baten	12.900
Nadelig saldo € 649.300	

Overige maatregelen voordeel € 27.100

Bij het wegsturen van vrachtwagens worden onder andere verkeersregelaars ingezet. Vooraf was onduidelijk hoeveel inzet nodig was. Uit de praktijk bleek dat een aantal keer per week effectief is. Deze inzet en de pilot met de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) versterken elkaar. In 2018 is de inzet nodig. Er wordt verzocht om het resterende budget hiervoor door te schuiven.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 703.900
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 voordeel € 27.500

Omschrijving	Bedrag afwijking
8.3 Wonen en bouwen	
Lasten	68.000
Baten	30.900
Nadelig saldo € 98.900	

Bouw- en woningtoezicht nadeel € 59.000

Voor advies bij specifieke zaken is specialistische juridische kennis ingeschakeld. Deze advisering op deze dossiers is de oorzaak van deze overschrijding.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 15.200
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 24.700

F. Prestatie-indicatoren

Ondanks de grote inzet die er in het afgelopen jaar op dit thema is gedaan, heeft een aantal indicatoren zich in negatieve zin ontwikkeld. Wij duiden hier op het veiligheidsgevoel (met 1% afgenomen), het aantal diefstallen uit woningen, de mate van overlast van buurtbewoners en hangjongeren. Dit betekent dat wij blijvend aandacht moeten houden voor deze thema's. Een aantal andere concrete indicatoren hebben gelukkig een positief beeld laten zien. Het aantal verwijzingen naar HALT loopt sterk terug en zo ook het aantal winkeldiefstallen, geweldsmisdrijven en vernielingen.

Nr.	Omschrijving indicator	Toelichting	Jaarrekening 2016	2e Tussen-rapportage 2017	Jaarrekening 2017
11.	Aantal vernielingen en beschadigingen (openbare ruimte) per 1.000 inwoners. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners.	5,1 (2016)	Ongewijzigd	5,1 (2016)
12.	Veiligheidsgevoel van inwoners. Bron: Burgerpeiling	Het percentage van inwoners dat zich meestal of altijd veilig voelt in de buurt.	84% (2016)	ongewijzigd	83%
13.	Totaal aantal verwijzingen Halt. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.	123,7 (2014)	68,5 (2016)	69 (2016)
14.	Aantal harde kern jongeren per 10.000 inwoners. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Het aantal harde kern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar.	0,9 (2014)	Ongewijzigd	KING: Indicator is vervallen
15.	Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	1,1 (2015)	0,9 (2016)	0,9 (2016)
16.	Aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).	3,9 (2016)	Ongewijzigd	3,9 (2016)
17.	Aantal diefstallen uit woning per 1.000 inwoners. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.	2,0 (2015)	3,1 (2016)	3,1 (2016)
18.	Mate van overlast van buurtbewoners. Bron: Burgerpeiling	Het percentage van inwoners dat veel of heel veel overlast ervaart van buurtbewoners.	8% (2016)	Ongewijzigd	9%
19.	Mate van overlast van hangjongeren. Bron: Burgerpeiling (extra vraag)	Het percentage van inwoners dat veel of heel veel overlast ervaart van hangjongeren.	8% (2016)	Ongewijzigd	10%

Nr.	Omschrijving indicator	Toelichting	Jaarrekening 2016	2e Tussen-rapportage 2017	Jaarrekening 2017
20.	Aandeel dat zich wel eens onveilig voelt in de buurt. Bron: Burgerpeiling	Het percentage van inwoners dat zich soms wel, soms niet veilig voelt in de buurt.	15% (2016)	Ongewijzigd	15%

Programma 3. Verkeer, vervoer en wegen

A. Programmavisie

De gemeente heeft voortdurende aandacht voor haar bereikbaarheid. Wij bevorderen vooral het gebruik van openbaar vervoer (ook over water), fietsen en wandelen. Er is voldoende parkeergelegenheid in de buurt. De verkeersveiligheid in de gemeente heeft onze aandacht. De gemeente is bereikbaar met de auto en met het openbaar vervoer (ook tussen wijken onderling) en voor hulpdiensten. We zetten ons in voor een veilige rivier en goed vervoer over water. De Ridderkerkse wegen zijn goed onderhouden en veilig.

B. Trends en ontwikkelingen

Verkeer en vervoer

Elektrisch vervoer
Ook in 2017 is het gebruik van elektrische auto's gegroeid. Daarom hebben we in 2017 diverse nieuwe oplaadlocaties aangelegd.
Verder is het gebruik van de elektrische fiets in 2017 ook enorm gegroeid. De realisatie van hoogwaardige fietsroutes is vanwege die ontwikkeling nog belangrijker geworden.

Openbaar vervoer

Concessies
De MRDH is voornemens de concessie bus Rotterdam en omstreken (vergunning voor alleenrecht) te gunnen aan de RET (inbesteden). Deze concessie start eind 2019. De provincie heeft begin 2018 de concessie Drechtsteden – Alblasserwaard – Vijfheerenlanden gegund aan QBuzz. Zij verzorgen vanaf december 2018 het openbaar vervoer in deze regio.

Driehoeksveer
Het aantal passagiers van het Driehoeksveer is in 2017 iets gedaald. De oorzaak hiervan kan worden toegeschreven aan het doorzetten van de rechtstreekse verbinding van de Waterbus tussen Rotterdam/Dordrecht en Kinderdijk. De exploitant overlegt met de Provincie Zuid-Holland of hij hiervoor gecompenseerd kan worden. De provincie onderzoekt momenteel ook de aanbesteding van het Waterbusnet na 2022. Hierbij wordt onderzocht hoe de verbinding Ridderkerk, Kinderdijk en Krimpen aan de Lek binnen het systeem kan worden opgenomen.

Gratis openbaar vervoer minima
Het aantal gepensioneerde minima wat gebruik maakt van het openbaar vervoer is beperkt.

Parkeren

In het kader van de omgevingsvisie is er in het laatste kwartaal van 2017 een groot parkeeronderzoek geweest. Dit onderzoek was weer een onderdeel van de toekomstvisie Centrum waarbij ook de ontwikkelingen in het P.C. Hooftpark zijn meegenomen.

Omgevingsvisie Ridderkerk
In oktober 2017 heeft u de Omgevingsvisie Ridderkerk vastgesteld. In het daarbij horende uitvoeringsprogramma zitten onder andere diverse verkeersprojecten. Voor die verkeersprojecten was het nodig meer inzicht te krijgen in het parkeergedrag en de parkeerdruk in het centrum en de directe omgeving. Daarom hebben wij daar eind 2017 onderzoek naar gedaan.

Parkeerverwijssysteem
Op grond van de herijking van het verkeerscirculatieplan in de omgevingsvisie zal de bereikbaarheid van het centrum op een andere wijze dan een dergelijk verwijssysteem worden geoptimaliseerd.
Het geraamde budget voor het parkeerverwijssysteem kan daarom komen te vervallen.

C. Wat hebben we bereikt?

Verkeer en vervoer

Drierivierenpunt
Op 14 oktober 2016 nodigden wij Rijkswaterstaat en diverse gebruikers uit om te komen praten over de veiligheid op en nabij het drierivierenpunt. Een tweede bijeenkomst organiseerden we op 22 juni 2017. Resultaat van die twee bijeenkomsten is een werkagenda met daarin mogelijke oplossingen voor zowel de korte, als de lange termijn. Met Rijkswaterstaat is afgesproken deze mogelijke oplossingen verder te onderzoeken.

Openbaar vervoer

In samenwerking met de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) hebben we de provincie in 2017 gevraagd de ruimtelijke reservering voor het tramtracé op te heffen. De provincie zou het opheffen van de reservering medio 2018 kunnen bekrachtigen bij het actualiseren van de Visie Ruimte en Mobiliteit.

Verder zijn we in 2017 samen met de RET en MRDH gestart met een visie op de gewenste ontwikkeling van het busvervoer in Ridderkerk. Daarin onderzoeken we ook de mogelijkheden om hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) in Ridderkerk te realiseren. De ontwikkeling moet leiden tot een kwaliteitsverbetering voor de Ridderkerkse reiziger.

Pilot Buslijn 601
Van maart 2014 tot maart 2017 heeft buslijn 601, in opdracht van de gemeente Ridderkerk en met subsidie van de MRDH, als proef gereden. Na deze proefperiode staat de MRDH positief in de verlenging van de subsidieverlening. Tot en met 2019 kan Ridderkerk jaarlijks subsidie aanvragen voor dit project voor zover er nog geen nieuw beleid is vastgesteld voor doelgroepenvervoer, in relatie tot regulier openbaar vervoer.
Buslijn 601 voorziet in een behoefte, vooral op het traject van Ridderkerk Centrum via Rijsoord naar Barendrecht. De vervoerswaarde op het traject naar Slikkerveer en Bolnes is echter (nog) mager. Maar de ontwikkeling van woningbouw aan de Schans kan een positieve stimulans zijn. De vrijwilligers op lijn 601 werden in 2017 aangestuurd door de Coöperatie Wijkmobiliteit Rotterdam (CWR).

Hoogwaardig openbaar vervoer (HOV)
De MRDH en RET werken aan een visie op de gewenste ontwikkeling van het busvervoer in Ridderkerk. Onderdeel hiervan zijn de mogelijkheden om hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) te realiseren. De ontwikkeling moet leiden tot een kwaliteitsverbetering voor de Ridderkerkse reiziger.

Bereikbaarheid regio Rotterdam
In regionaal verband wordt gewerkt aan diverse plannen en visies voor de gewenste ontwikkeling van de regionale (openbaar vervoer-)bereikbaarheid. In 2017 waren bijvoorbeeld het MIRT-onderzoek (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) bereikbaarheid Rotterdam Den Haag en de openbaar vervoer-visie van de gemeente Rotterdam actueel. Voor Ridderkerk relevant hierin is de sociaaleconomische en ruimtelijke ontwikkeling van Rotterdam Zuid, de planvorming voor nieuwe stadsbruggen en de ontwikkeling van het openbaar vervoer-netwerk in Rotterdam Zuid, inclusief rivierkruisingen en het spoor Rotterdam – Dordrecht.

D. Wat hebben we daarvoor gedaan?

Verkeer en vervoer

Elektrisch vervoer
In 2017 zijn enkele nieuwe oplaadpalen geplaatst. In totaal staan er nu ongeveer 60 oplaadpalen in Ridderkerk. Dit biedt ruimte voor 120 oplaadplekken. Er zijn 80 oplaadplekken in gebruik. Ondanks deze capaciteit komen nog steeds aanvragen binnen voor het plaatsen van extra oplaadpunten. Momenteel vinden oriënterende gesprekken plaats met ontwikkelaars van snellaadvoorzieningen. Deze zouden wij willen plaatsen aan de rand van de bebouwde kom. Daarmee zetten wij een volgende stap in het stimuleren van het gebruik van elektrisch vervoer.

Reisgedrag
In 2017 voerde de gemeente, samen met de Verkeersonderneming, een aantal acties uit. Het doel van deze acties was om een ander reisgedrag te stimuleren. Maar ook om alternatieve vormen van vervoer onder de aandacht te brengen. Voorbeelden zijn de acties voor bewoners bij het winkelcentrum Dillenburgplein en het transferium van de Waterbus. De acties zorgen ook voor extra publiciteit.
Verder voerden we acties uit vanuit het platform Samen Bereikbaar. In dat platform werken we samen met de Drechtsteden en de Verkeersonderneming. We zoeken blijvend naar mogelijkheden om het reisgedrag positief te beïnvloeden. In 2017 gaven we het platform opdracht om actief werkgevers te benaderen om zich aan te sluiten, Daarvoor organiseerde het platform een evenement in de Paradijshoeve in Ridderkerk. Wat gelijk voor extra publiciteit zorgde. Uiteindelijk besloten diverse werkgevers zich aan te sluiten bij het platform. Zij tekenden allemaal een intentieverklaring waarin ze verklaren hun spitsverkeer met 10% te reduceren.

Snelfietsroute F15 en Fietshighway Lagendijk
We zijn gestart met de voorbereidingen van beide routes. Voor de snelfietsroute F15 zijn we specifiek bezig met de tracédelen Ringdijk Slikkerveer, Vlasstraat en Pruimendijk. De voorbereidingen duren langer vanwege verandering van ontwerpuitgangspunten. De uitvoering van beide routes is gepland in 2018.

Lokale aanpak fietsveiligheid
In het najaar 2017 zijn wij begonnen met het weghalen van veel oude fietspalen en andere obstakels op fietsroutes en fietspaden. Op plekken waar fietspalen nog steeds nodig zijn, zijn deze vervangen door fietsvriendelijke flexibele kunststof palen. In het voorjaar van 2018 ronden we deze werkzaamheden af.

Verkeerseducatie
De volgende basisscholen hebben lessen gevolgd uit School op Seef:
- OBS de Reijer;
- OBS de Piramide;
- OBS de Botter;
- OBS de Bosweide;
- GBS de Driemaster.

Alleen OBS de Piramide heeft dit jaar het School of Seef-certificaat ontvangen.

Op de middelbare scholen zijn verschillende modules van Team Alert uitgevoerd. Op het Gemini College is dat ‘The Battle’, op het Farel College ‘Kruispunt’ en op het Maxima College ‘Studio Flits’.

Nieuwe gladheidsbestrijdingsfaciliteit
In 2017 is een onderzoek gestart naar een nieuwe locatie voor de gladheidsbestrijding. Uit het onderzoek is gebleken dat een stuk grond aan de Industrieweg/Kolenbranderstraat/Ridderpoort het best scoort op basis van centrale ligging, welstandseisen, kosten, aanrijtijden, enz.
Na het afronden van het locatie-onderzoek is een begroting opgesteld met een begroot bedrag van € 1.577.000. Na het beschikbaar stellen van het investeringskrediet is een projectteam samengesteld. Zij hebben onder andere de faciliteit ontworpen, vergunningen aangevraagd en contacten onderhouden met omliggende bedrijven.

<u>Parkeren</u>

Vrachtwagenparkeren
Het hele jaar hebben we op diverse locaties gecontroleerd op overlast door fout of hinderlijk geparkeerde vrachtauto’s. Die locaties zijn de bedrijventerreinen Verenambacht, Donkersloot, Cornelisland en de Schans. Dit heeft geleid tot een merkbare afname van overlast. Vooral de ondernemers op Verenambacht zijn positief. Dat is erg positief, omdat juist daar de overlast erg gevoelig ligt.

Parkeerverwijssysteem
In 2017 was gepland de bereikbaarheid van het centrum met een parkeerverwijssysteem te optimaliseren. Daarvan hebben wij afgezien gelet op de Omgevingsvisie Ridderkerk en de daaraan gekoppelde herijking van het Verkeerscirculatieplan.

E. Wat heeft het gekost?

Programma		Omschrijving taakvelden	Begroting 2017	Begroting na wijziging	Rekening 2017	Verschil
3 Verkeer, vervoer en wegen			(+ = lasten / - = baten)			
Taakveldverdeling						
Lasten			**4.822.500**	**5.259.100**	**7.388.000**	**2.128.900**
	2.1	Verkeer en vervoer	4.164.800	4.089.400	6.268.000	2.178.600
	2.2	Parkeren	181.900	237.200	199.900	-37.300
	2.4	Economische havens en waterwegen	254.900	711.600	726.700	15.100
	2.5	Openbaar vervoer	220.900	220.900	193.400	-27.500
Baten			**-1.058.400**	**-1.148.800**	**-1.134.400**	**14.400**
	0.63	Parkeerbelasting	-407.200	-407.200	-424.000	-16.800
	2.1	Verkeer en vervoer	-410.700	-440.900	-387.900	53.000
	2.4	Economische havens en waterwegen	-133.600	-193.800	-204.300	-10.500
	2.5	Openbaar vervoer	-106.900	-106.900	-118.200	-11.300
Saldo - Lasten en baten			**3.764.100**	**4.110.300**	**6.253.600**	**2.143.300**
Reservemutaties programma 3						
Stortingen	0.10	Mutaties reserves	1.717.800	1.687.500	1.687.500	0
Onttrekkingen	0.10	Mutaties reserves	-2.029.000	-2.381.400	-2.014.100	367.300
Saldo - Reserves			**-311.200**	**-693.900**	**-326.600**	**367.300**
Gerealiseerd resultaat Verkeer, vervoer en wegen			**3.452.900**	**3.416.400**	**5.927.000**	**2.510.600**

Toelichting begrotingsrechtmatigheid

De lasten van dit programma zijn na correctie van de verdeling van de personeels- en huisvestingskosten binnen het geraamde bedrag gebleven.

Omschrijving	Bedrag afwijking
0.63 Parkeerbelasting	
Lasten	0
Baten	-16.800
Voordelig saldo - € 16.800	

Parkeerbelasting voordeel € 33.800

Er is een voordeel op de baten. Daaruit blijkt dat bezoekers van het centrum bereid zijn om voor een parkeerplaats te betalen. Zij gebruiken de betaalde parkeerplaatsen beter dan wij vooraf hadden ingeschat.

Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 17.000

Omschrijving	Bedrag afwijking
2.1 Verkeer en vervoer	
Lasten	2.178.600
Baten	53.000
Nadelig saldo € 2.231.600	

Verkeersplan en -veiligheid voordeel € 27.100

Het voordeel is ontstaan omdat niet alle voor 2017 geplande snelheidsremmende maatregelen zijn gerealiseerd. De aanleg van het verkeersplateau bij de Reijerweg is bijvoorbeeld eind 2017 uitgesteld

vanwege winters weer. De resterende werkzaamheden schuiven door naar 2018. Er wordt daarom voorgesteld het restbudget van € 27.100 ook door te schuiven naar 2018.

Planmatig onderhoud wegen voordeel € 143.800

De werkzaamheden aan de Wetstraat/Generaal Smutsstraat schuiven door naar 2018 (de voorbereiding en participatie heeft langer geduurd) Voordeel € 192.200. Er is een nadeel op degeneratie-inkomsten van € 12.600. Deze mutaties leiden grotendeels tot een lagere aanwending van de reserve onderhoud verharding (zie taakveld 0.10). Er is een nadeel van € 35.800 op de belastingen door hogere aanslagen van het waterschap.

Planmatig onderhoud openbare verlichting voordeel € 25.900

Het maandelijks voorschotbedrag voor energie dat door Greenchoice is vastgesteld was hoger dan het werkelijke verbruik.

Dagelijks onderhoud wegen nadeel € 49.400

Er is meer uitgegeven aan onderhoud verharding dan begroot. Het onderhoudsniveau in de wijken staat op minimaal. Om dit veilig te houden is er meer noodzakelijk klein onderhoud uitgevoerd in 2017. Ook was er sprake van een kleine inhaalslag van werkzaamheden uit 2016.

Gladheidsbestrijding nadeel € 29.700

Het nadeel wordt veroorzaakt door de vele strooimomenten in de laatste maand van 2017. Er zijn meer zoutleveranties geweest en er is vaker personeel en materieel van derden ingehuurd. Ander materiaal had te maken met uitval, waardoor er meer reparaties hebben moeten plaatsvinden.

Niet meer toerekenen van uren aan investeringen nadeel € 95.400

Bij de begroting werd nog verondersteld dat er geen uren meer aan investeringen mochten worden toegerekend. Het Besluit begroting en verantwoording geeft echter de verplichting om dit wel te doen. Tegenover dit nadeel staat het voordeel van de werkelijke toerekening naar investeringen van € 355.000.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 2.250.200
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 3.700

Omschrijving	**Bedrag afwijking**
2.2 Parkeren	
Lasten	-37.300
Baten	0
Voordelig saldo - € 37.300	

Parkeerplaats t.b.v. Verenambacht voordeel € 60.800

Het budget was bedoeld voor een eventuele uitbreiding van het tijdelijke vrachtwagenparkeerterrein op Cornelisland. Omdat dit terrein niet meer wordt uitgebreid, kan het budget vervallen. Ook de dekking vanuit de Algemene reserve kan hierdoor vervallen.
Momenteel wordt nog gebruik gemaakt door twee bedrijven van de oude tijdelijke parkeerplaats aan de Schaapherderweg. Dit voorjaar wordt een nieuwe tijdelijke parkeerplaats aangelegd, waaraan waarschijnlijk meer bedrijven zullen meedoen.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 16.300
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 7.200

Omschrijving	Bedrag afwijking
2.4 Economische havens en waterwegen	
Lasten	15.100
Baten	-10.500
Nadelig saldo € 4.600	

Waterwegen planmatig onderhoud — voordeel € 42.700

Wij betalen ‘ontvangstkosten’ voor de bagger uit diverse watergangen die door waterschap Hollandse Delta worden gebaggerd. Deze kosten waren lager dan gepland door het waterschap, waardoor er een voordeel bij planmatig onderhoud waterwegen is.

Waterwegen dagelijks onderhoud — nadeel € 28.500

Door het opheffen van het slootvuildepot zijn de afvoerkosten van het maaisel als meerwerk meegenomen in de onderhoudsbestekken. Hierdoor is er een structureel nadeel van € 28.500.

Toerekening BAR-bijdrage	nadeel € 28.100
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000	voordeel € 9.300

Omschrijving	Bedrag afwijking
2.5 Openbaar vervoer	
Lasten	-27.500
Baten	-11.300
Voordelig saldo - € 38.800	

Openbaar vervoer — voordeel € 34.700

We hebben het beschikbare budget voor advieskosten niet gebruikt. Daarnaast hebben we meer subsidie ontvangen van de MRDH voor buslijn 601. Hier hielden wij geen rekening mee op basis van eerder toegekende subsidies.

Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 — voordeel € 4.100

Omschrijving	Bedrag afwijking
0.10 Mutaties reserves	
Stortingen	0
Onttrekkingen	367.300
Nadelig saldo € 367.300	

Geen onttrekking nodig voor aanleg parkeerplaatsen Verenambacht	nadeel € 60.800
Lagere aanwending reserve onderhoud verharding	nadeel € 177.800
Lagere aanwending reserve onderhoud openbare verlichting	nadeel € 69.200
Lagere aanwending reserve onderhoud watergangen	nadeel € 42.800
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000	nadeel € 16.700

F. Prestatie-indicatoren

Belangrijke pijler van dit programma is de bereikbaarheid van Ridderkerk. Op basis van de indicatoren zien we dat we in het afgelopen jaar hier stappen in hebben gemaakt. De mate waarin bewoners hierover tevreden zijn is sterk gestegen van een 7,6 naar een 9,0. Ook de tevredenheid over de bereikbaarheid met het openbaar vervoer is licht gestegen. Verder kan gezegd worden dat de verkeersveiligheid licht is verbeterd.

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Jaarrekening 2016	2e Tussen-rapportage 2017	Jaarrekening 2017
21.	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Als aandeel van het totaal aantal ongevallen, die leiden tot ziekenhuisopnamen (in %).	9% (2014)	8% (2015)	KING: Indicator is vervallen
22.	Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Als aandeel van het totaal aantal die leiden tot ziekenhuisopnamen (in %).	9% (2014)	7% (2015)	KING: Indicator is vervallen
23.	Waardering bereikbaarheid bedrijfslocaties voor bevoorrading. Bron: Ondernemerspeiling	Score 1-10.	7,1 (2016)	Ongewijzigd	7,1 (2016)
24.	Mate waarin inwoners tevreden zijn over de bereikbaarheid. Bron: Burgerpeiling (extra vraag)	Score 1-10.	7,6 (2016)	Ongewijzigd	9,0
25.	Bereikbaarheid met de auto. Bron: Burgerpeiling (extra vraag)	Score 1-10.	8,1 (2016)	Ongewijzigd	8,1
26.	Bereikbaarheid met het openbaar vervoer. Bron: Burgerpeiling (extra vraag)	Score 1-10.	7,1 (2016)	Ongewijzigd	7,2
27.	Hoe wordt de verkeersveiligheid ervaren / Beleving aantal onveilige verkeerssituaties in de buurt Bron: Burgerpeiling (extra vraag)	55% van de mensen heeft met enige regelmaat te maken met onveilige verkeer-situaties in de buurt.	55% (2016)	Ongewijzigd	56%

Programma 4. Economische zaken

A. Programmavisie

Ridderkerk heeft een levendige lokale economie. Het ondernemersklimaat is belangrijk en dat dragen we uit. Waar mogelijk bevorderen we het continueren en de uitbreiding van werkgelegenheid. De samenwerking met ondernemers gebeurt op basis van vertrouwen. We hebben aandacht voor starters en zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers). Er wordt naar gestreefd de financiële en administratieve lasten voor ondernemers niet toe te laten nemen en deze lasten worden, waar naar redelijkheid mogelijk, verminderd. Er is overleg tussen overheid, onderwijs en arbeidsmarkt, zodat onderwijs en arbeidsmarkt beter aansluiten. Zo kan worden ingespeeld op kansen en ontwikkelingen. Ook zoeken we samenwerking in de regio.

B. Trends en ontwikkelingen

Economische ontwikkeling

Eneco
Op 12 september 2017 hebben wij het intentiebesluit genomen om de aandelen van Eneco Groep N.V. te behouden. Op die manier hopen wij invloed te behouden op het duurzame beleid van Eneco. Op 12 oktober 2017 heeft u ons uw wensen en bedenkingen over dit intentiebesluit verteld.

Ridderkerkpas
Tijdens de commissie Samen Leven eind 2017 bleken er nog vele vragen te zijn rondom de Ridderkerkpas. Daarnaast hebben diverse fracties uiteenlopende suggesties aangedragen. Wij hebben daarom meer tijd nodig om een breed gedragen voorstel te kunnen doen. Bijvoorbeeld om aanvullend overleg te voeren met alle betrokken partners.

C. Wat hebben we bereikt?

Economische ontwikkeling

De gemeentelijke inzet op economie kent twee sporen: het accountmanagement en de zeven thema's waar gericht actie op is ondernomen. Deze zeven thema's komen voort uit de Notitie Economisch Beleid 2013.

Vitale en veilige bedrijfsterreinen
In 2017 is de Bedrijven Investeringszone (BIZ) Cornelisland gerealiseerd. Het actieplan werklocaties van de metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) is vastgesteld door de Bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat van de MRDH. In 2017 is er een begin gemaakt met de Bespaarcase Donkersloot waar 23 bedrijven aan meewerken.

Vitale detailhandelsstructuur
Naar aanleiding van de omgevingsvisie en de bevindingen van het onderzoek naar leegstand hebben wij in 2017 een programmamanager Centrum aangesteld.
Verder heeft een parkeeronderzoek in het centrum plaatsgevonden en is op het Dillenburgplein het project 'De nieuwe winkelstraat' gestart.

Startende bedrijven en ZZP bedrijven
Wij hebben ons in 2017 aangesloten bij de BAR Business Awards.

Lokaal netwerk
Het percentage lokale inkopen is in 2017 toegenomen. Onze verstandhouding met het lokale netwerk is goed.

Agro/Foodcluster
Speerpunt van onze regionale inzet is ons foodcluster. En specifiek de ontwikkeling van het foodcluster Nieuw-Reijerwaard. Daarbij richten we ons vooral op de vijf innovatieve en duurzame projecten.

Innovatie
Vanuit het project Maakindustrie Ridderkerk hebben wij in 2017 een aantal ondernemers kennis laten maken met de voor hen interessante regionale innovatieve ontwikkelingen.

Arbeidsmarkt/werk/onderwijs
Wij hebben ervoor gezorgd dat verschillende vacatures vanuit het Werkgeversservicepunt (WSP) in 2017 zijn ingevuld door onderlinge samenwerking.

D. Wat hebben we daarvoor gedaan?

Economische ontwikkeling

Het accountmanagement pakt vragen van bedrijven op en begeleidt daarnaast projecten en ontwikkelingen. Daarbij zet het accountmanagement actief in op bedrijfsbezoeken en ondernemersbijeenkomsten.

Vitale en veilige bedrijfsterreinen
We hebben een provinciale subsidie voor Parkmanagement Cornelisland en haalbaarheid BIZ aangevraagd en toegekend gekregen. Ridderkerk is bestuurlijk trekker van het thema werklocaties MRDH.

Vitale detailhandelsstructuur
We hebben een extern onderzoek laten uitvoeren naar leegstand en toekomst winkelhart Ridderkerk. Daarnaast hebben we meegewerkt aan de voorbereiding van het BIZ Centrum. We zorgden in 2017 voor de uitvoering van het BIZ Dillenburgplein

Startende bedrijven en ZZP bedrijven
We steunden de BAR Business Awards actief door daaraan zowel inhoudelijk als financieel bij te dragen.

Lokaal netwerk
We hebben in 2017 verschillende bijeenkomsten georganiseerd, namelijk:
- Eén bijeenkomst lokaal inkopen voor ondernemers en budgethouders over onder andere het gebruik van TenderNed.
- Vier maal overleg met het Ondernemersplatform.
- Zeven ondernemerslunches/-ontbijten met onder andere de thema’s lokaal inkopen en cybercrime.

Verder hebben wij aangesloten bij diverse netwerkbijeenkomsten.

Agro/Foodcluster Greenport
We hebben vijf innovatieve en duurzame projecten laten opnemen in het Regionaal Investeringsprogramma en de Roadmap Next Economy (RNE).

Innovatie
In het najaar van 2017 zijn wij het project Maakindustrie Ridderkerk gestart.

Arbeidsmarkt/werk/onderwijs
We hebben periodiek overleg met het Werkgeversservicepunt (WSP).

E. Wat heeft het gekost?

Programma		Omschrijving taakvelden	Begroting 2017	Begroting na wijziging	Rekening 2017	Verschil
4 Economische zaken			(+ = lasten / - = baten)			
Taakveldverdeling						
Lasten			**736.900**	**648.700**	**1.110.100**	**461.400**
	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	572.300	593.500	815.500	222.000
	0.5	Treasury	92.500	0	0	0
	2.1	Verkeer en vervoer	16.900	0	0	0
	3.1	Economische ontwikkeling	53.200	53.200	285.500	232.300
	8.1	Ruimtelijke Ordening	2.000	2.000	9.100	7.100
Baten			**-2.347.700**	**-2.107.500**	**-2.156.100**	**-48.600**
	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-674.100	-900.900	-915.400	-14.500
	0.5	Treasury	-1.566.700	-1.130.000	-1.120.200	9.800
	2.1	Verkeer en vervoer	-50.100	0	0	0
	3.1	Economische ontwikkeling	0	0	-36.300	-36.300
	3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	-46.600	-46.600	-34.500	12.100
	8.1	Ruimtelijke Ordening	-10.200	-30.000	-49.700	-19.700
Saldo - Lasten en baten			**-1.610.800**	**-1.458.800**	**-1.046.000**	**412.800**
Reservemutaties programma 4						
Stortingen	0.10	Mutaties reserves	95.300	95.300	95.300	0
Onttrekkingen	0.10	Mutaties reserves	-114.100	-114.100	-53.600	60.500
Saldo - Reserves			**-18.800**	**-18.800**	**41.700**	**60.500**
Gerealiseerd resultaat Economische zaken			**-1.629.600**	**-1.477.600**	**-1.004.300**	**473.300**

Toelichting begrotingsrechtmatigheid

Op dit programma is een budgetoverschrijding op de lasten te melden van € 461.400, waarvan € 28.700 onrechtmatig. De grootste oorzaken hiervan zijn:

- een onderzoek naar het functioneren van ons centrum;
- voorbereidend werk voor een eventuele brede Ridderkerkpas;
- startfase project ‘Maakindustrie Ridderkerk’.

Deze uitgaven zijn onrechtmatig volgens categorie 3 van het controleprotocol voor de jaarstukken 2015-2019.

Omschrijving	**Bedrag afwijking**
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	
Lasten	222.000
Baten	-14.500
Nadelig saldo € 207.500	

Overige gebouwen — voordeel € 72.100

Het voordeel is hoofdzakelijk veroorzaakt door lagere energiekosten in verband met een teruggave over 2016 en minder energieverbruik, minder uitgevoerd groot onderhoud, minder storingen en reparaties en hogere sloopkosten voor de Anjerstraat.

Toerekening BAR-bijdrage — nadeel € 266.800
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 — nadeel € 12.800

Omschrijving	Bedrag afwijking
0.5 Treasury	
Lasten	0
Baten	9.800
Nadelig saldo € 9.800	

Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 9.800

Omschrijving	Bedrag afwijking
3.1 Economische ontwikkeling	
Lasten	232.300
Baten	-36.300
Nadelig saldo € 196.000	

Economische advisering nadeel € 44.900

Dit nadeel is ontstaan als gevolg van de volgende drie acties:

- Vanuit het thema Economie, hebben we een expert onderzoek laten uitvoeren naar het functioneren van ons centrum. Aanleiding hiervoor waren de vragen vanuit de raad over de leegstand in en toekomst van het centrum van Ridderkerk. Het onderzoek geeft antwoord op deze raadsvragen en bepaalt mede onze aanpak voor de toekomst.
- We hebben voorbereidend werk gedaan voor een eventuele brede Ridderkerkpas. Deze komt het lokale bedrijfsleven ten goede en is een aanvulling op de Ridderkerkpas voor minima en de mantelzorgpluim.
- Een projectmatige, individuele aanpak staat centraal in het project ‘Maakindustrie Ridderkerk’. Daarom hebben we in de startfase een organisatie betrokken die daar ervaring mee heeft. Ons doel is om het lokale bedrijfsleven te betrekken bij de Roadmap Next Economy, zodat de maakindustrie ook in de toekomst voor Ridderkerk behouden blijft.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 160.900
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 voordeel € 9.800

Omschrijving	Bedrag afwijking
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	
Lasten	0
Baten	12.100
Nadelig saldo € 12.100	

Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 12.100

Omschrijving	Bedrag afwijking
8.1 Ruimtelijke ordening	
Lasten	7.100
Baten	-19.700
Voordelig saldo - € 12.600	

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 5.000
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 voordeel € 17.600

Omschrijving	Bedrag afwijking
0.10 Mutaties reserves	
Stortingen	0
Onttrekkingen	60.500
Nadelig saldo € 60.500	

Lagere onttrekking aan de reserve groot onderhoud verhuurde gebouwen nadeel € 60.400
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 100

F. Prestatie-indicatoren

Ridderkerk zet in op een levendige lokale economie, met veel werkgelegenheid. Het beeld van de indicatoren is stabiel. Gelukkig zien we wel dat in de afgelopen jaren het aantal vestigingen van bedrijven is toegenomen.

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Jaarrekening 2016	2e Tussen-rapportage 2017	Jaarrekening 2017
28.	Waardering ondernemingsklimaat gemeente Bron: Ondernemerspeiling	Algemeen rapportcijfer voor het ondernemersklimaat gegeven door de respondenten van de Peiling Ondernemersklimaat 2016. Score 1-10.	6,8 (2016)	Ongewijzigd	6,8 (2016)
29.	Functiemenging (%) Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen (in %).	50,4% (2016)	Ongewijzigd	50,3 % (2017)
30.	Bruto Gemeentelijk Product. Het BGP per inwoner is het aantal banen per inwoner, vermenigvuldigd met de gemiddelde toegevoegde waarde van die banen (ofwel: de productiviteit per werknemer). Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	De verhoudingswaarde tussen verwacht BGP en gemeten BGP geeft aan of boven verwachting (<100) of beneden verwachting (>100) wordt gepresteerd (index).	98 (2013)	Ongewijzigd	KING: Indicator is vervallen
31.	Vestigingen van bedrijven per 1.000 inwoners in leeftijd 15 t/m 64 jaar. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Het aantal vestigingen van bedrijven in de leeftijd 15-64 jaar. Waarde 2015 is later op de website gecorrigeerd.	105,1 (2015) 113,7 (2016)	Ongewijzigd	115,8 (2017)
32.	Leegstand winkels Bron: vakafdeling	In %.	5,4% (2016)	Ongewijzigd	8,46% (2016)*
33.	Leegstand kantoren Bron: vakafdeling	In %.	10,1% (2016)	Ongewijzigd	10,1 (2016)
34.	Waardering vestigingsklimaat gemeente Bron: Ondernemerspeiling	De mate waarin locatie en vestigingsfactoren op orde zijn. Score 1-10.	6,5 (2016)	Ongewijzigd	6,5% (2016)

* De cijfers van Jaarrekening 2017 zijn gebaseerd op het percentage winkelvloeroppervlak zoals aangeleverd door MRDH. Deze bieden een basis tot onderling vergelijk binnen de MRDH en worden voortaan gebruikt. De cijfers van jaarrekening 2016 waren nog gebaseerd op de leegstandsmonitor van CBS. Door de verschillen tussen de cijfers van CBS en MRDH zijn deze niet een op een te vergelijken.

Programma 5. Onderwijs

A. Programmavisie

Kinderen moeten zich kunnen ontwikkelen en ontplooien in een vertrouwde en veilige omgeving, zodat ze een goede toekomst tegemoet kunnen zien. Wij willen actief bijdragen aan een brede doorgaande ontwikkelingslijn voor alle kinderen en jongeren van 0-23 jaar. Accommodatievraagstukken ten aanzien van onderwijs en welzijn worden integraal afgewogen. Laaggeletterdheid bij volwassenen wordt aangepakt.

B. Trends en ontwikkelingen

Onderwijshuisvesting

De Vereniging Nederlandse Gemeenten en de Primair Onderwijsraad hebben een convenant afgesloten over renovatie of nieuwbouw van schoolgebouwen. Genoemde partijen werken dit convenant verder uit. Zij doen dit in samenspraak met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Wij bereiden ons hier op voor via de uitvoering van een QuickScan van de huidige situatie.

In 2018 verwachten we van de kant van de VNG een aangepaste modelverordening onderwijshuisvesting. Zij zullen naar verwachting vooral aanpassingen adviseren op de normen over duurzaamheid en kwaliteit.

In het programma onderwijshuisvesting 2018 is de vervangende nieuwbouw van het Gemini college opgenomen, inclusief twee gymzalen. Ook de uitbreiding van de Dr. Schaepmanschool en vervangende (nieuw)bouw voor basisschool De Driemaster zijn hierin opgenomen.

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Vroegschoolse educatie
Het rijk heeft het bestaande Onderwijs Achterstandenbeleid verlengd tot 1 januari 2019. We verwachten dat het Rijk daarna het beleid zal aanpassen. Dit kan gevolgen hebben voor de verdeling van de middelen per gemeente.

Het rijk heeft daarnaast structureel extra geld beschikbaar gesteld om voorschoolse educatie voor iedereen beschikbaar te maken, dit zijn de zogenaamde Asschergelden.

Inkoop volwasseneducatie
We zijn in 2017 gestart met de aanbesteding ‘Taal en Participatie’ dat zich richt op een deel van de regionale trajecten. Het doel van de aanbesteding is om de laaggeletterdheid integraal aan te pakken. We zetten via deze aanbesteding in op educatietrajecten. Deze trajecten zijn gericht op doorstroming naar het MBO en naar werk. We doen deze aanbesteding samen met de samenwerkende gemeenten binnen de arbeidsmarktregio regio Rijnmond.

Voor de uitvoering van de lokale trajecten blijft Bibliotheek AanZet verantwoordelijk voor de uitvoering. Zij ontvangen hiervoor subsidie van ons. De bibliotheek werkt samen met lokale partners en Delken&Boot. De bibliotheek maakt afspraken met de taalaanbieders die de lokale trajecten uitvoeren.

C. Wat hebben we bereikt?

Onderwijshuisvesting

In de zomervakantie van 2017 is de Multifunctionele Accommodatie (MFA) Bolnes opgeleverd. De scholen ‘De Fontein’ en ‘De Bosweide’ zijn daardoor uitgebreid. In deze accommodatie is ook een gymzaal gevestigd. Deze dient als vervanging van de afgestoten gymzaal aan de Pretoriusstraat.

We zijn ook in 2017 gestart met de aanpassing en uitbreiding van de Rehobothschool. De oplevering hiervan vindt plaats in 2018.

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

De gemeente Ridderkerk wordt niet meer als risicogemeente aangemerkt op het gebied van het onderwijsachterstandenbeleid. We hebben namelijk weer een positieve beoordeling van de Inspectie voor het Onderwijs gekregen. In 2017 heeft de gemeente voldoende plekken voor peuters gerealiseerd.

Vanaf 1 september 2017 huren we een projectleider Laaggeletterdheid in. Zij heeft zich in 2017 vooral gericht op het zoeken en vinden van laaggeletterden. Ook richtte zij zich op het bekend maken van taalbevordering en het beschikbare aanbod.

D. Wat hebben we daarvoor gedaan?

Onderwijshuisvesting

Voor de realisatie van MFA Bolnes en de uitbreiding van de Rehobothschool hebben wij middelen ter beschikking gesteld. De gymzaal van MFA Bolnes is onder onze projectleiding gebouwd.

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Een project van de Brede School Centrum heeft de Henk Zwiersprijs gewonnen. Dit project stond in het teken van burgerparticipatie in de wijk. Er is door ouders een voetbaltoernooi georganiseerd met behulp van de scholen en ondernemers in de wijk.

In het kader van de doorlopende ontwikkellijn van kinderen heeft de Brede School verschillende activiteiten uitgevoerd in de wijken van Ridderkerk. Activiteiten op het gebied van onder andere sport, cultuur, muziek en voeding.

In 2017 hebben drie werkgroepen, met vertegenwoordigers uit het primair onderwijs, de kinderopvang, het Centrum Jeugd en Gezin (CJG) en de gemeente, verder gewerkt aan het optimaliseren van de speerpunten in het onderwijsachterstandenbeleid. We hebben nu inzicht in het bereik van de VVE-kinderen (Voorschoolse – en Vroegschoolse Educatie). De routes voor toeleiding zijn voor iedereen binnen de VVE bekend. We hebben resultaatafspraken gemaakt en we hebben in 2017 een nieuw project gestart voor ouderbetrokkenheid. Ook hebben we netwerkbijeenkomsten georganiseerd, de zogenaamde Meet en Greet bijeenkomsten.

In 2017 heeft de stichting Lezen Oké weer verschillende activiteiten uitgevoerd in het kader van leesbevordering, zoals de Kinderboekenweek en de voorleesdagen.

In 2017 hebben we weer uitvoering gegeven aan diverse educatietrajecten en –activiteiten:

- Non-formele taalverhogingstrajecten (lokaal taalaanbod);
- Ridderkerkse inwoners, die werknemer zijn bij het Domein Beheer en Onderhoud en N.V. BAR-Afvalbeheer nemen deel aan taaltraject (lokaal taalaanbod);
- Trajecten taal & gezondheid (lokaal taalaanbod);
- Taalactiviteiten bij de taalpunten en in de taalkeukens (lokaal taalaanbod);
- Trajecten Taal & integratie (NL-educatie, regionale aanbesteding 2016);
- Formele taalverhogingstrajecten (25% verplichte inkoop ROC Albeda College, Rotterdam).

E. Wat heeft het gekost?

Programma		Omschrijving taakvelden	Begroting 2017	Begroting na wijziging	Rekening 2017	Verschil
5 Onderwijs			(+ = lasten / - = baten)			
Taakveldverdeling						
Lasten			**3.309.500**	**3.720.100**	**3.926.400**	**206.300**
	4.1	Openbaar basisonderwijs	315.900	297.900	307.800	9.900
	4.2	Onderwijshuisvesting	2.157.600	2.170.200	2.203.300	33.100
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	836.000	1.252.000	1.415.300	163.300
Baten			**-137.200**	**-572.600**	**-494.700**	**77.900**
	4.2	Onderwijshuisvesting	0	0	-8.800	-8.800
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-137.200	-572.600	-485.900	86.700
Saldo - Lasten en baten			**3.172.300**	**3.147.500**	**3.431.700**	**284.200**
Reservemutaties programma 5						
Onttrekkingen	0.10	Mutaties reserves	-33.800	-33.800	-33.700	100
Saldo - Reserves			**-33.800**	**-33.800**	**-33.700**	**100**
Gerealiseerd resultaat Onderwijs			**3.138.500**	**3.113.700**	**3.398.000**	**284.300**

Toelichting begrotingsrechtmatigheid

De lasten van dit programma zijn overschreden met € 20.400. De grootste oorzaak hiervan is een nadeel op leerlingenvervoer. Deze kosten zijn onontkoombaar en vallen binnen categorie 1 van het controleprotocol voor de jaarstukken 2015-2019 en kunnen daarmee als rechtmatig worden beschouwd.

Omschrijving	Bedrag afwijking
4.1 Openbaar basisonderwijs	
Lasten	9.900
Baten	0
Nadelig saldo € 9.900	

Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 9.900

Omschrijving	Bedrag afwijking
4.2 Onderwijshuisvesting	
Lasten	33.100
Baten	-8.800
Nadelig saldo € 24.300	

Huisvestingskosten Bijzonder Voortgezet Onderwijs voordeel € 70.100

Er is een voordeel ontstaan op de kapitaallasten van € 33.800. Dit komt door een hogere afschrijving op de boekwaarde in 2016 door verkoop van onderwijsgebouwen aan de Jasmijnstraat.
Daarnaast hebben we geen schades gehad en hebben we een schadevergoeding ontvangen die betrekking had op 2016 ter hoogte van € 14.000.
Aan belastingen is € 22.300 minder uitgegeven dan begroot. Er is (deels) sprake van een structureel voordeel. Het begrote bedrag voor belastingen kan worden verlaagd met € 15.000.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 54.600
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 39.800

Omschrijving	Bedrag afwijking
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	
Lasten	163.300
Baten	86.700
Nadelig saldo € 250.000	

Leerlingenvervoer nadeel € 85.200

Het nadeel is het gevolg van extra kosten die de vervoerder heeft gemaakt voor het omrijden (kilometers) en de langere ritten (tijd) die ontstaan zijn door afsluiting van de Maastunnel.

Volwasseneneducatie nadeel € 31.500

Op basis van de verwachte indexering binnen de Wet educatie en beroepsonderwijs is een hogere subsidie aan de bibliotheek verstrekt voor de uitvoering van educatietrajecten.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 131.300
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 2.000

Omschrijving	Bedrag afwijking
0.10 Mutaties reserves	
Stortingen	0
Onttrekkingen	100
Nadelig saldo € 100	

Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 100

F. Prestatie-indicatoren

Ridderkerkse kinderen moeten zich kunnen ontwikkelen en ontplooien en daarvoor willen wij een doorgaande ontwikkelingslijn voor alle kinderen en jongeren faciliteren. Helaas moeten we constateren dat het ongeoorloofd verzuim en het aantal niet ingeschreven leerplichtigen is toegenomen.

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Jaarrekening 2016	2e Tussen-rapportage 2017	Jaarrekening 2017
35.	Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers). Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. Het landelijk gemiddelde in 2014 is 2%.	2,9 (2012) 1,7 (2014)	Ongewijzigd	1,7 (2016)*
36.	Absoluut verzuim (niet ingeschreven leerplichtigen) Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen.	0 (2014) 0 (2015)	0 (2016)	0,84 (2016)*
37.	Relatief verzuim (ongeoorloofd afwezige leerplichtigen). Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.	36 (2014)	35,25 (2014) 20,66 (2015) 23,03 (2016)	26,16 (2016)*
38.	Laaggeletterdheid in Ridderkerk. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Gezondheidsverschillen	Percentage volwassenen dat laaggeletterd is.	11-13% (2013)	Ongewijzigd	11-13% (2013)

* De definities van de indicatoren 'Absoluut verzuim' en 'Relatief verzuim' zijn aangepast. In overleg met het ministerie van OCW en DUO zijn definities ontwikkeld die scherper aansluiten bij wat er nu op rijksniveau wordt gemeten. Het relatief en absoluut verzuim wordt afgezet tegen het aantal leerplichtige leerlingen in een gemeente.

Programma 6. Cultuur, sport en groen

A. Programmavisie

Ridderkerk heeft een diversiteit aan voorzieningen en evenementen. De gemeente heeft oog voor historisch cultureel erfgoed (monumenten, archeologie en cultuurlandschap) en vindt het belangrijk dat er evenementen voor jong en oud worden georganiseerd. Elke inwoner is in de gelegenheid om te sporten en te bewegen. Sporten zorgt voor ontspanning en ontmoeting. Sporten en bewegen kan ook in onze openbare ruimte. Partijen werken samen op het gebied van groen en recreatie. Er zijn recreatieve voorzieningen waar ruimte is voor ontspannen en ontmoeten. Kinderen hebben kwantitatief en kwalitatief voldoende ruimte om te spelen in de eigen wijk. (Sport)accommodaties zijn multifunctioneel en worden optimaal gebruikt. Er zijn voldoende voorzieningen in alle wijken.

Inwoners voelen zich thuis in hun eigen woonomgeving. Het karakter van Ridderkerk en de eigen sfeer van de wijken worden zoveel mogelijk gehandhaafd. Tussen en in de wijken liggen ruime groenbuffers die dat gevoel versterken. In de wijk levende onderwerpen worden integraal aangepakt. Wij vinden het van belang dat in de samenleving mensen worden betrokken bij elkaar en bij de buurt waarin zij leven. Er is hier een sterke relatie met (overheids)participatie.

De openbare ruimte wordt goed en efficiënt onderhouden. Dit draagt bij aan orde en netheid en vergroot daarmee ook het veiligheidsgevoel.

B. Trends en ontwikkelingen

Sportbeleid en activering

In 2025 heeft 60 procent van alle Nederlandse gemeenten te maken met een krimpende bevolking. De bevolking vergrijst, jongeren trekken naar de grote stad en kapitaalkrachtige gezinnen verhuizen naar aantrekkelijker woongebieden met meer voorzieningen. Dit is van invloed op de sportverenigingen en het sportbeleid van gemeenten. Sport en bewegen wordt ook steeds vaker als middel ingezet om maatschappelijke doelstellingen te behalen.

We zien een stijging van de individuele sporten. Fitness is de meest beoefende sport bij volwassenen (22%), gevolgd door hardlopen (12%), tennis (5%) en zwemmen (5%). De openbare ruimte wordt daardoor steeds vaker gebruikt voor sport. Maar ook het aantal sportblessures neemt toe, wat mogelijk mede verklaard kan worden door het toenemende aantal individuele sporters.

De invloed van sociale media en technologie is merkbaar in de sport. Bijvoorbeeld als het gaat om sportbeleving rondom evenementen. Maar ook omdat er een groeiende aandacht is voor de monitoring van eigen resultaten via apps.

Sinds medio 2015 hebben we een traject ingezet om te komen tot een verzakelijking van de relatie met de stichting Sport en Welzijn Ridderkerk (SenW). Dit leidde in 2016 tot het afsluiten van een Regiedocument en het opzeggen van de subsidierelatie per 01-01-2017. Met SenW hebben we vanaf 2017 een aantal inkoopcontracten afgesloten voor de sport- en welzijnsproducten (SW-producten) en beheer- en exploitatie van gemeentelijke accommodaties (BE-producten).
Na een juridische check bleek een aantal inkoopcontracten onrechtmatig te zijn afgesloten. We hebben na een heroriëntatie vervolgens besloten om de sport- en welzijnsproducten (SW-producten) ‘quasi’ in te besteden en de Beheer en Exploitatie-producten aan te besteden.

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Cultuureducatie
Er is landelijk veel aandacht voor de doorontwikkeling van traditionele muziekscholen en centra voor de kunsten. Ook staan de thema’s Wetenschap en Technologie als onderdeel van cultuureducatie hoog op de agenda. Het is de bedoeling dat scholen deze thema’s in 2020 volledig hebben

opgenomen in het onderwijs. U kunt hierbij denken aan 21-eeuwse vaardigheden als het omgaan met ICT en het aanboren van creatief denken en probleemoplossend vermogen.

Wat voor sportverenigingen geldt, geldt ook voor cultuurverenigingen. Ook zij hebben moeite met het aantrekken van nieuwe leden. Gelukkig zien we voor de gemeente Ridderkerk via het onderzoek "Waar staat je gemeente' ook de andere kant. Namelijk 56% van de inwoners neemt actief deel aan het verenigingsleven.

Een zelfde vergelijking tussen sport en cultuur kan gemaakt worden als het gaat om de inzet als middel om maatschappelijke doelstellingen te behalen. Landelijk zien we de ontwikkeling dat cultuur steeds meer wordt ingezet als verbindend middel. Bijvoorbeeld als middel om mee te doen en eenzaamheid te voorkomen. Deelname aan cultuuractiviteiten draagt ook bij aan de integratie van inwoners uit verschillende bevolkingsgroepen.

Media

Bibliotheekwerk
Het bibliotheekwerk is in beweging. Bibliotheken veranderen steeds meer van de klassieke uitleenfunctie naar een organisatie die zich inzet voor kwetsbare inwoners. Dit doen zij op het gebied van taalvaardigheid en digitale vaardigheid.

Aanpak van laaggeletterdheid
In het programma onderwijs hebben we weergegeven wat de rol van de bibliotheek is in de volwasseneducatie. Ook dat onderschrijft de veranderende rol van de bibliotheek: bijdragen aan ontwikkeling van taalvaardig, digivaardig en goed geïnformeerde en kritisch denkende inwoners.

Lokale omroep
De Organisatie van Lokale Omroepen Nederland (OLON) en de Vereniging Nederlandse Gemeenten hebben de handen ineengeslagen om de infrastructuur voor lokale omroepen aan te passen. Hiermee willen zij voorkomen dat de onafhankelijke lokale nieuwsvoorziening in het gedrang komt. Dit wordt uitgewerkt in de vorming van streekomroepen.

C. Wat hebben we bereikt?

Sportbeleid en activering

Er is, in nauwe samenwerking met SenW, een start gemaakt met het programma JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht). Hierbij zijn tevens private partijen betrokken als Skanders Gym, Van Gelder en Jumbo.

Sportaccommodaties

In 2017 zijn we in overleg met de verschillende verenigingen en SenW aan de slag gegaan met de voorbereidingen voor de herinrichting van het Sportpark Reijerpark. Ook zijn de voorbereidingen gestart voor de bouw van sporthal De Wissel. In november 2017 is de eerste paal geslagen voor de sporthal.

In 2017 zijn ook de locatiestudies afgerond voor:
- de nieuwbouw van de sporthal aan de PC Hooftstraat;
- de nieuwbouw voor het Gemini-college (inclusief sportzaal);
- de herinrichting van sportpark Ridderkerk.

Het beheer en exploitatie van de gemeentelijke accommodaties die bij SenW waren onder gebracht zijn in de tweede helft van 2017 aanbesteed. Medio december zijn de offertes ontvangen en beoordeeld.

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

De cultuurregisseur heeft een belangrijke aanjagende rol. De uitgangspuntennotitie ‘Cultuureducatie in de breedte 2016’ heeft de basis gevormd voor de doorontwikkeling van cultuureducatie. We hebben een aantal thema’s waar we aan hebben gewerkt.

Intensivering, verbreding cultuureducatie binnenschools aanbod
De deelname aan de rijksregeling Impulsregeling Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK) hebben we in 2017 vergroot. We hebben een groei gerealiseerd van vijf naar negen basisscholen. Dit betekent een verbreding en verdieping van de cultuureducatie. Via de impulsregeling ontwikkelen scholen een visie op cultuuronderwijs die aansluit op de pedagogische visie van de school.

Na schooltijd/ brede school
De doorlopende leerlijn van binnen- en buitenschoolse activiteiten is belangrijk. Bibliotheek AanZet en de Stichting Cultuureducatie Zuid Holland Zuid organiseerden activiteiten voor de brede school.

Cultuureducatie in de vrijetijd
Als gemeente zijn wij aanjager van cultuureducatie. Maar wij doen dit niet alleen. We willen meer marktwerking in de vrijetijdsector. De infrastructuur van de cultuureducatie blijft op peil.

Schikking ToBe
In december 2015 is het faillissement van de Stichting ToBe uitgesproken. Lang is onduidelijk geweest óf en voor welk bedrag de deelnemende gemeenten verplicht waren het tekort in het faillissement aan te vullen. Om lange, kostbare juridische trajecten te voorkomen is in september 2017 met de curator tegen algehele en finale kwijting een schikking getroffen. Het aandeel van de gemeente Ridderkerk in deze schikking is € 16.700.

Innovatie cultuureducatie
We hebben een werkgroep met partners gevormd rondom het inbedden van de thema’s Wetenschap en Technologie binnen het onderwijs. Het doel is om leerlingen door middel van actieve en passieve cultuurbeleving voor te bereiden op de veranderende samenleving. We hebben een doorlopende leerlijn op dit gebied ontwikkeld die onze partners in 2018 gaan presenteren.

Cultuur erfgoed

Samen met het comité Open Monumentendag hebben we in 2017 de Open Monumentendag en een multiculturele markt georganiseerd en begeleid. De publieke belangstelling voor deze multiculturele markt en de Open Monumentendag was groot.

Media

Bibliotheekwerk
De bibliotheek heeft in 2017 een start gemaakt met het schrijven van een toekomstvisie bibliotheekwerk. Deze visie sluit aan de op de veranderende rol die we onder trends en ontwikkelingen hebben beschreven.

Lokale omroep
De Stichting Lokale Omroep Ridderkerk heeft met de bijdrage van de gemeente Ridderkerk in 2017 de lokale radio- en mediataken uitgevoerd. Ook werkte de stichting mee aan de vorming van streekomroepen.

Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Afval
Het op te stellen afvalbakkenplan is niet in 2017 afgerond. Het afvalbeleidsplan 2017-2020 heeft consequenties voor het afvalbakkenplan en dit afvalbakkenplan wordt daarop aangepast.

Spelen
Diverse speelplaatsen zijn opnieuw ingericht. Hierbij is aandacht besteed aan de toegankelijkheid en bereikbaarheid voor kinderen met een beperking.

Natuur en recreatieschap IJsselmonde (NRIJ)
NRIJ is in transitie na het uittreden van Rotterdam en de provincie Zuid-Holland. De uittredingsafspraken zijn afgerond. De intentie is uitgesproken om samen door te gaan met vijf gemeenten. Binnen twee jaar wordt gekeken of ook het contract met Staatsbosbeheer als uitvoerder wordt verlengd. NRIJ gaat aansluiten bij de Landschapstafel en doet mee aan een gezamenlijk visietraject.

Koepelschap Buitenstedelijk Groen
Koepelschap is per 1-1-2018 geliquideerd. Er volgen voor Ridderkerk geen kosten meer.

D. Wat hebben we daarvoor gedaan?

Sportbeleid en activering

Via een groot aantal bestaande en nieuwe projecten hebben we gewerkt aan de uitvoering van het Uitvoeringsprogramma Sport en Bewegen.

De inzet van de Beweegmakelaar en Bewegen naar (vrijwilligers)werk helpt inwoners met een uitkering om twaalf weken lang ritme en structuur te krijgen door onder begeleiding te sporten.

Onder de noemer Fifty Fit hebben we het gehele jaar verschillende wijkgerichte, laagdrempelige, recreatieve beweegprogramma's aangeboden voor senioren (65+). Deze zijn gericht op het vergroten van de zelfredzaamheid, sociale contacten en het bevorderen van de algehele gezondheid. Fifty Fit wordt uitgevoerd door Welzijn Ridderkerk in samenwerking met sport- en zorgaanbieders.

Ook weet een groot deel van de sportverenigingen de verenigingsondersteuner (werkzaam bij de Stichting Sport en Welzijn Ridderkerk) te vinden. De verenigingsondersteuner biedt de juiste handvatten, tools en ondersteuning om verenigingen 'gezond' te houden.

In het kader van het project Jongeren op Gezond Gewicht hebben we een stuurgroep opgericht. We hebben bijeenkomsten georganiseerd met alle betrokken organisaties uit het maatschappelijk middenveld. Ook hebben we enkele concrete activiteiten georganiseerd zoals het terugdringen van de snoepconsumptie tijdens de avondvierdaagse.

Sportaccommodaties

In verband met de oplevering van MFA Bolnes (inclusief gymzaal) hebben we de oude gymzaal aan de Pretoriusstraat gesloopt.

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Cultuureducatie
Met de culturele partners hebben we invulling gegeven aan de doorontwikkeling van cultuureducatie. De cultuurregisseur helpt onze partners bij de transitie van aanbod naar vraaggericht werken. In 2017 is de cultuurregisseur op verzoek van Ridderkerkse zorginstellingen bezig geweest om een cultuureducatief aanbod te ontwikkelen. Ook heeft de regisseur een programma ontwikkeld als onderdeel voor de participatieverklaring.

Cultureel erfgoed

Voor de toekomst van buitenplaats Huys ten Donck is er intensief samengewerkt met betrokken partijen als landschapstafel IJsselmonde, Stichting het Huys ten Donck, Rivier als getijdenpark, Gemeente Rotterdam en Provincie Zuid-Holland. Wij hebben ondersteund door projectbegeleiding en bij subsidieaanvragen.

Door begeleiding, ondersteuning en afstemming is de Cultuurhistorische Waardenkaart tot stand gekomen.

Wij zijn de schakel tussen aanvrager en de vergunningverlening of erfgoedcommissie. Bij een aanvraag van subsidies voor onderhoud en instandhouding van gemeentelijke monumenten hebben wij begeleid, beoordeeld en afstemming gezocht met de aanvrager.

Archeologie
Wij zijn de schakel tussen de aanvrager en de vergunningverlening.

Media

Bibliotheekwerk
Met de bibliotheek hebben we een eerste toekomstverkenning gehad. Bij deze verkenning stond de vraag centraal welke activiteiten de toekomstige bibliotheek van Ridderkerk uitvoert.

Cultureel ondernemerschap
We hebben ook in 2017 weer ruimte geboden aan cultureel ondernemerschap. Zo heeft Stichting Building Arts zich gevestigd aan Het Plein. De Ridderkerkse cultureel ondernemer en zanger Guus Bok nam het initiatief om een ode aan het dorp te schrijven. Het grote Ridderkerklied had een bereik van 16.520 weergaven op Youtube.

Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Afval
Diverse burgers en scholen zetten zich in voor het verwijderen van zwerfafval in de directe woonomgeving. De gemeente faciliteert deze initiatieven.

Spelen
Het uitvoeringsbeleid spelen is verder uitgewerkt door diverse speelplaatsen aan te passen aan gewenste speeltoestellen voor de leeftijd van de kinderen in de wijken.

Diverse speelplaatsen zijn in overleg met de omwonenden aangepast (Acaciastraat, Torenmolen, Watermolen, IJsselstraat en Zalm (2 locaties). Naast beoordeling van voorgelegde inrichtingsplannen is de speelplaats Torenmolen door de omwonenden opgeknapt.

Natuur- en recreatieschap IJsselmonde (NRIJ)
De opheffing van de gemeenschappelijke regeling (GR) Koepelschap Buitenstedelijk Groen en de omvorming van de GR NRIJ is juridisch, financieel en organisatorisch verder uitgewerkt. De GR Koepelschap Buitenstedelijk Groen is per 1 januari 2018 opgeheven.

Groen
Enkele scholen die opengesteld zijn voor de wijk zijn door mee te doen met het project Groene schoolpleinen bezig hun schoolplein te vergroenen. Gereed zijn de Dr. Schaepmanschool en Klimop. In voorbereiding zijn: Piramide Centrum, Piramide Rijsoord, De Noord en Hadassa. Ook Bosweide en Fontein overwegen het schoolplein te vergroenen.

In de gemeente is ‘snippergroen’ aanwezig. Diverse delen hiervan zijn in gebruik genomen. Onderzoeken zijn per wijk uitgevoerd waaruit beleid is opgesteld voor al dan niet in gebruik geven van gronden tot verhuur en verkoop van snippergroen.

Een deel van het onderhoudswerk is in 2017 opnieuw aanbesteed. In de externe onderhoudsbestekken is tevens rekening gehouden met het kunnen inzetten van personeel op momenten dat sprake is van uitval van eigen medewerkers of extra inzet voor gladheidsbestrijding of stormschade.

E. Wat heeft het gekost?

Programma		Omschrijving taakvelden	Begroting 2017	Begroting na w ijziging	Rekening 2017	Verschil
6 Cultuur, sport en groen			(+ = lasten / - = baten)			
Taakveldverdeling						
Lasten			**8.780.900**	**9.307.100**	**11.643.600**	**2.336.500**
	0.3	Beheer overige gebouw en en gronden	0	577.300	752.500	175.200
	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	554.700	0	0	0
	5.1	Sportbeleid en activering	2.506.600	1.818.500	2.122.600	304.100
	5.2	Sportaccommodaties	1.447.600	2.306.800	2.641.100	334.300
	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	899.300	1.051.800	891.300	-160.500
	5.4	Musea	17.600	90.500	74.300	-16.200
	5.5	Cultureel erfgoed	72.900	20.000	41.800	21.800
	5.6	Media	1.377.500	1.377.500	1.367.200	-10.300
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.904.700	2.064.700	3.749.200	1.684.500
	7.4	Milieubeheer	0	0	3.600	3.600
Baten			**-925.100**	**-925.100**	**-1.158.200**	**-233.100**
	0.3	Beheer overige gebouw en en gronden	0	-165.000	-153.200	11.800
	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-165.000	0	0	0
	5.1	Sportbeleid en activering	0	0	-217.000	-217.000
	5.2	Sportaccommodaties	-716.100	-716.100	-742.000	-25.900
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-44.000	-44.000	-46.000	-2.000
Saldo - Lasten en baten			**7.855.800**	**8.382.000**	**10.485.400**	**2.103.400**
Reservemutaties programma 6						
Stortingen	0.10	Mutaties reserves	395.700	2.567.700	2.395.700	-172.000
Onttrekkingen	0.10	Mutaties reserves	-271.200	-595.700	-300.700	295.000
Saldo - Reserves			**124.500**	**1.972.000**	**2.095.000**	**123.000**
Gerealiseerd resultaat Cultuur, sport en groen			**7.980.300**	**10.354.000**	**12.580.400**	**2.226.400**

<u>Toelichting begrotingsrechtmatigheid</u>

De lasten van dit programma zijn overschreden met € 2.336.500, hiervan is € 278.800 onrechtmatig. Dit komt door de overschrijding op openbaar groen, de kinderboerderij en het onderhoud aan speelvoorzieningen. Deze overschrijdingen vallen binnen categorie 3 van het controleprotocol voor de jaarstukken 2015-2019.
De sloop van gymlokaal Pretoriusstraat is al eerder door de raad goedgekeurd en de overschrijding op groot onderhoud aan de Fakkel wordt gedekt uit de reserve. Hierdoor zijn beide overschrijdingen rechtmatig.

Omschrijving	**Bedrag afwijking**
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	
Lasten	175.200
Baten	11.800
Nadelig saldo € 187.000	

Toerekening BAR-bijdrage	nadeel € 203.400
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000	voordeel € 16.400

Omschrijving	Bedrag afwijking
5.1 Sportbeleid en activering	
Lasten	304.100
Baten	-217.000
Nadelig saldo € 87.100	

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 75.100
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 12.000

Omschrijving	Bedrag afwijking
5.2 Sportaccommodaties	
Lasten	334.300
Baten	-25.900
Nadelig saldo € 308.400	

Gymlokaal Pretoriusstraat 33 nadeel € 44.400

De sloop stond gepland voor 2016, maar is toen uitgesteld. Het budget hiervoor is niet doorgeschoven naar 2017, waardoor het nadeel is ontstaan.

Sporthal en binnenbad De Fakkel nadeel € 58.000

In voorgaande jaren werd groot onderhoud als subsidie uitbetaald aan SenW en verrekend met de reserve.
Vanaf 2017 wordt groot onderhoud door SenW gecoördineerd en moet verrekend worden met de reserve.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 266.100
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 voordeel € 60.100

Omschrijving	Bedrag afwijking
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	
Lasten	-160.500
Baten	0
Voordelig saldo - € 160.500	

Muziekschool voordeel € 167.900

Het voordeel op de muziekschool is te verklaren doordat de kosten voor het faillissement van ToBe lager zijn uitgevallen dan verwacht. Daarnaast hebben wij naar aanleiding van de definitieve afrekening subsidie 2016 van de Stichting Cultuureducatie Zuid-Holland Zuid een bedrag van € 38.800 teruggevorderd. In 2017 zijn we gestart met de afbouw van deze subsidie met als doel een innovatiebudget te creëren. Dit in navolging van de uitgangspuntennotitie Cultuureducatie in de breedte. Als gevolg hiervan is er in 2017 een voordeel van € 79.100.

Kunstobjecten/beeldende vormgeving voordeel € 50.000

De kunsttoepassing als onderdeel van het Centrumplan is nog niet gerealiseerd. De burgerparticipatie voor het definitieve ontwerp en de uitvoering van de opdracht heeft meer tijd in beslag genomen dan verwacht. De opdracht is in 2017 verstrekt en wordt in 2018 afgerond. Het resterende budget uit 2017 van € 50.000 is nodig in 2018 voor de realisatie van het kunstwerk. Het resterende budget en de aanwending van € 50.000 wordt voorgesteld om door te schuiven naar 2018.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 46.000
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 11.400

Omschrijving	Bedrag afwijking
5.4 Musea	
Lasten	-16.200
Baten	0
Voordelig saldo - € 16.200	

Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 voordeel € 16.200

Omschrijving	Bedrag afwijking
5.5 Cultureel erfgoed	
Lasten	21.800
Baten	
Nadelig saldo € 21.800	

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 30.700
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 voordeel € 8.900

Omschrijving	Bedrag afwijking
5.6 Media	
Lasten	-10.300
Baten	
Voordelig saldo - € 10.300	

Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 voordeel € 10.300

Omschrijving	Bedrag afwijking
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	
Lasten	1.684.500
Baten	-2.000
Nadelig saldo € 1.682.500	

Openbaar groen dagelijks nadeel € 136.300

Een deel van het onderhoudswerk is in 2017 opnieuw aanbesteed. De aantrekkende markt heeft geresulteerd in een hogere inschrijving van € 76.000. Dit is een structureel nadeel.
Door hogere reactiesnelheid op meldingen en de toename van het aantal meldingen door de laagdrempelige mogelijkheden via onder andere de gemeente-app. De kosten zijn € 60.000 structureel hoger.
In 2017 heeft zodoende een verschuiving plaatsgevonden van het werkpakket van de eigen dienst naar de markt. Bulkwerk is uitbesteed en de eigen dienst onderhoud in hoofdzaak hotspots en verwerken het hogere aantal meldingen dat wordt ontvangen.

Kinderboerderij nadeel € 25.700

De kosten voor het beheer en dagelijks onderhoud zijn de laatste jaren geleidelijk gestegen. Naast jaarlijkse inflatiecorrecties als gevolg van prijsstijgingen en loonkostenstijgingen is op grond van de Arbowetgeving DW groen verplicht twee medewerkers in het weekend in te zetten. Dit zijn structurele kosten (€ 17.500). Tevens wordt een structurele bijdrage van € 5.000 per jaar verstrekt aan het Maximacollege voor het beheer en onderhoud van de dierenweide Lohmanpark.
Diverse kleine zaken verklaren het restant van het nadeel.

Speelvoorziening dagelijks nadeel € 116.800

Een deel van het noodzakelijk onderhoud uit 2016 is in 2017 uitgevoerd (€ 38.000). Enkele zaken uit het dagelijks onderhoud zijn extern uitgevoerd (€ 43.000).
Inspectie gaf aan dat de decowood-ondergronden vervangen moeten worden. Met de werkzaamheden zijn wij in 2017 gestart (€ 35.000).
Om de veiligheid te waarborgen is het noodzakelijke kleine reparaties aan speeltoestellen en ondergronden snel en adequaat uit te voeren (structureel € 30.000).

Toerekening BAR-bijdrage	nadeel € 1.337.700
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000	nadeel € 66.000

Omschrijving	Bedrag afwijking
7.4 Milieubeheer	
Lasten	3.600
Baten	0
Nadelig saldo € 3.600	

Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000	nadeel € 3.600

Omschrijving	Bedrag afwijking
0.10 Mutaties reserves	
Stortingen	-172.000
Onttrekkingen	295.000
Nadelig saldo € 123.000	

Geen vorming kapitaallastenreserve verbetering bereikbaarheid sportpark Ridderkerk, vanwege doorschuiven werkzaamheden	voordeel € 172.000
Geen aanwending Algemene Reserve voor verbetering bereikbaarheid sportpark Ridderkerk, vanwege doorschuiven werkzaamheden	nadeel € 172.000
Lagere onttrekking aan de Algemene Reserve in verband met faillissement ToBe	nadeel € 49.900
Geen aanwending reserve onderhoud gymlokalen	nadeel € 94.000
Hogere aanwending reserve onderhoud speelterreinen	voordeel € 44.700
Geen aanwending reserve beeldende kunst centrum	nadeel € 50.000
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000	voordeel € 26.200

F. Prestatie-indicatoren

Belangrijk is de grote diversiteit aan voorzieningen en evenementen in Ridderkerk. De indicatoren geven aan dat op deze onderwerpen steeds beter scoort. Er is een kleine verbetering van het percentage Ridderkerkers die sport. Tot ons genoegen zien we een sterke verbetering van actieve deelname aan het verenigingsleven. We zien een spectaculaire stijging van de waardering voor de mogelijkheden voor deelname aan kunst- en cultuureducatie in Ridderkerk.

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Jaarrekening 2016	2e Tussen-rapportage 2017	Jaarrekening 2017
39.	Waardering voor de (kwaliteit van de) buitenruimte in Ridderkerk. Bron: Burgerpeiling	Hieronder vallen diverse vragen en stellingen gerelateerd aan de buitenruimte zoals: • Het goed onderhouden van perken, plantsoenen en parken; • Het goed begaanbaar zijn van straten, pleinen en trottoirs in de woonbuurt; • Het schoon zijn van de buurt; • Er is voldoende groen in de buurt; • Tevredenheid over speel- en sportvoorzieningen.	6,9 (2016)	Ongewijzigd	6,8
40.	Niet-sporters (%) Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.	55,8% (2014)	Ongewijzigd	54,9% (2016)
41.	Actieve deelname verenigingsleven de afgelopen 12 maanden in Ridderkerk. Bron: Burgerpeiling	In %.	50% (2016)	Ongewijzigd	56% (2017)

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Jaarrekening 2016	2e Tussen-rapportage 2017	Jaarrekening 2017
42.	Voldoende mogelijkheden voor sportbeoefening in Ridderkerk. Bron: Burgerpeiling	Tevredenheid over de sportvoorzieningen: • Zeer tevreden % • Zeer tevreden in score (1-5)	76% (2016) 3,8 (2016)	Ongewijzigd	76% (2017) 3,7 (2017)
43.	Voldoende mogelijkheden voor deelname aan kunst- en cultuureducatie in Ridderkerk. Bron: Burgerpeiling (extra vraag)	Eens, in %.	36% (2016)	Ongewijzigd	65%*

* In 2016 was er een keuze in het antwoord van vijf stappen van helemaal oneens tot helemaal eens. In de enquête van 2017 kon men kiezen tussen eens of oneens. Hierdoor verschilt het percentage.

Programma 7. Jeugd(hulp)

A. Programmavisie

Het gaat goed met onze jeugdige inwoners. Zij kunnen gezond en veilig opgroeien en hun talenten ontwikkelen. Wij willen dat alle jeugdige inwoners naar vermogen kunnen meedoen. De voorzieningen voor onze jeugd zijn aantrekkelijk en toegankelijk. Door middel van de jeugd- en gezinsteams bieden we beter op elkaar afgestemde dienstverlening aan burgers met kinderen die het alleen niet redden.

B. Trends en ontwikkelingen

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Schoolziekteverzuim kan vaak niet los gezien worden van achterliggende problemen, zoals psychosociale problemen of een onrustige thuissituatie.
Psychosociale problemen beïnvloeden de ontwikkeling van jeugdigen en zijn vaak een voorbode van stoornissen op latere leeftijd. In Ridderkerk is het percentage jeugdigen met psychosociale problemen aanzienlijk. In groep 2 heeft 12% van de kinderen (een verhoogd risico op) psychosociale problemen. Dit loopt op tot ruim een kwart van de jeugdigen op het voortgezet onderwijs.

Wijkteams

De wijkteams bestaan uit professionals met verschillende hulpverleningsachtergronden. Ze werken volgens de generalistische aanpak van Handelingsgericht Werken (HGW) en volgens het principe één kind/gezin, één plan, één regisseur. Via onze wijkteams hebben we een aanpak die beter aansluit op de vindplaatsen. We blijven zowel landelijk, regionaal als lokaal een ontwikkeling zien waarbij de inzet voor jeugdhulp en daarmee kosten stijgen. Het beroep op de wijkteams blijft groot en is dit jaar verder gegroeid. Dit heeft oplopende wachttijden tot gevolg.

C. Wat hebben we bereikt?

Ontwikkeling opgroeiende jeugd

Preventie op het gebied van hechtings- en opvoedproblemen is belangrijk om psychosociale problemen bij jeugdigen te voorkomen en te verminderen.
Ridderkerkse gezinnen hebben deelgenomen aan het programma Home-Start. Vrijwilligers van Home-Start hebben deze gezinnen opvoed- en gezinsondersteuning geboden.

In 2017 hebben veel kinderen en gezinnen uit onze gemeente deelgenomen aan preventieve cursussen, zoals sociale weerbaarheidstrainingen, KIES-trainingen (Kinderen in echtscheidingssituaties) en faalangstreductietrainingen. Daarmee zetten we in op het voorkomen van psychosociale problemen.

Ridderkerk heeft een Jongerenraad waar Ridderkerkse jongeren tot 23 jaar aan deelnemen. De Jongerenraad bespreekt actuele thema's die de jeugd aangaan. In 2017 hebben ze zich onder andere gebogen over het Uitvoeringsprogramma Jeugd.

In samenwerking met Ridderkerkse jongeren en maatschappelijke partners hebben we een visie opgesteld voor De Loods. Het jongerencentrum moet een plek zijn van en voor jongeren. De activiteiten worden georganiseerd door jongeren (ondersteund door coaches). We doen dit om hun talenten te ontplooien en te delen. Dit gebeurt vanuit een gevarieerd programma met als doel dat jongeren hun vrijetijd op een leuke, nuttige en veilige manier besteden.

In 2017 is een eerste aanzet gedaan om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn van ondersteuning van jongeren via sociale media.

Jeugdhulp

In 2017 hebben we de noodzakelijke voorbereidingen getroffen om ook de beschikbaarheid van jeugdhulpvoorzieningen vanaf 2018 te garanderen. De contracten die regionaal en lokaal zijn afgesloten liepen namelijk tot en met 2017. We hebben daarom regionaal actief aan een aanbestedingstraject deelgenomen en zelf twee aanbestedingen uitgevoerd. De eerste aanbesteding betrof die van de regionale specialistische voorzieningen via de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond. Die hebben we vormgegeven volgens een resultaatgericht model. Datzelfde hebben we grotendeels ook gedaan voor de jeugdhulp die we lokaal hebben ingekocht. Daarnaast hebben we een aanbesteding uitgevoerd voor de formatieve inzet in de wijkteams. We hebben deze aanbestedingen met succes afgerond. We hebben contracten afgesloten voor de duur van 3 jaar, met de mogelijkheid deze met twee keer een jaar te verlengen. Het resultaatgericht inkoop- en hulpverleningsmodel zal vanaf 2018 een belangrijke impuls moeten geven aan de transformatie van het sociaal domein.

In 2017 hebben we het actieplan “alcohol en drugs” opgesteld. Naar aanleiding hiervan spraken we met scholen en jongerenwerkers over het verzorgen van gastlessen op de scholen. Tevens zijn contacten gelegd met Stichting Chris en Voorkom. Een organisatie die jongeren en hun opvoeders eerlijke voorlichting geeft over gevolgen van middelengebruik. Jongeren kunnen daardoor leren om zelf gezonde keuzes te maken**.**

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Stichting Bram heeft een Onderwijsjeugdhulp-arrangement ontwikkeld voor kinderen met een beperking. De stichting deed dit samen met basisschool De Botter, het samenwerkingsverband RiBA, beleidsmedewerkers, wijkteamprofessionals, leerplicht en de Onderwijsinspectie. Het arrangement geeft deze kinderen de mogelijkheid om naast de dagelijkse begeleiding en verzorging onderwijs te volgen.

Samenkracht en burgerparticipatie

Vanuit ouders kwam een signaal dat een groeiend aantal kinderen vanwege hun beperking en/of gedragsproblemen niet kan deelnemen aan de reguliere zwemles in Ridderkerk. Voor deze groep is in 2017 Aqua-special van start gegaan. Dit is een samenwerking tussen de Fakkel en SportMEE.

In 2017 is contact gezocht met Mama Vita. Dit is een netwerk van moeders van kinderen met autisme. In 2018 wordt de samenwerking tussen Mama Vita en het wijkteam geïntensiveerd.

Kinderen zijn van groot belang voor de gemeente omdat zij de burgers van de toekomst zijn. In 2018 en 2019 wordt vanuit het uitvoeringsprogramma Jeugd ingezet op kinderparticipatie. In 2017 zijn hiervoor de eerste voorbereidingen getroffen in samenwerking met Stichting Open Limonade.

De wijkteamprofessionals hebben samen met de Brede School vrijetijdsaanbod ontwikkeld voor kinderen met een psychische beperking of gedragsproblemen. Kinderen en jongeren kunnen daardoor ondanks hun beperkingen deelnemen aan activiteiten in de wijk.

Wijkteams

In 2017 hebben we de aanbesteding voor de jeugdhulpverlening en maatschappelijke ondersteuning in de wijkteams uitgevoerd. Daarbij hebben we de bestaande expertises (jeugd- en opvoedhulp, geestelijke gezondheidszorg jeugd, maatschappelijk werk en leven met een beperking) behouden. De expertise t.a.v. geestelijke gezondheidszorg voor volwassenen hebben we toegevoegd. In het kader van de aanbesteding zijn de opdracht van het wijkteam en de taken en rollen van de medewerkers verfijnd.

In dit jaar is gebleken dat de druk op de wijkteams steeds verder toeneemt en onderhevig is aan fluctuaties in het aantal hulpvragen. Er zijn wachttijden ontstaan. In uitzonderlijke situaties moeten inwoners twaalf weken wachten totdat de daadwerkelijke ondersteuning start vanuit het wijkteam. We hebben daarom in 2017 een aantal maatregelen genomen en voorbereid. Zo hebben wij de wijkteams met twee mensen (ieder 32 uur per week) aangevuld voor een periode van juli tot en met december

2017. En we hebben een aanpak bedacht die we vanaf 2018 gaan effectueren. We starten met een centraal team dat alle inkomende casussen screent. Verder zal het resultaatgericht hulpverleningsmodel en de inzet van gedragsdeskundigen moeten leiden tot effectieve en efficiënte jeugdhulp.

D. Wat hebben we daarvoor gedaan?

Transformatie en samenwerking

We hebben ons dit jaar bezig gehouden met de uitvoering van de actielijnen die in de Regionale Transformatie Agenda zijn opgenomen. Dit deden we in samenwerking met de gemeenten in de regio Rijnmond. Lokaal hebben we ingezet op de doorontwikkeling van de lokale infrastructuur als spil van de transformatie. Ook troffen we voorbereidingen voor de te organiseren TransformatieTOP.

In de eerste helft van 2017 vond een bijeenkomst plaats voor wijkteamprofessionals. Hierbij maakten zij kennis met het aanbod van Sport en Welzijn Ridderkerk.

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

We hebben op verzoek van de raad voorbereidingen getroffen om de extra inzet en aanwezigheid van wijkteamprofessionals op de scholen te realiseren.

Wijkteams

Huisartsen en jeugdartsen vervullen een belangrijke rol rond de hulp en ondersteuning van kinderen en gezinnen. De wijkteams werken nauw met hen samen. Eind 2017 zijn de artsen geïnformeerd over de nieuwe bekostigingssystematiek. Ook hebben ze een overzicht gekregen van de door de gemeente gecontracteerde jeugdhulpaanbieders.

Vanaf de zomer 2016 hadden alle wijkteams het GOED (Gezondheidszorg Onder Een Dak) in Ridderkerk als uitvalsbasis. We hebben verkend wat de structurele mogelijkheden en huisvestingswensen en -eisen zijn tegen te verantwoorden kosten. Dit onderzoek is afgerond. Eind 2017 zijn de wijkteams verhuisd naar gebouw C van het Gemeentehuis.

Dagelijks hielden de wijkteams inloopspreekuren op het GOED. Eén keer per week was er ook een spreekuur in de Kledingbank/FoodCompany.

Maatwerkdienstverlening 18-

Tijdens de week van de pleegzorg hebben we onze pleeggezinnen in het zonnetje gezet. Alle gezinnen hebben een bloemetje ontvangen als dank voor hun inzet.

Geëscaleerde zorg 18-

In het afgelopen jaar is er sprake geweest van een sterke beweging van ‘dwang’ naar ‘drang’. Daarbij constateren we dat dit vraagt om een goede afstemming in het proces van op- en afschalen. We hebben daarom vanuit de wijkteams de samenwerking gezocht met Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond en Veilig Thuis. In 2017 is Veilig Thuis Rotterdam-Rijnmond verzelfstandigd. Veilig Thuis investeert in een betere dienstverlening en samenwerking met de wijkteams.

E. Wat heeft het gekost?

Programma		Omschrijving taakvelden	Begroting 2017	Begroting na wijziging	Rekening 2017	Verschil
7 Jeugd			(+ = lasten / - = baten)			
Taakveldverdeling						
Lasten			**10.100.600**	**10.661.900**	**12.063.700**	**1.401.800**
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	422.800	376.200	392.200	16.000
	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.500.600	1.562.400	1.584.200	21.800
	6.2	Wijkteams	1.465.000	1.653.000	1.908.200	255.200
	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	4.355.100	4.713.200	5.715.600	1.002.400
	6.82	Geëscaleerde zorg 18-	1.357.200	1.357.200	1.462.300	105.100
	7.1	Volksgezondheid	999.900	999.900	1.001.200	1.300
Baten			**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo - Lasten en baten			**10.100.600**	**10.661.900**	**12.063.700**	**1.401.800**
Reservemutaties programma 7						
Onttrekkingen	0.10	Mutaties reserves	-11.300	-209.500	-281.100	-71.600
Saldo - Reserves			**-11.300**	**-209.500**	**-281.100**	**-71.600**
Gerealiseerd resultaat Jeugd			**10.089.300**	**10.452.400**	**11.782.600**	**1.330.200**

Toelichting begrotingsrechtmatigheid

De lasten van dit programma zijn overschreden met € 1.401.800. Er is een begrotingsonrechtmatigheid van € 355.200. Oorzaak zijn overschrijdingen op Inzet in wijkteams, Jeugd bedrijfsvoering, PGB Jeugd met een beperking en Lokale inkoop buiten wijkteams en GR Jeugdhulp Rijnmond. De overschrijding op GR Jeugdhulp Rijnmond was onvoorzien en daarmee valt het binnen categorie 1 van het controleprotocol voor de jaarstukken 2015-2019. De overschrijding op de lasten voor PGB Jeugd met een beperking en Lokale inkoop buiten wijkteams betreft een open einde regeling en valt binnen categorie 2 en is daarmee rechtmatig. De kostenoverschrijdingen voor Inzet in de Wijkteams en Jeugd bedrijfsvoering (€ 130.600) vallen binnen categorie 3 van het controleprotocol voor de jaarstukken 2015-2019 en zijn dus onrechtmatig.

Omschrijving	**Bedrag afwijking**
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	
Lasten	16.000
Baten	0
Nadelig saldo € 16.000	

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 39.700
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 voordeel € 23.700

Omschrijving	**Bedrag afwijking**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	
Lasten	21.800
Baten	0
Nadelig saldo € 21.800	

Lokaal Preventief jeugd voordeel € 51.500

Dit budget wordt vraaggericht ingezet. Hieruit worden maatwerk trajecten bekostigd die niet van tevoren zijn ingekocht. Hierbij gaat het om bijvoorbeeld inzet van tolken, trainingen (bv. faalangst- en weerbaarheidstrainingen), thuisbegeleiding en cursussen. In 2017 is hier minder gebruik van gemaakt.

Tevens is een aantal lopende projecten financieel gunstiger uitgevallen, zoals aqua-special, zwemles voor kinderen met een beperking en/of gedragsprobleem die op grond hiervan niet mee kunnen doen aan de reguliere zwemlessen in de Fakkel.

Toerekening BAR-bijdrage	nadeel € 85.600
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000	voordeel € 12.300

Omschrijving	Bedrag afwijking
6.2 Wijkteams	
Lasten	255.200
Baten	0
Nadelig saldo € 255.200	

Inzet in Wijkteams — nadeel € 69.100

De kosten voor de inzet van de wijkteamprofessionals worden gefinancierd uit drie budgetten (‘Inzet wijkteams’, ‘Welzijn in sociale Wijkteams’ (programma 8) en ‘Maatschappelijk werk’ (programma 8)). Het nadeel wordt veroorzaakt door incidenteel extra inzet voor de wijkteams, kosten die gemaakt zijn voor trainingen Handelingsgericht Werken en niet geraamde advieskosten in verband met een mogelijk btw-risico naar aanleiding van de aanbesteding voor de wijkteams.

Jeugd bedrijfsvoering — nadeel € 61.500

De overschrijding van het budget heeft met name betrekking op de extra huurlasten van het GOED (Gezondheid Onder Eén Dak). De lasten zijn hoger dan geraamd omdat extra ruimtes voor de wijkteams gehuurd moesten worden. Gezien de hoge huurkosten hebben we ook besloten om de wijkteams te verhuizen naar ons eigen pand, gebouw C van het gemeentehuis.

Toerekening BAR-bijdrage	nadeel € 134.800
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000	voordeel € 10.200

Omschrijving	Bedrag afwijking
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	
Lasten	1.002.400
Baten	0
Nadelig saldo € 1.002.400	

PGB Jeugd met een beperking en Lokale inkoop buiten wijkteams — nadeel € 381.400

De budgetten Lokale inkoop buiten wijkteams en PGB Jeugd met een beperking zijn aan elkaar gerelateerd. Het betreft dezelfde type hulp alleen wordt dit op een andere manier verstrekt en bekostigd.
Er is sprake van een lichte stijging van het aantal persoonsgebonden budgetten. Op basis van de voorlopige eindstand van de Sociale Verzekeringsbank is er een voordeel op het budget PGB Jeugd met een beperking van € 76.400 ten opzichte van de begroting. De verwachte groei van het aantal persoonsgebonden budgetten is achtergebleven.
Het aantal trajecten Zorg in Natura is aan de andere kant sterker toegenomen dan we hadden voorzien. Een evaluatie van de Jeugdwet wijst uit dat de transitie goed is gelukt, maar dat de transformatie nog vorm moet krijgen. Het beeld is dat de jeugdigen de wijkteams goed weten te vinden, waardoor de zorgvraag sterk toeneemt. De wijkteams behandelen nu de zorgvraag. Er is hierdoor een nadeel van € 457.800. Vanaf 2018 wordt gestart met een nieuwe resultaatgerichte bekostiging, wat een drastische verandering in de keten teweegbrengt. Uiteindelijke doel is om hiermee de zorgkosten terug te dringen. De verwachting is dat dit enige tijd in beslag zal nemen en dat de eerste jaren de kosten nog niet zullen afnemen. Vooralsnog wordt rekening gehouden met een structureel nadeel van € 350.000.

GR Jeugdhulp Rijnmond — nadeel € 98.200

De GR Jeugdhulp Rijnmond sluit met een voorlopige negatief jaarrekeningresultaat. Hiervoor wordt een eindafrekening met de gemeenten gemaakt. Concreet betekent dit voor de gemeente Ridderkerk

een nadeel van € 98.200. Het negatieve resultaat komt vooral door een hogere productie op het landelijke contract en buitenregionale plaatsingen. Voor Ridderkerk heeft dit een directe relatie met het feitelijke zorggebruik aangezien dit voor Ridderkerk over 2017 hoger is dan begroot en resulteert in een hogere inleg voor 2019.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 513.000
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 9.800

Omschrijving	Bedrag afwijking
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	
Lasten	105.100
Baten	0
Nadelig saldo € 105.100	

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 105.100

Omschrijving	Bedrag afwijking
7.1 Volksgezondheid	
Lasten	1.300
Baten	0
Nadelig saldo € 1.300	

<u>Jeugdgezondheidszorg</u> voordeel € 57.400

Vanuit stichting Centrum voor jeugd en gezin Rijnmond is er terugstorting geweest van teveel ontvangen subsidie voor zowel 2015 als 2016.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 58.700

Omschrijving	Bedrag afwijking
0.10 Mutaties reserves	
Stortingen	0
Onttrekkingen	-71.600
Voordelig saldo - € 71.600	

Onttrekking reserve peuterwerk ter dekking van frictiekosten voordeel € 71.600

F. Prestatie-indicatoren

We willen met ons beleid bereiken dat jeugdige inwoners gezond en veilig opgroeien en hun talenten ontwikkelen. Op basis van de prestatie-indicatoren kunnen we constateren dat de problematiek die sinds 2015 op het bordje van de gemeente ligt, aanzienlijk is. Tot 2015 zagen we het percentage kinderen in uitkeringsgezinnen groeien. Helaas is hier geen actueel cijfer van. Het aantal jongeren met jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering zijn gestegen. Dit kan een rechtstreeks gevolg zijn van de decentralisatie van de Jeugdwet naar de gemeente. De cijfers over het alcohol- en drugsmisbruik onder jongeren zijn schokkend te noemen. In vergelijking met de regio tekent Ridderkerk minder negatief af. Echter, wietgebruik is in Ridderkerk iets hoger dan in de regio. Van groot belang dus dat het actieprogramma dat het college hiervoor heeft opgesteld met veel inzet wordt uitgevoerd.

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Jaarrekening 2016	2e Tussen-rapportage 2017	Jaarrekening 2017
44.	Achterstandsleerlingen (4-12) Bron: www.waarstaatjegemeente.nl /dashboard/Onderwijs	Het percentage leerlingen in het primair onderwijs dat kans heeft op een leerachterstand.	13,75% (2012)	Ongewijzigd	KING: Indicator is vervallen

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Jaarrekening 2016	2e Tussen-rapportage 2017	Jaarrekening 2017
45.	Werkloze jongeren (16-24) Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	In %.	1,64 % (2012)	1,44% (2015)	1,44% (2015)
46.	Kinderen in uitkeringsgezinnen Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Het percentage kinderen dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.	4,48 % (2012)	5,33% (2015)	5,33% (2015)
47.	Jongeren met een delict voor de rechter Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	In %.	1,47% (2015)	1,59% (2014) 1,47% (2015)	1,47% (2015)
48.	Meldingen kindermishandeling in Ridderkerk. Bron:www.waarstaatjegemeente.nl /dashboard/Jeugd en jeugdhulpverlening	In %.	Niet bekend	0,44% (2014)	0,44% (2014)
49.	Jongeren (tot en met 18 jaar) met jeugdhulp. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Het percentage jongeren met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren. Het percentage 2016 is gewijzigd.	6,6% (2016)	8,1% (2016)	6,6% (2017)
50.	Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdbescherming. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Het percentage jongeren met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren.	0,9% (2016)	Ongewijzigd	1,1% (2017)
51.	Jongeren (12 - 22 jaar) met jeugdreclassering. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Het percentage jongeren met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren.	0,4% (2016)	Ongewijzigd	0,5% (2017)
52.	Alcohol en drugsmisbruik onder jongeren in Ridderkerk. Bron: Gemeente		Niet bekend	Niet bekend	Binge-drinken 22% (landelijk 26%) Dronken of aangeschoten 15% (landelijk 20%) Wiet gebruik 9% (landelijk 8%)

Programma 8. Welzijn en zorg

A. Programmavisie

Ridderkerk is een gemeente waar inwoners zelf de verantwoordelijkheid nemen voor het sociale klimaat en hun deelname daaraan. Waar dat nodig is, bieden we ondersteuning. Dit doen we door bij de vraag van de inwoner te kijken hoe we de eigen kracht en het eigen netwerk van de inwoner kunnen versterken. Wanneer ondersteuning nodig is, ligt de nadruk op ondersteuning op maat. Er is een zichtbare beweging van zware naar lichte zorg. We bevorderen een optimale samenwerking tussen alle partners binnen de zorg. Er zijn sociale gebiedsteams. Deze teams bieden op elkaar afgestemde dienstverlening aan burgers die het alleen niet redden.

B. Trends en ontwikkelingen

Wijkteams

De wijkteams zijn verder doorontwikkeld tot een stevige samenwerkingspartner. De wijkteams hebben als doel de eigen kracht en zelfredzaamheid van de inwoner te vergroten. De opdracht van het wijkteam en de taken en rollen van de medewerkers zijn verfijnd. Ook is de bestaande expertise uitgebreid op het terrein van volwassen-Geestelijke Gezondheid Zorg (GGZ).

Maatwerk-voorzieningen (WMO)

Gebruik van de Wmo
In 2017 is het aantal meldingen (hulpvragen) toegenomen. Een deel van deze meldingen zijn opgepakt door onder andere welzijn, voorliggende voorzieningen en de eigen omgeving. Het aantal cliënten met een ondersteuningsvraag in begeleiding is gestegen daar waar het aantal cliënten met een indicatie voor huishoudelijke hulp is gedaald. Het totaal aantal unieke cliënten is hierdoor gelijk gebleven. In de toekomst verwachten we een stijging van het aantal cliënten. Verder zien we een trend dat de loonkosten stijgen. En ook de vergrijzing en toenemende complexiteit in de samenleving hebben hier invloed op. Het is onzeker of de huidige voorliggende voorzieningen voldoende zijn en blijven in relatie tot de toenemende vraag.

Mantelzorg
Mede door de vergrijzing en landelijke beleid dat mensen langer thuis moeten blijven wonen, neemt het aantal mantelzorgers toe. Daarnaast zijn er meer tweeverdieners die minder tijd beschikbaar hebben en ook de zorgbehoefte neemt toe. Hierdoor wordt de druk op de mantelzorger alleen maar groter.
Dit heeft als gevolg dat er meer informatie en hulpvragen gesteld worden bij het Steunpunt Mantelzorg en bij de Wmo.

C. Wat hebben we bereikt?

Samenkracht en burgerparticipatie

Wij hebben in samenwerking met de betrokken partners gewerkt aan het behalen van de doelen uit het welzijnskader ‘Gewoon Meedoen’. Er is vooral ingezet op de onderlinge samenwerking tussen maatschappelijke partners zoals Stichting Sport en Welzijn, eerstelijnszorg, huisartsen en zorgaanbieders.

Mantelzorg
In Ridderkerk ontvingen bijna 1.000 mantelzorgers de mantelzorgvergoeding via de Ridderkerkpas. De gemeente Ridderkerk heeft de erkenning ‘mantelzorg vriendelijke werkgever’ ontvangen. In samenwerking met Karaat van Stichting Sport en Welzijn is Werk&Mantelzorg meer bespreekbaar gemaakt bij verschillende organisaties en zijn zij beter betrokken.

Vergunninghouders/vluchtelingen
Hulpvragen van de vergunninghouder worden meer integraal opgepakt. De samenwerking tussen de gemeente, wijkteams en vluchtelingenwerk is intensiever. De dienstverlening aan de vergunninghouders is hierdoor verbeterd. Problemen op het gebied van zorg en integratie kunnen hiermee voorkomen worden.
De taakstelling voor 2017 en 2018 is gestabiliseerd. In 2017 waren er voldoende woningen beschikbaar om alle vergunninghouders te huisvesten. De taakstelling is hiermee volledig behaald.

Maatwerkdienstverlening 18+

De gemeente Ridderkerk heeft besloten dat cliënten met een Wmo-indicatie vanaf 1 januari 2017 geen eigen bijdrage meer hoeven te betalen voor de individuele begeleiding en dagbesteding. Dit heeft bijgedragen aan de stijging van 10% van het aantal cliënten met een Wmo-indicatie voor begeleiding.
De casusregie en lichte ondersteuning voor volwassenen is ondergebracht in de wijkteams. Deze functioneert goed voor volwassenen met kinderen. Echter door de wachttijden bij de wijkteams is de casusregie voor volwassenen zonder (jonge) kinderen nog onvoldoende tot zijn recht gekomen. Daarnaast komen we er nog niet altijd toe om bij individuele klanten de situatie op alle leefgebieden uit te vragen. Mogelijk blijft daardoor een latente hulpvraag liggen.

Geëscaleerde zorg 18+

We zien een trend bij de GGZ-problematiek. Deze neemt toe in ernst en omvang. We signaleren dit via het lokale zorgnetwerk. Toch hebben wij in 2017 (nog meer) escalatie kunnen voorkomen. Alle meldingen hebben wij naar passende zorg, ondersteuning of justitieel traject kunnen leiden.

Wonen en bouwen

Er is meer vraag vanuit zorgorganisaties voor beschut of beschermd wonen. Dit heeft geleid tot de komst van een tweede Jasmijnhuis voor de huisvesting voor ouderen met dementie.

D. Wat hebben we daarvoor gedaan?

Samenkracht en burgerparticipatie

Met inwoners en maatschappelijke organisaties zijn de volgende vernieuwende projecten uitgerold:
- straat PopUp;
- buurtman/-vrouw;
- buurtcirkel;
- het geheugenpaleis.

Mantelzorg
De website van Karaat Mantelzorg is vernieuwd. Hierdoor is het overzichtelijker en gebruiksvriendelijker geworden.

Sociale kaart
Wij zijn gestart met het maken van een sociale kaart in samenwerking met (vrijwilligers)organisaties. Een online kaart waar inwoners alle actuele informatie kunnen raadplegen. Dat vraagt wat van ons allemaal. Maar wanneer wij dit voor elkaar krijgen, helpt de sociale kaart ons allen om dichtbij huis je vraag of je aanbod uit te zetten op zoek naar verbinding.

VN-verdrag over inclusieve samenleving
Het ‘Inclusie Panel’ heeft gewerkt aan betere participatie en het vergroten van de zelfredzaamheid van mensen met een beperking. Dit naar aanleiding van het in 2016 geratificeerde VN-verdrag inzake rechten voor mensen met een handicap. Wij hebben dit gedaan door verbindingen te leggen tussen diverse beleidsterreinen. Het ‘Inclusie Panel’ vervult een ambassadeursfunctie voor de inwoner met een beperking.

Vergunninghouders/vluchtelingen
Er is meer ingezet op integratie. Daarnaast vinden er integrale (casus)overleggen plaats en is de samenwerking tussen de gemeente, wijkteams ‘Werk en Inkomen’ en vluchtelingenwerk geïntensiveerd.

Maatwerkdienstverlening 18+

We hebben de verordening Maatschappelijke ondersteuning aangepast. Dit was vooral een actualisatie vanwege nieuwe ontwikkelingen:
- nieuwe uitspraken van de Centrale Raad van Beroep (CRvB);
- een Algemene Maatregel van Bestuur over de "reële kostprijs thuisondersteuning".

De samenwerking tussen Wmo, wijkteams en wijkverpleging is verder geïntensiveerd door het uitwisselen van kennis in bijeenkomsten over onder andere de raakvlakken en verschillen tussen de Wmo en de Wet langdurige zorg.

Wmo hulpmiddelen
Wij hebben de Wmo hulpmiddelen aanbesteed. Het laatste deel van de implementatie zal eind eerste kwartaal 2018 worden afgerond. Ondanks de grote hoeveelheid werk bij de implementatie, hebben we ervoor gezorgd dat de inwoners zo min mogelijk last hebben van de overgang naar de nieuwe leveranciers.

Beschermd wonen
Het Regionaal Beleidsplan 2018 – 2020 Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang is vastgesteld. Hierin is vastgelegd hoe wij in de regio samenwerken en invulling geven aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid rond beschermd wonen en maatschappelijke opvang.

Blijverslening
In Ridderkerk is de ‘regeling blijverslening Ridderkerk’ ingevoerd om inwoners de mogelijkheid te bieden aanpassingen in hun woning te maken zodat ze langer – zelfstandig – thuis kunnen blijven wonen.

Geëscaleerde zorg 18+

We zijn in gesprek met de (veiligheids)regio over een sluitende aanpak van inwoners met verward gedrag. Vanuit de veiligheidsregio is een pilot passend vervoer en triage gestart. Bij de meldkamer 112 zit nu GGZ-deskundigheid.
Wij hebben de GGZ-deskundigheid uitgebreid in ons lokale zorgnetwerk. Deze persoon onderneemt actie naar aanleiding van signalen van de politie of omwonenden. Dit wordt gedaan door de situatie te onderzoeken en zo nodig een diagnose te stellen. Ook wordt ervoor gezorgd dat de inwoner de juiste zorg krijgt.

E. Wat heeft het gekost?

Programma		Omschrijving taakvelden	Begroting 2017	Begroting na wijziging	Rekening 2017	Verschil
8 Welzijn en zorg			(+ = lasten / - = baten)			
Taakveldverdeling						
Lasten			**13.176.400**	**10.969.200**	**11.555.200**	**586.000**
	0.8	Overige baten en lasten	103.400	0	0	0
	2.5	Openbaar vervoer	0	54.000	45.700	-8.300
	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	3.050.600	2.913.000	3.397.000	484.000
	6.2	Wijkteams	339.300	453.000	299.300	-153.700
	6.3	Inkomensregelingen	264.800	264.800	89.800	-175.000
	6.6	Maatwerk-voorzieningen (WMO)	1.234.100	1.132.800	1.624.500	491.700
	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	8.111.600	6.076.400	5.969.000	-107.400
	6.81	Geëscaleerde zorg 18+	72.600	72.600	127.300	54.700
	8.3	Ruimtelijke ordening	0	2.600	2.600	0
Baten			**-1.532.800**	**-1.281.900**	**-1.130.100**	**151.800**
	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-82.000	-132.000	-288.700	-156.700
	6.3	Inkomensregelingen	-305.000	-305.000	-176.000	129.000
	6.6	Maatwerk-voorzieningen (WMO)	-4.500	-9.500	-18.100	-8.600
	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-1.141.300	-835.400	-647.300	188.100
Saldo - Lasten en baten			**11.643.600**	**9.687.300**	**10.425.100**	**737.800**
Reservemutaties programma 8						
Onttrekkingen	0.10	Mutaties reserves	-89.900	-92.500	-92.500	0
Saldo - Reserves			**-89.900**	**-92.500**	**-92.500**	**0**
Gerealiseerd resultaat Welzijn en zorg			**11.553.700**	**9.594.800**	**10.332.600**	**737.800**

Toelichting begrotingsrechtmatigheid

De lasten van dit programma zijn na correctie van de verdeling van de personeels- en huisvestingskosten binnen het geraamde bedrag gebleven.

Omschrijving	Bedrag afwijking
2.5 Openbaar vervoer	
Lasten	-8.300
Baten	0
Voordelig saldo - € 8.300	

Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 voordeel € 8.300

Omschrijving	Bedrag afwijking
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	
Lasten	484.000
Baten	-156.700
Nadelig saldo € 327.300	

Mantelzorgwaardering onder andere Pluim voordeel € 121.800

Er is een stijging van 10% van het aantal geregistreerde mantelzorgers. Ondanks deze stijging en de vernieuwing van de website van Karaat en de communicatie rondom de mantelzorgvergoeding, wordt

het budget nog niet volledig benut. In 2018 gaan we inzetten op een groter bereik van de regeling en verwachten wij een hogere benutting van het bedrag.

Maatschappelijk werk nadeel € 137.600

De kosten voor de inzet van de wijkteamprofessionals worden gefinancierd uit drie budgetten (‘Inzet wijkteams’ (programma 7), ‘Welzijn in sociale Wijkteams’ en ‘Maatschappelijk werk’). Het nadeel wordt veroorzaakt door incidenteel extra inzet voor de wijkteams, kosten die gemaakt zijn voor trainingen Handelingsgericht Werken en niet geraamde advieskosten in verband met een mogelijk btw-risico naar aanleiding van de aanbesteding voor de wijkteams.

Wijkwerk nadeel € 307.400

Om de verzakelijking van de relatie tussen de gemeente en de Stichting Sport en Welzijn voor te bereiden en te begeleiden zijn externe adviseurs ingehuurd. Ook voor diverse juridische en procedurele adviezen over de verzakelijking is extern ingehuurd.

WMO Uitvoering voordeel € 49.600

Het voordeel komt voor een deel door deelname aan de landelijke regeling regresrecht. Hieruit krijgen gemeenten jaarlijks een bedrag per inwoner ongeacht of zij regrescliënten hebben of niet. Het is op dit moment onbekend of deze landelijke regeling een structureel karakter krijgt.
Een ander deel wordt veroorzaakt doordat er in 2017 minder algemene kosten waren dan was begroot.

WMO Algemene voorzieningen voordeel € 121.900

Wij hebben minder aanvragen ontvangen dan verwacht. In 2018 gaan wij werken aan een groter bereik.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 154.300
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 21.300

Omschrijving	**Bedrag afwijking**
6.2 Wijkteams	
Lasten	-153.700
Baten	0
Voordelig saldo - € 153.700	

Welzijn in sociale Wijkteams voordeel € 132.600

Voorzieningen WMO/gehandicapten, advieskosten voordeel € 39.000

In 2017 zijn er minder (medische) adviezen gevraagd aan externe partijen dan begroot.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 29.200
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 voordeel € 11.300

Omschrijving	**Bedrag afwijking**
6.3 Inkomensregelingen	
Lasten	-175.000
Baten	129.000
Voordelig saldo - € 46.000	

Besluit Zelfstandigen voordeel € 58.800

Er kwamen minder mensen in aanmerking voor een lening op grond van de regeling Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) en daarom waren er ook minder advieskosten nodig. De rijksbijdrage is lager uitgevallen omdat de omvang van de benodigde leningen relatief laag was. Er zijn meer inkomsten dan verwacht uit de terugvorderingen binnengekomen.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 12.800

Omschrijving	Bedrag afwijking
6.6 Maatwerk-voorzieningen (WMO)	
Lasten	491.700
Baten	-8.600
Nadelig saldo € 483.100	

Voorzieningen WMO/gehandicapten voordeel € 151.400

In 2017 heeft een aanbesteding plaats gevonden voor de Wmo hulpmiddelen. Het hele jaar is gewerkt met voorschotten naar de nieuwe leveranciers in afwachting van afronding van de implementatie van de aanbesteding. De facturen van 2017 zijn in de loop van december ontvangen van de leveranciers en de voorschotten teruggevorderd. Naar verwachting zal het laatste deel van de implementatie aan het einde eerste kwartaal 2018 zijn afgerond en is de definitieve afrekening beschikbaar. In 2018 is pas bekend wat de aantallen en bijbehorende kosten zijn van de voorzieningen.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 634.500

Omschrijving	Bedrag afwijking
6.71 Maatwerk dienstverlening 18+	
Lasten	-107.400
Baten	188.100
Nadelig saldo € 80.700	

WMO Huishoudelijke verzorging ZIN voordeel € 703.800

Het aantal cliënten in 2017 met een indicatie voor huishoudelijke hulp is verder gedaald. Geadviseerd wordt om dit voordeel niet structureel af te ramen, omdat de tarieven vanaf 1 januari 2018 gestegen zijn en mogelijk verder stijgen door CAO ontwikkelingen. Daarnaast zit in het voordeel een positief resultaat van ruim € 290.000 over 2016.

WMO/collectief vervoer nadeel € 53.900

Het nadeel is het gevolg van extra kosten die de vervoerder heeft gemaakt voor het omrijden (kilometers) en de langere ritten (tijd) die ontstaan zijn door afsluiting van de Maastunnel.

WMO Begeleiding en overige in natura nadeel € 290.800

Na een jarenlange onderbenutting van het budget is er dit jaar een nadeel ontstaan. Bij de tweede Tussenrapportage hebben we het budget verlaagd (€ 350.000) op basis van de productiecijfers van 2016. De vraag naar begeleiding is echter meer toegenomen dan verwacht, dit heeft verschillende oorzaken. Ten eerste stijgt het aantal mensen dat langer thuis moet blijven wonen of eerder naar huis gaat (de extramuralisatie). Daarnaast wordt de samenleving en het dagelijks leven steeds complexer waardoor de vraag naar ondersteuning stijgt.

WMO Eigen bijdrage nadeel € 174.700

Doordat het zorggebruik van huishoudelijke verzorging al een aantal jaren daalt, blijven de inkomsten van de eigen bijdrage ook achter. Het is niet te verwachten dat de inkomsten zullen stijgen. Voor 2018 hebben we hier gedeeltelijk rekening mee gehouden in de begroting en de verwachting is (naar aanleiding van het Regeerakkoord) dat de eigen bijdrage voor de Wmo vanaf 2019 omgezet wordt naar een abonnementstarief. De financiële gevolgen worden naar verwachting duidelijk bij de meicirculaire.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 263.200
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 1.900

Omschrijving	Bedrag afwijking
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	
Lasten	54.700
Baten	0
Nadelig saldo € 54.700	

Toerekening BAR-bijdrage	nadeel € 60.900
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000	voordeel € 6.200

F. Prestatie-indicatoren

Het is voor Ridderkerk belangrijk dat inwoners zelf de verantwoordelijkheid nemen voor het sociale klimaat en hun deelname hieraan. Daar waar mensen dit niet kunnen, bieden onze wijkteams ondersteuning. Het aantal cliënten met een WMO-maatwerk arrangement is in de afgelopen jaren gestegen. Slechts 7% van de totale onderzoekgroep geeft aan dat zij vinden dat mantelzorgers zich gewaardeerd en ondersteund voelen. Gezien de relatief grote inzet die in Ridderkerk op dit onderwerp gepleegd wordt, is het gevoel dat dit niet juist kan zijn. Daarom wordt onderzoek gedaan naar de onderzoeksmethode, zodat in de toekomst de vraag alleen aan de mantelzorgers gesteld wordt.

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Jaarrekening 2016	2e Tussen-rapportage 2017	Jaarrekening 2017
53.	Tevredenheid Ridderkerkse cliënten. Bron: tevredenheid onderzoek (april 2016)+Schouwen i.h.k.v. 3D 's	In de begroting 2017 staat 7,6.	-	7,7 (2016)	Geen nieuwe uitvraag in 2017
54.	Schoon huis (huishoudelijke hulp). Bron: tevredenheid onderzoek (april 2016) + Schouwen i.h.k.v. 3D 's.	Bij de schouw is in 95% van de gevallen het resultaat 'schoon huis' behaald.	-	95% (2016)	Geen nieuwe uitvraag in 2017
55.	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO aantal per 1.000 inwoners. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 137 deelnemende gemeenten. De uitkomst 2016 is bijgesteld.	60 (2016)	65 (2015) 68 (2016)	66 (2017)*
56.	Mate waarin mantelzorgers zich door de gemeente Ridderkerk ondersteund en gewaardeerd voelen. Bron: Burgerpeiling (extra vraag)	% dat zich ondersteund en gewaardeerd voelt door de gemeente.	7% (2016)	Ongewijzigd	

* Betreft het eerste halfjaar van 2017

Programma 9. Werk

A. Programmavisie

Daar waar dat mogelijk is, zetten wij burgers in hun eigen kracht en daar waar dat kan, trekken wij ons als gemeentelijke overheid terug. Bij dit alles staan wij voor de kwetsbaren in de samenleving en werken we samen met onze partners aan een zorgzame samenleving.
Ons uitgangspunt is dat iedereen naar potentie aan het werk moet zijn en daarvoor hebben wij een individuele aanpak gericht op werk. Alle inwoners van Ridderkerk zijn in staat deel te nemen aan de samenleving. Wij werken samen met onze partners en ondernemers aan het begeleiden en benutten van het potentieel van onze inwoners naar werk.

B. Trends en ontwikkelingen

Inkomensregelingen

Landelijk is de economie aangetrokken en het aantal werklozen is gedaald. Toch is het aantal uitkeringen landelijk en lokaal toegenomen. Het aantal verstrekte loonkostensubsidies is toegenomen. Het aantal 'voormalig Wajongeren' en 'voormalig Wsw-ers', dat vóór de Participatiewet een beroep deed op het UWV, maar sinds 2015 een beroep doet op de loonkostensubsidie van onze gemeente of een uitkering, zal de komende jaren blijven stijgen. Dit zal naar verwachting zo'n 15 tot 20% van het klantenbestand van de Participatiewet zijn in 2021 en zal volgens de prognoses van het ministerie tot 2055 blijven toenemen. De komende jaren willen wij meer inzetten op het begeleiden van mensen naar een traject of werk. Dit om een hogere uitstroom uit de uitkeringspositie te bereiken.
Op dit moment hebben we nog niet alle klanten actief in beeld. Voor een deel van het klantenbestand (vierhonderd klanten) geldt dat zij een uitkering ontvangen maar niet actief begeleid worden naar een traject of werk. Daarnaast komen we er nog niet altijd toe om bij individuele klanten de situatie op alle leefgebieden uit te vragen. Mogelijk blijft daardoor een latente hulpvraag liggen.

Armoedebeleid
Vanuit het rijk is er veel aandacht voor armoedebestrijding onder kinderen. Er is voor dit doel extra geld beschikbaar gesteld.

Begeleide participatie

De Wet sociale werkvoorziening (Wsw) is per 1 januari 2015 afgesloten voor nieuwe instroom. Dat betekent dat het aantal Wsw-werknemers langzaam minder wordt. Daarnaast is per 1 januari 2017 de verdeelsystematiek van het Wsw-budget veranderd.

Arbeidsparticipatie

Als gevolg van de invoering van de Participatiewet per 1 januari 2015 is in 2017 het aandeel 'voormalig Wajongeren' en 'voormalig Wsw-ers' in het klantenbestand verder gegroeid. Dit omdat deze taak bij de invoering van de Participatiewet vanuit het UWV naar de gemeente is gekomen. Gemeenten zijn dit jaar verplicht geworden invulling te geven aan beschut werk.

Inburgering en Participatie
In het regeerakkoord staat het plan beschreven om het taalniveau van de inburgering van A2 te verhogen naar B1. Dit betekent een hogere drempel voor de inburgeraar om het examen te halen. Het kabinet wil ook de huidige organisatie van de inburgering onder de loep nemen. Dit kan betekenen dat in de toekomst de gemeenten meer regie gaan krijgen op de inburgering.

Wij zijn begonnen met het handhaven van het 'oude' bestand inburgeringsplichtigen (inburgeringsplichtigen die voor 2013 inburgeringsplichtig werden en nog onder de gemeente vallen). We zijn wettelijk verplicht om te handhaven als de inburgeraar niet binnen de termijn is ingeburgerd. Aan het begin van 2017 zaten er nog 58 mensen in dit bestand, aan het einde van het jaar waren dit er nog twintig. Voor de uitvoering van deze taak hebben we tijdelijk extra inzet moeten plegen.

C. Wat hebben we bereikt?

Inkomensregelingen

Het aantal plaatsingen op garantiebanen is verder toegenomen. Het beschut werk is ingericht. We worden steeds actiever in onze relatie met praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs. Het doel is om tijdig de nieuwe doelgroep te bereiken en waar mogelijk te plaatsen op een garantiebaan of in beschut werk.

We komen te weinig toe aan de handhaving van de inkomensvoorzieningen. Daarnaast is de implementatie van de informatiegestuurde handhaving uitgesteld. Hierdoor bestaat de kans dat er een oneigenlijk gebruik is van de inkomensregelingen.

Armoedebeleid
In 2017 is het kindpakket in de regeling Meedoen uitgebreid met een schoolkostenregeling voortgezet onderwijs. De doelgroep voor Meedoen is uitgebreid met kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar. Meedoen wordt in de vorm van de Ridderkerkpas beschikbaar gesteld. De tegemoetkoming van Meedoen wordt op de pas gestort. Het niet-gebruik van de voorziening is hiermee teruggebracht. De extra gelden zijn volledig ingezet voor de bestrijding van armoede onder kinderen.

Arbeidsparticipatie

Het participatienetwerk is verder uitgebreid. We zijn gestart met een samenwerking met de gemeente Rotterdam in het kader van project WerkLoont om de doorstroming naar werk direct na aanmelding te versnellen in de vorm van een ‘work-first’-traject. In het laatste kwartaal hebben we tevens een werkwijze ontwikkeld om mensen die bijna jobready zijn intensief te begeleiden naar de arbeidsmarkt: Focus@Work. Vanwege een gebrek aan capaciteit hebben wij een aantal genomen maatregelen voor de verbetering in onze dienstverlening nog niet kunnen realiseren.

De samenwerking in de arbeidsmarktregio is verder ontwikkeld, waardoor we gemakkelijker toegang hebben tot regionale vacatures en opleidingstrajecten. De dienstverlening aan werkgevers is verder geharmoniseerd. Er is een begin gemaakt met een meer methodische werkwijze, de zogenaamde re-integratierotonde.

Inburgering en participatie
We zijn gestart met de uitvoering van de participatieverklaringstrajecten. Alle vergunninghouders hebben deze met succes gevolgd en hebben de verklaring ondertekend. Als een vergunninghouder dit niet tekent, mag deze niet deelnemen aan het inburgeringsexamen. Daarnaast is er verbinding gelegd naar lokale partners die een workshop hebben opgezet voor de nieuw gekomen vergunninghouders. In 2018 zullen de volledige participatieverklaringstrajecten starten, inclusief het aanbieden van workshops.

Op het gebied van inburgering zijn er afspraken gemaakt met enkele taalaanbieders om de inburgering in de gemeente te verzorgen. Hierdoor wordt het voor de doelgroep makkelijker om deel te nemen aan deze trajecten en kan de gemeente enige sturing toepassen op de inburgering. Daarnaast zijn we gestart met het handhaven van het de groep inburgeringsplichtigen welke nog onder de verantwoordelijkheid van de gemeente vallen.

Maatwerkdienstverlening 18+

Schulddienstverlening
In 2016 is gestart met een ontwikkeling van de nieuwe werkwijze op het gebied van schulddienstverlening. In 2017 hebben wij een aanbestedingsprocedure doorlopen. Op het gebied van preventie hebben wij ons geconcentreerd op de voortzetting van de huidige preventie-activiteiten, waaronder vroegsignalering.

D. Wat hebben we daarvoor gedaan?

Inkomensregelingen

De afdeling Participatie heeft zich met het project ‘Focus@Work’ in het tweede halfjaar van 2017 succesvol geconcentreerd op de uitstroom van de ‘jobready’-kandidaten.
Het werkgeversservicepunt heeft diverse ‘groepsplaatsingen’ op garantiebanen gerealiseerd bij werkgevers. We zijn druk met de bemiddeling tussen werkgevers en kandidaten, het meten van de loonwaardes en het inzetten van werkgeversinstrumenten. De BAR-organisatie geeft als werkgever een goed voorbeeld af, met name binnen de afdeling Beheer & Onderhoud. We hebben het beleid op het gebied van beschut werk aangepast, werkprocessen voor beschut werk ingericht en voorkeursaanbieders voor beschut werk aangetrokken.

Armoedebeleid
We hebben in 2017 een volwaardig kindpakket gerealiseerd in de regeling Meedoen middels de verstrekking van de Ridderkerkpas. De verordening Meedoen is hierop aangepast.

Arbeidsparticipatie

De trajectbegeleiders hebben diverse werkgevers bereid gevonden nieuwe werkervaringsplaatsen aan te bieden. De accountmanager is aan de slag gegaan in het regionale accountteam. We zijn een werkgroep gestart om te komen tot een meer methodische werkwijze. De werkgroep is vergevorderd met het inrichten van een soort ‘kruispunt’ waarbij er duidelijke participatiepaden zijn. Dit moet leiden tot het ontstaan van trajecten die bestaan uit een aaneenschakeling van diverse instrumenten die elkaar versterken en/of opvolgen.

Inburgering en participatie
Met lokale bedrijven zijn afspraken gemaakt voor het instellen van werkervaringsplaatsen voor vergunninghouders. Hierdoor kunnen zij makkelijker doorstromen naar een betaalde baan.

De samenwerking tussen de gemeente, vluchtelingenwerk en de wijkteams is geïntensiveerd. Hierdoor kunnen problemen in het integratietraject en op het gebied van participatie voorkomen worden.

Maatwerkdienstverlening 18+

Schulddienstverlening
In het beleidsplan 2016-2019 is de nadruk gelegd op een meer integrale aanpak, preventie en nazorg. Dit is teruggekomen in de aanbestedingsprocedure. Om dit te kunnen realiseren hebben wij in 2017 een viertal medewerkers voor de vaste formatie aangetrokken die in 2018 gaan starten: twee preventiemedewerkers en twee klantmanagers schulddienstverlening. De klantmanagers zullen meer de verbinding zoeken met partners, waaronder het wijkteam.

E. Wat heeft het gekost?

Programma		Omschrijving taakvelden	Begroting 2017	Begroting na wijziging	Rekening 2017	Verschil
9 Werk			(+ = lasten / - = baten)			
Taakveldverdeling						
Lasten			**15.952.800**	**14.552.400**	**16.902.000**	**2.349.600**
	6.3	Inkomensregelingen	11.202.700	13.223.600	14.981.800	1.758.200
	6.4	Begeleide participatie	3.159.800	80.000	65.400	-14.600
	6.5	Arbeidsparticipatie	1.193.300	951.800	1.530.500	578.700
	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	397.000	297.000	324.300	27.300
Baten			**-10.512.200**	**-11.011.800**	**-11.537.900**	**-526.100**
	6.3	Inkomensregelingen	-10.508.200	-11.011.800	-11.416.200	-404.400
	6.4	Begeleide participatie	-4.000	0	-92.000	-92.000
	6.5	Arbeidsparticipatie	0	0	-29.700	-29.700
Saldo - Lasten en baten			**5.440.600**	**3.540.600**	**5.364.100**	**1.823.500**
Reservemutaties programma 9			N.v.t.			
Gerealiseerd resultaat Werk			**5.440.600**	**3.540.600**	**5.364.100**	**1.823.500**

Toelichting begrotingsrechtmatigheid

De lasten van dit programma zijn overschreden met € 1.113.700. Oorzaken zijn de overschrijding op de kosten van de Wet buig en het minimabeleid. In de 2e Tussenrapportage 2017 is een prognose voor hogere lasten opgenomen. Echter blijkt het nadeel hoger te zijn. Omdat dit open einde regelingen zijn, vallen de overschrijdingen onder categorie 1 van het controleprotocol voor de jaarstukken 2015-2019 en zijn daarmee rechtmatig.

Omschrijving	Bedrag afwijking
6.3 Inkomensregelingen	
Lasten	1.758.200
Baten	-404.400
Nadelig saldo € 1.353.800	

Wet BUIG uitkeringen nadeel € 548.200

Het nadeel op dit budget in 2017 is € 928.200. De volgende oorzaken liggen hieraan ten grondslag:

- De Rijksbijdrage is lager vastgesteld dan volgens het verdeelmodel nodig is;
- De doelgroepen in de Participatiewet zijn uitgebreid;
- Het aantal uitkeringsgerechtigden is afgelopen jaren sterk toegenomen.

In 2018 wordt een aanvraag ingediend voor de Vangnetuitkering. De hoogte van deze uitkering is naar verwachting € 380.000. In de rekening 2017 houden we al rekening met deze uitkering. Hierdoor wordt het nadeel verlaagd naar € 548.200.

Er wordt voorgesteld om € 228.600 van de bestemmingsreserve Sociaal Domein beschikbaar te stellen voor verdere dekking van het nadeel. Dit bedrag is in 2016 vanuit Participatie/re-integratie toegevoegd aan deze bestemmingsreserve.

Een deel van het nadeel is structureel. Dit komt door de toename van het aantal uitkeringsgerechtigden en de uitbreiding van de doelgroepen in de Participatiewet. Er wordt daarom een structureel nadeel meegenomen voor 2018 voor een bedrag van € 500.000, dat afloopt tot € 100.000 in 2022.

Minimabeleid nadeel € 183.800

Structureel nadeel € 100.000. De uitgaven van het minimabeleid zijn in Ridderkerk toegenomen op vrijwel alle onderdelen. De uitgaven op de Ridderkerkpas, de bijzondere bijstand en de zorgverzekering voor minima zijn in 2017 gestegen. Jarenlange inspanningen om de bestaande regelingen onder de aandacht van de minima te brengen, hebben dit jaar succes opgeleverd. Er hebben meer inwoners gebruik gemaakt van de voorzieningen. Door meer bekendheid van de regelingen voor de minima, is een gedeelte van de uitgaven, € 100.000 structureel. Daarnaast is voor de zorgverzekering voor minima voor een deel van de verzekerden het wettelijk eigen risico voorgeschoten. Deze uitgaven drukken zwaar op het totale budget, maar worden in een volgend jaar deels gecompenseerd. Omdat deze werkwijze in 2017 voor het eerst is toegepast, is het nog onzeker wat de daadwerkelijke uitgaven zullen zijn voor de zorgverzekering voor minima en wat wij terug ontvangen aan niet gebruikt eigen risico in 2018 over 2017.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 630.000
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 voordeel € 8.200

Omschrijving	Bedrag afwijking
6.4 Begeleide participatie	
Lasten	-14.600
Baten	-92.000
Voordelig saldo - € 106.600	

Sociale werkvoorziening voordeel € 106.600

In 2017 is de laatste verrekening van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) gelden over 2014 geweest. Het voordeel is het resultaat van de verrekening met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid tot en met 2014. Vanaf 2015 is de Wsw geen geoormerkt budget meer. We hebben uiteindelijk per saldo tot en met 2014 meer van het ministerie ontvangen dan we hebben uitgegeven en hierdoor is het positieve incidentele resultaat ontstaan.

Omschrijving	Bedrag afwijking
6.5 Arbeidsparticipatie	
Lasten	578.700
Baten	-29.700
Nadelig saldo € 549.000	

Re-integratieprojecten voordeel € 44.200

Dit jaar zijn er extra inspanningen gedaan om mensen naar de arbeidsmarkt te leiden, om de toename van het uitkeringsbestand zo veel als mogelijk te beperken. Vooral in het laatste kwartaal zijn er via het project Focus@Work goede resultaten geboekt.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 593.200

Omschrijving	Bedrag afwijking
6.71 Maatwerk dienstverlening 18+	
Lasten	27.300
Baten	
Nadelig saldo € 27.300	

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 12.700
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 14.600

F. Prestatie-indicatoren

In Ridderkerk moet iedereen naar potentie aan het werk zijn en er wordt met partners samengewerkt om Ridderkerkers daarbij te ondersteunen. Het aantal inwoners dat in armoede leeft is sinds 2013

afgenomen. Het aantal Ridderkerkers met een uitkering en het aantal met re-integratietraject is helaas gestegen. De verwachting is dat de positieve ontwikkeling van de economie hier verandering in zal brengen.

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Jaarrekening 2016	2e Tussen-rapportage 2017	Jaarrekening 2017
57.	Het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jr. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	In aantallen.	761,5 (2016)	Ongewijzigd	756,9 (2017)
58.	Netto Participatiegraad (% mensen tussen 15 en 67 jaar dat een baan heeft). Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.	65,7% (2016)	Ongewijzigd	65,7% (2016)
59.	Personen met een bijstandsuitkering aantal per 1.000 inwoners. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	In aantallen.	28,1 (2016)	Ongewijzigd	30,6 (2017)
60.	Aantal personen met een lopend re-integratietraject per 1.000 inwoners Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	In aantallen.	33,2 (2016)	Ongewijzigd	39,6 (2017)
61.	Aantal inwoners in Ridderkerk dat in armoede leeft (bijv. 110% van het bijstandsniveau). Bron: Gemeente/vakafdeling/CBS	• 1.800 huishoudens • 3.100 personen in totaal (6,8% van totaal aantal inwoners) waarvan 700 minderjarige kinderen (8,6% van totaal aantal kinderen).	3.100 inwoners (2013)	Ongewijzigd	2.868 inwoners (2016) 1.302 huishoudens (6,3% van de inwoners)
62.	Ridderkerkse uitstroom naar werk in % van de behaalde uitstroom. Bron: Bestuursrapportage Sociaal domein.	In %.	46,5% (2016)	Ongewijzigd	47,2% (2017)
63.	Uitstroom naar werk als % van het klantenbestand. Bron: Bestuursrapportage Sociaal domein	Het aantal uitkeringsgerechtigden dat uitstroomt naar zelfstandigheid, regulier werk, garantiebaan, beschut werk of studie.	13,8% (2016)	Ongewijzigd	12,6% (2017)

* Betreft het eerste halfjaar van 2017

Programma 10. Gezondheid en duurzaamheid

A. Programmavisie

Vanuit concrete projecten dragen wij bij aan een duurzame samenleving. Er wordt steeds meer afval gescheiden. De volgende onderwerpen hebben onze continue aandacht: verminderen van het aantal geluidgehinderden, vermindering van het klimaatprobleem en stimuleren van het gebruik van duurzame energie, het beheersen van de gemeentelijke bodemproblematiek, verlagen van risico's binnen de gemeente bij de productie, het vervoer, de opslag en het gebruik van gevaarlijke stoffen, het verzorgen van een goede inzameling van huishoudelijk afval, duurzame mobiliteit en de verbetering van luchtkwaliteit. Door heldere en tijdige voorlichting zetten we in op geestelijke en lichamelijke gezondheid. Toegankelijke gezondheidszorg is belangrijk. Hier ligt een sterke relatie met zorg.
Dierenwelzijnsaspecten maken integraal onderdeel uit van het gemeentelijk beleid.

B. Trends en ontwikkelingen

Volksgezondheid

In 2017 zijn de resultaten bekend gemaakt van de GGD Gezondheidsmonitor die in 2016 is uitgevoerd. Uit deze monitor blijkt dat inwoners in de gemeente Ridderkerk gelukkig zijn, ze hebben voldoende regie over hun eigen leven en geven een ruime voldoende voor de woonomgeving. 30% van de jongeren voelt zich verbonden aan de gemeente en doet aan vrijwilligerswerk. Dit is hoger in vergelijking met de regio (22%). De ervaren gezondheid, het oordeel over de eigen gezondheid, is één van de beste voorspellers van sterfte. Op regioniveau is een lichte daling te zien in het oordeel van de volwassenen. In Ridderkerk zien we deze daling niet terug. Van de volwassenen in deze gemeente ervaart 80% zijn/haar gezondheid als (zeer) goed, onder de 65-plussers is dit 65%.
Tot slot blijkt uit de Gezondheidsmonitor dat het aandeel inwoners met obesitas niet afwijkt van de regio of Nederland en is voor 19- tot en met 64 jarigen gedaald sinds 2012 (18% naar 13%).

Riolering

In het beheer en onderhoud riolering zien wij een verschuiving van resultaatgericht naar effectgericht beheer. Daarnaast krijgt klimaatadaptief beheer de komende jaren vorm. De relatie met andere beheerdisciplines wordt daarbij steeds belangrijker.

Afval

Er is een trend dat de tarieven voor het verwerken van het afval toenemen.
De VANG doelstelling (Van Afval naar Grondstof) van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat is dat in 2020 75% van het afval gescheiden moet worden ingezameld. Dat komt overeen met 100 kg/inwoner per jaar. In 2025 moet dit zelfs 30 kg/inwoner per jaar zijn en in 2050 moet de gemeente afvalloos zijn. Op dit moment is de hoeveelheid restafval 226 kg/inwoner per jaar.
We streven naar een circulaire economie waarin het hergebruik van grondstoffen zo veel mogelijk wordt gestimuleerd en gefaciliteerd. Om de scheiding en hergebruik te bevorderen wordt de bewustwording vergroot en wordt de communicatie geïntensiveerd.

Milieubeheer

Duurzaamheid
Nederland heeft zich gecommitteerd aan de afspraken van het klimaatakkoord van Parijs. In het regeerakkoord 2017 zijn de ambities nog eens aangescherpt. In plaats van 40% moet in 2030 een reductie van de emissies van broeikasgassen met 49% zijn gehaald. Dit is nodig om te komen tot de drastische beperking van de uitstoot tot bijna 0 in 2050. Het gebruik van fossiele brandstoffen is daarmee voorbij. Inzet op alle fronten is nodig om de CO_2-reductie te bereiken, zoals inzet op energiebesparing, zonne-energie, aardgasloze nieuwbouw en duurzame mobiliteit. Het is een zeer

omvangrijke maatschappelijke opgave uit het regeerakkoord. Een opgave die inzet van de gemeente vraagt en die niet vrijblijvend is.

Het Rijk zal zorgen voor de omstandigheden waarbij de energietransitie mogelijk wordt gemaakt. Gemeenten krijgen een actieve regierol. Dit betekent onder andere dat gemeenten de verantwoordelijkheid en bevoegdheid krijgen om te besluiten over de lokale energievoorziening. Deze plannen moeten vervolgens regionaal worden afgestemd. In 2017 hebben bestuurders van de regio Rotterdam Den Haag ingestemd met het opstellen van een gezamenlijke Regionale Energie Strategie (hierna: RES). De RES beschrijft mogelijke stappen naar een betaalbare, betrouwbare, schone en veilige energievoorziening in 2050. De RES bundelt dat wat er al gebeurt en beschrijft wat er nog moet gebeuren. De RES geeft ook een handreiking voor hoe we dat kunnen doen.

Begraafplaatsen

Het gebruik van het rouwcentrum neemt toe.

C. Wat hebben we bereikt?

Volksgezondheid

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor de gezondheid van haar burgers. Uitvoering wordt gegeven aan lokaal gezondheidsbeleid en algemeen preventief welzijnsbeleid. De GGD Rotterdam-Rijnmond voert voor de gemeente het wettelijke basistakenpakket openbare gezondheidszorg uit. De speerpunten in het beleid van Ridderkerk zijn onder andere gebaseerd op de uitkomsten van de gezondheidsmonitor die in 2017 zijn ontvangen. Speerpunten voor Ridderkerk zijn de aanpak van alcohol- en drugsgebruik onder jongeren, het stimuleren van een gezonde leefstijl, met name bewegen en de dialoog met de eerstelijns gezondheidszorg in de gemeente.

Riolering

Afgelopen jaar lag de focus op het opstellen van een gemeentelijk rioleringsplan en onderzoek naar toestand en functioneren van de riolering. Daarnaast is een nieuw beheersysteem aangeschaft dat in 2018 verder geoptimaliseerd wordt. Er zijn vooral kleinere verbeteringen doorgevoerd, mede in relatie tot klachten en meldingen van bewoners en bedrijven. Grootschalige vervangingen zijn ten gevolge van het beleid rondom klimaatadaptie uitgesteld. Daarnaast vraagt de implementatie van effectgericht beheer het nodige onderzoek.

Afval

Op 22 mei 2017 heeft de gemeenteraad het nieuwe afvalbeleid ‘Sorteren, geef uw afval toekomst’ vastgesteld. De speerpunten van het nieuwe afvalbeleid zijn restafval op afstand inzamelen met ondergrondse restcontainers en de waardevolle grondstoffen zoals papier en karton, pmd (plastic, metaal verpakkingen en drankenkartons) en gft (groente-, fruit- en tuinafval) aan huis inzamelen met minicontainers. De bewustwording bij de bewoners wordt vergroot door intensievere educatie en communicatie.

Milieubeheer

In 2017 is het volgende bereikt op het gebied van geluid en luchtkwaliteit:
- Het aantal geluidgehinderden is teruggebracht.
- De luchtkwaliteit is verbeterd.
- We beheersen de gemeentelijke bodemproblematiek.
- We hebben een eerste stap gezet naar het scherm langs de snelweg ter verbetering van de geluidsoverlast en luchtkwaliteit in Ridderkerk (West).

Duurzaamheid
En op het gebied van duurzaamheid is het gelukt om:
- met bestuurders van de regio Rotterdam Den Haag afspraken te maken over het opstellen van een gezamenlijke Regionale Energie Strategie (RES).
- dit thema meer aandacht te geven bij de realisatie van nieuwbouw.

Begraafplaatsen

De capaciteit op de begraafplaatsen is vergroot, dat is terug te zien op grafplaatsen, kindergraven (leeftijd tot 18 jaar) en het aantal plaatsen voor urnen.
De vrijwilligers van begraafplaats Vredehof verrichten divers onderhoud op de begraafplaats waaronder het onderhoud van de urnentuin. Op de begraafplaats Rusthof zijn alle grindpaden vervangen.
Verder is de omgevingsvergunning voor het aanpassen van het rouwcentrum ingediend.

D. Wat hebben we daarvoor gedaan?

Volksgezondheid

In 2017 is door Feyenoord het wijkgerichte project Gezond in de Stad uitgevoerd. Tevens is de beweegmakelaar ingezet voor de projecten Gezondheid in Beweging en 70fit. Speciale aandacht wordt gegeven aan de groep burgers die wat moeilijker tot bewegen zijn aan te zetten.

Afval

De PMD-inzameling (plastic, metaal verpakkingen en drankenkartons) wordt vanaf 3 oktober wekelijks ingezameld. Voor 3 oktober was de inzameling tweewekelijks. In de hoogbouw is in samenwerking met de woningstichting bij 240 aansluitingen een pilot gestart om de gft in te zamelen.
In juli 2017 is een sorteeranalyse gehouden op het restafval. Hieruit bleek dat nog 34% gft, 12% papier en 12% PMD in het restafval aanwezig is.
De gemeenteraad heeft het besluit genomen om de ondergrondse containers van een vulgraadsensor te voorzien waardoor dynamisch ingezameld kan worden op volmelding.
De bestekken voor de vulgraadsensoren en minicontainers zijn aanbesteed. Plaatsing gebeurt in 2018.
Op basisscholen is afvaleductie gegeven en er zijn gesprekken gevoerd met scholen om de educatie verder te intensiveren. Er is een educatieplan in ontwikkeling waarmee subsidie kan worden verkregen voor structurele afvaleducatie op de scholen.
De invoering van het nieuwe inzamelsysteem is begeleid met een intensieve communicatiecampagne waarin flyers, brieven en folders zijn gepubliceerd in de Combinatie of op adres is verzonden. Met de verenigingen en kerken die de huis-aan-huisinzameling van oud papier verzorgen is intensief gesproken over een andere wijze van betrokkenheid op het gebied van afvalscheiding en duurzaamheid. Er is overeenstemming bereikt over een uitvoeringsprogramma Duurzaam Doen!

Milieubeheer

Geluid
In 2017 zijn alle 40 woningen van de A-lijst onderzocht. Daaruit bleek dat 27 woningen in aanmerking kwamen voor sanering. In 2017 zijn 23 woningen daarvan daadwerkelijk gesaneerd. Bij deze woningen hebben wij gevelmaatregelen laten uitvoeren. In 2018 volgt sanering van nog 2 woningen. Twee bewoners hebben ons laten weten hun woningen niet te willen laten saneren. Bij de overige 13 woningen voldoet de binnenwaarde. Sanering van deze woningen is daarom niet nodig.

Op zes geluidsbelaste locaties met woningen van de B-lijst zijn projecten gestart. Voor de Sportlaan en de Rijksstraatweg hebben wij een ontwerpsaneringsprogramma vastgesteld. Voor de Rijnsingel, de Koninginneweg en de Vlietlaan hebben wij een saneringsprogramma vastgesteld. Voor de Burgemeester de Gaayfortmanstraat hebben wij een uitvoeringssubsidie ontvangen van het ministerie van Infrastructuur en Milieu.

De geluidbelastingkaarten zijn vastgesteld. De geluidsbelastingkaarten worden ook gebruikt voor herziening van het Actieplan Geluid in 2018.

Lucht
In 2017 zijn wij gestart met het herzien van het actieplan Luchtkwaliteit.
Samen met een aantal Drechtstedengemeenten, waaronder Alblasserdam, zijn we een campagne gestart om de uitstoot afkomstig van houtrook terug te dringen.

Lucht & Geluid
In 2017 hebben we onderzocht op welke manieren we het laatste gat in het scherm langs de snelwegen kunnen dichten.
We hebben DCMR in 2017 opdracht gegeven om een meetpunt voor lucht en geluid in te richten langs de Rijksstraatweg. Daarvoor is samen met de DCMR een locatie gevonden en zijn door ons opdrachten voor de civiele werkzaamheden verstrekt. Begin 2018 richt DCMR het meetpunt in.

Bodem
In 2017 is de grootschalige bodemsanering van het HAK-terrein afgerond. De locatie is daardoor geschikt voor de toekomstige functie, wonen met tuin.

Externe Veiligheid
Het opstellen van de visie is uitgesteld in verband met het uitstel van de Omgevingswet.

Duurzaamheid
De nieuwe sporthal ‘De Wissel’ wordt energieneutraal en aardgasloos gebouwd. Met de ontwikkelaar van fase 5 van Het Zand is afgesproken 54 woningen uit te voeren als bijna energieneutrale gebouwen. De woningen worden bovendien aardgasloos gebouwd.

Vanuit de Duurzaamheidskring Ridderkerk hebben wij op 18 november 2017 de Slim Verbouwen Beurs georganiseerd. Ruim 250 bewoners lieten zich op deze beurs inspireren.

Het eerste zogeheten SOFTS Point is door ons gerealiseerd bij voetbalvereniging Rijsoord. De SOFTS Point is een draaibare driehoekige paneel dat zonne-energie kan opwekken.

Samen met zeven ondernemers is Stimulering Duurzame Energie subsidie (SDE subsidie) aangevraagd. Ondernemers willen vaak wel zonnepanelen, maar weten niet altijd hoe. Via het project ‘Zon op Bedrijfsdaken’ helpen we hen daarbij. Het gezamenlijk aanvragen van de SDE subsidie is een eerste stap.

Met de lokale energie coöperatie De Groene Stroom is een samenwerkingsovereenkomst gesloten. De coöperatie kan hierdoor het zonnepanelensysteem op het Recreatiecentrum De Fakkel kopen en collectief met bewoners gaan exploiteren.

In 2017 hebben wij financieel bijgedragen aan het verduurzamen van Het Huys ten Donck. Daarvan is onder andere een warmtepomp, ledverlichting en isolatie gerealiseerd

<u>Begraafplaatsen</u>

Diverse algemene graven zijn geruimd en een grafvak is aangepast voor het kunnen begraven van kinderen tot 18 jaar. Ook is het columbarium uitgebreid.

De Toekomstvisie Rouwcentrum Ridderkerk is vastgesteld.

E. Wat heeft het gekost?

Programma		Omschrijving taakvelden	Begroting 2017	Begroting na w ijziging	Rekening 2017	Verschil
10 Gezondheid en duurzaamheid			(+ = lasten / - = baten)			
Taakveldverdeling						
Lasten			**8.717.800**	**10.156.400**	**10.729.100**	**572.700**
	1.2	Openbare orde en veiligheid	29.100	29.100	82.200	53.100
	7.1	Volksgezondheid	371.700	371.700	390.200	18.500
	7.2	Riolering	2.453.600	2.453.600	2.551.300	97.700
	7.3	Afval	4.007.400	4.619.300	4.172.400	-446.900
	7.4	Milieubeheer	905.400	1.656.300	1.997.900	341.600
	7.5	Begraafplaatsen	935.200	1.010.600	1.492.700	482.100
	8.1	Ruimtelijke Ordening	15.400	15.800	42.400	26.600
Baten			**-10.185.100**	**-10.529.500**	**-10.677.700**	**-148.200**
	7.2	Riolering	-3.653.100	-3.653.100	-3.672.800	-19.700
	7.3	Afval	-5.143.400	-5.369.500	-5.095.200	274.300
	7.4	Milieubeheer	-3.200	-114.500	-381.600	-267.100
	7.5	Begraafplaatsen	-1.366.200	-1.373.200	-1.510.300	-137.100
	8.1	Ruimtelijke Ordening	-19.200	-19.200	-17.800	1.400
Saldo - Lasten en baten			**-1.467.300**	**-373.100**	**51.400**	**424.500**
Reservemutaties programma 10						
Stortingen	0.10	Mutaties reserves	20.500	88.000	53.400	-34.600
Onttrekkingen	0.10	Mutaties reserves	-248.500	-1.318.300	-924.000	394.300
Saldo - Reserves			**-228.000**	**-1.230.300**	**-870.600**	**359.700**
Gerealiseerd resultaat Gezondheid en duurzaamheid			**-1.695.300**	**-1.603.400**	**-819.200**	**784.200**

Toelichting begrotingsrechtmatigheid

De lasten van dit programma zijn na correctie van de verdeling van de personeels- en huisvestingskosten binnen het geraamde bedrag gebleven.

Omschrijving	**Bedrag afwijking**
1.2 Openbare orde en veiligheid	
Lasten	53.100
Baten	0
Nadelig saldo € 53.100	

Toerekening BAR-bijdrage	nadeel € 61.800
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000	voordeel € 8.700

Omschrijving	**Bedrag afwijking**
7.1 Volksgezondheid	
Lasten	18.500
Baten	0
Nadelig saldo € 18.500	

Toerekening BAR-bijdrage	nadeel € 23.100
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000	voordeel € 4.600

Omschrijving	Bedrag afwijking
7.2 Riolering	
Lasten	97.700
Baten	-19.700
Nadelig saldo € 78.000	

Beheer eindgemalen voordeel € 29.000

Het voordeel wordt veroorzaakt door marktwerking waardoor er goedkoper kon worden ingekocht. Al het geplande onderhoud is uitgevoerd.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 111.800
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 voordeel € 4.800

Omschrijving	Bedrag afwijking
7.3 Afval	
Lasten	-446.900
Baten	274.300
Voordelig saldo - € 172.600	

Inzameling huishoudelijk afval voordeel € 293.900
Milieuparken voordeel € 102.600

Naar aanleiding van de vaststelling van het afvalbeleid Ridderkerk zijn de budgetten voor de implementatie als begrotingswijziging opgenomen in de begroting met als dekking de aanwending van de Algemene reserve. Binnen dit meerjarig traject van de implementatie schuift een groot deel van de kosten door naar 2018. Het verzoek is om het restantbudget van € 296.200 door te schuiven.

Voorziening beklemde middelen afvalstoffenheffing nadeel € 128.600

De voordelen op afval leiden tot een hogere toevoeging aan de voorziening beklemde middelen afvalstoffenheffing dan geraamd.

Afval-brengstation/aanbiedstation nadeel € 33.400

Als gevolg van de eindafrekening 2016 (€ 10.000) en de daarmee gepaard gaande verhoging van de voorschotten 2017 is het beschikbare budget voor de bijdrage aan HVC voor de exploitatie van het afval-aanbiedstation overschreden. De verwachting is dat de overschrijding (€ 25.000) structureel is.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 64.900
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 voordeel € 3.000

Omschrijving	Bedrag afwijking
7.4 Milieubeheer	
Lasten	341.600
Baten	-267.100
Nadelig saldo € 74.500	

Klimaat voordeel € 159.600

Het voordeel op initiatieven die bijdragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente willen we naar 2018 doorschuiven om onder andere de volgende initiatieven te realiseren:

- een tijdelijk uitbreiding van de formatie duurzaamheid (€ 50.000);
- verduurzaming van Het Huys ten Donck (€ 14.000);
- de verkoop van het zonnepanelensysteem aan stichting De Groene Stroom (€ 44.700);
- het dichten van het gat A15/A16 (€ 35.000).

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 265.700
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 voordeel € 31.600

Omschrijving	Bedrag afwijking
7.5 Begraafplaatsen	
Lasten	482.100
Baten	-137.100
Nadelig saldo € 345.000	

Begraafplaatsen Algemeen nadeel € 65.400

Het aantal begrafenissen is in 2017 wederom toegenomen. De inzet van de medewerkers voor het begraven leidde tot het extern uit laten voeren van divers onderhoudswerk. De kosten hiervoor zijn ongeveer € 25.000 en zijn structureel.
De resterende overschrijding is het gevolg van diverse incidentele oorzaken zoals het aanpassen van grindpaden op de begraafplaats Rusthof, de uitbreiding van kindergraven en het geschikt maken van een vak voor kindergraven (leeftijd tot 18 jaar) en het herbegraven van de stoffelijke overblijfselen van kinderen in de geruimde algemene graven op begraafplaats Vredehof.

Lagendijk 114, rouwcentrum Vredehof voordeel € 50.200

In de 1e tussenrapportage 2017 is rekening gehouden met lagere inkomsten als gevolg van de sluiting van het rouwcentrum in 2017 vanwege de verbouwing. De voorbereiding heeft langer geduurd waardoor de verbouwing in 2018 plaatsvindt en er geen sluiting heeft plaatsgevonden. Door particulier aanbod van rouwkamers zijn de inkomsten voor het gebruik van het rouwcentrum lager (structureel nadeel € 18.000). Door uitstel van de renovatie van het rouwcentrum zijn de keuken en het elektronisch orgel van het rouwcentrum nog niet vervangen. Er wordt voorgesteld het bedrag van € 25.000 door te schuiven naar 2018.

Baten begraafplaatsen voordeel € 123.000

Het voordeel wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een hoger aantal begrafenissen dan begroot.

Voorziening onderhoud graven nadeel € 80.900

Met name hogere inkomsten uit afkoop van onderhoud aan graven zorgt voor een hogere toevoeging aan de voorziening onderhoud graven. Nadeel € 80.900

Voorziening beklemde middelen lijkbezorgingsrechten nadeel € 42.300

Alle mutaties op begraven leiden tot een toevoeging aan de voorziening beklemde middelen lijkbezorgingsrechten (nadeel van € 42.300)

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 326.000
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 3.600

Omschrijving	Bedrag afwijking
8.1 Ruimtelijke ordening	
Lasten	26.600
Baten	1.400
Nadelig saldo € 28.000	

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 39.700
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 voordeel € 11.700

Omschrijving	Bedrag afwijking
0.10 Mutaties reserves	
Stortingen	-34.600
Onttrekkingen	394.300
Nadelig saldo € 359.700	

Lagere aanwending Algemene Reserve door lagere kosten met betrekking tot het afvalbeleidsplan nadeel € 296.200

Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 63.500

F. Prestatie-indicatoren

Vanuit veel verschillende projecten wordt in Ridderkerk actief gewerkt aan een duurzame samenleving. Ten aanzien van het afval beheer kunnen we constateren dat er steeds meer afval gescheiden wordt. Ten aanzien van de lucht kwaliteit ontwikkelen de cijfers zich langzaam in positieve richting.

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Jaarrekening 2016	2e Tussen-rapportage 2017	Jaarrekening 2017
64.	Hoeveelheid restafval uit Ridderkerk dat vanuit afval aanbiedstation in verbrandingsoven terechtkomt. Bron: NV BAR afvalbeheer	In kg.	573.860 kg (2016)	Ongewijzigd	583.514 kg (2017)
65.	Vergroten van het afvalscheidingspercentage in Ridderkerk. Bron: NV BAR afvalbeheer	In %. De ambitie is om in 2020 naar 75% te komen.	51% (2016)	Ongewijzigd	53% (2017)
66.	Omvang huishoudelijk restafval kilogram per inwoner. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg).	226 kg (2015).	227 kg (2016)	224 kg (2017)
67.	Waardering van de kwaliteit van de gemeentelijke begraafplaatsen en rouwcentra in Ridderkerk. Bron: Burgerpeiling (extra vraag)	Stelling: De gemeentelijke begraafplaatsen en rouwcentra hebben voldoende kwaliteit. • (helemaal) mee eens. • (helemaal) oneens.	79% (2016) 5% (2016)	Ongewijzigd	90% 10%
68.	Waardering algehele persoonlijke gezondheid in Ridderkerk. Bron: Burgerpeiling	Score 1-10.	7,7 (2016)	Ongewijzigd	7,6 (2017)
69.	Hernieuwbare elektriciteit (%). Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa (in %).	0,7% (2014)	0,8% (2015)	0,8% (2015)
70.	CO_2 reductie ten opzichte van 1990	Voorgesteld wordt deze indicator om te wisselen voor onderstaande indicator (nr. 71).			KING: Indicator is vervallen
71.	Lucht Bron: www.waarstaatjegemeente.nl /dashboard/ Energie en klimaat	De voorraad lucht op basis van de uitstoot van CO_2, stikstofoxiden, fijnstof en vluchtige organische stoffen. 0 (zeer laag). 100 (zeer hoog).	Niet bekend	69 (2014) 68 (2015) 75 (2016)	77
72.	Aantal zwerfdieren dat is opgevangen. Bron: gemeentelijke administratie	In aantallen.	37 (2016)	Ongewijzigd	

Programma 11. Ruimtelijke ontwikkeling en wonen

A. Programmavisie

In Ridderkerk is het prettig wonen voor iedereen. Samen met de woningbouwcorporatie zetten we ons in voor een evenwichtige en kwalitatief goede woningvoorraad. Er is een diversiteit aan woonmilieus met een voldoende en gevarieerd woningbestand voor alle doelgroepen. Daarbij wordt rekening gehouden met wensen die voortkomen uit de samenleving zoals behoefte aan ruimte voor mantelzorg.
De gemeentelijke woonlasten zijn in verhouding met de kwaliteit van wonen in de gemeente. Bestaande woningen zijn energiezuiniger. Wij zijn transparant over tarieven van grondtransacties.

B. Trends en ontwikkelingen

Ruimtelijke ordening

Fysieke bedrijfsinfrastructuur
De functie van winkelcentra verandert. In 2017 hebben wij daarom een programmamanager Centrum aangesteld. In het vastgestelde bestemmingsplan Centrum Ridderkerk is ook extra aandacht besteed aan flexibele bestemmingen om leegstand zoveel mogelijk te voorkomen.

Omgevingswet
Eind 2017 heeft het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat de inwerkingtreding van de Omgevingswet uitgesteld naar 1 januari 2021. Het invoeringsprogramma is daarom getemporiseerd.

C. Wat hebben we bereikt?

Ruimtelijke ordening

In 2017 zijn de volgende ruimtelijke kaders geactualiseerd:
- Op 23 maart 2017 is het voorstel gebiedsontwikkeling Driehoek Het Zand vastgesteld.
- Op 22 mei 2017 is het nieuwe bestemmingsplan Centrum Ridderkerk vastgesteld.
- Op 14 september 2017 is de omgevingsvisie Ridderkerk 2035 vastgesteld. Deze vervangt de Structuurvisie Ridderkerk uit 2009 en het Verkeerscirculatieplan uit 2010.
- Op 12 oktober 2017 is de gebiedsvisie voor de P.C. Hooftstraat en omgeving vastgesteld.
- Voor Plein Oost en omgeving is in 2017 een gebiedsvisie in voorbereiding genomen. Deze is op 28 januari 2018 vastgesteld.

In het kader van diverse projecten of marktinitiatieven in 2017 zijn de volgende bestemmingsplannen vastgesteld:
- Op 26 januari 2017 het bestemmingsplan Oudeland 4-6.
- Op 26 januari 2017 het parapluherziening Geluid Aan de Noord – Ridderkerk.
- Op 18 mei 2017 het bestemmingsplan Herstructurering woningen Rijsoord.
- Op 4 juli 2017 het bestemmingsplan Hoogzandweg 12-16.
- Op 4 juli 2017 het bestemmingsplan Sportpark Reijerpark.
- Op 23 november 2017 het bestemmingsplan Bezoekerscentrum Waalbos.

Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

- In 2017 is de woningbouw Centrumplan/Kuyperhof vrijwel voltooid. Deze laatste fase bestaat uit 30 woningen.
- De grond voor fase 4 Het Zand is verkocht. Deze fase bestaat uit 23 eengezinswoningen.
- Fase 5 Het Zand is aanbesteed. Deze fase bestaat uit 52 eengezinswoningen.
- Op 23 maart 2017 is het voorstel gebiedsontwikkeling Driehoek Het Zand vastgesteld. Eind 2017 hebben wij vervolgens de aanbestedingsprocedure voor dit project gestart. Dit project omvat ongeveer 120 woningen/appartementen.

- In 2017 zijn tien bouwkavels voor vrije sector woningbouw van de locatie Lagendijk/Van Peltterrein verkocht.
- Voor één kavel van de locatie Lagendijk\Van Peltterrein is een optieovereenkomst gesloten.

Wonen en bouwen

Cultureel erfgoed
- We voerden gesprekken met het Huys ten Donck over de realisatie van een haven bij het landgoed. We verwachten dat het project in 2018/2019 wordt uitgevoerd.
- In 2017 hebben wij de stichting Dorp, Stad en Land gevraagd om een cultuurhistorische waardenkaart voor meerdere woongebieden van Ridderkerk te maken. Het concept is gereed. Uiteindelijk gaat de waardenkaart deel uitmaken van het op te stellen bestemmingsplan Woongebieden Ridderkerk.

D. Wat hebben we daarvoor gedaan?

Ruimtelijke ordening

- Voor het gebied Centrum Oost is geen aparte gebiedsvisie gemaakt. Het gebied is opgenomen in de Omgevingsvisie Ridderkerk.
- We hebben in 2017 het omgevingsplan Donkersloot naar betrokken (vooroverleg)instanties gestuurd. De ontvangen reacties zijn van een antwoord voorzien en het omgevingsplan is op onderdelen aangepast.
- De voorbereiding van het bestemmingsplan Woongebied Ridderkerk heeft meer tijd gekost dan verwacht. In 2017 is het gelukt een concept voorontwerpbestemmingsplan op te stellen.
- Vanwege capaciteitsgebrek zijn de bestemmingsplannen Waalbos, Slikkerveer-Rivieroevers en Natuurgebied Crezéepolder in 2017 niet in voorbereiding genomen.

Wonen en bouwen

Op 22 september 2017 hebben wij een RIB verstuurd met daarin de monitor prestatieafspraken Woonvisie voor 2016.

Cultureel erfgoed
- Ook in 2017 werkten we intensief samen met als onderwerp het landgoed Het Huys ten Donck. Bijvoorbeeld met de stichting Het Huys ten Donck, het regionale programma Rivier als getijdenpark, Gemeente Rotterdam en de provincie Zuid-Holland.
- In 2017 hebben we vijf aanvragen voor subsidies verstrekt voor onderhoud en instandhouding gemeentelijke monumenten. In totaal is € 4.200 toegekend.

E. Wat heeft het gekost?

Programma		Omschrijving taakvelden	Begroting 2017	Begroting na wijziging	Rekening 2017	Verschil
11 Ruimtelijke ontwikkeling en wonen			(+ = lasten / - = baten)			
Taakveldverdeling						
Lasten			**16.504.200**	**30.857.200**	**12.456.800**	**-18.400.400**
	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	4.962.600	18.225.200	4.179.300	-14.045.900
	8.1	Ruimtelijke Ordening	129.500	751.800	1.651.500	899.700
	8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	10.609.200	11.511.300	5.388.300	-6.123.000
	8.3	Wonen en bouwen	802.900	368.900	1.237.700	868.800
Baten			**-16.567.800**	**-30.646.300**	**-14.684.200**	**15.962.100**
	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-5.098.800	-18.225.200	-6.609.100	11.616.100
	8.1	Ruimtelijke Ordening	-25.600	-628.500	-496.800	131.700
	8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-10.701.100	-11.495.300	-7.107.800	4.387.500
	8.3	Wonen en bouwen	-742.300	-297.300	-470.500	-173.200
Saldo - Lasten en baten			**-63.600**	**210.900**	**-2.227.400**	**-2.438.300**
Reservemutaties programma 11						
Stortingen	0.10	Mutaties reserves	191.100	600	300	-300
Onttrekkingen	0.10	Mutaties reserves	-30.000	-182.100	-161.600	20.500
Saldo - Reserves			**161.100**	**-181.500**	**-161.300**	**20.200**
Gerealiseerd resultaat Ruimtelijke ontwikkeling en wonen			**97.500**	**29.400**	**-2.388.700**	**-2.418.100**

Toelichting begrotingsrechtmatigheid

De lasten van dit programma zijn na correctie van de verdeling van de personeels- en huisvestingskosten binnen het geraamde bedrag gebleven.

Omschrijving	Bedrag afwijking
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	
Lasten	-14.045.900
Baten	11.616.100
Voordelig saldo - € 2.429.800	

Cornelisland voordeel € 2.459.300

Er is een voordeel op de lasten van € 4.155.400. Dit voordeel heeft verschillende oorzaken, namelijk:

- Als gevolg van een lager rentepercentage is er een voordeel van € 45.800.
- De geraamde aankoop van een perceel grond heeft nog niet plaatsgehad. Deze kosten bedragen € 599.000 en er wordt voorgesteld om deze door te schuiven naar 2018.
- De kosten voor het bouw- en woonrijp maken zijn € 3.243.400 lager dan geraamd. Dit komt vooral doordat Evides het omleggen van de hoofdwaterleiding nog niet heeft afgerond. De werkzaamheden duren langer dan zij hadden gepland en verzocht wordt het bedrag door te schuiven naar 2018.
- De gereserveerde bijdrage voor Duurzaam Cornelisland van € 267.200 is in 2017 niet uitbetaald. We betalen deze bijdrage pas uit aan kopers van grond na realisatie van de bedrijfsbebouwing. Hiervan was in 2017 geen sprake.

Er is een nadeel op de baten van € 11.616.100. Dit komt vooral door een lagere opbrengst uit grondverkopen. Wij verwachtten in 2017 een grote grondverkoop. Bij de 2e tussenrapportage 2017 is daarom de geraamde opbrengst verhoogd tot een bedrag van € 18.225.200. Deze grote grondverkoop

zal toch pas in 2018 plaatsvinden. In 2017 is € 4.171.100 ontvangen uit grondverkopen en optievergoedingen. Dat is een nadelig verschil van € 14.054.100. In 2017 is een tussentijdse winstneming geboekt van € 2.459.300, voordeel. Overige kleine verschillen € 21.300 nadeel.

De afwijkingen in dit grondbedrijfcomplex zijn, behalve de tussentijdse winstneming, verrekend met de boekwaardeontwikkeling. Voordelige verrekening met de boekwaarde € 9.920.000

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 29.500

Omschrijving	Bedrag afwijking
8.1 Ruimtelijke ordening	
Lasten	899.700
Baten	131.700
Nadelig saldo € 1.031.400	

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 1.053.300
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 voordeel € 21.900

Omschrijving	Bedrag afwijking
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	
Lasten	-6.123.000
Baten	4.387.500
Voordelig saldo - € 1.735.500	

Grondbedrijf algemeen voordeel € 14.000

In verband met de invoering van de Vennootschapsbelasting is voor € 25.000 advieskosten geraamd. Hiervan is in 2017 € 11.000 uitgegeven. Het resterende bedrag aan advisering geven we in 2018 uit. Het restbudget van € 14.000 en de dekking uit de Algemene reserve dient daarom doorgeschoven te worden naar 2018.

Lagendijk voordeel € 1.166.800

Dit komt omdat er grote belangstelling is voor de bouwkavels. Aan de verkoop van deze bouwkavels is aanmerkelijk meer tijd besteed dan voorzien.

Er is een voordeel op de baten van € 106.500. Voorzien was om voor een bedrag van € 2.640.000 grond te verkopen. Daarvan hebben we in 2017 daadwerkelijk een bedrag van € 1.595.600 ontvangen, dit is een nadeel van € 1.044.400. Dit komt onder andere omdat enkele kavels wel zijn verkocht in 2017, maar pas in 2018 worden geleverd en betaald.
In 2017 is een tussentijdse winstneming geboekt van € 1.167.400, voordeel.

De afwijkingen in dit grondbedrijfcomplex zijn, behalve de tussentijdse winstneming, verrekend met de boekwaardeontwikkeling. Voordelige verrekening met de boekwaarde € 1.083.700

Het Zand voordeel € 656.500

Voor het bouw- en woonrijp maken van de bouwfasen 3, 4 en 5 in Het Zand waren uitgaven voorzien van € 2.726.400. Uiteindelijk is er een bedrag uitgegeven van € 3.088.300. Dat is een verschil van € 361.900. De hogere uitgaven zijn veroorzaakt door een verschuiving van de werkzaamheden en de betaling daarvan. Het gaat bijvoorbeeld om werkzaamheden die zijn doorgeschoven van 2016 naar 2017. Overige kleine verschillen € 16.500 voordeel.

Er is een nadeel op de baten van € 4.445.700. Verwacht werd dat de grondverkoop van fase 5 nog in 2017 zou plaatsvinden. Het grondbod voor fase 5 is bij de 2e tussenrapportage daarom nog meegenomen. Omdat de grond in 2017 nog niet bouwrijp was, schuift deze opbrengst van € 5.282.700 door naar 2018. De verkoop van diverse percelen grond aan de Middenmolendijk is een voordeel. Deze verkopen waren niet geraamd. Het gaat daarbij om een grondopbrengst van in totaal € 11.700. Uit ISV-gelden (Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing) is verder een bijdrage van

€ 150.000 ontvangen. Deze bijdrage was bedoeld voor de grondsanering van het Hak-terrein. In 2017 is een tussentijdse winstneming geboekt van € 656.500.
Overige kleine verschillen € 18.800 voordeel.

De afwijkingen in dit grondbedrijfcomplex, behalve de tussentijdse winstneming, zijn verrekend met de boekwaardeontwikkeling. Voordelige verrekening met de boekwaarde € 5.447.600

Transferium Slikkerveer nadeel € 101.900

Dit komt enerzijds omdat in 2017 een bijdrage van € 200.000 nog niet is uitbetaald (voordeel). Anderzijds waren de kosten € 107.900 hoger dan geraamd. Onder andere omdat de voltooiing van het gebied rondom het transferium € 106.800 meer heeft gekost. Ook onvoorziene milieueisen leidden tot hogere kosten. Verder waren de werkzaamheden moeilijker en gingen trager vanwege een oude hellingbaan onder het terrein. En het plan is in de loop van de tijd diverse keren gewijzigd. Verder is er een nadeel omdat de verliesvoorziening moest worden verhoogd met € 101.900.

Er is een nadeel op de baten van € 555.100. Dit nadeel is onder meer veroorzaakt doordat een bijdrage van Rijkswaterstaat van € 253.000 nog niet is ontvangen in 2017. Daarnaast werd verwacht dat de grondexploitatie zou worden afgesloten, waarbij gebruik zou worden gemaakt van de getroffen verliesvoorziening van € 302.100. Dat is nog niet gebeurd.

De afwijkingen in dit grondbedrijfcomplex zijn, behalve het nadeel op de verliesvoorziening, verrekend met de boekwaardeontwikkeling. Voordelige verrekening met de boekwaarde € 463.000

Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 voordeel € 100

Omschrijving	Bedrag afwijking
8.3 Wonen en bouwen	
Lasten	868.800
Baten	-173.200
Nadelig saldo € 695.600	

Centrumplan (Grondexploitatie)

Een nadeel van € 190.900 komt vooral omdat er in 2017 kosten zijn gemaakt voor bouw- en woonrijp maken. Verwacht was dat we deze kosten pas in 2018 zouden maken. Het ging onder andere om het opnieuw bestraten van de Blaak, het aanpassen van de groenstructuur nabij de Blaak en het realiseren van een ondergrond voor een nieuw speelterrein.

De afwijkingen in dit grondbedrijfcomplex zijn verrekend met de boekwaardeontwikkeling. Voordelige verrekening met de boekwaarde € 190.900

Verliesvoorziening Centrumplan voordeel € 28.300

Er is een voordeel omdat de verliesvoorziening Centrumplan kon worden verlaagd.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 708.900
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 15.000

Omschrijving	Bedrag afwijking
0.10 Mutaties reserves	
Stortingen	-300
Onttrekkingen	20.500
Nadelig saldo € 20.200	

Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 20.200

F. Prestatie-indicatoren

In Ridderkerk vinden we het belangrijk dat mensen prettig en betaalbaar kunnen wonen in kwalitatief goede woningen. Steeds meer Ridderkerkers wonen in een koopwoning.

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Jaarrekening 2016	2e Tussen-rapportage 2017	Jaarrekening 2017
73.	Koopwoningen ten opzichte van aantal huurwoningen (%). Bron: www.waarstaatjegmeente.nl/dashboard/WonenenLeefklimaat	In %.	52,8% (2015)	Ongewijzigd	53,6% huur t.o.v. 46,4% koop
74.	Particuliere huurwoningen ten opzichte van sociale huurwoningen (%). Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/WonenenLeefklimaat/Database	% particuliere huursector van de totale woonvoorraad ten opzichte van het % sociale huursector van de totale woonvoorraad. Uitkomst 2015 is aangepast.	14,6% (2015)	6,9% t.o.v. 40,3% (2015)	De woningvoorraad is als volgt samengesteld: 53,8% koop 6,7% particuliere huur 40,3% sociale huur

Programma 12. Financiën en algemene dekkingsmiddelen

A. Programmavisie

We zijn een financieel stabiele en gezonde gemeente. We hebben inzichtelijk welke lokale lasten er zijn en streven er naar deze zo laag mogelijk te houden.

Voordelen uit de grondexploitaties (op bedrijven en woningbouw die uit programma 11 kunnen ontstaan) zijn op voorhand niet in de begroting opgenomen.

B. Trends en ontwikkelingen

Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds
In 2017 hebben Rijk en gemeenten afspraken gemaakt over het gemeentefonds en in februari 2018 ondertekend. Afgesproken is dat het Kabinet de 'trap op, trap af'-systematiek in 2018 weer aanzet. De basis voor deze normeringssystematiek wordt verbreden naar de totale uitgaven onder het uitgavenplafond. Door deze verbreding en door de intensiveringen van het Rijk, die doorwerken via de nieuwe systematiek, komen meer middelen beschikbaar voor het gemeente- en provinciefonds. Hierdoor neemt naar verwachting de stabiliteit van de accresontwikkeling toe.

Vennootschapsbelasting
Per 1 januari 2016 is de vennootschapsbelastingplicht (Vpb-plicht) voor gemeenten een feit. Concreet betekent dit dat gemeenten voor die activiteiten waarmee zij een onderneming voeren, Vpb-plichtig zijn.

Aandelen bezit Eneco – Splitsing en principe besluit
Per 31 januari 2017 is Eneco gesplitst in netwerkbedrijf Stedin en energiebedrijf Eneco en is de vraag gerezen of gemeenten aandeelhouder moeten willen zijn van een energiebedrijf. In 2017 is in principe uitgesproken dat we onze aandelen in Eneco willen behouden. Definitieve besluitvorming over het al dan niet behouden van de aandelen vindt in 2018 plaats. De splitsing en de mogelijke verkoop van aandelen hebben effect op de financiële huishouding van de gemeente en wordt nauwgezet gevolgd.

BTW – koepelvrijstelling
Medio 2015 heeft de belastingdienst aangegeven dat de Koepelvrijstelling niet kan worden toegepast en dat de BAR-organisatie volledig onder de btw valt. Op grond van uitspraken van het Europese Hof Begin 2016 heeft het Ministerie van BZK gemeld dat de Koepelvrijstelling mogelijk wel toegepast zou kunnen worden. Inmiddels is in 2017 definitief uitgesproken dat de bijdrage aan de BAR-organisatie 100% met btw wordt belast. Een deel van de btw is niet verhaalbaar bij de fiscus of het Btw-compensatiefonds.

C. Wat hebben we bereikt?

Lokale lasten

De lokale lasten (onroerende zaakbelastingen, afvalstoffenheffing en rioolheffing) zijn op een acceptabel laag niveau gebleven. Ten opzichte van het belastingjaar 2016 daalden de lokale lasten met 2,32 % van € 674,66 naar € 658,98. Landelijk stegen de lokale lasten met 0,41% (bron: Vereniging Eigen Huis).

Vanaf 2017 hebben wij het mogelijk gemaakt om een geautomatiseerde kwijtscheldingstoets te laten doen door het (landelijk) Inlichtingenbureau. Hiervoor zijn beleidsregels over automatische kwijtschelding vastgesteld.

OZB woningen

Er zijn minder WOZ-bezwaren ingediend en minder verminderingen toegekend dan geraamd. Hierdoor is er sprake van een meeropbrengst van de OZB woningen.

OZB niet-woningen

De ontwikkeling van het bedrijventerrein Cornelisland heeft geleid tot hogere WOZ-waarden van de niet-woningen dan aanvankelijk is geraamd. Dit heeft geleid tot meeropbrengst van de onroerende zaakbelastingen niet-woningen.

D. Wat hebben we daarvoor gedaan?

OZB woningen en OZB niet-woningen

Bij de WOZ-taxaties zijn de instructies van de Waarderingskamer opgevolgd. Bij de waardering van de niet-woningen zijn landelijke cijfers toegepast zoals de Waarderingskamer heeft geadviseerd.
De stijging van de woningprijzen is te zien in een stijging van de WOZ-waarden. Dit komt omdat bij de bepaling van de WOZ-waarden de verkoop- en vraagprijzen bepalend zijn. Resultaat van de controle van de Waarderingskamer is dat de kwaliteit van de WOZ-taxaties voldoende is.

Belastingen overig

De burgers van Ridderkerk konden na het ontvangst van de aanslag gemeentelijks belastingen of WOZ-beschikking spreken met een medewerker van Belastingen. Dit kon eind februari op afspraak in een periode van drie weken.
Ook is het mogelijk om gebruik te maken van de digitale dienstverlening. Burgers kunnen voortaan hun aanslagen en WOZ-beschikkingen via www.mijnoverheid.nl ontvangen en bekijken. Informatie opvragen, bezwaarschriften en reacties indienen kan ook via de website van de gemeente Ridderkerk. De WOZ-bezwaren zijn in 2017 op tijd afgehandeld.

Burgers van Ridderkerk die moeite hebben met het betalen van gemeentelijke belastingen kunnen nu ook kiezen voor een automatische kwijtscheldingtoets. Burgers hoeven dan niet elk jaar opnieuw een verzoek voor kwijtschelding te doen. Dit bespaart deze burgers tijd en moeite.

Vennootschapsbelasting
Recentelijk zijn het concept aangiftecijfers voor de aangifte vennootschapsbelasting (Vpb) 2016 bekend geworden. Hiermee zullen wij voor 1 mei 2018 de Vpb-aangifte 2016 bij de Belastingdienst indienen. De definitieve aangifte Vpb 2016 zal € 0 zijn. Dit op basis van pleitbare standpunten, goed onderbouwde dossiers, de visies van externe belastingadvieskantoren en rekening houdend met alle landelijke discussies die nog spelen op een aantal belangrijke Vpb-onderwerpen. Deze onderwerpen betreffen met name: hoe om te gaan met opbrengsten uit restafval, allerlei reclame-uitingen (zoals lichtmastreclame), omzetheffing bij benzinestations en concessie NAM (Nederlandse Aardolie Maatschappij). Deze risico-onderwerpen hebben wij eveneens goed in beeld gebracht, gedocumenteerd en gekwantificeerd. Dit totale risicobedrag is meegenomen in de risicoparagraaf weerstandsvermogen. De van vennootschapsbelasting vrijgestelde activiteiten worden ook in de definitieve aangifte meegenomen, maar deze hebben geen financieel effect.

E. Wat heeft het gekost?

Programma		Omschrijving taakvelden	Begroting 2017	Begroting na w ijziging	Rekening 2017	Verschil
12 Financiering en algemene dekkingsmiddelen			(+ = lasten / - = baten)			
Taakveldverdeling						
Lasten			**686.800**	**2.287.900**	**2.699.400**	**411.500**
	0.5	Treasury	36.900	307.400	2.228.400	1.921.000
	0.61	OZB w oningen	12.600	12.600	357.700	345.100
	0.62	OZB niet-w oningen	0	0	170.200	170.200
	0.64	Belastingen overig	28.800	28.800	25.500	-3.300
	0.8	Overige baten en lasten	558.500	1.689.100	13.100	-1.676.000
	0.8	Onvoorzien	50.000	50.000	0	-50.000
	0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	200.000	-95.500	-295.500
Baten			**-66.536.700**	**-63.992.500**	**-65.618.300**	**-1.625.800**
	0.5	Treasury	-365.700	-324.400	-2.514.500	-2.190.100
	0.61	OZB w oningen	-5.064.000	-5.098.000	-5.148.900	-50.900
	0.62	OZB niet-w oningen	-3.337.500	-3.409.500	-3.621.000	-211.500
	0.64	Belastingen overig	-93.400	-93.400	-104.500	-11.100
	0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-57.090.900	-54.482.000	-54.207.400	274.600
	0.8	Overige baten en lasten	-585.200	-585.200	-22.000	563.200
Saldo - Lasten en baten			**-65.849.900**	**-61.704.600**	**-62.918.900**	**-1.214.300**
Reservemutaties programma 12						
Stortingen	0.10	Mutaties reserves	192.800	192.800	192.800	0
Onttrekkingen	0.10	Mutaties reserves	-728.500	-4.094.000	-4.094.000	0
Saldo - Reserves			**-535.700**	**-3.901.200**	**-3.901.200**	**0**
Gerealiseerd resultaat Fin. en alg. dekkingsmiddelen			**-66.385.600**	**-65.605.800**	**-66.820.100**	**-1.214.300**
Gerealiseerd rekeningresultaat			**0**	**-89.000**	**-3.876.200**	**-3.787.200**

Toelichting begrotingsrechtmatigheid

De lasten van dit programma zijn overschreden met € 316.200. De kostenoverschrijding wordt geheel gecompenseerd door direct gerelateerde inkomsten en vallen daarmee binnen categorie 1 van het controleprotocol voor de jaarstukken 2015-2019. De overschrijding is rechtmatig.

Omschrijving	Bedrag afwijking
0.5 Treasury	
Lasten	1.921.000
Baten	-2.190.100
Voordelig saldo - € 269.100	

Kapitaallasten voordeel € 193.300

De werkelijke rentelasten, rentebaten en -doorbelasting zijn op grond van het BBV bruto verantwoord op dit taakveld. Het voordelig saldo hiervan is € 193.300. Het begrote voordelig resultaat op kapitaallasten van € 288.000 is nog toegerekend aan taakveld 0.8, Overige baten en lasten. Per saldo resteert er een nadeel van € 94.700. Dit wordt vooral veroorzaakt door lagere doorberekende

rentekosten aan het Grondbedrijf (€ 64.300) en aan diverse taakvelden door lagere boekwaardes van investeringen (€ 42.400).

Deelnemingen/effecten/beleggingen voordeel € 54.600

Het voordeel wordt veroorzaakt door een hogere winst van de BNG over 2016 voornamelijk veroorzaakt door de overname van BNG Vermogensbeheer door A.S.R.
De klanten van de bank zijn relatief terughoudend met nieuwe investeringen. Mede hierom acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst over 2017 en daarmee het toekomstige dividend.

Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 voordeel € 21.200

Omschrijving	Bedrag afwijking
0.61 OZB woningen	
Lasten	345.100
Baten	-50.900
Nadelig saldo € 294.200	

OZB woningen voordeel € 50.900

Het structureel voordeel van € 50.900 komt door nieuwbouwprojecten. Deze hebben geleid tot hogere totale WOZ-waarden met als gevolg een meeropbrengst onroerende zaakbelastingen.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 346.300
Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 voordeel € 1.200

Omschrijving	Bedrag afwijking
0.62 OZB niet woningen	
Lasten	170.200
Baten	-211.500
Voordelig saldo - € 41.300	

OZB niet woningen voordeel € 211.500

Het structureel voordeel van € 211.500 komt door nieuwbouwprojecten van bedrijfspanden. Deze leveren hogere totale WOZ-waarden op met als gevolg een meeropbrengst onroerende zaakbelastingen.

Toerekening BAR-bijdrage nadeel € 170.200

Omschrijving	Bedrag afwijking
0.64 Belastingen overig	
Lasten	-3.300
Baten	-11.100
Voordelig saldo - € 14.400	

Kleine verschillen onder de rapportagegrens van €25.000 voordeel € 14.400

Omschrijving	Bedrag afwijking
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	
Lasten	0
Baten	274.600
Nadelig saldo € 274.600	

Algemene uitkering nadeel € 274.600

Het nadeel wordt veroorzaakt door een nadelige ontwikkeling van het accres in 2017 wegens uitvoeringsmeevallers op de begroting van het Rijk (nadeel € 202.000) en een lagere bijdrage van het

BTW-compensatiefonds (nadeel € 115.000). Dit is ook toegelicht in de raadsinformatiebrief septembercirculaire 2017 Gemeentefonds van 11 oktober 2017 (1270222). Daarnaast worden diverse maatstaven pas na twee jaar definitief bijgesteld en afgerekend op basis van definitieve aantallen (voordeel € 42.400).

Omschrijving	Bedrag afwijking
0.8 Overige baten en lasten	
Lasten	-1.676.000
Baten	563.200
Voordelig saldo - € 1.112.800	

Eenmalige korting op de aanslag gemeentelijke belastingen voordeel € 35.000

In 2016 hebben belastingplichtigen een eenmalig korting op de aanslag gemeentelijke belastingen gekregen. In 2017 is rekening gehouden met € 25.000 aan nog te verstrekken kortingen. In werkelijkheid is slechts € 5.000 korting verleend. Daarnaast is over 2015 en 2016 nog € 15.000 BTW teruggevorderd.

Kostenplaats kapitaallasten nadeel € 288.000

Er is hier sprake van een nadeel, omdat het geraamde voordelig renteresultaat op kapitaallasten onder dit taakveld is geraamd terwijl het werkelijk voordelig renteresultaat op kapitaallasten ingevolge de voorschriften verantwoord is onder taakveld 0.5, Treasury.

Huisvesting voordeel € 1.359.700

Voordeel van € 1.359.700 omdat de werkelijke lasten van huisvesting geboekt zijn op respectievelijk:

- Programma 1, taakveld 0.1, Bestuur 10%;
- Programma 1, taakveld 0.2, Burgerzaken 10%;
- Programma 4, taakveld 0.4, Overhead 80%.

Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 voordeel € 6.100

Omschrijving	Bedrag afwijking
0.8 Onvoorzien	
Lasten	-50.000
Baten	0
Voordelig saldo - € 50.000	

Onvoorzien voordeel € 50.000

Er is geen gebruik gemaakt van de post Onvoorzien.

Omschrijving	Bedrag afwijking
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	
Lasten	-295.500
Baten	0
Voordelig saldo - € 295.500	

Vennootschapsbelasting voordeel € 305.500

In de jaarrekening 2016 is voor te betalen vennootschapsbelasting 2016 € 166.000 opgenomen. Wij gaan per saldo een definitieve Vpb-aangifte van € 0 voor het jaar 2016 indienen. Dit op basis van pleitbare standpunten, goed onderbouwde dossiers, de visies van externe belastingadvieskantoren en rekening houdend met alle landelijke discussies die nog spelen op een aantal belangrijke Vpb-onderwerpen. De afwijking wordt voornamelijk veroorzaakt door de Vpb op het cluster

grondexploitaties. De grondexploitaties van onze gemeente zijn Vpb-plichtig, maar voor het jaar 2016 wordt hier geen Vpb-winst op behaald, terwijl dit wel de verwachting was.
Hierdoor valt het bedrag aan nog te betalen kosten over 2016 vrij in 2017 (voordeel € 166.000).

Voor 2017 is € 200.000 geraamd aan te betalen vennootschapsbelasting. De verwachting nu is een aanslag over 2017 van € 60.500 (voordeel € 139.500).

Kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 nadeel € 10.000

F. Prestatie-indicatoren

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Jaarrekening 2016	2e Tussen-rapportage 2017	Jaarrekening 2017
75.	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Het gemiddelde totaalbedrag dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten. Het verschil tussen 2016 en 2017 wordt grotendeels veroorzaakt door de éénmalige korting in 2016.	€ 549 (2016)	€ 659 (2017)	€ 659
76.	Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishoudens. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Het gemiddelde totaalbedrag dat een éénpersoonshuishouding betaalt aan woonlasten. Het verschil tussen 2016 en 2017 wordt grotendeels veroorzaakt door de éénmalige korting in 2016.	€ 474 (2016)	€ 586 (2017)	€ 586
77.	Waardering "voldoende" voor uitvoering wet WOZ in 2016 (meting Landelijke Waarderingskamer). Bron: Landelijke Waarderingskamer	Dit volgt uit rapportage kwaliteitscontrole van de Waarderingskamer.	Voldoende (2016)	Ongewijzigd	Voldoende
78.	Voor eind oktober van elk jaar alle bezwaarschriften WOZ afronden. Bron: Gemeente/Afdeling belastingen	Bij bedrijfspanden worden gemachtigden eerst gehoord tijdens een hoorzitting.	95% (2016)	Ongewijzigd	98%
79.	Het aantal bezwaarschriften WOZ onder het jaarlijkse landelijke afwijkingspercentage te houden. Bron: Gemeente/Afdeling belastingen	Landelijk gemiddelde; 1,3% woningen en 4% voor niet-woningen (2016).	0,75% 169 bezwaarschriften (2016)	Ongewijzigd	0,8%
80.	Gemiddelde WOZ. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	In euro's.	€ 186.000	Ongewijzigd	€ 188.000
81.	Demografische druk. Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar. In %.	78,6% (2016)	79,4% (2017)	79,4% (2017)
82.	Nieuw gebouwde woningen Bron: www.waarstaatjegemeente.nl	Aantal per 1.000 woningen.	3,7 (2014)	Ongewijzigd	3,6 (2015)
83.	Formatie in fte per 1.000 inwoners. Bron: GR BAR-organisatie.	Komt in de BAR-begroting 2018*.			772,9 fte (2017)

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Jaarrekening 2016	2e Tussen-rapportage 2017	Jaarrekening 2017
84.	Bezetting in fte per 1.000 inwoners. Bron: GR BAR-organisatie.	Komt in de BAR-begroting 2018*.			752.5 fte (2017)

Overige prestatie-indicatoren

Ridderkerk is een financieel stabiele en gezonde gemeente met betaalbare lokale lasten.

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Jaarrekening 2016	2e Tussen-rapportage 2017	Jaarrekening 2017
85.	Woonlasten vergelijking met omliggende gemeenten. Bron: COELO	Zie paragraaf Lokale Heffingen begroting en jaarrekening. Vergelijking gemaakt met Albrandswaard (AW), Barendrecht (BD) en Ridderkerk (RK)			AW: € 860 BD: € 786 RK: € 659
86.	Apparaatskosten per inwoner. Bron: BAR-organisatie	Komt in de BAR-begroting 2018*			€ 538
87.	Externe inhuur (kosten per inwoner). Bron: BAR-organisatie.	Komt in de BAR-begroting 2018*			0,89%
88.	Overhead (%). Bron: BAR-organisatie.	Komt in de BAR-begroting 2018*			38%

* Met ingang van 2018 zijn de prestatie-indicatoren ook verplicht voor gemeenschappelijke regelingen. Omdat de bedrijfsvoering in de BAR-organisatie is ondergebracht, worden de prestatie-indicatoren voor bedrijfsvoering in de P&C-documenten van de BAR-organisatie opgenomen.

Paragrafen

Paragraaf 1. Lokale heffingen

Inleiding

In deze paragraaf wordt informatie over het gevoerde beleid en de gerealiseerde opbrengsten van de gemeentelijke belastingen en heffingen vermeld. Dit gaat over heffingen waarvan de bestedingen gebonden zijn (afvalstoffenheffing, rioolheffing, leges, lijkbezorgingsrechten en marktgelden) en over heffingen waarvan de bestedingen ongebonden zijn (onroerende zaakbelastingen en precariobelasting).

Beleidsuitgangspunten en het tarievenbeleid
In de programmabegroting 2017 is als uitgangspunt opgenomen dat de lokale lasten op een laag niveau blijven. Ook zijn de kostenonderbouwingen voor de tarieven opgenomen. Deze kostenonderbouwingen geven inzicht in de berekening van tarieven van de gebonden heffingen. Deze heffingen mogen niet meer zijn dan de kosten die we maken. In het kostenoverzicht is te zien dat de geraamde opbrengsten niet meer zijn dan de geraamde kosten.

De woonlasten bestaan uit de onroerende zaakbelastingen, afvalstoffenheffing en rioolheffing. De gemeenteraad heeft in december 2016 besloten de tarieven voor 2017 aan te passen. De aanpassingen ten opzichte van 2016 ziet u hieronder.

Heffing	Tariefwijziging 2017
Onroerende zaakbelasting (correctie inflatiecorrectie)	1,00%
Rioolheffing	-8,50%
Afvalstoffenheffing	-2,10%

Overzicht geraamde en gerealiseerde opbrengsten belastingen en lokale heffingen
Hierna ziet u een totaaloverzicht van in de begroting geraamde en gerealiseerde opbrengsten van de ongebonden heffingen en de gebonden heffingen. Bij een onder- of overschrijding van meer dan € 25.000 wordt er een toelichting gegeven.

Ongebonden heffingen

Ongebonden heffingen	Progr.	Begroting opbrengsten 2017		Realisatie 2017	Verschil t.o.v. begroting na wijziging
		Primair	Na wijziging		
Financiering en algemene dekkingsmiddelen					
Onroerende zaakbelasting	12	8.401.500	8.507.500	8.769.900	262.400
Precariobelasting	12	92.100	92.100	102.600	10.500
Baatbelasting	12	1.300	1.300	1.900	600
Verkeer, vervoer en wegen					
Straatparkeren/parkeerboetes	3	407.200	407.200	424.000	16.800

Toelichting

Onroerende zaakbelastingen
De totale opbrengst is € 262.400 meer dan in de begroting stond. Nieuwbouwprojecten van zowel woningen als bedrijfspanden en minder WOZ-bezwaren hebben bijgedragen aan dit voordeel.

Gebonden heffingen

Gebonden heffingen	Progr.	Begroting opbrengsten 2017		Realisatie 2017	Verschil t.o.v. begroting na wijziging
		Primair	Na wijziging		
Bestuur en (overheids)participatie					
Leges Burgerzaken	1	829.900	829.900	886.100	56.200
Veiligheid					
Leges WABO-vergunningen/APV	2	938.400	938.400	941.100	2.700
Economische zaken					
Marktgelden	4	46.600	46.600	34.500	-12.100
Gezondheid en duurzaamheid					
Afvalstoffenheffing	10	4.805.900	4.805.900	4.814.800	8.900
Rioolheffing	10	3.590.100	3.590.100	3.570.600	-19.500
Lijkbezorgingsrechten	10	693.800	693.800	816.700	122.900

Kostendekkendheid gebonden heffingen	2017		Dekking in %
	Baten	Lasten	
Leges Burgerzaken	886.100	913.300	97%
Leges WABO-vergunningen/APV	941.100	979.600	96%
Marktgelden	34.500	42.500	81%
Afvalstoffenheffing	4.814.800	4.814.800	100%
Rioolheffing	3.570.600	3.570.600	100%
Lijkbezorgingsrechten	816.700	816.700	100%

Toelichting

Lijkbezorgingsrechten

In 2017 waren er meer begrafenissen dan in 2016. Aan de andere kant waren er iets minder verlengingen van grafrechten en afkoop onderhoud. Per saldo is er sprake van een incidentele meeropbrengst.

Leges burgerzaken

De verstrekking van de nieuwe reisdocumenten met een geldigheidsduur van 10 jaren en een groter aantal rijbewijzen in 2017 ten opzichte van voorgaande jaren hebben geleid tot een incidentele meeropbrengst.

Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente Ridderkerk schenkt extra aandacht aan huishoudens die moeten rondkomen van een minimuminkomen en die niet of met moeite in staat zijn om de lokale belastingen te betalen. De beleidsregels voor automatische kwijtschelding zijn vastgesteld en ingevoerd. Minima kunnen nu jaarlijks automatisch een kwijtscheldingstoets laten doen door de Stichting Inlichtingenbureau. Jaarlijks een nieuw verzoek indienen is niet meer nodig. De rijksoverheid bepaalt de normen voor deze regeling.

In onderstaand overzicht is een vergelijking gemaakt tussen de geraamde en de gerealiseerde kwijtschelding gemeentelijke belastingen.

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	Begroot 2017	Realisatie 2017
Onroerende zaakbelasting	2.500	1.200
Afvalstoffenheffing	130.000	123.600
Rioolheffing	48.000	46.000

Het aantal verzoeken om kwijtschelding over de afgelopen jaren bedroeg:

Jaar	Aantal
2014	1153
2015	1118
2016	998
2017	1125 *

* 648 via automatische kwijtscheldprocedure

Toelichting

Het aantal kwijtscheldingen in 2017 komt op het niveau van vóór 2016. Waarschijnlijk heeft de heffingskorting van € 125 in 2016 gezorgd voor minder kwijtscheldingsverzoeken in dat jaar. Van de 1125 kwijtscheldingsverzoeken in 2017 zijn 648 verzoeken via de automatische kwijtscheldingsprocedure verlopen. Dit is 58% van het totale aantal dat via automatische kwijtscheldingsprocedure is binnen gekomen.
Het percentage toegewezen kwijtscheldingsverzoeken is met 76% in 2017 ongeveer gelijk gebleven.
2016 763 van de 998
2017 853 van de 1125

Lokale lastendruk
Het Coelo (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) van de Rijksuniversiteit van Groningen vergelijkt onder meer de lokale lasten. Het Coelo brengt hierover jaarlijks de 'Atlas van lokale lasten' uit, met daarin informatie over alle gemeenten in Nederland.

In deze rekening is een vergelijking gemaakt tussen de lokale lastendruk van de gemeente Ridderkerk met die van omliggende gemeenten en een vergelijking met gemeenten met de laagste en de hoogste woonlasten.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende situaties:
A. Woonlasten van huishoudens met een koopwoning (eigenaar-bewoner)
- Eenpersoonshuishouden en meerpersoonshuishouden met een koopwoning

B. Woonlasten van huishoudens met een huurwoning (huurder bewoner)
- Eenpersoonshuishouden en meerpersoonshuishouden met een huurwoning

Vergelijkende grafieken

Vergelijking met omliggende gemeenten

Een vergelijking met de woonlasten van de omliggende gemeenten laat het Coelo het volgende zien:

A. Woonlasten van huishoudens met een koopwoning (eigenaar-bewoner)

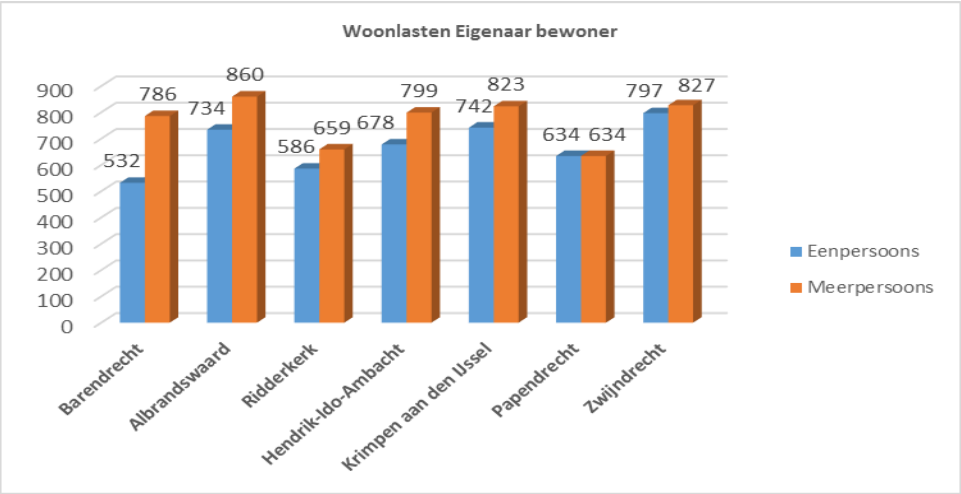

B. Woonlasten van huishoudens met een huurwoning (huurder bewoner)

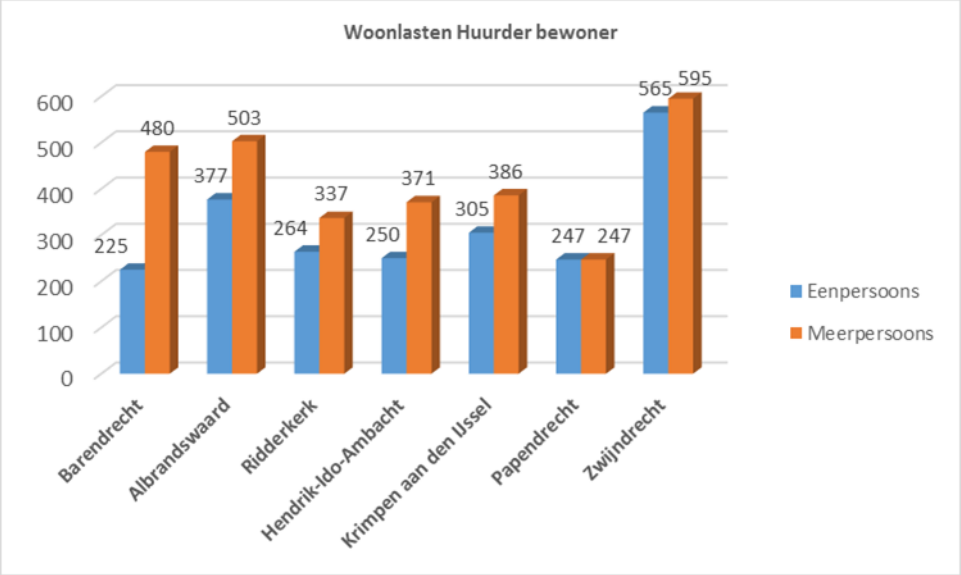

<u>Landelijke woonlastenvergelijking</u>

In deze vergelijking is zowel de gemeente met de laagste woonlasten (rangnummer 1) als de gemeente met de hoogste woonlasten (rangnummer 398) opgenomen. De volgende grafiek laat dit zien.

A. Woonlasten van huishoudens met een koopwoning (eigenaar-bewoner)

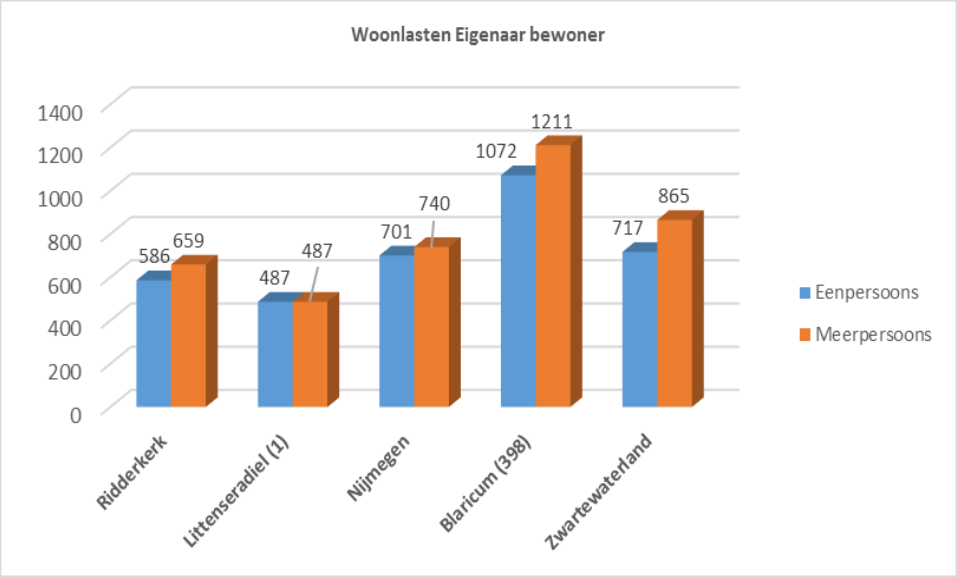

B. Woonlasten van huishoudens met een huurwoning (huurder bewoner)

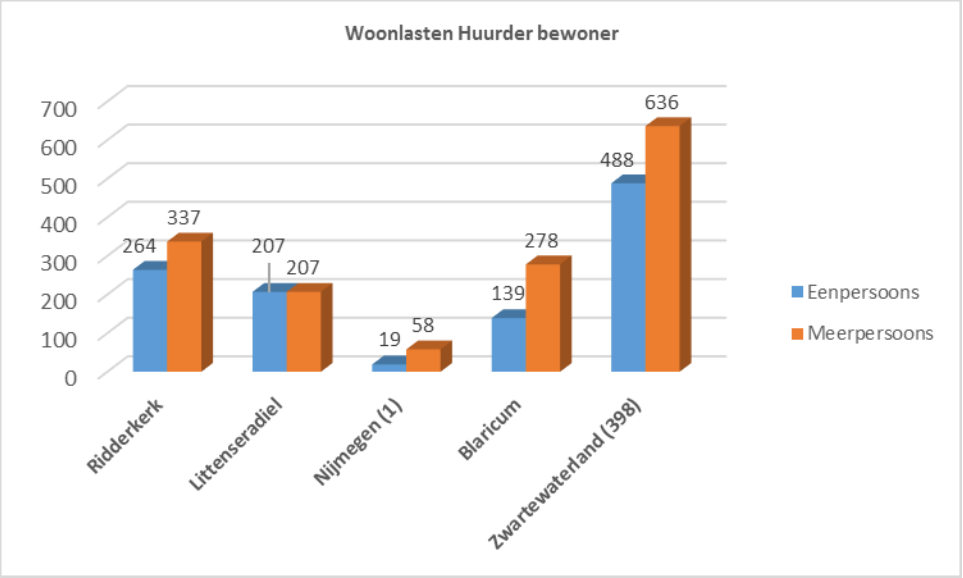

Uit de twee bovenstaande grafieken is de conclusie te trekken dat de woonlasten in Ridderkerk voor zowel huur- als koopwoningen onder het landelijk gemiddelde uitkomen.

Categorie	Landelijk gemiddeld	Ridderkerk
Eenpersoonshuishouden met een huurwoning	€ 280	€ 264
Meerpersoonshuishouden met een huurwoning	€ 364	€ 337
Eenpersoonshuishouden met een koopwoning	€ 650	€ 586
Meerpersoonshuishouden met een koopwoning	€ 723	€ 659

Paragraaf 2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Aanleiding en achtergrond

Wij voeren actief beleid op risicobeheersing. Hierbij kijken we welke maatregelen we kunnen treffen om risico's af te dekken. Soms kunnen we geen maatregelen nemen, bijvoorbeeld als het afdekken van het risico te duur is. In dat geval schatten we in welk buffer noodzakelijk is. Het totaal van kosten voor maatregelen en buffers noemen we het weerstandsvermogen. Door een scherp inzicht in de actuele risico's te houden kunnen we op verantwoorde wijze besluiten nemen, zodat de risico's in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Het gaat hier niet alleen om de huidige risico's, maar ook over risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen, of die ontstaan door externe invloeden. In deze paragraaf noemen we de ontwikkeling van de tien belangrijkste risico's, die ook in de begroting 2017 zijn opgenomen. Ook verklaren we de huidige weerstandscapaciteit.

Belangrijkste ontwikkelingen 2017

De kwaliteit van zorg en dienstverlening heeft ook in 2017 voorop gestaan. We bedienen onze inwoners en die hebben ons daarvoor een goed rapportcijfer gegeven in de jaarlijkse waarstaatjegemeente.nl-meting en het balieonderzoek.

In de tabel hieronder staat onder het genoemde risico vermeld of het is opgetreden in 2017.

Belangrijkste financiële risico's begroting 2017			
	Risico	**Maatregelen**	**Financieel gevolg**
1	Risico's die voortvloeien uit de 3 decentralisaties voor Ridderkerk	BAR-organisatie, procesmanagement, monitoring/ benchmarking, business intelligence, competentieontwikkeling	max.€ 3.958.000
Momenteel zijn nog niet alle afrekeningen, kosten en bijdragen volledig bekend. Er zijn op dit moment geen kosten of risico's bekend die leiden tot een claim op het weerstandsvermogen.			
2	Risico's taakuitvoering	BAR-organisatie, procesmanagement, monitoring, business intelligence, competentieontwikkeling	max.€ 1.061.000
In 2017 zijn geen risico's opgetreden die hebben geleid tot een claim op de algemene reserve.			
3	Risico's bij optreden van negatief scenario deelneming GR Nieuw Reijerwaard	2x per jaar grondexploitatie-analyse, gecontroleerde projectomgeving	max.€ 3.000.000
In 2017 zijn geen risico's opgetreden die hebben geleid tot een claim op de Algemene reserve.			
4	Risico's niet te dekken binnen grondexploitaties	Gecontroleerde projectomgeving	max.€ 242.000
In 2017 zijn geen risico's opgetreden die hebben geleid tot een claim op de Algemene reserve.			
5	Risico's invoering Wet meldplicht datalekken	Inrichting proces Meldpunt datalekken, optimaliseren Compliance programma	max.€ 850.000
In 2017 zijn geen risico's opgetreden die hebben geleid tot een claim op de Algemene reserve.			
6	De gebundelde inkomensvoorziening uitkeringen (BUIG) is niet toereikend.	Beperkte invloed, BAR-organisatie, procesmanagement, monitoring/benchmarking, business intelligence	max.€ 500.000
Als gemeente doen we aanspraak op de vangnetregeling voor de BUIG, omdat we met een nadeel zitten. Het budget dat vanuit het Rijk beschikbaar is gesteld is onvoldoende. Naast de vangnetregeling doen we een voorstel tot onttrekking uit de bestemmingsreserve sociaal domein om het nadeel op te vangen (€ 228.600).			
7	Budgetrisico's in open eind regelingen	Beperkte invloed, BAR-organisatie, procesmanagement, monitoring/benchmarking, business intelligence,	max.€ 250.000
Zie risico 6. In 2017 zijn geen risico's opgetreden die hebben geleid tot een claim op de Algemene reserve			
8	Overschrijding van budget(ten) Wmo	Beperkte invloed, BAR-organisatie, procesmanagement, monitoring/benchmarking, business intelligence	max.€ 450.000
In 2017 zijn geen risico's opgetreden die hebben geleid tot een claim op de Algemene reserve			
9	Risico's tijdens inrichten contractmanagement	Competentie contractmanagement optimaliseren	max.€ 250.000
In 2017 zijn geen risico's opgetreden die hebben geleid tot een claim op de Algemene reserve			

	Risico	Maatregelen	Financieel gevolg
10	Risico's op door gemeente gesubsidieerde instellingen	Ontwikkeling competentie accountmanagement, bestuurlijk toezicht	max.€ 400.000
In 2017 is de Algemene reserve aangewend voor de dekking van het faillissement van ToBe voor een bedrag van € 49.300.			

Totaal alle risico's: € 16.034.653

Huidige weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen

Met behulp van risicomanagementsoftware (Naris) wordt een risicosimulatie uitgevoerd waarmee de benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend. Dit is het bedrag dat tenminste beschikbaar moet zijn om alle financiële risico's voldoende af te dekken. De beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente Ridderkerk bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om risico's in financiële zin af te dekken. De weerstandscapaciteit wordt gevormd door de algemene reserve.

Deze risicosimulatie levert de volgende informatie op:

	Begroting 2017	Jaarstukken 2017
Totaal alle risico's	€ 15.364.700	€ 16.034.700
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 6.454.900	€ 6.708.700
Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 30.824.000	€ 29.652.500

Beschikbare weerstandscapaciteit 31-12-2017

De beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente Ridderkerk bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Beschikbare weerstandscapaciteit 31-12-2017	
Algemene reserve	€ 29.652.500
Onvoorzien	€ 50.000
Totale weerstandscapaciteit	**€ 29.702.500**

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit kunnen we afzetten tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening is het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandcapaciteit}} = \frac{€\ 29.702.500}{€\ 6.708.700} = \mathbf{4{,}43}$$

De ratio is in 2017 gedaald van 4,77 naar 4,43. Onderstaande normtabel biedt een landelijk geaccepteerde waardering van de berekende ratio. De ratio van de gemeente Ridderkerk valt nog steeds in klasse A. Dit duidt op een **uitstekend** weerstandsvermogen.

Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	**Ratio**	**Betekenis**
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 – 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 – 1,4	Voldoende
D	0,8 – 1,0	Matig
E	0,6 – 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Risicokaart

De risicokaart toont de spreiding van de risico's. De risico's in het rode en oranje gebied zijn de risico's uit de TOP10.

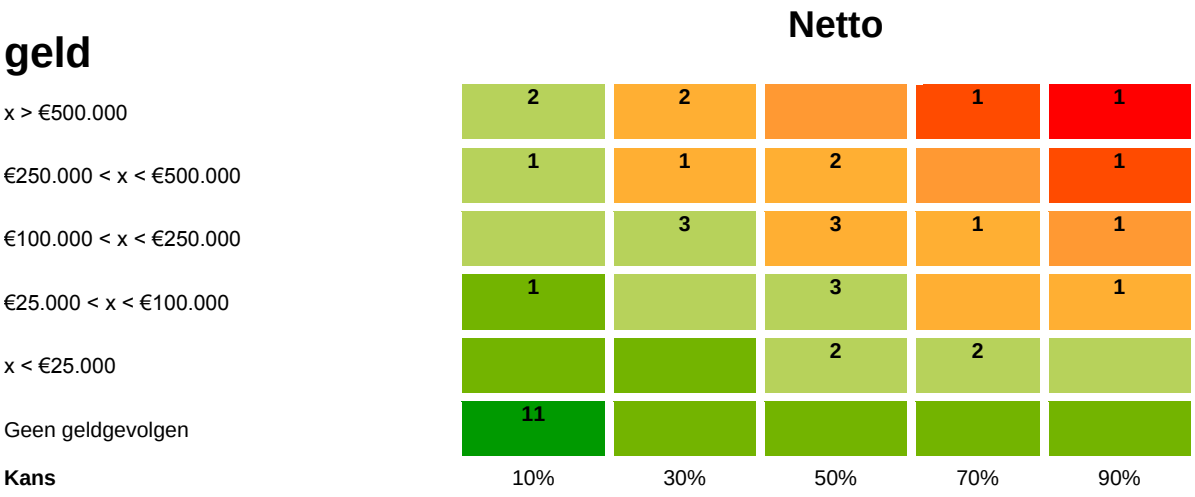

Kengetallen

In dit onderdeel wordt aan de hand van kengetallen duiding gegeven aan onze financiële positie. Per kengetal geven wij de trend weer en de betekenis ervan voor onze financiële positie.
Aan de kengetallen zijn de signaleringswaarden uit de landelijke richtlijnen van 2016 gekoppeld.
De kengetallen hebben geen functie als normeringsinstrument in het kader van het financieel toezicht.
Het reëel en structureel sluitend zijn van de begroting blijft het bepalende criterium.

Kengetallen:	Jaarrekening 2016	Begroting* 2017	Jaarrekening 2017
Netto schuldquote	49%	57%	49%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte geldleningen	45%	56%	47%
Solvabiliteitsrisico	40%	34%	40%
Structurele exploitatieruimte	0,15%	0,48%	-0,50%
Grondexploitatie	31%	33%	32%
Belastingcapaciteit	82%	91%	91%

* Primitieve begroting 2017

De waarden van de kengetallen zijn ingedeeld in drie categorieën. Deze categorieën sluiten aan bij de landelijk vastgestelde signaleringswaarden (2016). Categorie A is het minst risicovol, categorie C het meest.

Landelijke signaleringswaarden	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
Netto schuldquote gecorrigeerd	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
Structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Toelichting op de beoordeling

De normeringen bij deze kengetallen geven een grove indicatie van de houdbaarheid van de gemeentefinanciën. De kengetallen samen geven een algemeen beeld over de financiële gezondheid. Op basis van de beoordeling en de goede reservepositie van de gemeente Ridderkerk kunnen we stellen dat Ridderkerk er gemiddeld met een goede voldoende uitkomt. Op basis van de kengetallen kent de gemeente een lage tot gemiddelde risicoscore op de toegepaste signaleringswaarden.

De **netto schuldquote** geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de opbrengsten. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. De schuldquote laat ruim binnen categorie A een stabiele ontwikkeling zien. Ten opzichte van de begroting is de schuldquote beter omdat het aantrekken van een langlopende geldlening van € 10 miljoen niet nodig bleek onder andere door inkomsten uit grondexploitaties.

Onderstaande grafiek illustreert de ontwikkeling van de afgelopen jaren.

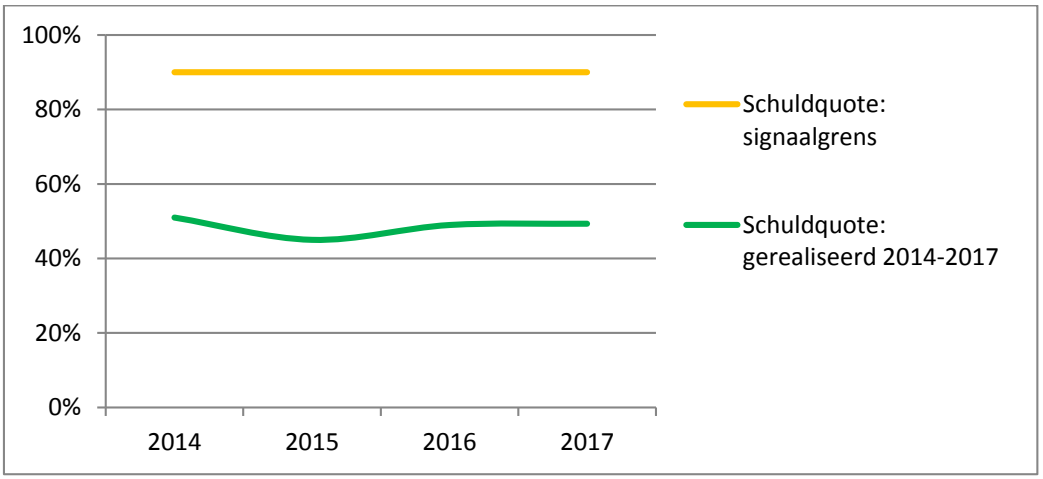

De **solvabiliteitsratio** geeft aan welk gedeelte van het bezit met eigen vermogen is gefinancierd. De ratio is afgelopen jaren stabiel gebleven in categorie A.

Onderstaande grafiek illustreert de ontwikkeling van dit kengetal van de afgelopen jaren.

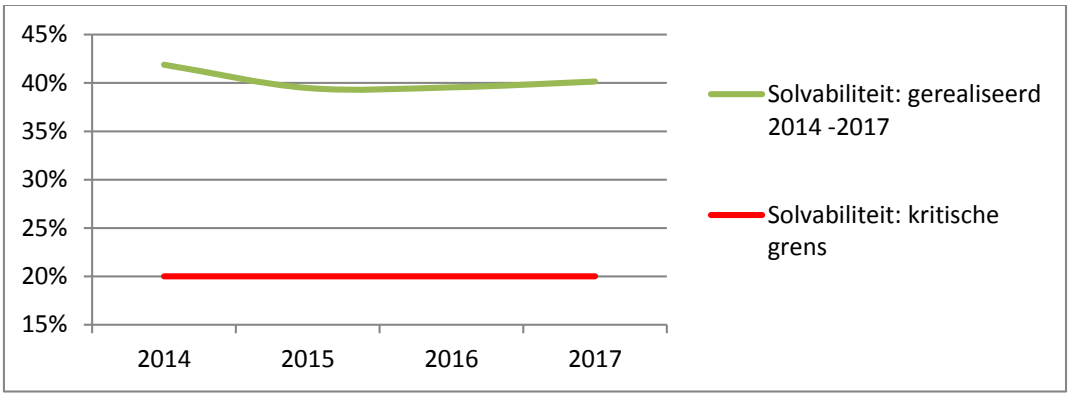

Ten opzichte van de begroting 2017 is de solvabiliteit licht positiever uitgevallen. Ook dit kan verklaard worden door het uitblijven van het aantrekken van vreemd vermogen waar in de begroting wel rekening mee is gehouden. In deze berekeningen is de bestemming van het rekeningresultaat nog niet verwerkt. Het toevoegen hiervan aan het eigen vermogen heeft positief effect op de solvabiliteit. In het landelijke model worden risico's financieel gewogen op kans en impact. De landelijke norm is om de kritische grens van 20% aan te houden voor het eigen vermogen.

De **structurele exploitatieruimte** is van belang om te kunnen beoordelen of de structurele ruimte voldoende is om structurele lasten te dragen. De ratio valt lager uit dan verwacht. Vooral de tekorten binnen de BUIG en het beheer van de openbare ruimte zijn hiervoor verantwoordelijk. De structurele ruimte op begrotingsbasis is klein. Dit betekent dat er sprake is van een kleine marge tussen categorie A en C. Doordat het rekeningresultaat het gevolg is van de winstneming uit de grondexploitaties valt het kengetal negatief uit (categorie C).

Het kengetal **grondexploitatie** geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond, kosten minus de opbrengsten in de grondexploitaties, is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Het kengetal grondexploitatie valt in categorie B en wordt gezien als een gemiddeld risico.

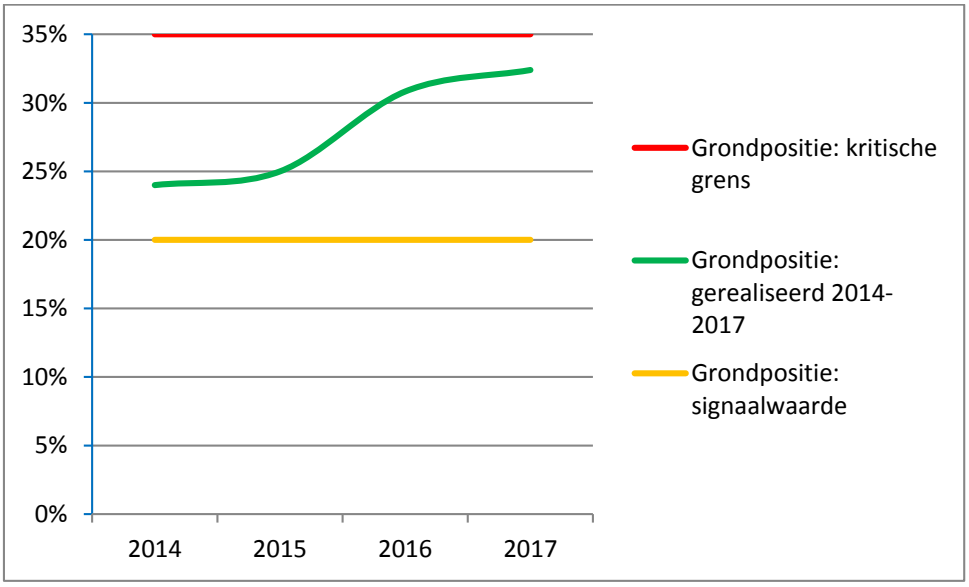

Doordat op grond van het BBV al voor ruim € 4 miljoen aan tussentijdse winsten uit grondexploitaties genomen moet worden en door de investeringen, is de boekwaarde op de balans hoger dan was voorzien. Hierdoor is de ratio negatiever dan in de begroting is opgenomen.

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De belastingdruk ligt onder het landelijke gemiddelde en dat is een positief gegeven. Het kengetal valt in 2017 in categorie A en vormt een laag risico.

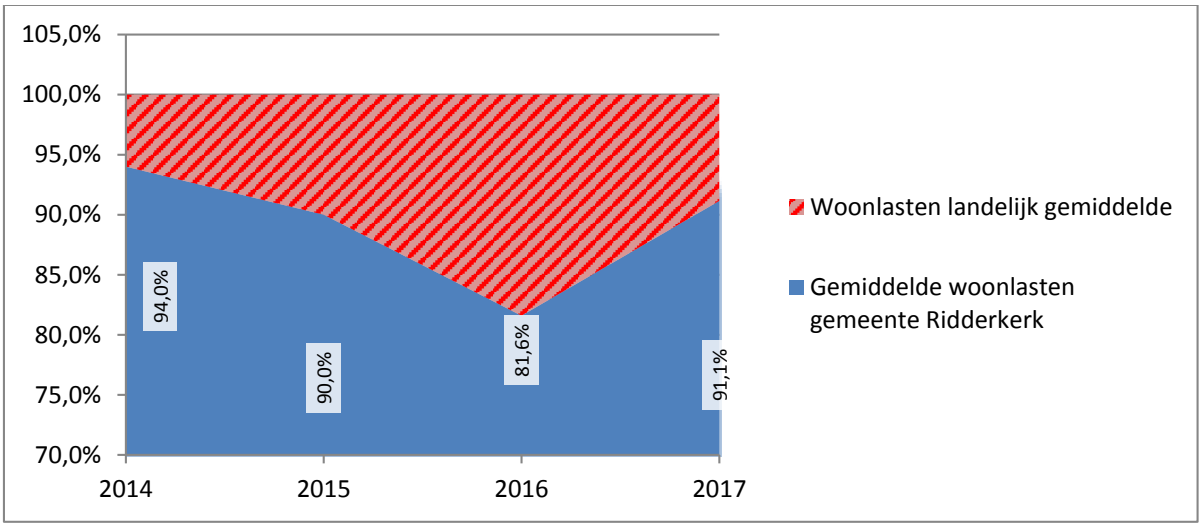

Conclusie over huidig risicoprofiel

In de voorgaande onderdelen is een relatie gelegd tussen het risicoprofiel van de gemeente en het benodigde weerstandsvermogen en zijn de financiële kengetallen uitgelicht. Gesteld kan worden dat de gemeente Ridderkerk er financieel goed voor staat.

Paragraaf 3. Onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor het beheer van de openbare ruimte en gemeentelijke gebouwen. Deze openbare ruimte bestaat uit kapitaalgoederen. Dit zijn wegen, openbare verlichting, riolering, civiele kunstwerken, water, groen en gebouwen. Kapitaalgoederen hebben onderhoud nodig, zodat wij een veilig gebruik kunnen waarborgen. Zowel meerjarig groot onderhoud als klein onderhoud. De kosten daarvan en de planning zijn vastgelegd in beheerplannen.
De beheerplannen worden in 2018 herzien. Onze uitgangspunten daarbij zijn: het actuele beleidskader, het besluit 'Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten', de nota 'Reserves en Voorzieningen 2016' en de Financiële Verordening (inclusief afschrijvingstabel). In het kader van het financieel toezicht hecht ook de provincie grote waarde aan actuele beheerplannen. De beheerplannen laten zien of de budgetten de komende jaren voldoende zijn om aan de vastgestelde beleidskaders te voldoen.
In onderstaande tabel zijn de beschikbare beheerplannen weergegeven, evenals het gemeentelijk beleid dat daaraan ten grondslag ligt.

Beheerplannen	Vast-gesteld	Looptijd t/m	Herzie-ning in	Reserve	Gemeentelijk beleid
Openbare verlichting	2013	2018	2018	Ja	Beleidsplan openbare verlichting 2012 – 2021 Handboek Openbare Ruimte (2015) Evaluatie Beleidskader Duurzaam Beheer (2013)
Civiele Kunstwerken	2013	2018	2018	Nee	Evaluatie Beleidskader Duurzaam Beheer (2013)
Groen en Recreatie gebieden	2013	2018	2018	Nee	Groene kaart (2017) Bomen en zonnepanelen (2016) Handboek Openbare Ruimte (2015) Convenant bij vriendelijk handelen (2015) Evaluatie Beleidskader Duurzaam Beheer (2013) Bomenplan (2012) Visie Reijerpark (2012) Rapport Groen voor Lucht (2012) Nota onkruidbestrijding op verharding (1999) Groen, chemie en Alternatieven (1985)
Speelterreinen	2013	2018	2018	Ja	Groene schoolpleinen (2016) Evaluatie uitvoeringplan spelen (2016) Handboek Openbare Ruimte (2015) Het Reijerpark sport en bewegen in het groen (2014) Evaluatie Beleidskader Duurzaam Beheer (2013) Natuurlijk spelen Ridderkerk (2012) Openstellen schoolpleinen (2012) Beleidsuitgangspunten Speelbeleid (2009) Uitvoeringsplan Speelruimtebeleid (2009)
Wegen	2013	2018	2018	Ja	Handboek Openbare Ruimte (2015) Evaluatie Beleidskader Duurzaam Beheer (2013)
Riolering	2012	2017	2018	Ja	Aansluitvoorwaarden riolering (2006)
Waterhuishouding	2017	2021	2018	Ja	Handboek Openbare Ruimte (2015) Evaluatie Beleidskader Duurzaam Beheer (2013)
Haven	2013	2018	2018	Ja	Havenverordening (2007)
Gebouwen + Meerjarenonderhouds plannen (MJOP's)	2013 2016	2021	2021	Ja	Integraal Accommodatieplan Ridderkerk (2016) Verordening Voorziening Huisvesting Onderwijs (2015) Kadernota Bewegend Verbinden (februari 2015)

De genoemde cijfers in deze paragraaf bevatten niet alleen het onderhoud/beheer, maar zijn inclusief kapitaallasten.

Openbare verlichting

Kerncijfers
Het areaal van 7.850 lichtmasten en 8.125 armaturen verschilt in leeftijd en uitvoering. Qua materiaal komen met name aluminium masten voor, van oudsher ook masten van staal.

Beheer
In Ridderkerk zijn, naast de gemeente, ook andere beheerders verantwoordelijk voor de openbare ruimte met openbare verlichting. Zoals de wegen met verlichting in eigendom van het Waterschap Hollandse Delta.
De lichtmasten worden gemiddeld elke vier jaar visueel geïnspecteerd tijdens de lampvervanging. Stabiliteits-/sterktemetingen van lichtmasten vinden plaats wanneer lichtmasten 40 jaar oud zijn. Onveilige situaties, vaak gemeld door burgers en bedrijven, worden altijd direct opgelost. Armaturen hebben een gemiddelde levensverwachting van 25 jaar. Om de installatie heel, veilig en energiezuinig te houden is er een reserve Openbare verlichting, waarmee schommelingen in uitgaven worden gecompenseerd.

Terugblik 2017
Dagelijks onderhoud is volgens plan uitgevoerd. Daarnaast zijn 157 stabiliteitsmetingen uitgevoerd, waarbij 38 lichtmasten moesten worden afgekeurd. Deze masten zijn vervangen. Ongeveer 1500 lampen zijn voortijdig vervangen voor einde levensduur. Bij het vervangen van een lichtmast of armatuur is ledverlichting teruggeplaatst.

Openbare verlichting	Begroting na wijz.	Rekening
Klein onderhoud	246.000	265.800
Groot onderhoud	101.000	40.400
Investeringen	40.000	23.100
Saldo van dotatie en aanwending reserve	5.100	74.300
Totaal openbare verlichting	**392.100**	**403.600**

Stand reserve per 1 januari 2017	881.900
Toevoeging	114.700
Onttrekking	-40.400
Stand reserve per 31 december 2017	956.200

Civiele kunstwerken

Kerncijfers
De gemeente Ridderkerk beheert 280 civiele kunstwerken. Daarvan worden er 58 beheerd bij andere beheerproducten (haven, recreatiegebieden, begraafplaats, spelen en wegen).
De onderverdeling van de overige 222 civiele kunstwerken is:

- 84 vaste bruggen/viaducten;
- 2 tunnels;
- 39 keermuren;
- 31 dammen/duikers;
- 4 geluidwerende constructies;
- 45 dijktrappen;
- 17 overige kunstwerken.

Beheer
Wij werken met een veiligheidsurgentie en een economische urgentie. Deze bepalen we per kunstwerk en per situatie. Zo stellen we de urgentie van uitvoering vast. Blijkt dat de middelen niet toereikend zijn om onderhoudswerkzaamheden uit te voeren, dan is bijstelling van de begroting nodig. Onveilige situaties lossen we altijd direct op.

Terugblik 2017
In 2017 is een aantal kunstwerken schoongemaakt. In het Erasmuspark zijn de tent, steigers en hekwerken geschilderd. Op een tweetal bruggen is het houten dek vervangen. De tunnel aan de

Sportlaan heeft een renovatie gehad. De duiker aan de Rijnsingel heeft een nieuwe damwand gekregen. Er is grond aangevuld bij de geluidswal Dolfijnpark. Terras achter het gemeentehuis is opnieuw gevoegd en van nieuwe afvoer voorzien. Verder is er wat klein onderhoud geweest aan diverse kunstwerken.

Civiele kunstwerken	Begroting na wijz.	Rekening
Klein onderhoud	124.200	146.400
Groot onderhoud	50.000	50.000
Investeringen	217.300	199.100
Totaal civiele kunstwerken	**391.500**	**395.500**

Openbaar groen, inclusief recreatiegebieden

Kerncijfers
De gemeente beheert ongeveer:
- 62 ha plantsoenen;
- 108 ha gras;
- 4 ha verhardingen;
- 16.500 bomen.

De gemeente beheert twee recreatiegebieden, namelijk de Gorzen/Ridderhaven en het Reijerpark. De Grienden zijn in beheer bij het Zuid-Hollands Landschap. De Donckse Velden, het Oosterpark en de Wevershoek zijn in beheer bij het Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde. Het Donckse Bos valt onder de Stichting “Het Huys Ten Donck”. Voor het Waalbos is een beheerovereenkomst afgesloten met Staatsbosbeheer. De surfbocht bij het Waalbos is in beheer van het Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde (NRIJ). Er vindt nog overleg plaats over de toekomst van het NRIJ.

Beheer
Bij de evaluatie van het Beleidskader Duurzaam Beheer in 2013 is besloten dat centrumgebieden op B-niveau worden onderhouden in plaats van op A-niveau. Woongebieden en recreatiegebieden worden ook op B-niveau onderhouden, bedrijventerreinen op C-niveau.

Terugblik 2017
Een deel van het onderhoudswerk is in 2017 opnieuw aanbesteed. De voorgaande aannemer wenste geen verlenging vanwege de te lage inschrijving. Voor de nieuwe onderhoudsbestekken is een verschuiving van werkpakket eigen dienst en externe dienst doorgevoerd. Hierdoor kan de eigen dienst directer inspelen op meldingen en zich hoofdzakelijk inzetten op diverse hotspots in de gemeente die volledig door hen worden onderhouden.

Openbaar groen	Begroting na wijz.	Rekening
Onderhoud, incl groot onderhoud	1.109.100	1.238.200
Investeringen	0	0
Totaal openbaar groen	**1.109.100**	**1.238.200**

Speelterreinen

Kerncijfers
De gemeente telt 175 speelterreinen (per juli 2014) en vier locaties op schoolpleinen:
- 94 bloklocaties (0-6 jaar);
- 39 blok-/buurtlocaties (0-12 jaar);
- 28 buurtlocaties (6-12 jaar);
- 9 wijklocaties (0-100 jaar), waaronder de wijksportlocaties Bolnes en Slikkerveer;
- 5 overige locaties: Kinderboerderij, Ridderhaven, Jeu de Boulesbaan, St. Jorisstraat en uitkijktorens;
- 4 opengestelde schoolpleinen: de Piramide, de Reijer, de Bongerd en de Wingerd.

Beheer
Op basis van vier inspecties per jaar voeren we klein en groot onderhoud uit. ‘Schoon, heel en veilig’ is daarbij ons uitgangspunt. Na gemiddeld twintig jaar wordt een speelterrein vervangen. De leeftijdsopbouw van de doelgroep in de wijk bepaalt mede de wijze van vervangen.

Terugblik 2017
Speelplaatsen in de Tarwestraat, Acaciastraat, Torenmolen, Watermolen, IJsselstraat en Zalm zijn aangepast met participatie van de bewoners. Het participatietraject voor de speelplaats aan de Meidoornlaan is ook afgerond.
Naast deze grotere aanpassingen en diverse kleinere aanpassingen van speelplaatsen is bijdrage geleverd aan het vergroenen van opengestelde schoolpleinen. In 2017 hebben de Dr. Schaepmanschool en de Klimop een groen schoolplein gekregen en is de voorbereiding gestart voor de Piramide Centrum, Piramide Rijsoord, De Noord en Hadassa. Bosweide en Fontein overwegen het plein te vergroenen.

Speelvoorzieningen	Begroting na wijz.	Rekening
Klein onderhoud	246.500	337.900
Groot onderhoud	34.500	79.200
Investeringen	245.300	173.300
Saldo van dotatie en aanwending reserve	37.600	-7.100
Totaal speelvoorzieningen	**563.900**	**583.300**

Stand reserve per 1 januari 2017	86.600
Toevoeging	72.100
Onttrekking	-79.200
Stand reserve per 31 december 2017	79.500

Wegen, fiets- en voetpaden (verhardingen)

Kerncijfers
De lengte van het wegennet in beheer bij de gemeente Ridderkerk bedraagt per juli 2016 ongeveer 171 km met een oppervlakte van 2.150.000 m^2. Hiervan bestaat ongeveer 80% (ofwel 1.692.810 m^2) uit elementenverharding en ongeveer 20% (ofwel 457.190 m^2) uit asfaltverharding.

Beheer
Naast landelijk geldende uitgangspunten voor onderhoud aan wegen is rekening gehouden met de vastgestelde kwaliteitsniveaus. Met ingang van 2011 is het onderhoudsniveau van de verhardingen van woonstraten verlaagd van ‘basis’ naar ‘minimaal’. Tevens is het onderhoudsniveau van de verhardingen winkelcentra verlaagd van ‘exclusief’ naar ‘standaard’.
Het uitvoeringsprogramma is aangepast aan het beschikbare budget voor Groot Onderhoud en Rehabilitaties. Voor de periode 2014-2018 is het uitvoeringsprogramma bepaald. Dit gebeurt op basis van de inspectie, onderzoeken, levensduur, uitstraling (kwaliteitsniveau) en binnenstedelijke ontwikkelingen.
Bij asfaltwerken dient vertraging van het noodzakelijk onderhoud voorkomen te worden in verband met kapitaalvernietiging. Stellen wij het onderhoud aan het asfalt te lang uit? Dan zijn zwaardere of duurdere maatregelen nodig. Elementenverharding kent geen kapitaalvernietiging. Bij uitstel loopt enkel de beeldkwaliteit terug.
Naast groot onderhoud vindt er klein onderhoud plaats. Waar groot onderhoud gericht is op het in goede staat brengen, is klein onderhoud gericht op het in goede staat houden, bijvoorbeeld plaatselijk herstel van verzakte bestrating. Binnen het dagelijks onderhoud worden de gevaarlijke situaties direct verholpen. Waar de veiligheid in het geding is, wordt dus direct onderhoud gepleegd. Dit kan bijvoorbeeld een spoelgat in de weg of losse tegels door boomwortels zijn.

Terugblik 2017
De Mozartstraat - Willem Landréstraat zijn heringericht. De gemeente betaalt een bijdrage aan de ontwikkeling van het centrum fase 1 door Woonvisie (Sikkelstraat, Margriet van Comenestraat, Hovystraat, Ds. Casper van Genthstraat, Dr. Kuyperstraat en Poesiatstraat).

Groot onderhoud heeft plaatsgevonden aan de Mauritshoek, de parkeervakken van de Koolmees, Fazant, Brasem, Blaak en het voetpad langs de Oranjestraat. Tevens is de drainage van de Handelsweg hersteld en zijn diverse kleinere projecten uitgevoerd.
Op gebied van asfaltwegen is het volgende uitgevoerd: nieuwe deklaag Randweg, reconstructie voetpad Mauritshoek, aanleg parkeerplaatsen Mauritsweg, omvormen Handelsweg van klinkers naar asfalt (1e fase), fietspaden Sportlaan, omvormen Rijnsingel en Karnebeekweg van tegels naar asfalt en klein onderhoud asfalt op diverse plaatsen in de gemeente.

Wegen	Begroting na wijz.	Rekening
Klein onderhoud	617.300	785.600
Groot onderhoud	1.652.500	1.468.400
Investeringen	395.500	-31.200
Saldo van dotatie en aanwending reserve	-314.000	-136.200
Totaal wegen	**2.351.300**	**2.086.600**

Stand reserve per 1 januari 2017	6.361.200
Toevoeging	1.338.500
Onttrekking	-1.474.700
Stand reserve per 31 december 2017	6.225.000

Riolering

Kerncijfers
- 120 km gemengde riolering
- 69 km regenwaterriolering
- 61 km vuilwaterriolering
- 18 km drukriolering
- 26 km persleiding
- 21.951 rioolaansluitingen
- 15.803 trottoir- en straatkolken
- 13 eindgemalen
- 34 tussengemalen
- 114 drukgemalen
- 2 tunnelgemalen
- 7 bergbezinksystemen en 9 leidingen
- 2 bergingsriolen

Beheer
Gemeenten hebben een wettelijke plicht om over een geldig gemeentelijk rioleringsplan (GRP) te beschikken. In 2017 is een nieuw GRP opgesteld voor de planperiode 2018-2022. In het GRP wordt invulling gegeven aan het beheer en onderhoud van het rioolstelsel.

Terugblik 2017
In het GRP wordt teruggeblikt op de voorgaande planperiode en de ontwikkelingen voor de komende planperiode. Door de invoering van de Omgevingswet na 2020 is dit het laatste GRP in deze vorm. Binnen de Omgevingswet wordt het beleidsdeel van het GRP namelijk een programma. Het beheerdeel wordt opgenomen in omgevingsplannen. Ondanks dat er nog geen resultaten van een klimaatstresstest beschikbaar zijn, wordt in het GRP voorgesorteerd op maatregelen om in de toekomst niet verrast te worden door klimaatveranderingen. Geregeld vragen bewoners hier ook om. Dit is een belangrijk verschil ten opzichte van het oude GRP.
Afstemming met andere (beheer)disciplines is nadrukkelijk een uitgangspunt ter voorbereiding op een nieuw klimaatscenario en een veranderende leefomgeving.
Afgelopen jaar lag de focus op het opstellen van een gemeentelijk rioleringsplan en onderzoek naar toestand en functioneren van de riolering. Er zijn vooral kleinere verbeteringen doorgevoerd, mede in relatie tot klachten en meldingen van bewoners en bedrijven. Grootschalige vervangingen zijn ten gevolge van het beleid rondom klimaatadaptie uitgesteld.

Riolering	Begroting na wijz.	Rekening
Onderhoud	2.453.600	2.344.100
Investeringen	312.500	191.300
Totaal riolering	**2.766.100**	**2.535.400**

Waterhuishouding

Kerncijfers
- 27,6 hectare oppervlaktewater;
- 26,3 km beschoeiing;
- 45,7 km natuurvriendelijke en onbeschoeide oevers.

Beheer
Het waterschap is verantwoordelijk voor het beheer van hoofdwatergangen en andere belangrijke wateren binnen de gemeente. Daarnaast heeft het waterschap onder andere de taak om te controleren of het onderhoud door de gemeente en derden naar behoren wordt uitgevoerd.
Ook het beleid van het waterschap is sterk richtinggevend voor het waterbeheer van de gemeente. De doelstellingen en maatregelen voor de komende jaren is door het waterschap vastgelegd in hun beheerprogramma 2016-2021.
De gemeente Ridderkerk heeft ook watergangen in beheer, welke periodiek door het waterschap worden gecontroleerd, op waterkwantiteit.
Zo mogen er bijvoorbeeld niet teveel bagger of waterplanten aanwezig zijn in het water.
Op basis van metingen van de baggeraanwas op de waterbodem bepalen we welke gemeentelijke watergangen worden gebaggerd. Het waterschap baggert haar eigen watergangen. Is de aanliggende grond van de gemeente, dan zijn wij verplicht deze bagger te ontvangen. De gemeente betaalt dan ook voor het transporteren en afvoer ervan. Beschoeiingen worden op basis van inspecties vervangen. Daarbij is veiligheid vaak doorslaggevend.

Terugblik 2017
Er is verspreid over de gemeente gebaggerd in de wijken Drievliet, West en Bolnes. De baggerwerkzaamheden in Rijsoord zijn doorgeschoven naar 2018. Regulier onderhoud, zoals riet maaien en verwijderen van drijvende waterplanten, heeft plaatsgevonden in alle watergangen van Ridderkerk. Zowel de dynamische als de elektrische onderdelen van het verversingsgemaal aan de Blaak zijn vervangen. Het waterschap Hollandse Delta heeft de achterstand in baggerwerkzaamheden weggewerkt.

Waterhuishouding	Begroting na wijz.	Rekening
Klein onderhoud	190.900	219.500
Groot onderhoud	207.700	164.900
Saldo van dotatie en aanwending reserve	-6.100	36.700
Totaal waterhuishouding	**392.500**	**421.100**

Stand reserve per 1 januari 2017	205.600
Toevoeging	201.600
Onttrekking	-164.900
Stand reserve per 31 december 2017	242.300

Afvalinzameling

Kerncijfers
Aantal ondergrondse containers: 267 (per 1 januari 2017)

Beheer
In de huidige situatie is het onderhoud, de reiniging en de garantie van de ondergrondse containers geborgd in een onderhoudsovereenkomst van de gemeente met de leverancier. Het betreft in totaal 267 containers voor restafval, papier en glas. De ondergrondse container is onderdeel van de openbare ruimte (onroerende goederen) en komt als investering ten laste van de gemeente. Er is

gekozen om geen beheerplan voor de betonbakken op te stellen. De NV BAR Afvalbeheer faciliteert de gemeente in de aanschaf, plaatsing en het onderhoud van de ondergrondse containers.

Haven

Kerncijfers
De haven van Ridderkerk, langs De Noord, bestaat uit het waterdeel, kaden, steigers en terrein. Met uitzondering van de locatie bij de passantensteiger, is het haventerrein volledig verhuurd.

Beheer
Binnen het Groot Onderhoud (reserve) wordt gerekend met het eens in de acht jaar baggeren van de haven.
Voor het vervangen van de constructies is het uitgangspunt dat dit pas op zeer lange termijn (> 30 jaar) aan de orde is. Daarom worden er nu geen middelen voor gereserveerd.

Terugblik 2017
In 2017 is de haven gebaggerd.

Haven	Begroting na wijz.	Rekening
Klein onderhoud	313.000	314.300
Saldo van dotatie en aanwending reserve	-217.100	-218.100
Totaal haven	**95.900**	**96.200**

Stand reserve per 1 januari 2017	235.400
Toevoeging	32.700
Onttrekking	-250.800
Stand reserve per 31 december 2017	17.300

Gebouwen

De coördinatie groot onderhoud van de sportaccommodaties is aanbesteed en wordt in 2018 door Stichting Sport en Welzijn gecoördineerd.
Eind 2016 zijn nieuwe MJOP's (meerjarenonderhoudsplan) opgesteld voor alle gebouwen waaraan groot onderhoud moet worden uitgevoerd.

Gemeentelijke Gebouwen

Kerncijfers
De gemeente heeft 65 accommodaties in eigendom. Dit zijn:
- het gemeentehuis en de voormalige gemeentewerven;
- onderwijsgebouwen;
- binnensportaccommodaties (gymzalen/sporthallen);
- peuterspeelzaal en kinderdagverblijven;
- wijkcentrum;
- verenigingsgebouwen;
- een rouwcentrum;
- bedrijfsruimten;
- enkele woningen.

Beheer en beleid
In april 2016 is het uitvoeringsprogramma van het Integraal Accommodatieplan Ridderkerk (IAP) vastgesteld. Hierin wordt richting gegeven aan de toekomst van verschillende gemeentelijke gebouwen. Voor een groot aantal gemeentelijke gebouwen (waarvoor in het kader van het IAP geen ingrijpende wijzigingen worden voorgesteld) is een MJOP opgesteld. In het MJOP zijn de kwaliteitscriteria voor de gebouwen die van strategisch belang zijn vastgesteld. De algemene conditie van onze gebouwen is tussen 5 (matig) tot 3 (voldoende). Op basis van het beleid passen wij duurzaam beheer toe en voldoen we aan de Arbo- en veiligheidsvoorschriften.

Terugblik 2017
Per 7 juli 2017 werd de gymzaal Pretoriusstraat 33 niet meer gebruikt. Dit pand is gesloopt en de grond is betrokken bij de groenstructuur die daar wordt aangelegd in het kader van groencompensatie Park Ringdijk. Op deze datum is (multifunctionele accommodatie) MFA Bolnes opgeleverd met uitbreidingen van de basisscholen De Fontein en De Bosweide en de realisering van een nieuwe gymzaal.

Er is gestart met de bouw van de nieuwe sporthal (De Wissel) op sportpark Reijerpark. Na vertrek van de Percussiegroep Ridderster is ook het gebouw aan de Anjerstraat 4 gesloopt.

Tevens heeft de raad besloten om een nieuwe gladheidsbestrijdingsfaciliteit te bouwen op Donkersloot, de toekomstvisie op accommodaties in Bolnes vast te stellen, een nieuwe sporthal te bouwen op de P.C. Hooftstraat, een nieuw gebouw voor het Gemini-college te bouwen op Sportpark Ridderkerk en om Sportpark Ridderkerk opnieuw in te richten.

Gemeentelijke gebouwen	Begroting na wijz.	Rekening
Klein onderhoud	2.536.300	2.483.200
Groot onderhoud	107.600	47.200
Investeringen	1.246.800	498.900
Saldo van dotatie en aanwending reserve	-12.300	48.100
Totaal gemeentelijke gebouwen	**3.878.400**	**3.077.400**

Stand reserve per 1 januari 2017	240.500
Toevoeging	95.300
Onttrekking	-47.200
Stand reserve per 31 december 2017	288.600

Onderwijs gebouwen

Jaarlijks stelt de gemeente een jaarprogramma vast op basis van aanvragen door schoolbesturen. In dit jaarprogramma zijn alle uitbreidingen en nieuwbouw van schoolgebouwen opgenomen, inclusief de financiële consequenties daarvan. De aanvragen voor het jaarprogramma worden getoetst aan Verordening Voorziening Huisvesting Onderwijs (2015). Het beleidskader voor de middellange termijn is geëvalueerd in het Integraal Accommodatieplan.

Terugblik 2017
Opgeleverd is MFA Bolnes waarin zijn opgenomen – de uitbreidingen van - de basisscholen De Fontein en De Bosweide en een nieuwe gymzaal.
Gestart zijn de werkzaamheden in het kader van de uitbreiding met 3 groepen van de Rehobothschool.

Sport- en Welzijnsaccommodaties

Voor een groot aantal gemeentelijke gebouwen (waarvoor in het kader van het IAP geen ingrijpende wijzigingen worden voorgesteld) is een meerjarenonderhoudsprogramma opgesteld.

Terugblik 2017
Er is gewerkt aan een voorstel om de reserves groot onderhoud op peil te brengen naar aanleiding van de opgestelde MJOP's.

Rouwcentrum

Bij de begraafplaats Vredehof bevindt zich een rouwcentrum voor rouwbezoeken en uitvaartplechtigheden. Het rouwcentrum wordt gebruikt voor diensten voorafgaande aan een begrafenis op Vredehof en Rusthof, maar ook als wordt gekozen voor crematie of elders begraven is de aula geschikt voor een plechtigheid vooraf.

Terugblik 2017
In 2017 is de Toekomstvisie Rouwcentrum Ridderkerk vastgesteld. Hierin is aangegeven het rouwcentrum in eigen beheer te houden en het rouwcentrum te verbouwen. Eind 2017 is de omgevingsvergunning voor de verbouwing aangevraagd.

Paragraaf 4. Financiering

Doel

In deze financieringsparagraaf beschrijven we in hoeverre de plannen en acties, die we in de begroting 2017 hebben beschreven, zijn uitgevoerd. Naast enkele onderwerpen die verplicht deel uit maken van de financieringsparagraaf, gaan we ook in op een aantal ontwikkelingen die van belang zijn voor een goede uitvoering van de treasuryfunctie.

Inleiding

De kaders voor de uitvoering van de financieringsfunctie zijn vastgelegd in de financiële verordening en uitgewerkt in het treasurystatuut. Hierbij is de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) van toepassing. Deze wet stelt de kaders voor een verantwoorde en professionele inrichting van de treasuryfunctie bij decentrale overheden. Het belangrijkste uitgangspunt daarbij is het beheersen van risico's.
In aansluiting op de nieuwe financiële verordening die in 2017 zijn vastgesteld, is in 2017 ook een nieuw treasurystatuut opgesteld en vastgesteld. De kaders zoals vastgesteld in deze documenten zijn door ons in 2017 gehanteerd.

Renterisicobeheer

Algemeen
In dit onderdeel wordt inzicht gegeven in de renterisico's van de gemeente. De renterisiconorm heeft betrekking op leningen met een looptijd vanaf 1 jaar en de kasgeldlimiet op leningen met een looptijd tot maximaal 1 jaar. Deze twee normen zijn een verplicht onderdeel van deze paragraaf. Het doel van deze normen is om de budgettaire risico's als gevolg van rentestijging te beperken.

Kasgeldlimiet
De kasgeldlimiet geeft het renterisico op de vlottende schuld weer. Met de kasgeldlimiet is een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de gemeente haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren.
Wanneer in drie opeenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet wordt overschreden, moet dit gemeld worden bij de toezichthouder.
Voor kasgeldleningen is het hele jaar sprake geweest van een negatieve rente, waardoor we bij het afsluiten van een kasgeldlening rente ontvingen in plaats van dat we rente moesten betalen. Het was voor ons daarom gunstig om zo lang mogelijk gebruik te maken van kasgeldleningen.
In het overzicht is de toetsing van de kasgeldlimiet voor het jaar 2017 opgenomen. In alle kwartalen in 2017 voldeden we aan de kasgeldlimiet. Hiermee zijn we binnen de kaders van de Wet fido gebleven.

Kasgeldlimiet (x € 1.000)		
Omvang begroting per 1-1-2017		€ 113.321
Kasgeldlimiet in bedrag	8,50%	€ 9.632

	Bedragen x € 1.000			
	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
Totaal vlottende schuld	1.667	5.000	2.667	4.000
Totaal vlottende middelen	50	2.333	4.757	1.092
Gemiddeld saldo schuld (+) en overschot (-)	1.617	2.667	-2.090	2.908
Kasgeldlimiet	9.632	9.632	9.632	9.632
Ruimte onder kasgeldlimiet	**8.015**	**6.965**	**11.722**	**6.724**

Renterisiconorm
De renterisiconorm benadrukt vooral het belang van een goede spreiding van de leningenportefeuille en van de renterisico's. De renterisiconorm houdt in dat niet meer dan 20% van het begrotingstotaal voor herfinanciering en/of renteherziening in aanmerking mag komen. Van renteherziening is sprake

als in de leningsovereenkomst is bepaald dat de rente gedurende de looptijd in een bepaald jaar wordt aangepast. Herfinanciering bestaat uit het totaal aan aflossingen van langlopende leningen.
Het renterisico dat de gemeente in een jaar loopt, is onder andere afhankelijk van nieuw aan te trekken financiering in de komende jaren. In 2017 is geen nieuwe langlopende lening aangetrokken In het volgende overzicht geven we u een beeld van de renterisico's voor de vaste schuld in relatie tot de renterisiconorm. Ook dit jaar zijn we onder de renterisiconorm gebleven.

Renterisico op vaste schuld	2017
1. Netto renteherziening op vaste schuld	0
2. Betaalde aflossingen	4.287
3. Renterisico op vaste schuld (1 + 2)	**4.287**
Renterisiconorm	
4a. Begrotingstotaal 2017	113.321
4b. Het bij ministeriële regeling vastgesteld percentage	20,00%
4. Renterisiconorm	**22.664**
Toets renterisiconorm	
5a. Ruimte onder renterisiconorm (4 - 3)	18.377
5b. Overschrijding renterisiconorm (4 - 3)	

Rentevisie en rentebeleid

Rente speelt een belangrijke rol in de begroting. Vooral door de omvang van deze bedragen, is het gewenst dit onderdeel van de begroting inzichtelijk te maken. Daarbij gaat het om factoren die invloed op de rente hebben en om inzicht te geven in de keuzemogelijkheden. Dit alles vatten wij gemakshalve samen onder de term 'rentebeleid'.
Er wordt onderscheid gemaakt tussen korte rente en lange rente. We spreken van korte rente bij termijnen tot maximaal 1 jaar en van lange rente bij termijnen van 1 jaar of langer.

Renteontwikkelingen op de kapitaalmarkt zijn belangrijk vanwege de risico's die ze voor ons in kunnen houden. Wij volgen de renteontwikkelingen daarom ook nauwlettend. We maken hiervoor gebruik van de informatie van een aantal geldverstrekkers, waarbij we op ieder moment van de dag de ontwikkelingen kunnen volgen en online op de hoogte worden gehouden van belangrijke veranderingen.

Zowel de korte als de lange rente zijn het afgelopen jaar laag gebleven. In onderstaande tabel geven wij u inzicht in het renteverloop van leningen met een looptijd van 20 jaar in de jaren 2016 en 2017. Afgelopen jaren was nog wel enige fluctuatie zichtbaar in het renteverloop, maar in heel 2017 is de rente nagenoeg gelijk gebleven. Het verschil tussen hoogste percentage van 1,55% in juli en 1,25% in januari is minimaal.

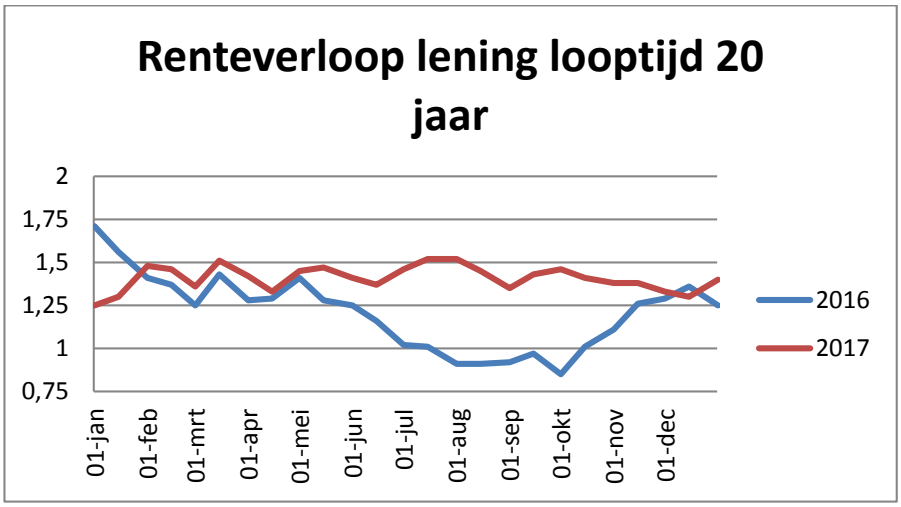

De liquiditeitsplanning en de financieringsbehoefte

Algemeen
De financieringspositie wordt bepaald door diverse factoren, zoals de ontwikkeling van het investeringsniveau en –tempo, wisselende baten in de grondexploitaties en mutaties in de geldleningenportefeuille. We gaan meer structuur aan brengen in de verwachte inkomsten en uitgaven door middel van een liquiditeitsplanning. Hierdoor komt de komende jaren beter inzicht in de financieringsbehoefte.

Leningenportefeuille
Een deel van 2017 was sprake van een liquiditeitstekort. Voordat we een langlopende lening aantrekken benutten we eerst de wettelijk toegestane ruimte binnen de kasgeldlimiet door optimaal gebruik te maken van kortlopende leningen. Hierdoor was het niet nodig om een langlopende lening aan te trekken
In onderstaand overzicht is het verloop van de opgenomen langlopende leningen zichtbaar. Het gemiddelde van de rente op langlopende leningen in 2017 (op basis van de stand per 1 januari) is iets gedaald naar 3,006% ten opzichte van 3,029% in 2016.

Overzicht langlopende leningen	1-1-2016	1-1-2017	1-1-2018	1-1-2019	1-1-2020
Stand leningen	60.501.000	56.213.600	51.926.500	47.639.000	43.352.000
Nieuwe leningen	0	0	0	0	0
Reguliere aflossingen	4.287.400	4.287.100	4.287.500	4.287.000	3.754.000

Verstrekte leningen
In 2014 is een lening verstrekt aan de BAR-organisatie voor de financiering van de materiële vaste activa die betrekking hebben op de bedrijfsvoering, welke zijn overgedragen van de gemeente aan de BAR-organisatie. In onderstaand overzicht wordt het verloop van deze lening weergegeven.

Naam geldnemer				Bedragen x € 1.000
	%	Saldo uitzetting 1-1-2017	Mutaties in 2017	Saldo uitzetting 31-12-2017
BAR-organisatie	n.v.t.	796	-352	444
Totaal verstrekte gelden		**796**	**-352**	**444**

Renteomslag
In de paragraaf Financiering van de begroting 2017 is inzicht gegeven in de rentelasten en het renteresultaat. Ook de manier waarop rente wordt toegerekend aan investeringen, programma's en taakvelden hebben wij daarin beschreven. Dit is conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Doordat de rentekosten aan de programma's en taakvelden worden toegerekend met behulp van een (rente)omslag, wordt de manier van verantwoorden van de rente in de begroting geharmoniseerd.

Bij de begroting 2017 is de omslagrente berekend op 1,4%. Dit percentage is ook door ons gehanteerd om de rentelasten aan de taakvelden toe te rekenen.

Schatkistbankieren
In verband met de Wet schatkistbankieren moeten overtollige middelen dagelijks worden afgeroomd naar een rekening bij de schatkist. Het Ministerie heeft een drempelbedrag vastgesteld dat op de rekening courant van de eigen bank mag blijven staan. Met onze huisbankier, de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), hebben we de afspraak dat dagelijks automatisch wordt afgeroomd naar de schatkist wanneer het saldo hoger is dan € 700.000. Hierdoor is de kans op overschrijding van de limiet minimaal.
Conform de nieuwe regelgeving wordt bij de toelichting op de balans verantwoording afgelegd over het totaal aan middelen dat per kwartaal buiten de schatkist is gehouden. Hieruit blijkt dat het drempelbedrag in 2017 niet is overschreden.

Bij de schatkist kunnen overtollige middelen eventueel tijdelijk op een deposito worden weggezet. Op dit moment is de rente voor deze deposito's 0%. Wanneer tijdelijk sprake was van overliquiditeit is daarom geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om dit op deposito zetten.

Kas- en relatiebeheer
Wat betreft het kasbeheer hanteren we al een aantal jaren de volgende uitgangspunten:

- het aantal bankrelaties en bankrekeningen wordt tot een minimum beperkt;
- maandelijks worden liquiditeitsoverzichten opgesteld.

Met onze huisbankier, de BNG, vindt periodiek overleg plaats, waarbij eventuele nieuwe ontwikkelingen worden besproken.
Verschillende kredietverstrekkers geven regelmatig adviezen over het aantrekken en uitzetten van gelden. Ook in 2017 is regelmatig gebruik gemaakt van de verschillende adviserende instanties om zodoende optimaal te kunnen profiteren van de beschikbare financiële instrumenten.
In ons treasurystatuut hebben wij de administratieve organisatie, interne controle en informatievoorziening uitvoerig beschreven. Handhaving hiervan en optimalisatie blijven onze aandacht houden.

EMU-saldo

	Omschrijving	2017 x € 1000,-
1	Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-485
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	4.826
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorzieningen ten bate van de exploitatie	1.275
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	-339
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), **voor zover niet op exploitatie verantwoord**	10
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties **niet op exploitatie verantwoord**	
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	1.541
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	
11	Verkoop van effecten:	○ ja ◉ nee
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	
	Berekend EMU-saldo	**3.746**

Paragraaf 5. Bedrijfsvoering

GR BAR-organisatie

De bedrijfsvoering wordt vanaf 1 januari 2014 via de GR BAR-organisatie uitgevoerd. Over 2017 is hiervoor een bedrag van € 26.009.600 aan de GR BAR-organisatie vergoed.

Zie voor informatie over de bedrijfsvoering de jaarstukken 2017 van de BAR-organisatie.

Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA)

Inleiding/aanleiding

VNG resolutie "Informatieveiligheid, randvoorwaarde voor de professionele gemeente"
Met de VNG resolutie "Informatieveiligheid, randvoorwaarde voor de professionele gemeente" van 2013 hebben de gemeenten afgesproken de Baseline Informatieveiligheid Gemeenten (BIG) te implementeren. Deze BIG is de kern van de verantwoording over informatieveiligheid aan de gemeenteraad. De horizontale verantwoording bestaat uit de zelfevaluatie, een IT-audit, een verklaring van het College van B&W en een passage over informatieveiligheid in het jaarverslag.

Verantwoordingsverplichting ENSIA
Om aan te tonen dat de gemeente Ridderkerk werkt in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving, interne regels en gedragscodes worden gemeenten sinds 2017 jaarlijks onderworpen aan de ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information) audit. Deze ENSIA audit bestaat uit een zelfevaluatie over de mate waarin de gemeente voldoet aan de afspraken uit de BIG, een horizontale verantwoording aan de gemeenteraad en een verticale verantwoording aan de landelijke toezichthouders zoals LOGIUS (DigiD) en het ministerie (inspectie) van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SUWINET).

IB-beleid, doelstellingen en afspraken

Gemeenten beschikken over uiterst gevoelige informatie van burgers en hebben zowel de wettelijke als morele plicht om daar zorgvuldig mee om te gaan. Het college van burgemeesters en wethouders van de gemeente Ridderkerk draagt als eigenaar van gemeentelijke informatieprocessen en (informatie)systemen de politieke verantwoordelijkheid voor een passend niveau van informatieveiligheid en privacybescherming. 100%-veilig bestaat niet. Risico's worden doelbewust en proactief geaccepteerd en beheerst. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Ridderkerk stelt, op basis van landelijke en Europese wet- en regelgeving en landelijke normenkaders zoals de BIG, de kaders ten aanzien van informatieveiligheid en privacybescherming voor de gemeente vast.

De belangrijkste gemeentelijke doelstellingen van het informatiebeveiligingsbeleid, zijn:
- Het zorgvuldig omgaan met informatie;
- Zorgen voor een betrouwbare en continue dienstverlening;
- Het voldoen aan wet- en regelgeving;
- Het beheersen van risico's.

Het informatiebeveiligingsbeleid van de gemeente Ridderkerk bevat de kaders voor treffen en onderhouden van een samenhangend pakket van maatregelen teneinde de betrouwbaarheid (beschikbaarheid, integriteit, vertrouwelijkheid en controleerbaarheid) van de informatievoorziening te waarborgen. Het informatiebeveiligingsbeleid van de gemeente Ridderkerk is gebaseerd op de (strategische, tactische en operationele) Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG).

Algemeen beeld en resultaten afgelopen periode

Informatieveiligheid reikt veel verder dan het implementeren van technische maatregelen. Het is namelijk een groot misverstand om te denken dat informatieveiligheid iets technisch is. Hieronder

wordt schematisch op hoofdlijnen weergegeven binnen welke domeinen door de gemeente Ridderkerk maatregelen worden getroffen en onderhouden.

De directieraad van de BAR-organisatie heeft het afgelopen jaar (2017) een Chief Informatie Security Officer (CISO), zoals in de BIG-normen staat, benoemd. Daarnaast heeft de BAR-directie een externe tijdelijke Privacy Officer (PO) en een externe tijdelijke Functionaris voor Gegevensbescherming (FG) aangetrokken. De CISO heeft samen met de Privacy Officer en een aantal domeindeskundige medewerkers vanuit de verschillende afdelingen (ICT, HRM, Backoffice, Sociaal Domein, informatiemanagement) een Taskforce informatieveiligheid en privacy gevormd. Deze Taskforce is aan de slag gegaan met de uitvoering van de audit- en zelf-evaluatiegebieden ENSIA, DigiD, SUWI, BAG, BGT, BRP en Waardedocumenten voor de gemeente Ridderkerk. Het jaar 2017 betreft de nulmeting en geeft inzicht waar we nu staan.

Beheersmaatregelen informatiebeveiliging (IB)

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste maatregelen die bijdragen aan het realiseren van de IB-doelstellingen van de gemeente Ridderkerk.

a) Het aanstellen van een:
- Chief Informatie Security Officer (CISO);
- Externe tijdelijke Privacy Officer (PO);
- Externe tijdelijke Functionaris voor Gegevensbescherming (FG);

b) De volgende beleidstukken werden in 2017 door het college van burgemeester en wethouders vastgesteld:
- Het informatiebeveiligingsbeleid van de gemeente Ridderkerk;
- Het Wachtwoordbeleid van de gemeente Ridderkerk;
- Het Clear screen clear desk Beleid van de gemeente Ridderkerk;
- Het toegangsbeleid van de gemeente Ridderkerk.

Realisatie doelstellingen IB-beleid (effectiviteit beheersmaatregelen en risico’s)

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste IB-doelstelling welke zijn gerealiseerd:

a) Het uitvoeren van een GAP-analyse;
b) De uitvoering van de audit- en zelf-evaluatiegebieden ENSIA, DigiD, SUWI, BAG, BGT, BRP en Waardedocumenten;
c) Het uitvoeren de nulmeting I-bewustzijn;
d) In 2017 hebben we stevig ingezet op de awareness, oftewel het “scherp” houden van medewerkers op het gebied van informatieveiligheid en privacybescherming door middel van vele presentaties op de verschillende afdelingen;
e) De aanschaf van een Information Security Management System (ISMS).

Incidenten(afhandeling)

Cybercriminaliteit heeft de laatste jaren een grote vlucht genomen en geen enkele overheidsorganisatie ontkomt aan pogingen van onbevoegden om informatie buit te maken of om de bedrijfsvoering te verstoren. Cybercriminaliteit is inmiddels “Big business” en daarmee is een permanente wedloop ontstaan tussen beveiligingsmaatregelen en innovatie in het hacken van organisaties. Ook de gemeente Ridderkerk heeft het afgelopen jaar (2017) te maken gehad met diverse cyberaanvallen, waaronder een aantal ransomware aanvallen. We ervaren binnen de gemeente Ridderkerk een toename van het aantal cybercrime aanvallen. Dit beeld wordt door de Informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten (IBD) onderschreven. Helaas betreft het voorkomen van onrechtmatige toegang (cyberaanvallen en hacking) tot onze gegevens en het treffen van passende beveiligingsmaatregelen een bewegend doel, waardoor we nooit “klaar” zijn. De dreigingen en kwetsbaarheden veranderen namelijk constant. Om dergelijke incidenten af te handelen hebben we intern een Computer Emergency Response Team (CERT) samengesteld onder aansturing van de CISO.

In 2017 heeft de gemeente Ridderkerk drie keer een datalek gemeld bij het meldloket datalekken van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Het betrof:

- Een melding van de vermissing/diefstal van een laptop;
- Een melding van de vermissing/diefstal van een USB-stick;
- Een melding van het doorsturen van persoonsgegevens (meldingsformulier per e-mail) aan een verkeerde ontvanger. Dit datalek werd eveneens aan de betrokkene gemeld.

Doorkijk prioriteiten voor 2018 informatieveiligheid

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste IB-doelstelling voor 2018. Voor informatieveiligheid zijn deze prioriteiten:

- De uitvoering van de ENSIA cyclus voor de verantwoording over het jaar 2018;
- Het opstellen van voorstellen voor het maken van afspraken tussen het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Ridderkerk en de BAR-organisatie over het niveau van informatieveiligheid (implementatie van de BIG en de ENSIA verantwoording);
- Het organisatorisch inbedden van alle verantwoordelijkheden en taken in het kader van de zelfevaluatie ENSIA en bijbehorende horizontale en verticale ENSIA verantwoording;
- Het (verder) inrichten van het Information Security Management System (ISMS).

Naast deze prioritering zal een aanzienlijk deel van de capaciteit worden besteed aan “reguliere” werkzaamheden, zoals:

- Het adviseren van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Ridderkerk, de BAR-directie, de managers en medewerkers binnen de afdelingen;
- Het be- en afhandelen van informatiebeveiligingsincidenten en cyberaanvallen;
- Het opstellen en onderhouden van verwerkersovereenkomsten;
- Awareness, oftewel het “scherp” houden van medewerkers op het gebied van informatieveiligheid en privacybescherming.

Bijlage

De collegeverklaring ENSIA

GEMEENTE RIDDERKERK

Collegeverklaring ENSIA 2017 gemeente Ridderkerk

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Ridderkerk legt met deze verklaring verantwoording af over geselecteerde Informatiebeveiligingsnormen inzake DigiD en Suwinet op basis van de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) systematiek.

Het doel van ENSIA is om verantwoording over informatieveiligheid af te leggen aan de gemeenteraad. ENSIA sluit aan op de gemeentelijke planning en controlecyclus voor informatiebeveiliging, neemt de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG) als uitgangspunt en maakt gebruik van een daarop ingerichte zelfevaluatie. Hierdoor heeft het gemeentebestuur meer overzicht over de informatiebeveiliging van de gemeente en kan het bestuur beter sturen en verantwoording afleggen aan de gemeenteraad en andere belanghebbenden.

Zo structureert ENSIA ook de verticale verantwoording van gemeenten richting de rijksoverheid over de Basisregistratie Personen (BRP), Paspoortuitvoeringsregeling Nederland (PUN), Digitale persoonsidentificatie (DigiD), Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) en de Gezamenlijke Elektronische Voorzieningen Structuur uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (GeVS/Suwinet).

Reikwijdte verklaring

Deze verklaring betreft de onderdelen van de ENSIA-systematiek waarover assurance wordt gevraagd van een onafhankelijke IT-auditor. Voor het jaar 2017 betreft dit DigiD aansluitnummer 1000537 en Suwinet. De verklaring omvat het op 31 december 2017 in opzet en bestaan voldoen van de beheersingsmaatregelen aan de geselecteerde normen inzake DigiD (Norm ICT-beveiligingsassessments DigiD versie 2.0, op het openbare deel van de websites van het ministerie van BZK[1]) en Suwinet (Specifiek Suwinet normenkader Afnemers, versie 1.01 op website BKW1[2] en bijlage 1 van de notitie Verantwoordingsstelsel op website ENSIA[3] voor de selectie van normen).

De normen vinden hun basis in internationale standaarden en zijn geschikt voor het doel van deze Collegeverklaring. De Collegeverklaring omvat niet de werking van de maatregelen over 2017. De beheersingsmaatregelen inzake DigiD die zijn uitbesteed vallen buiten de reikwijdte van deze Collegeverklaring. Uit de bijlage bij de collegeverklaring "bijlage 1 DigiD" blijkt over welke beheersingsmaatregelen en DigiD-normen door de dienstverlener aan wie de beheersingsmaatregelen zijn uitbesteed verantwoording wordt afgelegd. Deze Collegeverklaring en de verantwoording van de dienstverlener dekken tezamen de geselecteerde normen inzake DigiD af. De beheersingsmaatregelen rond het gebruik van Suwinet die belegd zijn bij BAR-organisatie vallen onder de reikwijdte van deze collegeverklaring.

Deze Collegeverklaring is opgesteld voor de gemeenteraad en de departementen die toezien op de veiligheid van DigiD en Suwinet. De gemeenteraad en de departementen die toezien op de veiligheid van DigiD en Suwinet zijn via bij deze Collegeverklaring behorende afzonderlijke bijlagen voor DigiD (bijlage 1 DigiD met kenmerk ENSIA 2017 Aansluiting no. 1000537, ZZ-ICTU-IO) en Suwinet (bijlage 2 Suwinet met kenmerk ENSIA 2017 gemeente Ridderkerk) geïnformeerd over de afwijkingen van de normen.

Voor identificatiedoeleinden	
3angles B.V.	Arjan Hassing
23 april 2018	

1

GEMEENTE RIDDERKERK

Verklaring college

Het college verklaart dat bij de gemeente Ridderkerk op 31 december 2017 de interne beheersingsmaatregelen in opzet en bestaan niet aan alle geselecteerde normen voldeden inzake DigID en Suwinet. Er werd op 31 december 2017 niet voldaan aan DigID-norm U/NW.06. Onze huidige provider biedt geen mogelijkheid tot DNSSEC. In het tweede kwartaal van 2018 zal de impact van een overstap naar een andere provider, welke wel de mogelijkheid biedt tot DNSSEC, op onze bedrijfsprocessen en financiën worden onderzocht. Er werd op 31 december 2017 niet voldaan aan de Suwinet-normen B.05 en C.06. In het eerste kwartaal van 2018 werden twee herstelacties uitgevoerd om te voldoen aan de Suwinet-normen B.05 en C.06.

Ridderkerk, 10 april 2018

Het college van burgemeester en wethouders van Ridderkerk,

de secretaris, de burgemeester,

dhr. H.W.J. Klaucke mw. A. Attema

1 https://www.logius.nl/ondersteuning/digid/beveiligingsassessments/normenkader-v20-voor-2017/

2 https://www.bkwi.nl/nieuws/nieuw-normenkader-voor-gemeenten

3 https://www.ensia.nl/

Voor identificatiedoeleinden	
3anglas B.V.	Arjan Hassing
23 april 2018	

2

Paragraaf 6. Verbonden partijen

Inleiding

In deze paragraaf wordt eerst de gemeentelijke visie op verbonden partijen beschreven. Vervolgens wordt per verbonden partij specifieke informatie aangegeven. De verbonden partijen zijn daarbij gerangschikt naar de soorten:

- gemeenschappelijke regelingen;
- vennootschappen en coöperaties;
- stichtingen en verenigingen;
- overige verbonden partijen.

Inhoudelijke beleidsontwikkelingen zijn opgenomen in de programma's van deze begroting.

Visie verbonden partijen

De gemeente Ridderkerk heeft de Kadernota Verbonden partijen vastgesteld voor de periode 2016 – 2020. Het doel van deze nota is een methodiek te ontwikkelen waarmee de bestaande verbonden partijen kunnen worden beoordeeld en aangestuurd. De nota sluit aan bij de Wet gemeenschappelijke regelingen die per 1 januari 2015 van kracht is en tot doel heeft de democratische legitimatie te versterken. Als de uitvoering van een publieke taak aan een verbonden partij is overgedragen, is het onvermijdelijk dat (volledige) directe invloed/sturing door de gemeente niet langer aan de orde is. Dit omdat de verbonden partij een eigen bestuur heeft waarin meerdere gemeenten zijn vertegenwoordigd. Dat wil niet zeggen dat wij als gemeente geen invloed meer uitoefenen. In de nota staan de verschillende mate van betrokkenheid beschreven. De invloed van het gemeentebestuur op een verbonden partij is het grootst als deze zich richt op de voorkant van de processen van de verbonden partij. De methodiek die kan worden ingezet om de invloed passend te laten zijn bij de situatie bestaat uit: het proces van positiebepaling; governance-scan, bepalen van aansturingsscenario en het daarbij passende instrumentarium.

Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond (VRR)	**Vestigingsplaats Rotterdam**	**Gemeenschappelijke regeling**
Deelnemende partijen	15 gemeenten uit het Rijnmond gebied nemen deel aan de VRR	
Stemverhouding	5%	
Openbaar belang		
(Brand)veiligheid, vervoer van zieken en ongeval slachtoffers, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, rampenbestrijding en crisisbeheersing met inbegrip van de multidisciplinaire samenwerking en de Gemeenschappelijke meldkamer. De vorming van veiligheidsregio's heeft als doelstelling de versterking van de bestuurlijke aansturing van de rampenbestrijding en crisisbeheersing op regionaal en nationaal niveau, alsmede de versterking van de geneeskundige hulpverlening en het regionale beheer van de brandweer.		
Bestuurlijk belang		
Burgemeester is lid van dagelijks bestuur en algemeen bestuur. Bij het nemen van besluiten door het algemeen bestuur brengen de leden voor de gemeente die zij vertegenwoordigen ieder één stem uit, met uitzondering van de leden die een gemeente vertegenwoordigen met een inwonertal boven 50.000. Zij brengen voor elk volgend 50.000-tal, of gedeelte daarvan, één stem meer uit tot een maximum van elf stemmen per gemeente.		
Actuele ontwikkelingen		
Moeilijk gekwalificeerd personeel te vinden bij de ambulancedienst		

Financiële positie – Verbonden partij			**Financieel belang – Gemeente**	
	01-01-2017	31-12-2017	Aandelenkapitaal	
Eigen vermogen	€ 8.903.600	€ 10.903.000	Leningen/garantstellingen	
Vreemd vermogen	€ 74.441.300	€ 76.442.500	Bijdrage gemeente 2017	€ 1.905.400
Resultaat 2017	€ 2.262.400			

Risico's

- Vervallen OMS lasten
- Zorgnorm ambulance lastig te halen
- Samenvoeging meldkamers

• Achterblijven van de investeringsplanning

DCMR milieudienst Rijnmond	Vestigingsplaats Schiedam	Gemeenschappelijke regeling
Deelnemende partijen	15 Rijnmondgemeenten en de provincie Zuid-Holland	
Stemverhouding	1,8%	
Openbaar belang		
Advisering en ondersteuning van gemeentelijke milieutaken. De DCMR heeft een algemene adviestaak met betrekking tot milieu, adviseert ten aanzien van vergunningverlening en handhaving in het kader van de wettelijke taken als gevolg van de Wet Milieubeheer en ondersteunt de gemeente bij de uitvoering van het Besluit Bodemkwaliteit.		
Bestuurlijk belang		
De wethouder Milieu is lid van het algemeen bestuur en oefent in die functie invloed uit op de besluitvorming.		
Actuele ontwikkelingen		
De invoering van de Omgevingswet vraagt de aandacht. Samen met alle participanten bereidt DCMR zich voor op de naderende wetswijziging, onder anderen door inzicht te krijgen in de (milieu)kwaliteit van het gebied op basis van toegankelijke data. Daarnaast blijft DCMR ook in 2018 werken aan verbetering van de werkprocessen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving.		

Financiële positie – Verbonden partij			**Financieel belang – Gemeente**	
	01-01-2017	31-12-2017	Aandelenkapitaal	
Eigen vermogen	€ 8.117.000	€ 14.054.000	Leningen/garantstellingen	
Vreemd vermogen	€ 11.838.000	€ 9.522.000	Bijdrage gemeente 2017	€ 792.400
Resultaat 2017	€ 7.449.000			

Risico's
Risico's in de sturing en beheersing van de organisatie in het kader van opdrachtverstrekking. Veranderende belangen van andere participanten (gemeenten, provincie en andere betalende opdrachtgevers als ministeries, andere omgevingsdiensten, vliegvelden) met financiële gevolgen.

Natuur- en recreatieschap IJsselmonde (NRIJ)	Vestigingsplaats Schiedam	Gemeenschappelijke regeling
Deelnemende partijen	Albrandswaard, Barendrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Ridderkerk, Rotterdam, Zwijndrecht en provincie Zuid-Holland	
Stemverhouding	14%	
Openbaar belang		
Ontwikkelen en in stand houden van intergemeentelijke buitenstedelijke recreatie en bescherming van natuur en landschap. Beheer, ontwikkeling en onderhoud van recreatieve groengebieden op IJsselmonde en specifiek voor Ridderkerk (Donckse Velden, Oosterpark, Wevershoek, Waalbocht)		
Bestuurlijk belang		
De wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en de wethouder Beheer openbare ruimte zijn lid van het algemeen bestuur/dagelijks bestuur. Op deze wijze wordt invloed uitgeoefend op de besluitvorming.		
Actuele ontwikkelingen		
Per 31 december 2017 zijn zowel de Provincie Zuid Holland als Gemeente Rotterdam uit het schap getreden. Dit is aanleiding om opnieuw te kijken naar de organisatie en uitvoering.		

Financiële positie – Verbonden partij			**Financieel belang – Gemeente**	
	01-01-2017	31-12-2017	Aandelenkapitaal	
Eigen vermogen	€ 3.970.300	€ 3.881.100	Leningen/garantstellingen	
Vreemd vermogen	€ 2.313.500	€ 1.976.700	Bijdrage gemeente 2017	€ 231.300
Resultaat 2017	€ 214.700			

Risico's
Minder efficiënt groenbeheer

Gemeentelijke Gezondheidsdienst Rotterdam-Rijnmond (GGD-RR)	Vestigingsplaats Rotterdam	Gemeenschappelijke regeling
Deelnemende partijen	15 gemeenten	
Stemverhouding	6,7%	
Openbaar belang		

Gezamenlijke uitvoering wettelijke verplichtingen van gemeenten in het kader van de Wet Publieke Gezondheid. De doelstelling: een evenwichtig productenaanbod zoveel mogelijk gericht op lokale problematiek. In zijn algemeenheid het verbeteren van de volksgezondheid van de bevolking.				
Bestuurlijk belang				
De wethouder Volksgezondheid is lid van het algemeen bestuur en oefent op deze wijze invloed uit op de besluitvorming.				
Actuele ontwikkelingen				
Geen tenzij er een calamiteit optreedt				
Financiële positie – Verbonden partij			**Financieel belang – Gemeente**	
	01-01-2017	31-12-2017	Aandelenkapitaal	
Eigen vermogen	€ 0	€ 0	Leningen/garantstellingen	
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0	Bijdrage gemeente 2017	€ 262.800
Resultaat 2017	€ 0			
Risico's				
De GGD-RR is onderdeel van de organisatie van de gemeente Rotterdam. Deze gemeente is dan ook volledig risicodrager van de GGD.				

Koepelschap Buitenstedelijk Groen	**Vestigingsplaats Schiedam**	**Gemeenschappelijke regeling**
Deelnemende partijen	18 gemeenten en provincie Zuid-Holland	
Stemverhouding	4%	
Openbaar belang		
Financiering en programmering buitenstedelijk groen. De gemeenschappelijke regeling Koepelschap Buitenstedelijk Groen werkt feitelijk als een vereveningsinstrument. Alle kosten die de deelnemers maken ten behoeve van de realisering en instandhouding van de buitenstedelijke recreatieprojecten worden bij elkaar opgeteld en op basis van de in 1987 vastgestelde verdeelsleutel naar rato van het aantal inwoners over de gemeenten herverdeelt.		
Bestuurlijk belang		
De wethouder Ruimtelijke ordening is lid van het algemeen bestuur en oefent invloed uit op de besluitvorming.		
Actuele ontwikkelingen		
Financiële positie – Verbonden partij	**Financieel belang – Gemeente**	
01-01-2017	31-12-2017	Aandelenkapitaal	
Eigen vermogen		Leningen/garantstellingen	
Vreemd vermogen		Bijdrage gemeente 2017	€ 71.300
Resultaat 2017			
Risico's			
De gemeenschappelijke regeling is per 1-1-2018 opgeheven.			

Jeugdhulp Rijnmond	**Vestigingsplaats Rotterdam**	**Gemeenschappelijke regeling**
Deelnemende partijen	Gemeenten: Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Goeree-Overflakkee, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Maassluis, Nissewaard, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen en Westvoorne.	
Stemverhouding	3%	
Openbaar belang		
De GR heeft tot taak de gemeenschappelijke inkoop van jeugdhulp zodanig vorm te geven dat lokale ambities kunnen worden gerealiseerd. De visie en doelen van de GR zijn daarmee een optelsom van de beleidsvoornemens van de deelnemende gemeenten. Doel: • Het beschikbaar houden van specialistische zorg en van 24/7 crisisopvang; • Het realiseren van schaalvoordelen; • Het delen van kennis en expertise.		
Bestuurlijk belang		
De wethouder Jeugd is lid van het dagelijks bestuur en van het algemeen bestuur en oefent op die wijze invloed uit op de besluitvorming.		
Actuele ontwikkelingen		

In 2018 gaan we werken met een nieuw inkoop- en hulpverleningsmodel. Het gaat om een resultaatgerichte bekostiging waarbij de hulpverlening wordt opgebouwd via resultaatgebieden en ondersteuningselementen.				
Financiële positie – Verbonden partij			**Financieel belang – Gemeente**	
	01-01-2017	31-12-2017	Aandelenkapitaal	
Eigen vermogen			Leningen/garantstellingen	
Vreemd vermogen			Bijdrage gemeente 2017	€ 4.800.800
Resultaat 2017	€ - 4.004.700			
Risico's				
Deelnemende gemeenten zijn alle 15 volledig risicodragend.				

Nieuw Reijerwaard (GRNR)	**Vestigingsplaats Ridderkerk**	**Gemeenschappelijke regeling**
Deelnemende partijen	Barendrecht, Ridderkerk en Rotterdam	
Stemverhouding	33,3%	
Openbaar belang		
De gemeenten Barendrecht, Ridderkerk en Rotterdam hebben gezamenlijk de ontwikkeling van Nieuw Reijerwaard op zich genomen. Hiertoe hebben zij per 1 januari 2012 de Gemeenschappelijke Regeling Nieuw Reijerwaard (GRNR) opgericht.		
Bestuurlijk belang		
Het algemeen bestuur bestaat uit tien leden, de voorzitter inbegrepen. De raden van Ridderkerk en Barendrecht wijzen, uit hun midden en uit wethouders, elk vier leden en twee plaatsvervangend leden aan. De raad van Rotterdam wijst twee leden en twee plaatsvervangende leden aan. Het voorzitterschap rouleert jaarlijks. Op deze wijze oefenen zij invloed uit op de besluitvorming.		
Actuele ontwikkelingen		
Uitgifte gronden.		

Financiële positie – Verbonden partij			**Financieel belang – Gemeente**	
	01-01-2017	31-12-2017	Aandelenkapitaal	
Eigen vermogen	€ 80.000	€ 80.000	Leningen/garantstellingen	
Vreemd vermogen	€ 42.400	€ 55.500	Bijdrage gemeente 2017	
Resultaat 2017	€ 0			
Risico's				
Deelnemende gemeenten zijn volledig risicodragend.				

Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)	**Vestigingsplaats Den Haag**	**Gemeenschappelijke regeling**
Deelnemende partijen	23 gemeenten in Rotterdam Rijnmond en Haaglanden	
Stemverhouding	3,47%	
Openbaar belang		
Verbetering van het economisch vestigingsklimaat en de bereikbaarheid van de regio.		
Bestuurlijk belang		
De burgemeester is lid van het dagelijks bestuur en van het algemeen bestuur. De wethouder Verkeer is lid van de bestuurscommissie Vervoersautoriteit en de wethouder Economie is lid van de bestuurscommissie Economisch vestigingsklimaat. In die functies oefenen zij invloed uit op de besluitvorming.		
Actuele ontwikkelingen		
Belangrijkste ontwikkelingen en stukken voor de komende periode zijn: • Strategische agenda; • Investeringsprogramma; • Evaluatie MRDH; • Aanbestedingen busconcessies; • Nota Reserves; • Voorzieningen en Fondsen.		

Financiële positie – Verbonden partij			**Financieel belang – Gemeente**	
	01-01-2017	31-12-2017	Aandelenkapitaal	
Eigen vermogen	€ 2.590.000	€ 7.425.900	Leningen/garantstellingen	
Vreemd vermogen	€ 1.348.107.200	€ 564.910.400	Bijdrage gemeente 2017	€ 112.300
Resultaat 2017	€ 1.233.100			
Risico's				

Overbesteding: investering leidt niet tot de beoogde lange termijnbesparing, verminderde Rijkssubsidie, tegenvallende exploitatieresultaten, gemeentes die uitstappen, geen resultaten boeken voor economie vanwege achterblijvend resultaat lobby/investeringsagenda

BAR-organisatie	**Vestigingsplaats Ridderkerk**	**Gemeenschappelijke regeling**
Deelnemende partijen	Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk	
Stemverhouding	33,3%	
Openbaar belang		
Doel van de regeling is een optimaal functionerende ambtelijke organisatie die ervoor zorgt dat de drie gemeenten autonoom kunnen blijven opereren waarbij de drie belangrijkste doelstellingen zijn: 1. Excellente dienstverlening 2. Acceptabele kosten 3. Kwalitatief deskundige, robuuste organisatie.		
Bestuurlijk belang		
Het algemeen bestuur van de BAR-organisatie bestaat uit de colleges van de drie gemeenten (Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk). Het Dagelijks bestuur bestaat uit zes leden (van het algemeen bestuur), twee van elke deelnemende gemeente, te weten één wethouder en de burgemeester, de voorzitter meegerekend. Op deze wijze oefent iedere deelnemende gemeente in gelijke mate invloed uit op de besluitvorming in de BAR-organisatie.		
Actuele ontwikkelingen		
Geen.		

Financiële positie – Verbonden partij			**Financieel belang – Gemeente**	
	01-01-2017	31-12-2017	Aandelenkapitaal	
Eigen vermogen	€ 0	€ 0	Leningen/garantstellingen	
Vreemd vermogen	€ 18.305.600	€ 13.094.700	Bijdrage gemeente 2017	€ 26.009.600
Resultaat 2017	€ 0			

Risico's
Aansprakelijkheidsstelling, risico's in het kader van (loon) belastingregelgeving en ICT risico's.

Eneco Holding N.V.	**Vestigingsplaats Rotterdam**	**Naamloze vennootschap**
Deelnemende partijen	53 gemeenten	
Stemverhouding	1,13%	
Openbaar belang		
Eneco Groep (Energiebedrijf) is een internationaal energieservicebedrijf dat energie en aanvullende diensten verkoopt met focus op duurzaamheid en innovatie. Onze gemeente neemt deel in het aandelenkapitaal omdat dit maatschappelijk nut heeft. Daarnaast zorgt Eneco voor financiële opbrengsten (dividend). Wegens de splitsing van Eneco en Stedin per 31 januari 2017 zijn de openbare - en financiële belangen in de Eneco Groep onderwerp van discussie. De vraag is of onze gemeente nog aandeelhouder in dit bedrijf dient te blijven. Nu de splitsing in twee onafhankelijke bedrijven een feit is bestaat de mogelijkheid voor onze gemeente om de aandelen in Eneco Groep (Energiebedrijf) af te gaan bouwen of te behouden. Op 24 oktober 2017 heeft onze gemeente een (voorlopig) principebesluit genomen om de aandelen in Eneco te behouden. Een belangrijk sluitstuk van het proces is dat ook onze gemeente nog in staat zal worden gesteld om de definitieve bieding/ verkoopprijs te beoordelen op basis van de geformuleerde biedingscriteria. Daarmee is het mogelijk om in laatste instantie definitief te besluiten om de aandelen wel of niet te verkopen. De voorbereidingen tot deze definitieve beslissing zullen in 2018 plaatsvinden.		
Bestuurlijk belang		
Vertegenwoordiging/stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders door de wethouder Financiën. Als aandeelhouder wordt op deze manier invloed uitgeoefend.		
Actuele ontwikkelingen		
Eneco heeft vertrouwen in de verdere ontwikkeling van haar bedrijf nu zij per 31-01-2017 verplicht gesplitst is in een energiebedrijf (Eneco) en een netbeheerder (Stedin). Externe factoren waaronder lagere gereguleerde nettarieven zullen echter van invloed zijn op toekomstige financiële resultaten.		

Financiële positie – Verbonden partij			**Financieel belang – Gemeente**	
	01-01-2017	31-12-2017	Aandelenkapitaal	€ 1
Eigen vermogen	€ 3.118.000.000	€ 2.866.000.000	Leningen/garantstelling	
Vreemd vermogen	€ 1.952.000.000	€2.787.000.000	Bijdrage gemeente 2017	
Resultaat 2017	€ 127.000.000			

Risico's
Eneco heeft een hoger risicoprofiel als gevolg van externe marktfactoren en concurrentie.

Stedin Groep	**Vestigingsplaats Rotterdam**	**Naamloze vennootschap**
Deelnemende partijen	53 gemeenten	
Stemverhouding	1,13%	
Openbaar belang		
Stedin Groep (Netwerkbedrijf) draagt zorg voor de gas- en elektriciteitsnetten binnen haar voorzieningsgebied. Onze gemeente neemt deel in het aandelenkapitaal omdat dit maatschappelijk nut heeft. Daarnaast zorgt ze voor financiële opbrengsten (dividend). Door de splitsing van Eneco en Stedin per 31 januari 2017 is geen discussie ontstaan over een verkoop van Stedin. Uiteraard mag je als gemeente je aandelen te koop aanbieden, maar uitsluitend aan publieke partijen en niet aan private partijen.		
Bestuurlijk belang		
Vertegenwoordiging/stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders door de wethouder Financiën. Als aandeelhouder wordt op deze manier invloed uitgeoefend.		
Actuele ontwikkelingen		
Per eind 2017 steeg de omzet van Stedin met name door de overname van het Zeeuwse Delta/ DNWG, waaronder netbeheerder Enduris. In april 2018 wordt in de aandeelhoudersvergadering gesproken over de aanpassing van de governance met Stedin. Via een aanpassing van de statuten en het convenant krijgen aandeelhouders (m.n. via de aandeelhoudersvergadering) dan meer invloed op de strategie en investeringen van Stedin.		

Financiële positie – Verbonden partij			**Financieel belang – Gemeente**	
	01-01-2017	31-12-2017	Aandelenkapitaal	€ 1.134.450
Eigen vermogen	€ 1.688.000.000	€ 2.082.000.000	Leningen/garantstelling	
Vreemd vermogen	€ 3.054.000.000	€ 2.753.000.000	Bijdrage gemeente 2017	
Resultaat 2017	€ 424.000.000			

Risico's
Dalende gereguleerde nettarieven. Stedin heeft laag risicoprofiel als gevolg van gereguleerde markt. Dalende dividendopbrengst: de winst uit voortgezette bedrijfsactiviteiten gaat omlaag door éénmalige kosten die zijn gemaakt in verband met de splitsing. Het uiteindelijke resultaat per 31-12-2017 steeg naar € 424 miljoen, maar dat is voornamelijk te danken aan een boekhoudkundige herwaardering vanwege de splitsing die heeft geleid tot een éénmalige meevaller van € 353 miljoen.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	**Vestigingsplaats Den Haag**	**Naamloze vennootschap**
Deelnemende partijen	401 gemeenten	
Stemverhouding	0,16%	
Openbaar belang		
BNG is de bank van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Ze verstrekt krediet tegen lage tarieven aan of onder garantie van Nederlandse overheden. De klanten zijn overwegend overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en openbaar nut. Onze gemeente neemt deel in het aandelenkapitaal van de BNG vanwege dit maatschappelijke belang en dus niet primair uit een oogpunt van geldbelegging.		
Bestuurlijk belang		
Vertegenwoordiging/stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders door de wethouder Financiën. Als aandeelhouder wordt op deze manier invloed uitgeoefend.		
Actuele ontwikkelingen		
Er is sprake van een lagere kredietvraag als gevolg van de vele bezuinigingen van de afgelopen jaren. Daardoor zijn de belangrijkste klanten van de bank minder gaan investeren.		

Financiële positie – Verbonden partij			**Financieel belang – Gemeente**	
	01-01-2017	31-12-2017	Aandelenkapitaal	€ 225.500
Eigen vermogen	€ 4.486.000.000	€ 4.953.000.000	Leningen/ garantstelling	
Vreemd vermogen	€ 149.483.000.000	€ 135.041.000.000	Bijdrage gemeente 2017	

Resultaat 2017	€ 393.000.000	
Risico's		
Lage rentestand en lagere kredietaanvraag.		

N.V. BAR-Afvalbeheer	**Vestigingsplaats Albrandswaard**	**Naamloze vennootschap**
Deelnemende partijen	Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk	
Stemverhouding	33,3%	
Openbaar belang		
Inzameling van de huishoudelijke afvalstoffen op een duurzame manier tegen zo laag mogelijke tarieven.		
Bestuurlijk belang		
De NV BAR-Afvalbeheer is een zelfstandige uitvoeringsorganisatie die werkt binnen de kaders die de gemeenten Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk voor hun eigen gemeente stellen. Het lokale afvalbeleid is de verantwoordelijkheid van de gemeenten. De colleges van burgemeester en wethouders van de 3 gemeenten zijn aandeelhouder en worden vertegenwoordigd in de algemene vergadering van aandeelhouders door de wethouder milieu. Als aandeelhouder wordt op deze manier invloed uitgeoefend.		
Actuele ontwikkelingen		
-		

Financiële positie – Verbonden partij			**Financieel belang – Gemeente**	
	01-01-2017	31-12-2017	Aandelenkapitaal	
Eigen vermogen	€ 300.000	€ 300.000	Leningen/garantstellingen	
Vreemd vermogen	€ 2.515.000	€ 825.000	Bijdrage gemeente 2017	€ 1.910.600
Resultaat 2017	€ 60.000			

Risico's	
Relatief beperkt. Eigendom van afval en dus risico op extra verwerkingskosten is bij de gemeente gebleven. De N.V. kent vooral bedrijfsvoeringsaangelegenheden.	

Oasen N.V.	**Vestigingsplaats Gouda**	**Gemeenschappelijke regeling**
Deelnemende partijen	De gemeenten in het voorzieningsgebied	
Stemverhouding	6,28%	
Openbaar belang		
Oasen draagt zorg voor de watervoorziening binnen het voorzieningsgebied. Oasen maakt drinkwater voor 750.000 mensen en 7.200 bedrijven, in 24 gemeenten waaronder Ridderkerk. Het gaat om totaal zo'n 45 miljard liter drinkwater. Hiervoor worden 7 zuiveringsstations, 9 pompstations en een watertoren gebruikt. Onze gemeente neemt deel in het aandelenkapitaal omdat het bedrijf nut heeft voor de inwoners van onze gemeente en dus niet uit een oogpunt van geldbelegging.		
Bestuurlijk belang		
Vertegenwoordiging/stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders door de wethouder Financiën. Als aandeelhouder wordt op deze manier invloed uitgeoefend.		
Actuele ontwikkelingen		
Er zijn twee relevante ontwikkelingen: • Mogelijke vervuiling drinkwater met Gen-X; • Drinkwater en de tarieven worden steeds meer gereguleerd. Met name de Autoriteit Consument & Markt (ACM) heeft een grote invloed op de tariefstelling en daarmee ook op de resultaten.		

Financiële positie – Verbonden partij			**Financieel belang – Gemeente**	
	01-01-2017	31-12-2017	Aandelenkapitaal	
Eigen vermogen			Leningen/garantstellingen	
Vreemd vermogen			Bijdrage gemeente 2017	
Resultaat 2017				

Risico's	

Landschapstafel IJsselmonde	**Vestigingsplaats Rotterdam**	**Gemeenschappelijke regeling**
Deelnemende partijen	Gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Ridderkerk, Rotterdam en Zwijndrecht.	
Stemverhouding	Alleen besluiten op basis van unanimiteit (consensus)	

Openbaar belang				
1. Komen tot afstemming van beleid, uitvoering en monitoring ten aanzien van de groen- en recreatiegebieden op IJsselmonde ten einde de kwaliteit van het landschap in stand te houden c.q. te verbeteren; 2. Samen werken aan het Uitvoeringsprogramma 'Groen IJsselmonde' om een stimulans te geven aan en te komen tot een recreatief aantrekkelijk, toegankelijk en bruikbaar groen landschap, waardoor ook kan worden bijgedragen aan de economische ontwikkeling van IJsselmonde; 3. Inzetten op afstemming van het beheer van de groen- en recreatiegebieden op IJsselmonde, het stellen van kaders voor het beheer en streven naar een verbetering van de efficiëntie in beheer in overleg met de terreinbeherende instanties.				
Bestuurlijk belang				
De wethouder Ruimtelijke ontwikkeling vertegenwoordigt de gemeente in de landschapstafel en oefent op deze wijze invloed uit op de besluitvorming.				
Actuele ontwikkelingen				
Er wordt gewerkt aan visie- en programma ontwikkeling.				
Financiële positie – Verbonden partij			**Financieel belang – Gemeente**	
	01-01-2017	31-12-2017	Aandelenkapitaal	
Eigen vermogen	€ 161.600	€ 210.200	Leningen/garantstellingen	
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0	Bijdrage gemeente 2017	€ 22.700
Resultaat 2017	€ 48.600			
Risico's				
Negatief oordeel over de besteding en de vaststelling toegekend gebiedsbudget				

Paragraaf 7. Grondbeleid

Inleiding

Het grondbeleid van de gemeente voor 2017 ligt vast in de Nota Grondbeleid 2016-2019 van 18 februari 2016. De voortgang van de grondexploitaties is opgenomen in de Meerjarenprognose Grondexploitaties (MPG). Deze geactualiseerde grondexploitaties zijn op 29 juni 2017 vastgesteld. Daarnaast gebruiken we voor de grondprijzen de op 20 april 2017 vastgestelde Nota Richtlijnen Grondprijzen.

Gerealiseerd grondbeleid

Kuyperhof (Centrumplan)

Stand van zaken project
Op dit moment is de laatste fase van het project in uitvoering. Deze fase bestaat uit 30 grondgebonden woningen. Daarna volgen nog werkzaamheden om het project helemaal af te maken. Bijvoorbeeld bestrating, groen en openbare verlichting.

Risico's
De kosten van de afrondende werkzaamheden zijn goed in beeld. Hierdoor zijn de risico's beperkt. Eind 2018 wordt de grondexploitatie afgesloten. Voor het verwachte verlies is een verliesvoorziening getroffen.

Het Zand

Stand van zaken project
De grond voor de vierde fase is in 2017 verkocht. Fase vier bestaat uit 23 grondgebonden woningen. De bouw van deze woningen start pas in 2018. Ook de bouw van fase vijf start in 2018. Deze fase bestaat uit 52 grondgebonden woningen. In 2017 hebben wij deze fase aanbesteed en gegund. De grond daarvoor wordt in 2018 verkocht. De daarvoor noodzakelijke grondsanering van het Hak-terrein is in 2017 voltooid. Eind 2017 startte de aanbestedingsprocedure voor het project Driehoek Het Zand. Er wordt verwacht de grondexploitatie eind 2021 af te sluiten met een positief eindresultaat.

Risico's
Na de grondsanering van het Hak-terrein en de aanbesteding van de Driehoek Het Zand zijn de risico's aanmerkelijk afgenomen.

Lagendijk (Van Peltterrein)

Stand van zaken project
In 2017 zijn tien bouwkavels verkocht. Er resteren nog zes te verkopen bouwkavels. Voor drie van deze kavels is concrete belangstelling. Op dit moment is de grondexploitatie winstgevend. Eind 2017 is tussentijds winst genomen in de grondexploitatie.

Risico's
Er zijn geen risico's meer in deze grondexploitatie. Verwacht wordt het project eind 2020 af te sluiten met een positief eindresultaat.

Cornelisland

Stand van zaken project
In 2017 is ruim vier miljoen ontvangen uit grondverkopen en optievergoedingen. Op basis van optieovereenkomsten wordt verwacht in 2018 meerdere kavels te verkopen. Daarbij wordt samen gewerkt met Van Vliet Makelaars. Het bouwrijp maken gebeurt in fasen. De fases sluiten aan bij de planning van de kavelverkopen.

Risico's
Met iedere verkoop van een bouwkavel, vermindert het risico. Daarom is de aandacht vooral op deze verkopen gericht. Verwacht wordt de grondexploitatie eind 2023 te kunnen afsluiten met een aanzienlijk positief eindresultaat.

Transferium Slikkerveer

Stand van zaken project
Het transferium in Slikkerveer is in 2017 opgeleverd. Alle werkzaamheden in het openbaar gebied zijn voltooid. De kosten daarvan waren hoger dan verwacht. Dit betekent dat de eerder getroffen verliesvoorziening daarom wordt verhoogd. De toegezegde subsidie van Rijkswaterstaat voor dit project, wordt in 2018 afgerekend.

Actuele prognose uitkomst totale grondexploitatie

Verwachte eindresultaten van in exploitatie genomen complexen
Van alle grondexploitaties is het verwachte eindresultaat geschat. Daarvoor werden alle begin 2018 geactualiseerde grondexploitaties gebruikt. Deze geactualiseerde grondexploitaties worden ook voor de Meerjarenprognose Grondexploitaties 2018 (MPG2018) gebruikt.
Het verwachte eindresultaat ziet er als volgt uit:

- Een verwacht positief eindresultaat van de grondexploitaties van € 15.364.000.
- Voor verwachte verliezen is een voorziening getroffen van € 4.063.000.
- Het vanaf 2018 nog te behalen voordelig resultaat bedraagt dus € 11.301.000. Dat bedrag is verminderd met de tussentijdse winstneming in de grondexploitatie Cornelisland, Lagendijk (Van Peltterrein) en Het Zand.

Gerealiseerde winst-\verliesneming

Cornelisland

In de grondexploitatie Cornelisland is tussentijds winst genomen. Dit is gedaan op grond van nieuwe regels in het Besluit begroting en verantwoording. De gemeente is verplicht tussentijds winst te nemen op basis van het percentage gerealiseerd. Daarbij gaat het om de gerealiseerde kosten en de gerealiseerde opbrengsten. Toepassing van dit principe leidt tot een tussentijdse winstneming van € 2.459.300. Dit bedrag komt ten gunste van het saldo van de Jaarrekening 2017.

Lagendijk (Van Peltterrein)

Toepassing van de hierboven beschreven regels inzake het tussentijds nemen van winst leidt in de grondexploitatie Lagendijk (Van Peltterrein) tot een tussentijdse winstneming van € 1.167.400. Dit bedrag komt ten gunste van het saldo van de Jaarrekening 2017.

Het Zand

Toepassing van de hierboven beschreven regels inzake het tussentijds nemen van winst leidt in de grondexploitatie Het Zand tot een tussentijdse winstneming van € 656.500. Dit bedrag komt ten gunste van het saldo van de Jaarrekening 2017.

In totaal wordt er in 2017 tussentijds winst genomen voor een bedrag van € 4.283.200.

Jaarrekening

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten.

Algemene grondslagen voor de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten.
De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baat genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

De algemene uitkering gemeentefonds is opgenomen conform de in het jaar 2017 laatst gepubliceerde accresmelding in de septembercirculaire van 2017.

De wetgever heeft bepaald dat het vaststellen van de eigen bijdragen in het Sociaal Domein de bevoegdheid is van Centraal Administratie Kantoor en niet die van de gemeente. De gemeente heeft voor deze opbrengst daardoor geen juistheid op persoonsniveau kunnen vaststellen. Over de hoogte en omvang van deze post in de jaarstukken is dan ook geen zekerheid verkregen.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Door het formele verbod op het opnemen van voorzieningen of schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Dit is bijvoorbeeld de ziektekostenpremie voor gepensioneerden en overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken. Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume worden geen voorzieningen getroffen of op een ander wijze een verplichting opgenomen.
Doordat de verplichtingen voor wethouderspensioenen wel sterk kunnen fluctueren en dit een periode langer dan vier jaar betreft is voor deze verplichtingen wel een voorziening gevormd.

Kosten van geldleningen worden rechtstreeks ten laste van de exploitatie gebracht.

Gebeurtenissen die na balansdatum bekend zijn geworden zijn in de jaarrekening verwerkt.

Grondslagen voor de balans

Vaste activa

Algemeen
De raad heeft op 26 mei 2016 een nieuwe nota activabeleid vastgesteld. Dit nieuwe beleid is van toepassing op alle investeringen waarvoor vanaf 2016 voor het eerst uitgaven zijn gedaan.
Financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Overige vaste activa worden geactiveerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Er wordt geen rekening gehouden met een eventuele restwaarde.
Investeringen worden geactiveerd vanaf een bedrag van € 25.000 en een minimale gebruiksduur van 3 jaar. Investeringen kleiner dan € 25.000 en met een kortere gebruiksduur dan 3 jaar worden rechtstreeks ten laste van de exploitatie gebracht.
Bijdragen van derden die in directe relatie met een vast actief staan worden op de aanschafwaarde van dat actief in mindering gebracht; een eventueel restant wordt afgeschreven.
Voor de investeringen waarvoor in 2015 en voorgaande jaren uitgaven zijn gedaan blijft het beleid gelden van de nota van 19 december 2005.

Afschrijvingen
De afschrijvingen zijn gebaseerd op de verwachte economische levensduur. Nieuwe vaste activa die in 2016 voor het eerst afschrijvingslasten geven worden afgeschreven volgens de afschrijvingstabel van de nota activabeleid 2016. De afschrijving van nieuwe vaste activa begint op 1 januari van het jaar volgend op het jaar waarin het actief in gebruik is genomen.
Alle vaste activa worden lineair afgeschreven, uitgezonderd de bouw van het gemeentehuis en de parkeergarage onder het gemeentehuis die annuïtair worden afgeschreven.
Op grond en waardepapieren wordt niet afgeschreven, behalve grond onder activa in de openbare ruimte met maatschappelijk nut die wordt afgeschreven overeenkomstig die activa.
Op vaste activa waarop in 2015 of eerdere jaren al is afgeschreven blijven de oude afschrijvingsregels van toepassing.

Samenvatting afschrijvingstermijnen

Activum	Termijn in jaren
Gronden en terreinen	0
Onderzoek- en ontwikkeling	0-20
(Bedrijfs)gebouwen	5-50
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	10-30
Vervoermiddelen	5-15
Machines en installaties	4-15
Overige materiële vaste activa	10-25

Immateriële vaste activa
De immateriële vaste activa zijn tegen nominale waarde op de balans opgenomen.

Materiële vaste activa met economisch nut
Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

Financiële vaste activa
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in B.V.'s of N.V.'s worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen.

Vlottende activa

Voorraden
De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. Winsten uit grondexploitaties worden alleen genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daar geen sprake van is worden verkregen verkoopopbrengsten op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich vooral voor indien voorraden incourant worden.

Vorderingen
Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor openstaande vorderingen uit gemeentelijke heffingen wordt een voorziening in mindering gebracht ter grootte van het historisch percentage van oninbaarheid. Voor overige vorderingen wordt een voorziening in mindering gebracht op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende activa
De liquide middelen en overlopende activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vaste passiva

Eigen vermogen
De reserves zijn tegen nominale waarde op de balans opgenomen. De onderhoudsreserves zijn gebaseerd op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud.

Voorzieningen
De voorzieningen zijn tegen nominale waarde op de balans opgenomen. Wanneer voorzieningen tegen contante waarde zijn gewaardeerd is dit bij de toelichting op de desbetreffende voorziening vermeld.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer
Vaste schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde verminderd met gedane aflossingen.

Vlottende passiva

Vlottende schulden en overlopende passiva
Vlottende passiva zijn tegen nominale waarde op de balans vermeld.

Gewaarborgde geldleningen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de gewaarborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. De waardering vindt plaats tegen de nominale waarde onder verminderingen van de gedane aflossingen en voor het rentepercentage van de gewaarborgde lening.

Saldo lasten en baten – gerealiseerd resultaat

Programma		Begroting 2017	Begroting na wijziging	Rekening 2017	Verschil
1 Bestuur en (overheids)participatie					
	Lasten	16.786.800	17.027.600	5.048.800	-11.978.800
	Baten	-1.583.800	-1.232.100	-1.931.000	-698.900
Saldo Bestuur en (overheids)participatie		**15.203.000**	**15.795.500**	**3.117.800**	**-12.677.700**
2 Veiligheid					
	Lasten	2.193.600	2.216.400	2.968.700	752.300
	Baten	-991.300	-991.300	-947.500	43.800
Saldo Veiligheid		**1.202.300**	**1.225.100**	**2.021.200**	**796.100**
3 Verkeer, vervoer en wegen					
	Lasten	4.822.500	5.259.100	7.388.000	2.128.900
	Baten	-1.058.400	-1.148.800	-1.134.400	14.400
Saldo Verkeer, vervoer en wegen		**3.764.100**	**4.110.300**	**6.253.600**	**2.143.300**
4 Economische zaken					
	Lasten	736.900	648.700	1.110.100	461.400
	Baten	-2.347.700	-2.107.500	-2.156.100	-48.600
Saldo Economische zaken		**-1.610.800**	**-1.458.800**	**-1.046.000**	**412.800**
5 Onderwijs					
	Lasten	3.309.500	3.720.100	3.926.400	206.300
	Baten	-137.200	-572.600	-494.700	77.900
Saldo Onderwijs		**3.172.300**	**3.147.500**	**3.431.700**	**284.200**
6 Cultuur, sport en groen					
	Lasten	8.780.900	9.307.100	11.643.600	2.336.500
	Baten	-925.100	-925.100	-1.158.200	-233.100
Saldo Cultuur, sport en groen		**7.855.800**	**8.382.000**	**10.485.400**	**2.103.400**
7 Jeugd					
	Lasten	10.100.600	10.661.900	12.063.700	1.401.800
	Baten	0	0	0	0
Saldo Jeugd		**10.100.600**	**10.661.900**	**12.063.700**	**1.401.800**
8 Welzijn en zorg					
	Lasten	13.176.400	10.969.200	11.555.200	586.000
	Baten	-1.532.800	-1.281.900	-1.130.100	151.800
Saldo Welzijn en zorg		**11.643.600**	**9.687.300**	**10.425.100**	**737.800**
9 Werk					
	Lasten	15.952.800	14.552.400	16.902.000	2.349.600
	Baten	-10.512.200	-11.011.800	-11.537.900	-526.100
Saldo Werk		**5.440.600**	**3.540.600**	**5.364.100**	**1.823.500**
10 Gezondheid en duurzaamheid					
	Lasten	8.717.800	10.156.400	10.729.100	572.700
	Baten	-10.185.100	-10.529.500	-10.677.700	-148.200
Saldo Gezondheid en duurzaamheid		**-1.467.300**	**-373.100**	**51.400**	**424.500**

Programma		Begroting 2017	Begroting na wijziging	Rekening 2017	Verschil
11 Ruimtelijke ontwikkeling en wonen					
	Lasten	16.504.200	30.857.200	12.456.800	-18.400.400
	Baten	-16.567.800	-30.646.300	-14.684.200	15.962.100
Saldo Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		**-63.600**	**210.900**	**-2.227.400**	**-2.438.300**
12 Financiering en algemene dekkingsmiddelen					
Onvoorzien	Lasten	50.000	50.000	0	-50.000
Deelnemingen/effecten/beleggingen	Lasten	0	92.500	92.500	0
Geldleningen langer dan 1 jaar	Lasten	36.900	36.900	36.800	-100
	Ov. lasten	599.900	1.908.500	2.665.600	757.100
Deelnemingen/effecten/beleggingen	Baten	-132.800	-91.500	-146.100	-54.600
Geldleningen langer dan 1 jaar	Baten	-232.900	-232.900	-236.800	-3.900
Belastingen	Baten	-8.494.900	-8.600.900	-8.874.400	-273.500
Algemene uitkering	Baten	-57.090.900	-54.482.000	-54.207.400	274.600
	Ov. baten	-585.200	-585.200	-2.153.600	-1.568.400
Saldo Financiering en alg. dekkingsmiddelen		**-65.849.900**	**-61.904.600**	**-62.823.400**	**-918.800**
Totaal lasten alle programma's		**101.768.800**	**117.464.000**	**98.587.300**	**-18.876.700**
Totaal baten alle programma's		**-112.378.100**	**-124.439.400**	**-111.470.100**	**12.969.300**
Vennootschapsbelasting	Lasten	0	200.000	-95.500	-295.500
Overhead	Lasten	11.552.400	11.450.900	13.211.600	1.760.700
Overhead	Baten	0	-351.700	-590.800	-239.100
Saldo van baten en lasten excl. reservemutaties (A)		**943.100**	**4.323.800**	**-357.500**	**-4.681.300**

Reservemutaties per programma

Programma		Begroting 2017	Begroting na wijziging	Rekening 2017	Verschil
1 Bestuur en (overheids)participatie					
	Stortingen	0	66.700	66.700	0
	Onttrekkingen	0	-90.000	-55.000	35.000
Saldo Bestuur en (overheids)participatie		**0**	**-23.300**	**11.700**	**35.000**
2 Veiligheid					
	Stortingen	0	0	0	0
	Onttrekkingen	0	0	0	0
Saldo Veiligheid		**0**	**0**	**0**	**0**
3 Verkeer, vervoer en wegen					
	Stortingen	1.717.800	1.687.500	1.687.500	0
	Onttrekkingen	-2.029.000	-2.381.400	-2.014.100	367.300
Saldo Verkeer, vervoer en wegen		**-311.200**	**-693.900**	**-326.600**	**367.300**

Programma		Begroting 2017	Begroting na wijziging	Rekening 2017	Verschil
4 Economische zaken					
	Stortingen	95.300	95.300	95.300	0
	Onttrekkingen	-114.100	-114.100	-53.600	60.500
Saldo Economische zaken		**-18.800**	**-18.800**	**41.700**	**60.500**
5 Onderwijs					
	Stortingen	0	0	0	0
	Onttrekkingen	-33.800	-33.800	-33.700	100
Saldo Onderwijs		**-33.800**	**-33.800**	**-33.700**	**100**
6 Cultuur, sport en groen					
	Stortingen	395.700	2.567.700	2.395.700	-172.000
	Onttrekkingen	-271.200	-595.700	-300.700	295.000
Saldo Cultuur, sport en groen		**124.500**	**1.972.000**	**2.095.000**	**123.000**
7 Jeugd					
	Stortingen	0	0	0	0
	Onttrekkingen	-11.300	-209.500	-281.100	-71.600
Saldo Jeugd		**-11.300**	**-209.500**	**-281.100**	**-71.600**
8 Welzijn en zorg					
	Stortingen	0	0	0	0
	Onttrekkingen	-89.900	-92.500	-92.500	0
Saldo Welzijn en zorg		**-89.900**	**-92.500**	**-92.500**	**0**
9 Werk					
	Stortingen	0	0	0	0
	Onttrekkingen	0	0	0	0
Saldo Werk		**0**	**0**	**0**	**0**
10 Gezondheid en duurzaamheid					
	Stortingen	20.500	88.000	53.400	-34.600
	Onttrekkingen	-248.500	-1.318.300	-924.000	394.300
Saldo Gezondheid en duurzaamheid		**-228.000**	**-1.230.300**	**-870.600**	**359.700**
11 Ruimtelijke ontwikkeling en wonen					
	Stortingen	191.100	600	300	-300
	Onttrekkingen	-30.000	-182.100	-161.600	20.500
Saldo Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		**161.100**	**-181.500**	**-161.300**	**20.200**
12 Financiering en algemene dekkingsmiddelen					
	Stortingen	192.800	192.800	192.800	0
	Onttrekkingen	-728.500	-4.094.000	-4.094.000	0
Saldo Financiering en algemene dekkingsmiddelen		**-535.700**	**-3.901.200**	**-3.901.200**	**0**
Totaal stortingen alle programma's		**2.613.200**	**4.698.600**	**4.491.700**	**-206.900**
Totaal onttrekkingen alle programma's		**-3.556.300**	**-9.111.400**	**-8.010.300**	**1.101.100**
Saldo van reserves (B)		**-943.100**	**-4.412.800**	**-3.518.600**	**894.200**
Gerealiseerd resultaat (A+B)		**0**	**-89.000**	**-3.876.200**	**-3.787.200**

Begrotingsrechtmatigheid

Op 10 december 2015 heeft de raad het controleprotocol voor de jaarstukken 2015-2019 vastgesteld. Daarin zijn de volgende criteria voor de toets op de rechtmatigheid van budgetafwijkingen opgenomen:

Kostenoverschrijdingen worden in beginsel als rechtmatig beschouwd:
1. als dat geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde inkomsten of een gevolg zijn van exogene, onontkoombare of onvoorziene factoren;
2. als het gaat om open einde (subsidie)regelingen.

Kostenoverschrijdingen worden in beginsel als onrechtmatig beschouwd:
3. als de overschrijdingen van de kosten van activiteiten passen binnen het bestaande beleid maar ten onrechte niet tijdig aan de raad zijn gerapporteerd;
4. als de overschrijdingen van kosten van activiteiten niet passen binnen het bestaande beleid.

Bij ieder programma wordt onder E. Wat heeft het gekost? als eerste onder Toelichting begrotingsrechtmatigheid gemeld of er sprake is van een onrechtmatigheid. Een totaaloverzicht van onrechtmatige overschrijvingen is in onderstaande tabel opgenomen.

De gemeenteraad heeft in het controleprotocol voor de accountantscontrole van de jaarstukken 2015-2019 voor fouten een tolerantiegrens vastgesteld van 1% van het totaal van de geraamde lasten. Dit is voor de jaarrekening 2017 een bedrag van € 1.291.100. Blijft het totaal van de financiële onrechtmatigheden binnen dit bedrag dan kan een goedkeurende controleverklaring op de financiële rechtmatigheid worden afgegeven.

Door gewijzigde regelgeving in het BBV is het noodzakelijk om een deel van de BAR-bijdrage te verdelen over de taakvelden. Omdat de verdeling niet in de begroting maar wel in de jaarstukken is verwerkt, ontstaan op de programma's aanzienlijke verschillen ten opzichte van de begroting. Deze overschrijdingen worden gecategoriseerd als rechtmatig volgens categorie 1 van het controleprotocol voor de jaarstukken 2015-2019. Deze bedragen zijn terug te vinden in de kolom "Verdeling personeelskosten' in onderstaande tabel. Voor het bepalen van de begrotingsrechtmatigheid is het verschil op de lasten geschoond met effecten van deze verdeling.

Programma	Omschrijving	Lasten volgens gewijzigde begroting 2017	Lasten volgens rekening 2017	Verschil tussen begroot en werkelijk	Verdeling personeels-kosten	Verschil beoordeling rechtmatig-heid	Waarvan onrecht-matig
1	Bestuur en (overheids)participatie	28.478.500	18.260.400	-10.218.100	-12.182.600	1.964.500	
2	Veiligheid	3.537.300	2.861.100	-676.200	771.500	-1.447.700	
3	Verkeer, vervoer en wegen	5.077.700	7.302.200	2.224.500	2.294.600	-70.100	
4	Economische zaken	901.200	1.294.400	393.200	432.700	-39.500	28.700
5	Onderwijs	2.470.100	2.520.100	50.000	185.900	-135.900	
6	Cultuur, sport en groen	10.559.200	13.055.300	2.496.100	1.959.000	537.100	278.800
7	Jeugd(hulp)	9.662.000	11.066.100	1.404.100	936.900	467.200	130.600
8	Welzijn en zorg	11.966.500	12.553.700	587.200	1.154.900	-567.700	
9	Werk	14.258.000	16.580.300	2.322.300	1.235.900	1.086.400	
10	Gezondheid en duurzaamheid	10.437.600	11.011.100	573.500	893.000	-319.500	
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	30.504.100	11.261.500	-19.242.600	1.791.700	-21.034.300	
12	Financiën en algemene dekkingsmiddelen	4.997.000	3.937.100	-1.059.900	526.500	-1.586.400	
	Totaal	**132.849.200**	**111.703.300**	**-21.145.900**	**0**	**-21.145.900**	**438.100**

Wij hebben een totaal aan begrotingsonrechtmatigheid geconstateerd van € 438.100 op de raadsprogramma's. Zie hiervoor de Toelichting begrotingsrechtmatigheid per programma onder 'E. Wat heeft het gekost?'
Er is een begrotingsonrechtmatigheid op investeringen van € 224.300. Dit is terug te vinden in de toelichting op de staat van restantkredieten.
De totale financiële onrechtmatigheid van € 662.400 blijft binnen de tolerantiegrens voor een goedkeurende accountantsverklaring.

Balans
met toelichting

Balans

ACTIVA

Volgnr.	Omschrijving	31.12.2017		31.12.2016	
1.	***Vaste activa***				
	Immaterieel		**83.500**		**73.100**
	- Kosten onderzoek/ontwikkeling van een actief	70.500		59.500	
	- Overige immateriële activa	0		0	
	- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	13.000		13.600	
	Materieel		**90.117.300**		**90.443.300**
	- Investeringen met economisch nut	69.075.900		68.905.300	
	- Investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestijding van de kosten een heffing kan worden geheven	16.544.500		17.185.200	
	- Invest. id openbare ruimte met maatsch. nut t/m 2016	4.299.500		4.352.800	
	- Invest. id openbare ruimte met maatsch. vanaf 2017	197.400		0	
	Financieel		**2.793.100**		**3.993.100**
	- Kapitaalverstrekkingen aan:				
	- Deelnemingen	1.255.800		1.255.800	
	- Leningen aan:				
	- Openbare lichamen als bedoeld in artikel1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	443.500		795.500	
	- Overige langlopende leningen	1.093.800		1.941.800	
	Totaal vaste activa		**92.993.900**		**94.509.500**
2.	***Vlottende activa***				
	Voorraden		**36.072.200**		**34.654.500**
	- Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	36.072.200		34.654.500	
	Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		**11.822.600**		**13.814.900**
	- RC verhouding met niet financiële instellingen	1.496.700			
	- Vorderingen op openbare lichamen	6.164.900		9.071.200	
	- Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen	0		2.000.000	
	- Uitzettingen in 's Rijks schatkist	2.061.800		344.900	
	- Debiteuren - verrekeningen tussen gemeenten	24.300		418.900	
	- Overige debiteuren	1.659.300		1.776.900	
	- Overige uitzettingen	415.600		203.000	
	Liquide middelen		**748.000**		**88.800**
	- Kassaldi	20.600		11.100	
	- Bank- en girosaldi	727.400		77.700	
	Overlopende activa		**4.451.000**		**3.899.200**
	- Overige overlopende activa	4.142.000		3.487.700	
	- Vooruitbetaalde bedragen	61.500		58.100	
	- Vooruitbetaalde marktinitiatieven	236.900		303.400	
	- De van Europese en Nederlandse overheden nog te ontvangen bedragen met bestedingsverplichting	10.600		50.000	
	Totaal vlottende activa		**53.093.800**		**52.457.400**
	Totaal-generaal		**146.087.700**		**146.966.900**

PASSIVA

Volgnr.	Omschrijving	31.12.2017		31.12.2016	
3.	***Vaste passiva***				
	Eigen vermogen		**58.484.800**		**58.127.300**
	- Reserves:				
	- Algemene reserve	29.652.800		32.522.800	
	- Overige bestemmingsreserves	24.955.800		23.804.100	
	- Gerealiseerd resultaat volgens programmarekening	3.876.200		1.800.400	
	Voorzieningen		**15.350.600**		**15.949.500**
	- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	4.179.300		5.009.500	
	- Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	11.171.300		10.940.000	
	Vaste schulden, met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		**51.941.700**		**56.226.600**
	- Onderhandse leningen van:				
	- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	51.926.500		56.213.600	
	- Waarborgsommen	15.200		13.000	
	- Binnenlandse bedrijven	0		0	
	Totaal vaste passiva		**125.777.100**		**130.303.400**
4.	***Vlottende passiva***				
	Netto vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		**14.339.100**		**8.542.500**
	- Overige kasgeldleningen	9.000.000		0	
	- Crediteuren (semi) overheid	1.053.300		604.500	
	- Crediteuren - verrekeningen tussen gemeenten	777.000		3.861.300	
	- Overige crediteuren	3.508.800		4.076.700	
	Overlopende passiva		**5.971.500**		**8.121.000**
	- Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	5.142.300		6.986.200	
	- Vooruitontvangen marktinitiatieven	242.700		49.700	
	- De van Europese en Nederlandse overheden vooruit ontvangen bedragen met bestedingsverplichting	565.600		1.070.500	
	- Overige overlopende passiva	20.900		14.600	
	Totaal vlottende passiva		**20.310.600**		**16.663.500**
	Totaal-generaal		**146.087.700**		**146.966.900**
	Gewaarborgde geldleningen		58.672.100		60.357.700
	Indirecte garanties Waarborgfonds Soc. Woningbouw 25%		34.548.200		33.623.100
	Hypotheken		2.281.500		3.188.500

Toelichtingen op de balans

Staat van vaste activa

Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag van de uitgaven begin	Aan de BAR overgedragen Activa in	Vermeerde-ringen in	Verminderingen		Oorspronkelijk bedrag van de uitgaven eind	Afw aar-deringen in	Afschrijving in	Aflossing in	Boekw aarde begin	Boekw aarde eind
				Des-investeringen	Bijdragen van derden						
	2017	2014	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017
Kosten onderzoek en ontw ikkeling	96.100		23.200			119.300		12.200		59.500	70.500
Financieel: Bijdrage aan activa in eigendom van derden	68.100					68.100		600		13.600	13.000
Totaal: Immateriële vaste activa	**164.200**	**0**	**23.200**	**0**	**0**	**187.400**	**0**	**12.800**	**0**	**73.100**	**83.500**
Materieel economisch nut: Gronden en terreinen	10.824.600		230.700			11.055.300		197.300		7.808.500	7.841.900
Gronden en terreinen erfpacht	296.900					296.900				40.000	40.000
Materieel economisch nut: Woningen	220.100					220.100		6.200		156.800	150.600
Materieel economisch nut: Bedrijfsgebouw en	65.850.700		1.929.800			67.780.500		1.546.300		48.128.600	48.512.100
Materieel economisch nut: Machines, apparaten en	19.517.400		1.695.800			21.213.200		1.529.100		9.895.000	10.061.700
Materieel economisch nut: vervoersmiddelen	8.600					8.600		900		2.600	1.700
Materieel economisch nut: Grond-, w eg- en w aterbouw kundige w erken	21.021.900					21.021.900		505.700		15.647.100	15.141.400
Materieel economisch nut: overig materieel	8.817.600		155.400			8.973.000		696.400		4.412.000	3.871.000
Totaal: Materiële vaste activa economisch nut	**126.557.800**	**0**	**4.011.700**	**0**	**0**	**130.569.500**	**0**	**4.481.900**	**0**	**86.090.600**	**85.620.400**
Materieel maatschappelijk nut: Machines, apparaten en	150.700		23.100			173.800		14.100		65.900	74.900
Materieel maatschappelijk nut: Grond-, w eg- en w aterbouw kundige w erken	4.618.000		332.100		82.800	4.867.300		202.000		2.897.700	2.945.000
Materieel maatschappelijk nut: Overig materieel	1.795.200		197.100		-5.900	1.998.200		115.300		1.389.200	1.476.900
Totaal: Materiële vaste activa Maatschappelijk nut	**6.563.900**	**0**	**552.300**	**0**	**76.900**	**7.039.300**	**0**	**331.400**	**0**	**4.352.800**	**4.496.800**
Financieel: Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	1.255.800					1.255.800				1.255.800	1.255.800
Financieel: Overige langlopende leningen	1.480.000		-3.100	222.100		1.254.800				1.319.000	1.093.800
Uitgezette geldlening Activa naar BAR	2.845.100					2.845.100			352.000	795.500	443.500
Totaal: Financiële vaste activa	**5.580.900**	**0**	**-3.100**	**222.100**	**0**	**5.355.700**	**0**	**0**	**352.000**	**3.370.300**	**2.793.100**
Totaal	**138.866.800**	**0**	**4.584.100**	**222.100**	**76.900**	**143.151.900**	**0**	**4.826.100**	**352.000**	**93.886.800**	**92.993.800**

Vlottende activa

Voorraden
Hierop is een voorziening voor verliesgevend grondbedrijfscomplexen in mindering gebracht voor een totaalbedrag van € 3.737.700.

Specificaties voorraden
Van de bouwgronden in exploitatie kan van het verloop in 2017 het volgende overzicht worden weergegeven:

Bouwgronden in exploitatie	**Boek-waarde 31-12-2016**	**Inves-teringen**	**Op-brengsten**	**Winst-uitname**	**Boek-waarde 31-12-2017**	**prognose afsluitings-jaar**
Stadsvernieuwingsgebieden:						
Centrumplan	2.891.200	392.800			3.284.000	2018
	2.891.200	**392.800**	**0**	**0**	**3.284.000**	
In exploitatie genomen gronden:						
Het Zand	8.949.100	3.236.000	3.189.000	656.500	9.652.600	2021
Lagendijk	1.573.800	357.300	1.595.600	1.167.400	1.502.900	2020
Cornelisland	24.131.600	2.475.600	4.149.800	2.459.300	24.916.700	2023
Transferium Slikkerveer	67.800	385.900			453.700	2018
	34.722.300	**6.454.800**	**8.934.400**	**4.283.200**	**36.525.900**	
Totaal	**37.613.500**	**6.847.600**	**8.934.400**	**4.283.200**	**39.809.900**	
Voorzieningen	**Stand 31-12-2016**	**Toevoe-gingen**	**Onttrek-kingen**		**Stand 31-12-2017**	
Af: Gevormde voorzieningen voor mogelijke verliezen:	2.959.000	778.700			3.737.700	
Balanswaarde per 31-12	**34.654.500**				**36.072.200**	

Toelichting voorzieningen verlies grondexploitatie
Verliesvoorzieningen voor grondexploitaties moeten op de boekwaarde van de grondexploitaties aan de actiefzijde van de balans in mindering worden gebracht. De commissie BBV heeft echter een uitspraak gedaan waarin is bepaald dat dit tot maximaal de boekwaarde van een grondbedrijfcomplex kan gebeuren. Als het verwachte verlies op grond van de meerjarenprognose groter is, moet het verschil onder de voorzieningen aan de passiefzijde van de balans worden opgenomen.

De totale verliesvoorziening per 31 december 2017 voor de grondexploitaties van de complexen Transferium Slikkerveer en het Centrumplan is berekend op € 4.063.000. De boekwaarde van de verliesgevende complexen bedraagt € 3.737.700 en dit bedrag is op de actiefzijde van de balans met de boekwaarde van de grondbedrijfcomplexen verrekend. Het verschil van € 325.300 is gestort in een nieuwe Verliesvoorziening actieve grondexploitaties aan de passiefzijde van de balans.
Zie ook de toelichting op de Staat van voorzieningen hierna, onderdeel Verliesvoorziening actieve grondexploitaties.

Prognoses	**boek-waarde 31-12-2017**	**geraamde kosten**	**geraamde opbreng-sten**	**geraamd eind-resultaat***
Bouwgronden in exploitatie	39.809.900	21.597.000	72.598.400	-11.191.500

*) Dit eindresultaat is op basis van eindwaarde.

Toelichting prognoses
Er is rekening gehouden met een kostenstijging van 2,5% per jaar en een opbrengstenstijging van 0% per jaar. De rente is 1,65%.

Specificatie uitzettingen korter dan één jaar

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
Op de nominale waarden van de vorderingen zijn de voorzieningen voor oninbare vorderingen in mindering gebracht. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen voorzieningen voor oninbaarheid inzake algemene vorderingen, vorderingen sociale zaken en vorderingen met betrekking tot belastingen, rioolheffing en afvalstoffenheffing. De omvang van deze voorzieningen is per balansdatum 31 december 2017 bepaald overeenkomstig de richtlijnen in artikel 11 van de Financiële verordening gemeente Ridderkerk.

Soort vordering	Saldo 31-12-2017	Voorziening oninbaarheid	Gecorrigeerd saldo 31-12-2017	Gecorrigeerd saldo 31-12-2016
RC verhouding met niet financiële instellingen	1.496.700	0	1.496.700	0
Vordering op openbare lichamen	6.164.900	0	6.164.900	9.071.200
Verstrekte kasgeldleningen	0	0	0	2.000.000
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	2.061.800	0	2.061.800	344.900
Debiteuren - verrekeningen gemeenten	24.300	0	24.300	418.900
Overige debiteuren	2.162.200	502.900	1.659.300	1.776.900
Overige uitzettingen	415.600	0	415.600	203.000
	12.325.500	**502.900**	**11.822.600**	**13.814.900**

Rekening courant verhouding met Stimuleringsfonds Volkshuisvesting	Saldo 31-12-2016	Verhoging rekening courant	Beheer kosten	Correctie naar nieuwe leningen	Toegevoegde rente	Saldo 31-12-2017
Startersleningen - oud	0	840.200	5.400	475.000	61.900	421.700
Startersleningen - nieuw	0	500.000	0	0	0	500.000
Blijversleningen	0	287.500	0	0	0	287.500
Duurzaamheidregelingen	0	287.500	0	0	0	287.500
	0	**1.915.200**	**5.400**	**475.000**	**61.900**	**1.496.700**

De vordering op openbare lichamen betreft nog te ontvangen compensabele BTW. Dit bedrag wordt op 1 juli 2018 uitbetaald door de belastingdienst.

Drempelbedrag schatkistbankieren	
Begrotingstotaal 2017	113.321.000
Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	0,75%
Drempelbedrag	**850.000**
Afwijking t.o.v. drempelbedrag *)	
1e kwartaal	-494.177
2e kwartaal	-388.015
3e kwartaal	-433.908
4e kwartaal	-436.796

*) Een positief bedrag betekent dat het gemiddelde saldo op de rekening-courant hoger was dan het drempelbedrag. Bij een negatief bedrag zijn we onder het drempelbedrag gebleven.

De voorzieningen dubieuze debiteuren belastingen, rioolheffing en afvalstoffenheffing worden berekend aan de hand van lopende faillissementen, schuldsaneringen en ouderdom. Uit ervaring blijkt dat bij faillissementen bijna altijd de totale vordering moet worden afgeboekt. Bij wettelijke schuldsanering wordt gemiddeld 75% van de vordering afgeboekt en bij minnelijke schuldsanering gemiddeld 65%. Conform de geactualiseerde berekeningen 2017 moet het saldo van deze voorzieningen € 219.500 te bedragen. De voorziening dubieus voor algemene vorderingen is berekend op € 283.400.

Verloop saldo debiteuren na balansdatum:

		Saldo 31-12-2017	Saldo 12-2-2018 afloop na balansdatum
Verrekeningen BAR en gemeenten		24.300	0
Debiteuren Key2Financien	1.277.800		507.800
Debiteuren gemeentelijke heffingen (GOUW)	884.400		801.700
		2.162.200	
Debiteuren GWS4all		415.600	415.600
Totaal		**2.602.100**	**1.725.100**

Het gelijk blijven van de vordering uit GWS4all heeft te maken met de wijze waarop het debiteurensaldo en de voorziening dubieuze debiteuren verwerkt worden.

Specificatie nog openstaande debiteuren Key2Financien	Saldo 12-2-2018 afloop na balansdatum
NBP Media - voorlopige afrekening verhuren lichtmasten	72.400
Metropool Regio - Maatwerkverbinding buurtbus 601	70.000
Van Houwelingen Bouw - bouwvergunning	56.300
Rijsdijk - baggerwerk haven	40.100
Overige debiteuren	269.000
	507.800

Van het nog openstaande bedrag per 12 februari 2018 is € 169.700 ouder dan 6 maanden. Van dit bedrag is 35% gereserveerd in de voorziening dubieuze debiteuren (€ 59.400). Voor zover mogelijk zijn invorderingsmaatregelen opgestart.
De overige debiteuren (€ 338.100) staan voor zover bekend niet ter discussie en zullen naar verwachting op korte termijn ontvangen worden.

Van de debiteuren gemeentelijke heffingen is een bedrag van € 155.500 nog niet vervallen. Voor de overige € 646.200 zijn invorderingsmaatregelen getroffen.
Van het totale saldo per 12-2-2018 is € 321.000 opgelegd in 2016 of eerder.

Specificatie liquide middelen

Liquide middelen	Saldo 31-12-2017	Saldo 31-12-2016
Kas	20.600	11.100
Bank	727.400	77.700
	748.000	**88.800**

Specificatie overlopende activa

Overlopende activa	Saldo 31-12-2017	Saldo 31-12-2016
Overige overlopende activa	4.142.000	3.487.700
Vooruitbetaalde bedragen	61.500	58.100
Vooruitbetaalde marktinitiatieven	236.900	303.400
Toegekende nog te ontvangen subsidies	10.600	50.000
	4.451.000	**3.899.200**

Specificatie nog te ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2017
BAR-organisatie, doorschuif BTW 2014	840.400
Belastingdienst, teveel betaald ivm toepassen Koepelvrijstelling	559.100
Ministerie Sociale Zaken, vangnetregeling 2017	379.800
LekkerLeven, WMO afrekening HT	367.200
Stichting Sport & Welzijn, afrekening subsidies voorgaande jaren	320.400
Eneco consessievergoeding (valuta 1-7-2018)	316.700
Belastingdienst, Vennootschapsbelasting 2016 en 2017	366.300
Vereniging PCPO, MFA Bolnes	168.000
Sociale verzekeringsbank, WMO PGB	85.900
Overige nog te ontvangen	738.200
	4.142.000

Onder de overlopende activa zijn vorderingen op openbare lichamen verantwoord met een totale omvang van € 2.277.600, waarin o.a. de bovengenoemde vorderingen op de BAR-organisatie en de Belastingdienst.

Wegens gewijzigde regelgeving van het BBV mogen de grondexploitaties door derden niet meer in de voorraden gronden op de balans opgenomen worden, maar moeten gedefinieerd worden als marktinitiatieven. Afhankelijk van de aanwezigheid van een overeenkomst en de kosten voor de baten uitlopen, moeten deze marktinitiatieven verantwoord worden onder de overlopende activa.

Toegekende nog te ontvangen subsidies	Saldo 31-12-2016	Ontvangsten	Correctie op grond van beschikking	Nog te ontvangen	Saldo 31-12-2017
Provincie Zuid Holland - Deltapoort glas 1e tranche	50.000	20.300	-29.700	0	0
Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht, bijdrage Landschapstafel	0	0	0	10.600	10.600
	50.000	**20.300**	**-29.700**	**10.600**	**10.600**

Staat van reserves met toelichtingen op bestedingen

Staat van reserves

Omschrijving	Saldo 01-01-2016	Storting 2016	Onttrekking 2016	Saldo 31-12-2016	Storting 2017	Onttrekking 2017	Vrijval 2017	Bestemming resultaat 2016	Saldo 31-12-2017
Algemene reserve	29.190.100	6.416.300	3.083.700	32.522.700	355.500	4.592.500	0	1.367.000	29.652.700
Totaal algemene reserve	**29.190.100**	**6.416.300**	**3.083.700**	**32.522.700**	**355.500**	**4.592.500**	**0**	**1.367.000**	**29.652.700**
Dekkingsreserve 2004	3.647.800	218.900	653.400	3.213.300	192.800	653.400	0	0	2.752.700
Dekkingsreserve 2011	3.595.100	0	3.595.100	0	0	0	0	0	0
Totaal dekkingsreserves	**7.242.900**	**218.900**	**4.248.500**	**3.213.300**	**192.800**	**653.400**	**0**	**0**	**2.752.700**
Baggeren haven	236.900	25.300	26.800	235.400	32.700	250.800	0	0	17.300
Onderhoud gebouwen	242.800	94.400	96.700	240.500	95.300	47.200	0	0	288.600
Basisonderwijs	355.200	0	0	355.200	0	0	355.200	0	0
Gymnastieklokalen	796.100	45.700	0	841.800	45.700	0	0	0	887.500
Verhardingen	6.195.400	1.325.200	1.159.400	6.361.200	1.338.500	1.474.700	0	0	6.225.000
Openbare verlichting	768.300	113.600	0	881.900	114.700	40.400	0	0	956.200
Watergangen	419.200	85.700	299.200	205.700	201.600	164.900	0	0	242.400
Speelterreinen	29.100	71.400	13.900	86.600	72.100	79.200	0	0	79.500
Sportaccommodaties	35.300	0	0	35.300	0	0	0	0	35.300
Groot onderhoud sportacc. SenW	1.035.800	277.900	267.300	1.046.400	277.900	58.000	0	0	1.266.300
Totaal onderhoudsreserves	**10.114.100**	**2.039.200**	**1.863.300**	**10.290.000**	**2.178.500**	**2.115.200**	**355.200**	**0**	**9.998.100**
Overstapplaats deltapoort	1.270.000	0	0	1.270.000	0	0	0	0	1.270.000
Ontwikkelingssamenwerking	7.600	0	0	7.600	0	7.600	0	0	0
Transitiegelden AWBZ	36.000	0	36.000	0	0	0	0	0	0
Transitiegelden Jeugdzorg	3.200	0	3.200	0	0	0	0	0	0
Risico afkoopsommen participatie	62.400	0	62.400	0	0	0	0	0	0
Frictiekosten BAR-samenwerking	45.800	0	45.800	0	0	0	0	0	0
Omgevingslawaai	23.300	0	8.100	15.200	0	5.500	0	0	9.700
Investeringen stedelijke vernieuwing	285.200	0	0	285.200	0	0	0	0	285.200
Beeldende kunst	91.000	0	0	91.000	0	3.300	0	0	87.700
Eenmalige uitgaven Wmo	258.600	0	258.600	0	0	0	0	0	0
Sociaal domein	1.606.900	0	317.400	1.289.500	0	198.200	0	228.600	1.319.900
Ondergronds brengen hoogspanningsleiding	880.000	0	0	880.000	0	0	0	0	880.000
Landschapstafel	72.500	73.400	0	145.900	66.700	5.900	0	66.700	273.400
Integraal Accommodatie Plan	0	0	0	0	2.000.000	0	0	0	2.000.000
Frictiekosten peuterwerk	0	0	0	0	0	71.600	0	138.200	66.600
Totaal bestemmingsreserves	**4.642.500**	**73.400**	**731.500**	**3.984.400**	**2.066.700**	**292.100**	**0**	**433.500**	**6.192.500**
Kapitaallasten (herwaardering)	762.600	32.000	145.900	648.700	0	77.900	0	0	570.800
Uitbreiding Vredehof	333.100	14.000	47.300	299.800	0	33.300	0	0	266.500
Bouw Voorn 10 - WAC Drievliet	191.100	8.000	19.300	179.800	0	11.200	0	0	168.600
Anjerstraat 4	10.600	500	11.100	0	0	0	0	0	0
Schiestraat 1/3	25.800	1.100	7.500	19.400	0	6.400	0	0	13.000
Begraafplaats Vredehof	155.300	6.500	13.600	148.200	0	7.100	0	0	141.100
Rouwcentrum	168.600	7.100	22.400	153.300	0	15.300	0	0	138.000
Herbouw de Piramide	372.900	15.700	27.700	360.900	0	12.000	0	0	348.900
Ds. Kerstenschool gebouw	511.600	21.500	35.700	4	0	14.200	0	0	483.200
Kunstgrasveld Rijsoord	60.800	2.600	9.300	54.100	0	6.800	0	0	47.300
Parkeergarage gemeentehuis	2.579.600	108.300	135.600	2.552.300	0	51.300	0	0	2.501.000
Jongerencentrum PC Hooftstraat	1.049.400	44.100	134.000	959.500	0	89.900	0	0	869.600
Fietsroute Molensteeg, Benedenrijweg, St. Jorisstraat	43.100	1.800	4.700	40.200	0	2.900	0	0	37.300
Blok- en buurtspeelterreinen 2010, 2011	157.500	6.600	25.400	138.700	0	18.800	0	0	119.900
Uitbreiding Farelcollege	268.900	11.300	18.800	261.400	0	7.500	0	0	254.000
Tijdelijke huisvesting vergunninghouders	0	2.600	0	2.600	0	2.600	0	0	0
Perm. Lucht- geluidmeetp. Nw Reijw.	0	0	0	0	53.400	0	0	0	53.400
Totaal kapitaallastenreserves	**6.690.900**	**283.700**	**658.300**	**6.316.300**	**53.400**	**357.200**	**0**	**0**	**6.012.600**
Totaal reserves	**57.880.500**	**9.031.500**	**10.585.300**	**56.326.700**	**4.846.900**	**8.010.400**	**355.200**	**1.800.500**	**54.608.600**

Toelichting op mutaties reserves

Inleiding

Bestedingsoverzichten
De raad heeft als voorwaarde gesteld dat het (bestedings)doel van een bestemmingsreserve wordt vastgelegd bij de vorming van de reserve en de reserve wordt onderbouwd met een bestedingsplan dat naar zijn aard een incidenteel karakter heeft.

In de toelichting per reserve is informatie opgenomen over:
- het doel, aard en reden;
- de mutaties in het jaar 2017.

Er is geen informatie gegeven over de meerjarenraming van de besteding van reserves. De begroting is hiervoor het aangewezen instrument.

Doorlichting reserves
Het doel van het doorlichten van reserves is om tijdig zicht te krijgen op stille overschotten of stille tekorten. In een aantal gevallen ligt de omvang van een reserve en de wijze waarop deze wordt ingezet vast en zullen er geen ontwikkelingen zijn die dat nog beïnvloeden. In die gevallen kan er geen stil tekort of een stille reserve ontstaan en is een doorlichting niet aan de orde. Ook als een reserve het karakter heeft van een algemeen dekkingsmiddel voor onvoorziene toekomstige gebeurtenissen is het onmogelijk om een doorlichting op te stellen. Waar een doorlichting om genoemde redenen niet aan de orde is, is geen uitgebreide toelichting gegeven.

Kapitaallastenreserves investeringen met economisch nut
In het verleden zijn investeringen met een langdurig en algemeen nut ineens afgeschreven ten laste van de reserves. Om bij de productenbegroting het bestuur een beter inzicht in de lasten en baten van gemeentelijke activiteiten te geven, is in 1992 besloten tot een heractiveringsoperatie. Omdat extra afschrijvingen het inzicht verstoren, zijn extra afschrijvingen teruggedraaid en zijn daartegenover heractiveringsreserves gevormd, tegenwoordige reserves kapitaallasten genoemd.
Ook wanneer van nieuwe investeringen is besloten om deze ten laste van de reserves te brengen, wordt daartoe een afzonderlijke kapitaallastenreserve gevormd.
De onttrekkingen aan een kapitaallastenreserve volgen de afschrijving van het actief waarvoor de reserve is ingesteld.

In 2017 opgeheven reserves

De volgende reserves zijn niet meer actueel en hebben geen saldo. Voorgesteld wordt om deze reserves op te heffen:
- Ds. Kerstenschool installaties
- Ontwikkelingssamenwerking
- Anjerstraat 4
- Anjerstraat 6

Algemene reserves

Algemene reserve

Doel, aard en reden van deze reserve
De Algemene reserve is voor het laatst herzien in de door de raad vastgestelde Nota reserves en voorzieningen 2016-2019.
Daarin staat dat de Algemene reserve dient om middelen zonder bestemming achter de hand te hebben die als dekkingsmiddel kunnen worden ingezet. Dit kan gaan om onverwachte tekorten, ruimte voor nieuw beleid en het opvangen van risico's die zijn beschreven in de paragraaf Weerstandsvermogen. De raad heeft in 2011 bepaald dat de ondergrens van de Algemene reserve € 20 miljoen bedraagt.
De bespaarde rente over het totaal aan reserves en voorzieningen die geen specifieke bestemming heeft wordt aan de Algemene reserve toegevoegd.
De Algemene reserve maakt voornamelijk deel uit van programma 12 Financiering en algemene dekkingsmiddelen.

Overzicht mutaties Algemene reserve 2017

Omschrijving	toevoeging
resultaat rekening 2016	1.367.000
Toevoeging vrijval reserve basisonderwijs aan Algemene Reserve	355.200
Toevoeging uit marktinitiatief Dijkje 11	300
totaal toevoegingen	1.722.500

Omschrijving	onttrekking
inzet € 1 mln grondbedrijf	75.100
compensatie stijging afvalstoffenheffing.	163.800
Onttrekking Algemene Reserve als gevolg van het Afvalbeleidsplan.	89.600
Onttrekking Algemene Reserve ter dekking van de kosten van de inrichting van de 'Huiskamer van de gemeente'.	45.000
Onttrekking Algemene Reserve ter dekking van de kosten van de rekenkamer.	10.000
Onttrekking Algemene Reserve ter dekking van de kosten van snelheidremmende maatregelen en de mobiliteitsagenda.	29.100
Onttrekking Algemene Reserve ter dekking van de kosten voor de afwikkeling van het faillissement van ToBe .	49.300
Onttrekking Algemene Reserve voor de vorming van een Kapitaallastenreserve voor de aanschaf van een permanent lucht- en geluidmeetpunt Nieuw Reijerwaard.	53.400
Onttrekking Algemene Reserve ter dekking van de kosten van geluidbelastingkaarten.	7.600
Onttrekking Algemene Reserve ter dekking van de kosten van verduurzamen van het Huys ten Donck.	56.000
Onttrekking Algemene Reserve ter dekking van de kosten van projecten duurzaam.	56.500
Onttrekking Algemene Reserve ter dekking van de kosten van het project ‘realisatie van nul-op-de-meter woningen’ .	105.900
Onttrekking Algemene Reserve ter dekking van de kosten van het opstellen van een (ruimtelijke) visie voor Huys ten Donck.	38.000
Onttrekking Algemene Reserve ter dekking van de implementatiekosten van de huisvesting van statushouders .	7.300
Onttrekking Algemene Reserve ter dekking van de kosten van werkzaamheden ten behoeve van de doorrekening van de financiële effecten van de Vennootschapsbelasting voor het grondbedrijf.	11.000
Onttrekking Algemene Reserve ter dekking van de kosten van de toekomstvisie.	99.400
Onttrekking Algemene Reserve ter dekking van de vorming van een voorziening bodem Woonvisie	330.000
Onttrekking Algemene Reserve ter dekking van de uitkomst 1e tussenrapportage 2017	1.365.500
Onttrekking Algemene Reserve voor de vorming van de reserve IAP	2.000.000
totaal onttrekkingen	4.592.500

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
Het saldo van de Algemene reserve per 31 december 2017 bedraagt € 29.652.800 exclusief de bestemming van het resultaat van de jaarrekening 2017. Dit is ruim hoger dan de ondergrens van € 20 miljoen.

Dekkingsreserve

Dekkingsreserve 2004

Doel, aard en reden van deze reserve
De reserve is ingesteld bij de Nota reserves 2004 onderdeel vrije reserves van februari 2004 en gevormd uit een gedeelte van de vrije reserve, de dekkingsreserve algemene dienst en de algemene dekkingsreserve 2002.
De reserve dient als algemeen dekkingsmiddel door de uitkering van bespaarde rente en een gedeeltelijke annuïteit ten gunste van de exploitatie. De reserve wordt aangewend volgens een bij de vorming bepaald schema. Dit is vastgelegd in de meerjarenbegroting. Het laatste jaar van aanwending is 2019.
De reserve maakt deel uit van programma 12 Financiering en algemene dekkingsmiddelen.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
De toevoeging van € 192.800 betreft de toevoeging conform de begroting 2017 en de onttrekking van € 653.400 betreft de annuïtaire aanwending volgens het schema.

Onderhoudsreserves

Reserve onderhoud en baggeren haven

Doel, aard en reden van deze reserve
De reserve is ingesteld in 2008. De reserve dient om periodiek de haven te kunnen baggeren. De reserve valt onder programma 3 Verkeer, vervoer en wegen.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
De toevoeging aan de reserve van € 32.700 is het benodigde bedrag om het baggeren van de haven te kunnen bekostigen. In 2017 is er gebaggerd in de haven van Ridderkerk. Naast het gemeentelijk deel zijn ook de twee (particuliere) jachthavens meegenomen, waarvoor is bijgedragen in de kosten. In totaal is ter dekking van het baggeren € 250.800 onttrokken aan de reserve.

Reserve onderhoud verhuurde gebouwen

Doel, aard en reden van deze reserve
De reserve dient om grote verschillen in jaarlijkse uitgaven op te vangen.
De reserve valt onder programma 4 Economische zaken.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
De onttrekking aan de reserve van € 47.200 is ter dekking van groot onderhoud aan verhuurde gebouwen in 2017. De toevoeging aan de reserve bedraagt € 95.300 en betreft de dotatie volgens raming.
De stand van de reserve zal worden bepaald aan de hand van het meerjarig onderhoudsplanning (MJOP).

Reserve onderhoud basisonderwijs

Doel, aard en reden van deze reserve
De reserve dient om pieken in de jaarlijkse uitgaven van groot onderhoud te dekken. Deze uitgaven worden jaarlijks geïnventariseerd via het programma huisvestingsvoorzieningen onderwijs.
Vanaf 2015 is de gemeente niet meer verantwoordelijk voor het buitenonderhoud en de aanpassingen van de schoolgebouwen die in gebruik zijn van het basisonderwijs. Het binnenonderhoud lag al in handen van de basisscholen.
De reserve valt onder programma 5 Onderwijs.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
Bij de jaarrekening 2016 is het besluit genomen om deze reserve op te heffen. Het saldo van € 355.200 is toegevoegd aan de Algemene reserve.

Reserve onderhoud gymnastieklokalen

Doel, aard en reden van deze reserve
De reserve is ingesteld in 2008. Deze reserve is bedoeld om de uitgaven in het kader van groot onderhoud aan de gymnastieklokalen te kunnen opvangen, inclusief eventuele pieken en dalen. De omvang wordt berekend in het MJOP.
De reserve valt onder programma 6 Cultuur, sport en groen.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
De toevoeging van € 45.700 betreft de dotatie volgens de raming.

Reserve onderhoud verharding

Doel, aard en reden van deze reserve
Ook deze reserve is ingesteld in 2008. De reserve dient ter egalisatie van de grilligheid van de uitgaven op het gebied van onderhoud en/of vervanging van elementen- en asfaltverhardingen van wegen, straten en pleinen. De omvang wordt berekend in het MJOP.
De reserve valt onder programma 3 Verkeer, vervoer en wegen.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
De toevoeging van € 1.338.500 betreft de dotatie volgens de raming. De onttrekking aan de reserve van € 1.474.700 is ter dekking van het uitgevoerde groot onderhoud aan verhardingen en rehabilitaties van verhardingen.

Reserve onderhoud openbare verlichting

Doel, aard en reden van deze reserve
De reserve is ingesteld in 2008. De reserve dient ter egalisatie van de grilligheid van de uitgaven op het gebied van vervanging van masten, armaturen en lampen van de openbare verlichting. De omvang wordt berekend in een MJOP.
De reserve valt onder programma 3 Verkeer, vervoer en wegen.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
De toevoeging ad € 114.700 betreft de dotatie volgens de raming. De onttrekking aan de reserve ter dekking van de kosten van groot onderhoud is € 40.400. Dit is € 69.200 lager dan geraamd door minder onderhoud en gedeeltelijke uitvoering van lampenvervanging.

Reserve onderhoud watergangen

Doel, aard en reden van deze reserve
Net als andere onderhoudsreserves is deze reserve in 2008 ingesteld.
Het doel is egalisatie van de grilligheid van de uitgaven op het gebied van onderhoud aan watergangen, te weten:
- Uitbaggeren van sloten en singels;
- Schoonmaken van sloten en singels;
- Herstel van beschoeiingen langs sloten en singels.

De omvang wordt berekend in het MJOP.
De reserve valt onder programma 3 Verkeer, vervoer en wegen.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
De toevoeging aan deze reserve ad € 201.600 betreft de dotatie volgens de raming. De onttrekking aan de reserve van € 164.900 is ter dekking van groot onderhoud aan watergangen in 2017.

Reserve onderhoud speelterreinen

Doel, aard en reden van deze reserve
Deze reserve is ingesteld bij de 1e monitor 2012.
De reserve dient om grote verschillen in jaarlijkse uitgaven aan het groot onderhoud van de speelterreinen en de vervanging van speelwerktuigen op te vangen. De omvang wordt berekend in het MJOP.

De reserve valt onder programma 6 Cultuur, sport en groen.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
De storting in de reserve ad € 72.100 betreft het geraamde bedrag. De onttrekking aan deze reserve ad € 79.200 betreft grotendeels de aanschaf van nieuwe speeltoestellen en de reconstructie van speelterreinen.

Reserve groot onderhoud sportaccommodaties SenW

De reserve heeft als doel fluctuaties op te vangen in de begroting groot onderhoud van de accommodaties die beheerd en onderhouden worden door de stichting Sport en Welzijn Ridderkerk. De gemeente betaalt hiervoor de facturen voor het groot onderhoud wat uitgevoerd wordt door de coördinator groot onderhoud.
De reserve valt onder programma 6 Cultuur, sport en groen.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
De toevoeging van € 277.900 betreft de dotatie volgens de raming. In 2017 heeft er een onttrekking van € 58.000 plaatsgevonden voor de vervanging van de tegelvloer van zwembad de Fakkel. De stand van de reserve is vooralsnog voldoende om het geplande groot onderhoud te verrichten. Inmiddels is het meerjarenonderhoudsplan geactualiseerd.

Bestemmingsreserves

Reserve overstapplaats Deltapoort

Doel, aard en reden van deze reserve
De reserve is ingesteld bij de vaststelling van de rekening 2011 en heeft als doel het realiseren van een toeristische overstapplaats in de Deltapoort. De hoogte van de reserve is gebaseerd op een raming van de realisatiekosten.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
Er zijn geen middelen onttrokken of toegevoegd aan deze reserve.

Reserve Ontwikkelingssamenwerking

Doel, aard en reden van deze reserve
De reserve is ingesteld bij het saldo 2005 (bijdrage VNG) voor projecten in Dogbo, Bénin in het kader van ontwikkelingssamenwerking. De VNG bekostigt een gedeelte van het project. De afronding van het project vindt plaats in de periode van 2012 tot en met 2016, mits de VNG het project continueert.
De reserve valt onder programma 1 Bestuur en (overheids)participatie.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
In 2017 zijn kosten gemaakt voor het project in Dogbo. Ter dekking van deze kosten is het restant van de reserve van € 7.600 aangewend. Hiermee kan de reserve vervallen.

Reserve omgevingslawaai

Doel, aard en reden van deze reserve
De reserve heeft als doel de kosten te dekken van het opstellen van gemeentelijke geluidskaarten en op deze kaarten gebaseerde geluidactieplannen. De geluidkaarten en geluidactieplannen zijn instrumenten om de geluidbelasting door wegverkeer, industrielawaai en spoorlawaai in de gemeente te beheersen en waar mogelijk terug te dringen.
De reserve valt onder programma 10 Gezondheid en duurzaamheid.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
De onttrekking bedraagt € 5.500.

Reserve investeringen stedelijke vernieuwing (ISV)

Doel, aard en reden van deze reserve
Het doel van deze reserve is om ISV-prestaties, die aanvankelijk voor 1 januari 2010 voor de Stadsregio Rotterdam gerealiseerd hadden moeten worden, alsnog te behalen. Het resterende bedrag zal de komende periode worden ingezet om diverse concrete projecten te realiseren rond het transferium, voor bodemsanering Het Zand, een rijbaansplitsing en een buurtsportlocatie in Drievliet/ Het Zand en de herinrichting van het openbaar gebied rond De Riedertoren.
De reserve valt onder raadsprogramma 11 Ruimtelijke ontwikkeling en wonen.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
Er zijn in 2017 geen middelen onttrokken of toegevoegd aan deze reserve.
Alle genoemde projecten zijn gereed of vrijwel gereed zonder noodzakelijke inzet van de reserve. Een rijbaansplitsing en een buurtsportlocatie in Drievliet/Het Zand is vertraagd. Hiervoor zal een nieuw plan worden opgesteld. De reserve kan worden opgeheven en toegevoegd aan de Algemene reserve.

Reserve beeldende kunst

Doel, aard en reden van deze reserve
De reserve dient voor dekking van de kosten van kunstopdrachten c.q. kunstaankopen.
De reserve wordt inmiddels wegens bezuinigingen niet meer jaarlijks gevoed. Aanwending zal plaatsvinden met de aankoop van een kunstwerk op het Koningsplein na de oplevering van de laatste woningen in het Centrumplan. Daarna wordt de reserve opgeheven.
De reserve valt onder programma 6 Cultuur, sport en groen.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
Er is nog geen kunstwerk aangekocht. De reserve wordt om die reden nog niet opgeheven. In 2017 is voor een bedrag van € 3.300 over de reserve beschikt ter dekking van de kosten voor de vrijwilligersprijs cultuur.

Reserve Sociaal Domein

Doel, aard en reden van deze reserve
Deze reserve is ingesteld omdat de uitvoering binnen het Sociaal domein open-eind-regelingen betreffen. Na de decentralisatie van rijkstaken is het aantal taken en het bijbehorende gemeentelijke budget enorm toegenomen. Tegelijk is er bij die decentralisatie sprake van een korting ten opzichte van het budget dat bij het Rijk beschikbaar was. Vanwege de onbekendheid met de mate waarin een beroep wordt gedaan op deze voorzieningen, afgezet tegen het beschikbare budget, heeft de raad ervoor gekozen deze afzonderlijke reserve in te stellen. De reserve kan worden gebruikt om gedurende de implementatiefase van de 3 Decentralisaties onvoorziene uitgaven in het sociaal domein op te vangen. De reserve is ingesteld bij de jaarrekening 2013 (3 juli 2014) uit het resultaat na bestemming (raadsamendement 2014 - 1A).

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
Zoals is besloten bij de jaarrekening 2016 is een bedrag van € 228.600 aan de reserve sociaal domein toegevoegd. In 2017 is, zoals is besloten bij de 1e tussenrapportage, voor € 198.200 aan de reserve onttrokken ter dekking van de aanvullende inleg voor de gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond.

Reserve Ondergronds brengen hoogspanningsleidingen

Doel, aard en reden van deze reserve
De reserve is ingesteld bij raadsbesluit van 10 september 2015. Doel is de dekking van het aandeel van de gemeente in het ondergronds brengen van een hoogspanningsleiding bij Oostendam.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
Er zijn geen middelen onttrokken of toegevoegd aan deze reserve. Er zijn nog geen kosten geweest.

Reserve Landschapstafel IJsselmonde

Doel, aard en reden van deze reserve
Deze reserve is ingesteld bij raadbesluit van 5 november 2015. Het Natuur en Recreatieschap IJsselmonde (NRIJ) heeft een overschot in de Algemene reserve uitgekeerd aan de deelnemende gemeenten. De raad heeft bij de 2de tussenrapportage 2015 besloten deze eenmalige inkomst in te zetten voor de Landschapstafel.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
De toevoeging van € 133.400 betreft enerzijds de toevoeging over 2017 volgens de 1e tussenrapportage 2017 en anderzijds de toevoeging over 2016, zoals besloten bij de jaarrekening 2016. In 2017 is een bedrag van € 5.900 onttrokken ter dekking van communicatiekosten en kosten voor het bijwerken van de website.

Reserve Integraal accommodatieplan

Doel, aard en reden van deze reserve
De reserve heeft als doel de kosten te dekken voor het optimaliseren van het maatschappelijk vastgoed van de gemeente Ridderkerk.
De reserve valt onder programma 6 Cultuur, sport en groen.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
In 2017 is, zoals begroot, € 2.000.000 aan de reserve toegevoegd.

Reserve Frictiekosten peuterwerk

Doel, aard en reden van deze reserve
Deze reserve is ingesteld bij de vaststelling van de rekening 2016 en heeft als doel het beschikbaar stellen een bedrag voor het vergoeden van frictiekosten peuterwerk in 2017 en 2018.
De reserve valt onder programma 7 jeugd(hulp)

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
Vanuit het rekeningresultaat 2016 is € 138.200 aan de reserve toegevoegd.
Ter dekking van frictiekosten is € 71.600 aan de reserve onttrokken.

Staat van voorzieningen met toelichting op bestedingen

Omschrijving	Saldo 01-01-2016	Storting 2016	Onttrekking 2016	Saldo 31-12-2016	Storting 2017	Onttrekking 2017	Vrijval 2017	Saldo 31-12-2017
Wethouderspensioenen	3.538.000	373.200	117.600	3.793.600	0	111.100	225.300	3.457.200
Afwikkelingskosten van Riebeekstraat/Park	0	79.600	0	79.600	0	20.900		58.700
Afwikkelingskosten Park Ringdijk	0	120.800	0	120.800	0	112.700		8.100
Bodem Woonvisie	0	0	0	0	330.000	0		330.000
Totaal voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's	**3.538.000**	**573.600**	**117.600**	**3.994.000**	**330.000**	**244.700**	**225.300**	**3.854.000**
Onderhoud graven 10/20 jaar derden	3.930.600	630.400	560.500	4.000.500	604.900	589.400		4.016.000
Vervanging riolering	0	788.000	788.000	0	764.500	764.500		0
Beklemde middelen lijkbezorging	172.600	20.500	0	193.100	27.400	0		220.500
Beklemde middelen riolering	6.527.800	0	149.300	6.378.500	33.900	0		6.412.400
Beklemde middelen afvalstoffenheffing	421600	0	53.700	367.900	154.500	0		522.400
Totaal voorzieningen middelen derden met bestedingsverplichting	**11.052.600**	**1.438.900**	**1.551.500**	**10.940.000**	**1.585.200**	**1.353.900**		**11.171.300**
Voorzieningen voor verliesgevende grondexploitaties				**1.015.500**		**690.200**		**325.300**
Totaal voorzieningen	**14.590.600**	**2.012.500**	**1.669.100**	**15.949.500**	**1.915.200**	**2.288.800**	**225.300**	**15.350.600**

Toelichting en bestedingsoverzicht voorzieningen

Inleiding

Methode van waarderen
De voorzieningen zijn voor hun nominale waarde op de balans opgenomen. De in de voorziening onderhoud graven gestorte afkoopsommen zijn gebaseerd op een oneigenlijke annuïteit waarbij de jaarlijkse aanwending groeit met inflatie. De contante waarde hiervan is op de balans opgenomen.

Nota reserves en voorzieningen 2016-2019
De raad heeft op 26 mei 2016 de Nota reserves en voorzieningen 2016-2019 vastgesteld. Bij het opstellen van de balans per ultimo 2017 is het beleid van deze nota toegepast.

Bestedingsoverzichten
In de toelichting per voorziening is informatie opgenomen over:
- het doel, aard en reden;
- de mutaties in het jaar 2017.

Er is geen informatie gegeven over de meerjarenraming van de besteding van voorzieningen. De begroting is hiervoor het aangewezen instrument.

Doorlichten voorzieningen
Het doel van het doorlichten van voorzieningen is om tijdig zicht te krijgen op stille overschotten of stille tekorten. In een aantal gevallen ligt de omvang van een voorziening en de wijze waarop deze wordt ingezet vast en zullen er geen ontwikkelingen zijn die dat nog beïnvloeden. In die gevallen kan er geen stil tekort of een stille reserve ontstaan en is een doorlichting niet aan de orde. In het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten is bepaald dat alle voorzieningen toereikend moeten zijn voor de achterliggende verplichtingen. Daarom moeten in principe alle voorzieningen bij de jaarrekening worden doorgelicht.

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

Voorziening wethouderspensioenen

Doel, aard en reden van deze voorziening
De voorziening is ingesteld bij de jaarrekening 2004.
Deze voorziening dient om toekomstige pensioenuitkeringen (concrete verplichtingen) aan (voormalige) wethouders te verstrekken c.q. om opgebouwde rechten te kunnen betalen wanneer deze worden opgevraagd voordat de pensioengerechtigde leeftijd wordt bereikt.
De voorziening valt onder programma 1 Bestuur en (overheids)participatie.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
Door een hogere rente stijgt de voorziening van de wethouderspensioenen sneller en kan het saldo van de voorziening naar beneden worden bijgesteld. Hierdoor kan, in plaats van een storting in de voorziening van € 126.900 zoals geraamd, een bedrag van € 225.300 uit de voorziening vrijvallen. Het totale incidentele voordeel hierdoor is € 352.200.

Voorziening afwikkelkosten Van Riebeekstraat/Park Bolnes

Doel, aard en reden van deze voorziening
Deze voorziening is ingesteld om budget voor de afrondende werkzaamheden (trapveldje en groenvoorzieningen) voor grondexploitatie van Riebeekstraat/Park Bolnes beschikbaar te houden.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
De onttrekkingen zijn € 20.900. De onttrekkingen zijn gedaan in het kader van bovengenoemde werkzaamheden.

Voorziening afwikkelkosten Park Ringdijk

Doel, aard en reden van deze voorziening
Er zijn afrondende werkzaamheden (groenvoorzieningen) in de grondexploitatie van Park Ringdijk, waarvoor de benodigde budgetten die hiervoor nodig zijn middels deze voorziening beschikbaar zijn.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
De onttrekkingen zijn € 112.700. De onttrekkingen zijn gedaan in het kader van de uit te voeren werkzaamheden.

Voorziening bodem Woonvisie

Doel, aard en reden van deze voorziening
Deze voorziening is ingesteld bij de 1e Tussenrapportage 2017.
De voorziening heeft tot doel om de declaraties te kunnen dekken die voorvloeien uit de aanwezigheid van bodemverontreiniging bij woningen overgedragen aan Woonvisie.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
De toevoeging aan de voorziening is € 330.000, voorvloeiend uit de 1e Tussenrapportage 2017.

Voorzieningen voor middelen derden met bestedingsverplichtingen

Voorziening onderhoud graven 10/20 jaar

Doel, aard en reden van deze voorziening
De voorziening dient om toekomstige verplichtingen ten aanzien van onderhoud aan graven te kunnen blijven bekostigen.
De voorziening valt onder programma 10 Gezondheid en duurzaamheid.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
De storting in de voorziening van € 604.900 bestaat uit in 2017 ontvangen afkoopsommen voor onderhoud graven en de bespaarde rente over het saldo van de voorziening per 1 januari 2017 (contante waarde). De onttrekking aan de voorziening van € 589.400 is ter dekking van de onderhoudslasten van de begraafplaatsen.

Voorziening beklemde middelen lijkbezorging

Doel, aard en reden van de voorziening
De voorziening is ingesteld bij raadsbesluit van december 2012. De voorziening heeft tot doel overschotten of tekorten bij de jaarrekening over meerdere jaren in de tarieven te verrekenen.
De voorziening valt onder programma 10 Gezondheid en duurzaamheid.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
Op de exploitatie van de begraafplaatsen is in 2017 een voordelig saldo ontstaan van € 27.300. Dit is aan de voorziening toegevoegd.

Voorziening vervanging riolering

Doel, aard en reden van deze voorziening
De voorziening is ingesteld bij het GRP-V en dient ter dekking van de vervangingskosten van rioleringen. De dotatie aan de voorziening is afhankelijk van de werkelijke uitgaven.
De voorziening valt onder programma 10 Gezondheid en duurzaamheid.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
De toevoeging en onttrekking van € 764.500 betreffen de in 2017 gemaakte kosten van vervangingen.

Voorziening beklemde middelen riolering

Doel, aard en reden van de voorziening
Doel van deze voorziening is dat door de inzet ervan de tarieven zo laag mogelijk kunnen blijven. In 2012 is het GRP-V vastgesteld. Daarbij is over een periode van 40 jaar een doorrekening gemaakt van de noodzakelijke onttrekkingen en toevoegingen aan deze voorziening.
De voorziening valt onder programma 10 Gezondheid en duurzaamheid.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
Op de exploitatie van de riolering is in 2017 een voordelig saldo ontstaan van € 33.900. Dit is aan de voorziening toegevoegd.

Voorziening beklemde middelen afvalstoffenheffing

Doel, aard en reden van deze voorziening
De voorziening dient om voor- en nadelen op de inzameling van huishoudelijk afval via de afvalstoffenheffing te egaliseren, zodat op rekeningbasis volledige kostendekking wordt bereikt.
De voorziening wordt gevoed door de ontvangen afvalstoffenheffing.
De voorziening valt onder programma 10 Gezondheid en duurzaamheid.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
Op de exploitatie van de inzameling en verwerking van afval is in 2017 een voordelig saldo ontstaan van € 154.500. Dit is aan de voorziening toegevoegd.

Verliesvoorziening actieve grondexploitaties

Doel aard en reden van deze voorziening
Verliesvoorzieningen voor grondexploitaties moeten op de boekwaarde van de grondexploitaties aan de actiefzijde van de balans in mindering worden gebracht. De commissie BBV heeft echter een uitspraak gedaan waarin is bepaald dat dit tot maximaal de boekwaarde van een grondbedrijfcomplex kan gebeuren. Als het verwachte verlies op grond van de meerjarenprognose groter is, moet het verschil onder de voorzieningen aan de passiefzijde van de balans worden opgenomen.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2017
De stand van de voorziening per 31 december 2017 van € 325.200 betreft het aandeel in de verliesvoorzieningen van de grondexploitaties dat uitgaat boven de boekwaarde van de verliesgevende complexen. Zie ook de toelichting hiervoor bij Bouwgronden in exploitatie onder de vlottende passiva.

Staat van vaste schulden

Staat van langlopende geldleningen 2017

Overzicht langlopende leningen	1-1-2016	1-1-2017	1-1-2018	1-1-2019	1-1-2020
Stand leningen	60.501.000	56.213.600	51.926.500	47.639.000	43.352.000
Nieuwe leningen	0	0	0	0	0
Reguliere aflossingen	4.287.400	4.287.100	4.287.500	4.287.000	3.754.000

Waarborgsommen van derden

Gebruikers	Schuld per 01-01-2017	Vermeer-deringen	Betaalde rente in 2017	Aflossing	Schuld per 31-12-2017
Gebruik gymnastieklokalen	290				290
Gebruik sportparken	260				260
Huurders woningen	180			80	100
Waarborgsommen voor pasjes parkeerabonnementen	670			670	0
Kermisexploitant	1.500				1.500
Hotel Ridderkerk - Koningsplein gebouw C	10.100				10.100
Overschot uitkering verzekeringen op kosten begraven	0	2.950			2.950
	13.000	2.950	0	750	15.200

Specificatie vlottende passiva

Netto vlottende schuld	Saldo 31-12-2017		Saldo 31-12-2016
Kasgeldleningen		9.000.000	0
- Crediteuren (semi) overheid	1.053.300		604.500
- Crediteuren - verrekeningen tussen gemeenten	777.000		3.861.300
- Overige crediteuren	3.508.800		4.076.700
		5.339.100	
		14.339.100	**8.542.500**

Van de crediteuren (semi)overheid staat op 27 februari 2018 nog € 1.800 open. Dit betreft enkele nog niet vervallen facturen van het SVHW.
De verrekeningen tussen gemeenten en BAR en de overige crediteuren zijn per 27-2-2018 volledig betaald.

Overlopende passiva	Saldo 31-12-2017	Saldo 31-12-2016
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	5.142.300	6.986.200
Vooruitontvangen marktinitiatieven	242.700	49.700
de van Europese en Nederlandse overheden vooruit ontvangen bedragen met bestedingsverplichting	565.600	1.070.500
Overige overlopende passiva	20.900	14.600
	5.971.500	**8.121.000**

Specificatie verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	Saldo 31-12-2017
BAR-organisatie - doorschuif BTW 2017	1.089.400
BAR-organisatie - doorschuif BTW 2014	840.400
BNG bank - rente langlopende leningen	725.000
Diverse zorgaanbieders Wmo en Jeugdzorg	546.300
BAR-organisatie - afrekening 2017	296.200
Belastingdienst - afwikkeling boekenonderzoek SenW	220.600
Touch of Didix - afrekening Ridderkerkpas 2017	163.600
Overige nog te betalen facturen	1.260.800
	5.142.300

Wegens gewijzigde regelgeving van het BBV mogen de grondexploitaties door derden niet meer in de voorraden gronden op de balans opgenomen worden, maar moeten gedefinieerd worden als marktinitiatieven. Afhankelijk van de aanwezigheid van een overeenkomst en indien de baten voor de kosten uitlopen, moeten deze marktinitiatieven verantwoord worden onder de overlopende passiva.

De van Europese en Nederlandse overheden vooruit ontvangen bedragen met bestedingsverplichting	Saldo 31-12-2016	Lasten	Baten	Correctie	Saldo 31-12-2017
Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)	101.800	474.900	583.700	0	210.600
Investeringen Stedelijke vernieuwing Geluid	229.000	79.100	0	0	149.900
Investeringen Stedelijke vernieuwing Bodem	159.200	159.200	0	0	0
Actieplan Jeugdwerkloosheid	117.900	89.100	0	0	28.800
Wet Sociale Werkvoorziening	326.900	300.200	0	-26.700	0
Projecten Milieu (B-lijst)	18.500	21.700	4.300	0	1.100
Glastuinbouw Deltapoort 2e tranche	58.100	45.300	31.200	0	44.000
Stadlandverbindingen fietsroutes	59.100	0	0	0	59.100
Verkeerslawaai	0	0	17.500	0	17.500
Snelfietsroute F15 IJsselmonde	0	33.600	88.200	0	54.600
	1.070.500	**1.203.100**	**724.900**	**-26.700**	**565.600**

Overige niet uit de balans blijkende verplichtingen met borgstellingen en garanties

Naast risico's van de paragraaf Weerstandsvermogende heeft de gemeente nog overige verplichtingen die niet uit de balans blijken. Zoals borgstellingen, garanties en risicoverplichtingen op grond van het Treasurystatuut.
De informatie over het totaal aan borg- en garantstellingen is afhankelijk van saldi-opgaven van banken en hypotheekinstellingen.

Het totaal aan leningen van Woonvisie via de achtervangovereenkomst is door aflossing en nieuwe geldleningen per 31 december 2016 toegenomen tot € 138.192.700. Het aandeel van deze leningen waarvoor de gemeente Ridderkerk uiteindelijk kan worden aangesproken bedraagt ongeveer 25%. Dit is een bedrag van € 34.548.200.
Het risico dat dit gebeurt, wordt als heel klein ingeschat, omdat in eerste instantie de woningbouwvereniging zelf en het Waarborgfonds Sociale Woningbouw worden aangesproken. Pas daarna het Rijk voor 50%, de gemeente waar de woningbouwvereniging is gevestigd voor 25% en alle gemeenten gezamenlijk voor 25%.

Staat van gewaarborgde geldleningen

Oorspronkelijk bedrag van de geldlening	Doel van de geldlening	Naam van de geldnemer	Nummer raads-besluit	Rente-perc.	Restant begin 2017	Totaalbedrag van de aflossing	Restant eind 2017 totaal	Leningvorm en Einddatum
1	2	3	4	5	6	7	8	9
101.080	Bouw clubgebouw	Ridderkerkse Lawn-Tennis club	26-1-1998, nr. 656	6	48	0	0	lineair tot 1-12-2017
1.669.525	Nieuwbouw Gemini-college	St. Onderwijsgr.Z-H Waarden	23-06-1997, nr.515a	6,83	1.509.700	-15.300	1.494.400	annuïtair tot 11-6-2027
1.275.122	Bedrijfsfinanciering	Stichting Vestia	1997	4,13	1.275.100	0	1.275.100	Fixe lening tot 2037
6.150.587	Herfinanciering lening Bouw 81 woningen Mauritshoek	Stichting Woonvisie	25-05-1998, nr. 15	5,495	2.605.000	-315.200	2.289.800	annuïtair tot 1-7-2023
299.495	Bouw Sporthal Reijerpark	Stichting sporthal Reijerpark	24-02-1998, nr. 986	6,0	182.200	-10.300	172.000	annuïtair tot 1-5-2028
40.000	Renovatie clubgebouw Prinsenstraat 76	Muziekvereniging Harmonie	17-2-2009, nr. 43	5,05	21.000	-2.000	19.000	lineair tot 1-4-2029
1.725.000	Herfin.lening bouw Riederborgh en 35 bejaardenwoningen	Stichting Woonvisie	b.en w. 27-11-2001	4,715	515.100	-120.000	395.100	annuïtair tot 8-1-2020
68.067	Renovatie clubgebouw Kievitsweg 153	Sportvereniging Bolnes	b.en w. 26-3-2002	5,60	16.900	-3.400	13.500	lineair tot 19-1-2021
10.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	b.en w. 17-12-2002	5,159	6.515.100	-454.800	6.060.300	annuïtair tot 1-11-2027
10.000.000	Aankoop woningen, winkels en kantoorpand Vlietplein	Stichting Woonvisie	b.en w. 2-12-2003	4,88	5.369.600	-489.500	4.880.200	annuïtair tot 12-3-2025
10.000.000	Aankoop woningen, winkels en kantoorpand Vlietplein	Stichting Woonvisie	b.en w. 2-12-2003	5,075	7.355.500	-282.800	7.072.700	annuïtair tot 12-9-2033
10.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	b.en w. 10-5-2005	4,29	10.000.000	0	10.000.000	fixe-lening tot 14-6-2030
10.000.000	Herfinanciering 3 leningen	Stichting Woonvisie	b.en w. 23-8-2005	3,985	10.000.000	0	10.000.000	fixe-lening tot 2-1-2032
7.500.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	b.en w. 25-4-2006	4,364	7.500.000	0	7.500.000	fixe-lening tot 28-4-2026
7.500.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	b.en w. 25-4-2006	4,414	7.500.000	0	7.500.000	fixe-lening tot 28-4-2036
200.000	bouw clubhuis	Korfbal Combinatie Ridderkerk			0	0	0	lineair tot 2-1-2038
200.000	bouw clubhuis	Korfbal Combinatie Ridderkerk			0	0	0	lineair tot 2-1-2048
					60.365.248	-1.693.300	58.672.100	

Indirecte garantstellingen via Waarborgfonds Sociale Woningbouw

Oorspronkelijk bedrag van de geldlening	Doel van de geldlening	Naam van de geldnemer	Datum ondertekening of storting	Rente-percen-tage	Restant geldlening begin 2017	Totaalbedrag van gewone en buiten-gewone aflossing	Restant geldlening eind 2017 totaal (7-8)	Maximaal risico schade gemeente 25%	Leningvorm
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
6.155.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	13-11-1997	3,81	4.022.100	-203.700	3.818.400	954.600	Annuïteit
10.797.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	13-11-1997	3,915	6.954.400	-349.500	6.604.900	1.651.225	Annuïteit
7.504.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	13-11-1997	3,25	4.979.200	-242.200	4.737.100	1.184.275	Annuïteit
3.170.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	13-11-1997	4,86	2.434.500	-59.800	2.374.700	593.675	Annuïteit
4.495.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	08-10-2003	3,10	3.712.900	-89.900	3.623.000	905.750	Annuïteit
5.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	19-07-2007	4,724	5.000.000	0	5.000.000	1.250.000	fixe-lening
5.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	19-07-2007	4,708	5.000.000	0	5.000.000	1.250.000	fixe-lening
5.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	01-08-2007	4,708	5.000.000	0	5.000.000	1.250.000	fixe-lening
5.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	01-08-2007	4,724	5.000.000	0	5.000.000	1.250.000	fixe-lening
10.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	22-01-2008	4,77	10.000.000	0	10.000.000	2.500.000	fixe-lening
10.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	06-11-2009	3,805	10.000.000	-10.000.000	0	0	fixe-lening
10.186.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	18-05-2010	3,77	6.389.500	-354.900	6.034.600	1.508.650	Annuïteit
10.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	29-09-2010	3,44	10.000.000	0	10.000.000	2.500.000	fixe-lening
5.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	27-12-2010	3,42	5.000.000	-5.000.000	0	0	fixe-lening
5.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	27-12-2010	3,61	5.000.000	0	5.000.000	1.250.000	fixe-lening
5.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	01-08-2012	4,00	1.000.000	0	1.000.000	250.000	fixe-lening
10.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	15-08-2012	3,95	10.000.000	0	10.000.000	2.500.000	fixe-lening
5.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	15-03-2013	3,75	5.000.000	0	5.000.000	1.250.000	fixe-lening
7.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	15-03-2013	1,65	7.000.000	0	7.000.000	1.750.000	fixe-lening
7.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	15-03-2013	1,65	7.000.000	0	7.000.000	1.750.000	fixe-lening
4.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	15-05-2016	1,82	4.000.000	0	4.000.000	1.000.000	fixe-lening
4.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	15-05-2015	1,84	4.000.000	0	4.000.000	1.000.000	fixe-lening
4.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	15-05-2016	1,86	4.000.000	0	4.000.000	1.000.000	fixe-lening
4.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	28-09-2016	1,47	4.000.000	0	4.000.000	1.000.000	fixe-lening
5.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	27-09-2017	1,76	0	5.000.000	5.000.000	1.250.000	fixe-lening
5.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	16-10-2017	1,76	0	5.000.000	5.000.000	1.250.000	fixe-lening
2.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	15-05-2017	2,10	0	2.000.000	2.000.000	500.000	fixe-lening
3.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	30-03-2017	2,04	0	3.000.000	3.000.000	750.000	fixe-lening
5.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	13-04-2017	2,07	0	5.000.000	5.000.000	1.250.000	fixe-lening
					134.492.600	3.700.000	138.192.700	34.548.175	

Overzicht van hypotheekgaranties inzake eigenwoningbezit

Naam van de geldgever	Restant einde dienstjaar	Bedrag opgebouwde waarden	Gewaarborgd einde jaar
Centraal beheer	77.100		77.100
Sybtrus Achmea	76.900	71.800	5.100
RegioBank	53.100		53.100
ING	1.284.900	994.900	290.000
Rabobank Eindhoven	31.200		31.200
Rabobank Ridderkerk	347.400		347.400
Rabobank Dordrecht	29.800		29.800
Stater	3.339.200	2.212.600	1.126.600
Nationale Nederlanden	429.900	246.200	183.700
Aegon	38.000	32.100	5.900
Woonfonds Achmea	131.600		131.600
	5.839.100	**3.557.600**	**2.281.500**

Overzicht Wet normering Topinkomens

Op grond van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen voor de (semi)publieke sector (WNT) moet in de jaarrekening verslag gedaan worden van de bezoldiging van (gewezen) topfunctionarissen en van eenieder van wie de bezoldiging van zijn functie of functies de maximale bezoldiging te boven is gegaan. De maximale bezoldiging bedraagt € 181.000.
Voor de gemeente Ridderkerk gaat het om de bezoldiging van de gemeentesecretaris en de griffier.

Jaar 2017

Bedragen x € 1	**H.W.J. Klaucke**	**J. van Straalen**
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling 2017	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband in fte	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	Nee	Nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	Nee	Nee
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	110.655	83.514
Beloningen betaalbaar op termijn	16.682	12.618
Subtotaal	*127.337*	*96.132*
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	**127.337**	**96.132**
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	**181.000**	**181.000**
Verplichte motivering	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2016		
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband 2016 (in fte)	1,0	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	104.257	80.278
Beloningen betaalbaar op termijn	14.262	10.690
Totale bezoldiging 2016	**118.519**	**90.698**

Overzicht SiSa

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2017 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2018

OCW	**D9**	**Onderwijsachterstanden beleid 2011-2018 (OAB)** **Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstanden beleid 2011-2017**	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 04*		
			€ 129.849	€ 0	€ 245.263	€ 122.170		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t* *Indicatornummer: D9 / 05*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 06*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t* *Indicatornummer: D9 / 07*	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 08*		
		1		€ 0		€ 0		
IenW	**E3**	**Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** **Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** **Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)**	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 01*	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 03*	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 04*	Correctie over besteding t/m jaar T *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 05*	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 06*
		1	IenM/BSK-2017/48941	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 07*	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 08*	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 09*	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 10*	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 11*	Eindverantwoording Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 12*
		1	IenM/BSK-2017/48941	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee

SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2017** **Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.**	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 02*	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 03*	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 04*	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 05*	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 06*
			€ 11.076.282	€ 156.813	€ 911.549	€ 33.906	€ 29.352	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 07*	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 08*	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 11*	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G2 / 12*
			€ 86.471	€ 789	€ 0	€ 94.629	€ 0	Ja
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2017** **Besluit**	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 01*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 02*	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 03*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 04*	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 05*	Besteding (jaar T) Bob *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 06*
			€ 72.161	€ 10.000	€ 9.235	€ 130.753	€ 12.978	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 07*	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 08*	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G3 / 09*			
			€ 0	€ 0	Ja			

Overzicht eenmalige lasten en baten

In dit overzicht staan de lasten en baten die naar hun aard éénmalig zijn en € 50.000 of meer bedragen. De éénmalige lasten en baten die kleiner zijn dan € 50.000 zijn samengevat in bedragen per programma.

Onderstaand overzicht is gebaseerd op de notitie van de commissie BBV van januari 2012, waarin nieuwe criteria voor het onderscheid in structurele en incidentele mutaties zijn gegeven. Hieronder vallen lasten en baten die over een langere reeks van jaren lopen, maar eindig zijn. Een voorbeeld hiervan is een specifieke rijksbijdrage voor een beperkt aantal jaren. Afwijkingen in structurele budgetten zijn naar hun aard structureel, tenzij er sprake is van bijzondere omstandigheden.

Omschrijving	Toelichting éénmalige last of baat	voordeel = -/nadeel = +	
		Lasten 2017	Baten 2017
Programma 1 bestuur en (overheids)participatie			
Bestuur	Huiskamer van de gemeente	51.500	
BAR-bijdrage (Toekomstvisie)	Uitvoering stedenbouwkundige vertaling Toekomstvisie	99.400	
	Totaal Programma 1 bestuur en (overheids)participatie	**150.900**	**0**
Programma 2 Veiligheid			
	Eénmalige lasten e/o baten kleiner dan € 50.000	33.000	
	Totaal Programma 2 Veiligheid	**33.000**	**0**
Programma 3 Verkeer, vervoer en wegen			
Subsidie openbaar vervoer	subsidie van de MRDH voor de exploitatie van buslijn 601		-70.000
Baggeren haven Ridderkerk	Het baggeren van de haven vindt eens per 7 jaar plaats. Huurders hebben hiervoor een incidentele bijdrage geleverd	310.000	-60.000
Onderhoud waterwegen	Toevoeging aan reserve onderhoud waterwegen	115.000	
	Eénmalige lasten e/o baten kleiner dan € 50.000	42.900	-27.000
	Totaal Programma 3 Verkeer, vervoer en wegen	**467.900**	**-157.000**
Programma 4 Economische zaken			
	Eénmalige lasten e/o baten kleiner dan € 50.000	45.000	
	Totaal Programma 4 Economische zaken	**45.000**	**0**
Programma 5 Onderwijs			
	Eénmalige lasten e/o baten kleiner dan € 50.000		-6.700
	Totaal Programma 5 Onderwijs	**0**	**-6.700**
Programma 6 Cultuur, sport en groen			
Sporthal en binnenbad De Fakkel	Het vervangen van de tegelvloer van het binnenzwembad	58.000	
Sportbeleid	Advieskosten in verband met het verzakelingstraject SenW	98.000	
	Afrekening van de belastingdienst naar aanleiding van het boekenonderzoek SenW	254.000	
	Nog te ontvangen teruggave subsidie over voorgaande jaren		-217.000
	Eénmalige lasten e/o baten kleiner dan € 50.000	66.100	
	Totaal Programma 6 Cultuur, sport en groen	**476.100**	**-217.000**
Programma 7 Jeugd(hulp)			
Gemeenschappelijke regeling jeugdhulp Rijmond	Aanvullende inleg 2017 voor de Gemeenschappelijke regeling jeugdhulp Rijnmond	198.200	
Jeugd bedrijfsvoering	Extra huurlasten Goed omdat extra ruimtes voor de wijkteams gehuurd moesten worden	75.100	
Peuterwerk	Frictiekosten Peuterwerk	71.600	
	Eénmalige lasten e/o baten kleiner dan € 50.000	29.300	
	Totaal Programma 7 Jeugd(hulp)	**374.200**	**0**
Programma 8 Welzijn en zorg			
Wmo algemene voorziening	Subsidie 2017: project ontmoetingsplein	70.000	
Wijkwerk	Binnen het verzakelijkingstraject met SenW is een aantal beleidsadviseurs ingehuurd om het quasi inbesteden en de aanbesteding voor te bereiden en te begeleiden.	337.600	
	Totaal Programma 8 Welzijn en zorg	**407.600**	**0**

Omschrijving	Toelichting éénmalige last of baat	voordeel = -/nadeel = +	
		Lasten 2017	Baten 2017
Programma 9 Werk			
Wet Buig	Nog te ontvangen Vangnetuitkering		-379.800
Sociale Werkvoorziening	Bijdrage over voorgaande jaren in het kader van de WSW		-92.000
	Totaal Programma 9 Werk	**0**	**-471.800**
Programma 10 Gezondheid en duurzaamheid			
Teruggave DCMR	Vrijval van voorziening bij de DCMR		-106.000
Bodemverontreiniging	Vorming voorziening bodemverontreining Woonvisie	333.000	
Duurzaamheid	Diverse initiatieven ter bevordering van duurzaamheidsdoelstellingen	234.000	
	Eénmalige lasten e/o baten kleiner dan € 50.000		-17.500
	Totaal Programma 10 Gezondheid en duurzaamheid	**567.000**	**-123.500**
Programma 11 Ruimtelijke ontwikkeling en wonen			
Bouwgrondexploitatie	Tussentijdse winstneming grondexploitatie Cornelisland.		-2.459.300
	Tussentijdse winstneming grondexploitatie Lagendijk.		-1.167.400
	Tussentijdse winstneming grondexploitatie Het Zand.		-656.500
	Verhogen verliesvoorziening naar aanleiding van geactualiseerde grondexploitatie Transferium Slikkerveer.	101.900	
	Eénmalige lasten e/o baten kleiner dan € 50.000	52.000	-26.300
	Totaal Programma 11 Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	**153.900**	**-4.309.500**
Programma 12 Financiering en algemene dekkingsmiddelen			
Jaarstukken 2016	Gevolgen aanwending AR 1e turap 2017		-209.800
	Totaal Programma 12 Financiering en algemene dekkingsmiddelen	**0**	**-209.800**
	Totaal incidenteel raadsprogramma's	**2.675.600**	**-5.495.300**

Reserve mutaties	Toelichting éénmalige baat of last	voordeel = -/nadeel = +	
		Lasten 2017	Baten 2017
Algemene reserve	Aanwending algemene reserve om lagere afvalstoffenheffing te compenseren		-163.800
Algemene reserve	Aanwending algemene reserve t.b.v. afvalbeleidsplan		-89.600
Algemene reserve	Aanwending algemene reserve voor de vorming van een kapitaallastenreserve voor de aanschaf van een permanent lucht- en geluidmeetpunt Nieuw Reijerwaard.		-53.400
Algemene reserve	Aanwending algemene reserve voor geluidbelastingkaarten € 7.700, Verduurzaming huis ten Donck € 56.000 en Klimaat duurzaamheid € 56.500		-120.200
Algemene reserve	Aanwending van de algemene reserve voor het project 'realisatie van nul-op-de-meter woningen'		-105.900
Algemene reserve	Aanwending van de algemene reserve voor de vorming van de voorziening bodemverontreiniging		-333.000
Algemene reserve	Aanwending van de algemene reserve voor uitvoering stedenbouwkundige vertaling Toekomstvisie		-99.400
Algemene reserve	Aanwending van de algemene reserve voor de vorming van de reserve Integraal AccommodatiePlan (IAP)		-2.000.000
Kapitaallastenreserve permanent lucht- en geluidmeetpunt Nieuw Reijerwaard	Vorming van een kapitaallastenreserve voor de aanschaf van een permanent lucht- en geluidmeetpunt Nieuw Reijerwaard.	53.400	
Reserve baggeren haven	Aanwending voor baggeren haven Ridderkerk		-250.800
Reserve Landschapstafel	Toevoeging aan de reserve Landschapstafel voor realisatie project Waalvisie	66.700	
Reserve Integraal AccommodatiePlan (IAP)	Vorming van de reserve Integraal AccommodatiePlan (IAP)	2.000.000	

Reserve mutaties	Toelichting éénmalige baat of last	voordeel = -/nadeel = +	
		Lasten 2017	Baten 2017
Reserve groot onderhoud sportaccomodaties	Aanwending ter dekking van de kosten van vervanging van de tegelvloer in de Fakkel		-58.000
Reserve frictiekosten peuterwerk	Aanwending ter dekking van frictiekosten		-71.600
Reserve sociaal domein	Aanwending ter dekking van knelpunten GR Jeugdhulp		-198.200
	Toevoegingen aan - e/o aanwendingen van reserves kleiner dan € 50.000	300	-190.600
	Totaal reservemutaties	**2.120.400**	**-3.734.500**

Totaal alle eenmalige baten en lasten	**4.796.000**	**-9.229.800**

Positief saldo rekening 2017	-3.876.200
bij: incidentele lasten	-4.796.000
af: incidentele baten	9.229.800
Structureel saldo rekening 2017 negatief	557.600

Structurele reservemutaties	Toelichtichting	voordeel = -/nadeel = +	
		Lasten 2017	Baten 2017
Algemene reserve	Aanwenden afroming vm reserve winst bij grondverkopen		-75.100
Kapitaallastenreserves	Totaal aanwending ter dekking van kapitaallasten		-357.200
Dekkingsreserve 2004	Totaal storting rente	192.800	
	Totaal aanwending als algemeen dekkingsmiddel		-653.400
Onderhoudsreserves	Totaal stortingen voor toekomstig onderhoud	2.178.500	
	Totaal aanwending ter dekking van lasten van groot onderhoud		-2.115.200
Totaal structurele reservemutaties		**2.371.300**	**-3.200.900**

Overzicht van gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Taakveld BBV	Omschrijving taakveld BBV	Lasten en baten	Totaal
0.1	Bestuur	Lasten	3.018.400
		Baten	-1.017.500
0.10	Mutaties reserves	Lasten	4.491.700
		Baten	-8.010.300
0.2	Burgerzaken	Lasten	2.030.400
		Baten	-913.500
0.3	Beheer overige gebouw en en gronden	Lasten	1.568.000
		Baten	-1.068.600
0.4	Overhead	Lasten	13.211.600
		Baten	-590.800
0.5	Treasury	Lasten	2.228.300
		Baten	-3.634.700
0.61	OZB w oningen	Lasten	357.700
		Baten	-5.148.900
0.62	OZB niet-w oningen	Lasten	170.200
		Baten	-3.621.000
0.63	Parkeerbelasting	Baten	-424.000
0.64	Belastingen overig	Lasten	25.500
		Baten	-104.500
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	Baten	-54.207.400
0.8	Overige baten en lasten	Lasten	13.100
		Baten	-22.100
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	Lasten	-95.500
1.1	Crisisbeheersing en brandw eer	Lasten	1.958.700
1.2	Openbare orde en veiligheid	Lasten	984.600
		Baten	-34.900
2.1	Verkeer en vervoer	Lasten	6.268.000
		Baten	-387.900
2.2	Parkeren	Lasten	199.900
2.4	Economische havens en w aterw egen	Lasten	726.700
		Baten	-204.300
2.5	Openbaar vervoer	Lasten	239.100
		Baten	-118.200
3.1	Economische ontw ikkeling	Lasten	285.500
		Baten	-36.300
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Lasten	4.179.300
		Baten	-6.609.100
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Baten	-34.500
4.1	Openbaar basisonderw ijs	Lasten	307.800
4.2	Onderw ijshuisvesting	Lasten	2.203.300
		Baten	-8.800
4.3	Onderw ijsbeleid en leerlingenzaken	Lasten	1.807.500
		Baten	-485.900

Taakveld BBV	Omschrijving taakveld BBV	Lasten en baten	Totaal
5.1	Sportbeleid en activering	Lasten	2.122.600
		Baten	-217.000
5.2	Sportaccommodaties	Lasten	2.641.100
		Baten	-742.000
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Lasten	891.300
5.4	Musea	Lasten	74.300
5.5	Cultureel erfgoed	Lasten	41.800
5.6	Media	Lasten	1.367.200
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Lasten	3.749.200
		Baten	-46.000
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Lasten	4.981.200
		Baten	-288.700
6.2	Wijkteams	Lasten	2.207.600
6.3	Inkomensregelingen	Lasten	15.071.600
		Baten	-11.592.200
6.4	Begeleide participatie	Lasten	65.400
		Baten	-92.000
6.5	Arbeidsparticipatie	Lasten	1.530.500
		Baten	-29.700
6.6	Maatw erkvoorzieningen (WMO)	Lasten	1.624.500
		Baten	-18.100
6.71	Maatw erkdienstverlening 18+	Lasten	6.293.300
		Baten	-647.300
6.72	Maatw erkdienstverlening 18-	Lasten	5.715.600
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	Lasten	127.300
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	Lasten	1.462.300
7.1	Volksgezondheid	Lasten	1.391.400
7.2	Riolering	Lasten	2.551.300
		Baten	-3.672.700
7.3	Afval	Lasten	4.172.400
		Baten	-5.095.200
7.4	Milieubeheer	Lasten	2.001.500
		Baten	-381.600
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	Lasten	1.492.700
		Baten	-1.510.300
8.1	Ruimtelijke ordening	Lasten	1.703.000
		Baten	-564.300
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	Lasten	5.388.300
		Baten	-7.107.800
8.3	Wonen en bouw en	Lasten	1.347.800
		Baten	-1.383.100
	Totaal		**-3.876.200**

Staat van investeringen

Investeringen	begroting 2017	Doorge-schoven tussenrap-portages 2016	overboeking jaarrekening 2016	investerings-kredieten begin 2017	mutaties 2017	raming investering en 2017 na mutaties	werkelijke uitgaven/ inkomsten 2017	restant 2017	afvoeren (-) / bij te ramen (+)	doorschuiven naar 2018	afsluiten J/N
LED verlichting hal gemeentehuis			75.800	75.800	100.000	175.800	67.400	108.400		108.400	N
Compressoren warmtekracht			31.200	31.200	0	31.200	25.500	5.700	-5.700		J
Verv geluidsinstallatie raad- en trouwzaal			58.000	58.000	0	58.000	69.300	-11.300	11.300		J
Verv. vloerbedekking gebouw A			58.200	58.200	0	58.200		58.200		58.200	N
Verv. vloerbedekking gebouw B			137.700	137.700	0	137.700		137.700		137.700	N
Regelinstal luchtbehandeling Koningspln 1-5	75.400			75.400	0	75.400	54.100	21.300		21.300	N
subtotaal programma 1 bestuur en participatie	**75.400**	**0**	**360.900**	**436.300**	**100.000**	**536.300**	**216.300**	**320.000**	**5.600**	**325.600**	
Fietsverhardingen Rijksstraatweg	145.300			145.300	-145.300	0		0		0	N
Snelfietsroute F16 tracé Verenambachtseweg	52.000		10.000	62.000	0	62.000	2.200	59.800		59.800	N
Fietshighway Lagendijk	187.200		-200	187.000	-136.000	51.000	3.900	47.100		47.100	N
Renovatie tunnel Rotterdamseweg-Sportlaan			167.300	167.300	0	167.300	199.100	-31.800	31.800		J
VRI Verenambachtseweg	85.000			85.000	-85.000	0		0			N
VRI Vlietlaan-Rotterdamseweg	45.000			45.000	-45.000	0		0			N
Verv.brug Steur 063402			25.000	25.000	0	25.000		25.000	-25.000		J
Fietspadverbreding Salem			-40.600	-40.600	41.700	1.100	1.100	0			J
Fietspadverbreding Salem (bate)				0	-38.500	-38.500	-38.500	0			J
VRI Donkersloot-, Gilden-, Rotterdamseweg	150.000			150.000	-150.000	0		0			N
Damwand Bilderdijklaan 053603	25.000			25.000	0	25.000		25.000		25.000	N
Snelfietsroute F15 IJsselmonde	50.000			50.000	70.500	120.500	33.600	86.900		86.900	N
Snelfietsroute F15 IJsselmonde (bate)				0	-110.500	-110.500	-33.600	-76.900		-76.900	N
Aanvulling openbare verlichting rotondes	40.000			40.000	0	40.000	23.100	16.900		16.900	N
Busvoorzieningen VlietIn noordzijde+CostaIn	26.000		-8.000	18.000	-18.000	0		0			N
Voetpad Geerlaan Rijsoord	100.000			100.000	0	100.000		100.000		100.000	N
Lokale aanpak fietsveiligheid	35.000			35.000	0	35.000		35.000		35.000	N
Gladheidsbestrijdingsfaciliteit, bouw				0	1.074.000	1.074.000	67.200	1.006.800		1.006.800	N
Gladheidsbestrijdingsfaciliteit, installaties				0	503.000	503.000	11.300	491.700		491.700	N
Vervangen zitbanken			13.400	13.400	0	13.400		13.400		13.400	N
Dynamisch parkeerverwijssysteem	175.000			175.000	-175.000	0		0			J
Parkeerplaatsen Kloosplantsoen en Karper	71.000			71.000	0	71.000	72.000	-1.000		-1.000	N
Elektriciteitsaansluiting perceel haven Ridderkerk				0	220.000	220.000	224.500	-4.500	11.400	6.900	N
Drainage/Suppletie gemalen 2017	14.800			14.800	-14.800	0		0			J
M122 Slikkerveer-zuid-oost nieuw open water			2.000	2.000	0	2.000	9.400	-7.400	7.400		J
subtotaal programma 3 verkeer, vervoer en wegen	**1.201.300**	**0**	**168.900**	**1.370.200**	**991.100**	**2.361.300**	**575.300**	**1.786.000**	**25.600**	**1.811.600**	
MFA Bolnes, inrichting	115.000			115.000	0	115.000	115.900	-900	900		J
MFA Bolnes, installaties	190.000		40.000	230.000	0	230.000	500.500	-270.500	270.500		J
MFA Bolnes, bouw	530.000		240.700	770.700	0	770.700	886.600	-115.900	115.900		J
Uitbreiding Rehobothschool gebouw	160.000			160.000	0	160.000		160.000		160.000	N
Uitbreiding Rehobothschool inrichting	265.000			265.000	0	265.000	2.000	263.000		263.000	N
Uitbreiding Rehobothschool installaties	80.000			80.000	0	80.000		80.000		80.000	N
Tijdelijk lokaal de Bosweide 2987EB 1	117.200			117.200	0	117.200		117.200	-117.200		J
subtotaal programma 5 onderwijs	**1.457.200**	**0**	**280.700**	**1.737.900**	**0**	**1.737.900**	**1.505.000**	**232.900**	**270.100**	**503.000**	

Investeringen	begroting 2017	Doorge-schoven tussenrap-portages 2016	overboeking jaarrekening 2016	investerings-kredieten begin 2017	mutaties 2017	raming investeringen 2017 na mutaties	werkelijke uitgaven/ inkomsten 2017	restant 2017	afvoeren (-) / bij te ramen (+)	doorschuiven naar 2018	afsluiten J/N
Integratie/nieuwbouw Gymlokaal De Reijer	21.100		7.000	28.100	-7.000	21.100		21.100	-21.100		J
Zonnepanelen Fakkel 2982 SN, nr 8-10			1.100	1.100	0	1.100	1.100	0			J
Bereikbaarheid Reijerpark voor fietsers en voetgangers				0	172.000	172.000		172.000		172.000	N
Toekomstvisie Bolnes:											
Aanpassing Noordstraat 56 voor Kicks en Excelsior				0	205.000	205.000		205.000		205.000	N
Aanpassing Koningsplein gebouw C huisvesting				0	88.000	88.000	197.300	-109.300	109.300		J
Aanbouw berging Invaliden Sport Ridderkerk				0	48.000	48.000	1.800	46.200		46.200	N
MFA Bolnes Gymlokaal, bouw	310.000		-58.200	251.800	0	251.800	276.200	-24.400	24.400		J
MFA Bolnes Gymlokaal, installaties	200.000		35.100	235.100	0	235.100	233.100	2.000	-2.000		J
MFA Bolnes Gymlokaal, inrichting	80.000			80.000	0	80.000	62.500	17.500	-17.500		J
Nieuwbouw sporthal Reijerpark			-9.100	-9.100	1.195.800	1.186.700	642.300	544.400		544.400	N
Nw. bouw sporthal Reijerpark Inventaris				0	61.200	61.200	6.700	54.500		54.500	N
Nw. bouw sporthal Reijerpark Installaties				0	130.300	130.300	4.600	125.700		125.700	N
Toplaag kunstgrasveld hoofdveld 2988 XR 1				0	0	0	18.000	-18.000	18.000	0	J
Buitensport Reijerpark terreinen				0	100.000	100.000	115.200	-15.200		-15.200	N
Buitensport Reijerpark toplaag				0	0	0		0			N
Sportpark Bolnes, toegang RLTC 2987VM 1	50.000			50.000	0	50.000		50.000		50.000	N
Locatiestudie KCR / sporthal sportpark Reijerpark			12.000	12.000	0	12.000	10.700	1.300	-1.300		J
Speelelementen 2015			27.700	27.700	0	27.700	23.100	4.600	-4.600		J
Speelelementen 2015 (bate)				0	0	0	9.700	-9.700	9.700		J
RK2016 Speelelementen	35.000		700	35.700	0	35.700	44.700	-9.000	9.000		J
RK2016 Speelelementen (bate)				0	0	0	-3.700	3.700	-3.700		J
Speelvoorzieningen 2013/2014			11.800	11.800	0	11.800	29.200	-17.400	17.400		J
RK2014 Ver speelvoorzieningen uit 2002 in 2014			20.100	20.100	0	20.100		20.100		20.100	N
Speelvoorzieningen 2017	75.000			75.000	0	75.000	19.400	55.600		55.600	N
Buurtsport Driehoek Zand			22.500	22.500	-22.500	0		0			N
Aanpassen speelplaatsen aan leeftijd	75.000			75.000	0	75.000	51.000	24.000		24.000	N
Buurtgroen Gen. Smutsstraat	28.500		30.000	58.500	0	58.500		58.500		58.500	N
Voorbereidingskrediet Driehoek Het Zand	25.000		-2.100	22.900	-12.900	10.000	12.500	-2.500	2.500		J
subtotaal programma 6 Cultuur, sport en groen	**899.600**	**0**	**98.600**	**998.200**	**1.957.900**	**2.956.100**	**1.755.400**	**1.200.700**	**140.100**	**1.340.800**	
Aanschaf rolcontainers hoogbouw				0	40.000	40.000		40.000		40.000	N
Aanschaf minicontainers laagbouw GFT				0	333.000	333.000		333.000		333.000	N
Aanschaf minicontainers laagbouw OPK				0	333.000	333.000		333.000		333.000	N
Aanschaf en plaatsen OGC				0	760.000	760.000		760.000		760.000	N
Aanschaf pasjes OGC				0	99.900	99.900		99.900		99.900	N
Aanschaf mini voor lintbebouwing				0	21.000	21.000		21.000		21.000	N
Verv cq renovatie gemaal P01			4.600	4.600	-4.600	0		0			J
Verv P42 groot gemaal			39.800	39.800	0	39.800	24.100	15.700		15.700	N
Energiesysteem gemaal P01			20.900	20.900	0	20.900		20.900		20.900	N
Drukrioolgemalen 2017	61.600			61.600	0	61.600	29.700	31.900	-31.900		J
Gemalen 2017, elektronisch	51.000			51.000	0	51.000	53.200	-2.200	2.200		J
Gemalen 2017, elektrisch	85.300			85.300	0	85.300	47.700	37.600	-37.600		J
Grote gemalen 2017	27.300			27.300	26.600	53.900	36.500	17.400	-17.400		J
Drainage/Suppletie gemalen 2016			15.700	15.700	0	15.700		15.700	-15.700		J
Lucht- en geluid meetpunt Nieuw Reijerwaard				0	67.500	67.500	53.400	14.100		14.100	N
Aanpassingen rouwcentrum				0	417.500	417.500	6.800	410.700		410.700	N
Wachtlocatie Vredehof			26.300	26.300	15.200	41.500	48.900	-7.400	7.400		J
Uitbreiding begraafplaats	325.000			325.000	-225.000	100.000		100.000		100.000	N
Vervangen Columbarium1986 Vredehof	50.000			50.000	0	50.000	30.700	19.300		19.300	N
Ruimen algemene graven 1990-1994 Vredehof	50.000			50.000	0	50.000	97.400	-47.400	47.400		J
subtotaal programma 10 Gezondheid en duurzaamheid	**650.200**	**0**	**107.300**	**757.500**	**1.884.100**	**2.641.600**	**428.400**	**2.213.200**	**-45.600**	**2.167.600**	
Realisatie Waalvisie				0	19.700	19.700	10.600	9.100		9.100	N
Realisatie Waalvisie (bate)				0	-9.900	-9.900	-10.600	700	-700		N
WOP Plein Oost			35.000	35.000	0	35.000	29.700	5.300		5.300	N
Tijd. Huisv. Vergunningh. Prunusplants. Bouwrijpm.				0	0	0		0			J
Tijd. Huisv. Vergunningh. Prunusplants. Woonrijpm.				0	0	0		0			J
Tijd. Huisv. Vergunningh. Windmolen 111				0	0	0		0			J
subtotaal programma 11 Ruimtelijke ontwikkeling en	**0**	**0**	**35.000**	**35.000**	**9.800**	**44.800**	**29.700**	**15.100**	**-700**	**14.400**	
totaal	**4.283.700**	**0**	**1.051.400**	**5.335.100**	**4.942.900**	**10.278.000**	**4.510.100**	**5.767.900**	**395.100**	**6.163.000**	

Toelichting op staat van restantkredieten

Rechtmatigheid van investeringen

Programma 1

Ledverlichting hal gemeentehuis
Het vervangen van de ledverlichting in de hal van het gemeentehuis vindt in 2017 en 2018 plaats.

Vervangen Vloerbedekking gebouw A
De vervanging van de vloerbedekking in gebouw A wordt in 2018 opgepakt.

Vervangen Vloerbedekking gebouw B
De vervanging van de vloerbedekking in gebouw B wordt in 2018 opgepakt.

Regelinstallatie luchtbehandeling Koningsplein 1-5
De werkzaamheden zijn nog niet afgerond. Er staan nog werkzaamheden gepland op de bestuursvleugel en in verschillende vergaderruimten.

Programma 3

Snelfietsroute F16, tracé Verenambachtseweg
De aanleg van dit fietspad is uitgesteld vanwege vertraging in de aanleg van de rotonde Verenambachtseweg - Spoorlaan- Nieuwe Voorweg. Het fietspad sluit op deze rotonde aan.

Renovatie tunnel Rotterdamseweg-Sportlaan
Door het toerekenen van uren is een nadeel ontstaan van € 31.800.

Fietshighway Lagendijk
In 2017 is gestart met de voorbereidingen voor deze fietshighway. De uitvoering staat gepland voor 2018.

Damwand Bilderdijklaan
Het werk is doorgeschoven naar 2018 in verband met overleg met Waterschap Hollandse Delta.

Snelfietsroute F15 IJsselmonde
Bij de aanleg van de rotonde Verenambacht zijn er calamiteiten bij de ruwe waterleiding ontstaan en is er een vertraging van 8 maanden opgetreden. Daardoor is ook de aanleg van de snelfietsroute F15 op de Verenambachtseweg vertraagd.
De bate, het restant van de subsidie,
wordt afgerekend na realisatie en subsidieverantwoording.

Aanvulling openbare verlichting rotondes
Een klein bedrag is in 2018 nog nodig voor de rotondes.
Het overige zal worden ingezet voor het verbeteren van de openbare verlichting bij:

- een voetpad bij de Riederwerf (Ringdijk Bolnes)
- het fietspad langs de Vondellaan tussen Bilderdijklaan en Vlietlaan
- de oversteekplaatsen bij de aansluiting Rijksstraatweg-Waalweg

Vervangen zitbanken
Er is geïnventariseerd hoeveel en waar van de huidige zitbanken vervangen moeten worden. Dit gaat medio 2018 gebeuren.

Voetpad Geerlaan Rijsoord
Werk doorgeschoven i.v.m. overleg aanliggende eigenaar aankoop gronden en graven watergang.

Lokale aanpak fietsveiligheid
In het najaar 2017 zijn wij begonnen met het weghalen van veel oude fietspalen en andere obstakels op fietsroutes en fietspaden. Op plekken waar fietspalen nog steeds nodig zijn, zijn deze vervangen

door fietsvriendelijke flexibele kunststof palen. In het voorjaar van 2018 ronden we deze werkzaamheden af. Door slecht weer lukte dat niet in 2017.

Gladheidsbestrijdingsfaciliteit bouw en installaties
In 2017 is een eerste aanzet gemaakt met de aanbesteding. In 2018 wordt de aanbesteding voortgezet met een gewijzigd programma van eisen. De uitvoering zal plaatsvinden in 2018.

Elektriciteitsaansluiting perceel haven Ridderkerk
In verband met een watervergunning konden we de werkzaamheden niet in 2017 afronden. We verwachten tot april 2018 met deze werkzaamheden bezig te zijn.

Programma 5

MFA Bolnes, bouw
MFA Bolnes, inrichting
MFA Bolnes, installaties
Tijdelijk lokaal de Bosweide
De beschikbare kredieten voor bouw, inrichting, installaties en tijdelijk lokaal de Bosweide moeten als één project – realisatie MFA Bolnes - worden gezien.
Op MFA Bolnes is er op het eerste oog sprake van een overschrijding van in totaal € 387.300. Binnen het krediet tijdelijk lokaal De Bosweide is echter sprake van een voordeel van € 117.200, aangezien deze voorziening binnen het project MFA Bolnes is gerealiseerd. Per saldo resteert daarmee een nadeel van € 270.100. Daarnaast is er in de begroting 2018 nog een bedrag van € 234.300 opgenomen voor de uitbreiding van De Bosweide met een permanent lokaal. Dit is ook onlosmakelijk gerelateerd aan het project MFA Bolnes waarmee het nadeel afneemt tot € 35.800. Dit nadeel wordt veroorzaakt door advieskosten en toerekening van uren.

Uitbreiding Rehobothschool gebouw
Uitbreiding Rehobothschool inrichting
Uitbreiding Rehobothschool installaties
Het verzoek is om de kredieten door te schuiven naar 2018.
Pas in een laat stadium werd van de optie nieuwbouw afgezien. Hierdoor ontbrak het aan voldoende voorbereidingstijd voor de realisatie van de uitbreiding.

Programma 6

Bereikbaarheid Reijerpark voor fietsers en voetgangers
Deze werkzaamheden gaan plaats vinden op de rotonde nabij het Reijerpark. Deze rotonde is de aan- en afvoerroute van de materialen voor de bouw van de sporthal Reijerpark en de aanleg van de buitenruimte. Dit project ‘bereikbaarheid Reijerpark’ wordt later gerealiseerd om problemen te voorkomen met de aan- en toevoer van materialen.

Aanpassing Noordstraat 56 voor Kicks en Excelsior
De huidige huurder van Noordstraat 56 vertrekt naar verwachting maart 2018 uit het pand. De verbouwing kan daarom pas in 2018 gaan starten.

Aanpassing Koningsplein gebouw C huisvesting wijkteams
Er is een overschrijding van het krediet van € 109.300. Bij het ramen van het krediet was uitgegaan van minimale wijzigingen. Door verandering van de grootte van diverse werkruimten moesten er veel meer aanpassingen worden gedaan aan de installaties en ook zijn er bouwkundig meer werkzaamheden uitgevoerd dan begroot. Daar tegenover staat dat de structurele huurlasten van de wijkteams flink verlaagd worden met € 80.000 (zie RIB 1318598).

Aanbouw berging Invaliden Sport Ridderkerk
De werktekeningen zijn gemaakt in overleg met de Invaliden Sportvereniging Ridderkerk. De uitvoering start in 2018.

MFA Bolnes gymlokaal
Op dit project is sprake van een overschrijding van € 4.800. Het project is afgerond.

Nieuwbouw sporthal Reijerpark
De bouw is in 2017 gestart. In 2017 is voor de bouw alleen een deel van het heiwerk gerealiseerd. Alle werkzaamheden vanaf de fundering worden in 2018 uitgevoerd. De oplevering van het gebouw zal in de zomer van 2018 plaatsvinden.

Nieuwbouw sporthal Reijerpark inventaris
De inventaris van de sporthal wordt aan het einde van de laatste fase van de bouw en/of na oplevering geplaatst. De oplevering van het gebouw zal in de zomer van 2018 plaatsvinden.

Nieuwbouw sporthal Reijerpark installaties
In de afbouwfase van het gebouw worden de installaties geplaatst. Dit is de laatste fase van de bouw. De oplevering van het gebouw zal in de zomer van 2018 plaatsvinden.

Buitensport Reijerpark terreinen
Voor de voorbereiding zijn ambtelijke uren geboekt. Eerder starten in de buitenruimte was niet mogelijk omdat er nog geen aannemer geselecteerd was. De aanleg is nu gestart en zal begin 4e kwartaal 2018 gereed zijn.

Sportpark Bolnes, toegang RLTC
In een raadsinformatiebrief is aangegeven dat RLTC, SV Bolnes en de hondenvereniging Kringgroep Ridderkerk gezamenlijk werken aan een toekomstvisie voor het Sportpark. RLTC vindt het belangrijk dat er een toekomstvisie ligt, voordat er een definitieve oplossing komt voor hun bereikbaarheidsproblemen. Het beschikbare krediet wordt om die reden doorgeschoven naar 2018.

Speelvoorzieningen
Het uitvoeringsbeleid spelen bestaat uit diverse investeringen. Gefaseerd worden speelplaatsen en/of de speeltoestellen volledig of gedeeltelijk vernieuwd of vervangen. In 2017 is gestart met de uitvoering om speelvoorzieningen aan te passen.

Aanpassen speelplaatsen aan leeftijd
Het uitvoeringsbeleid spelen bestaat uit diverse investeringen. Gefaseerd worden speelplaatsen en/of de speeltoestellen volledig of gedeeltelijk vernieuwd of vervangen. In 2017 is gestart met het aanpassen van enkele speelplaatsen aan de leeftijdsopbouw van kinderen in de directe omgeving. Dit wordt in 2018 afgerond.

Buurtgroen Generaal Smutsstraat
De inrichting van het parkje op de hoek De Wetstraat/Generaal Smutsstraat is gekoppeld aan het herinrichten van de Wetstraat. Hierbij vindt een uitgebreid participatietraject plaats. De verwachting is dat deze zomer de uitvoering van start gaat.

Programma 10

Aanschaf rolcontainers hoogbouw
Aanbesteding loopt. Aanschaf in 2018

Aanschaf minicontainers laagbouw GFT
Aanbesteding loopt. Aanschaf in 2018

Aanschaf minicontainers laagbouw OPK
Aanbesteding loopt. Aanschaf in 2018

Aanschaf en plaatsen ondergrondse containers
Plaatsing in 2018 na afwikkeling plaatsingsplan

Aanschaf pasjes ondergrondse containers
Plaatsing in 2018 na afwikkeling plaatsingsplan

Aanschaf minicontainers voor lintbebouwing
Aanbesteding loopt. Aanschaf in 2018

Vervangen P42 groot gemaal (locatie Haven)
Het project is aanbesteed in december 2017. De uitvoering gaat plaatsvinden in het eerste kwartaal 2018.

Energiesysteem gemaal P01 locatie Benederijweg 65)
Het project is in opdracht. Aansluitend is er een studietraject gestart in combinatie met het project waterdynamo.

Drukrioolgemalen 2017
€ 31.900 voordeel t.o.v. raming. Er is gunstiger ingekocht, hierdoor zijn er minder kosten gemaakt.

Gemalen 2017, elektrisch
€ 37.600 voordeel t.o.v. raming. Er is gunstiger ingekocht, hierdoor zijn er minder kosten gemaakt.

Aanpassen rouwcentrum, bouwkundig/ inrichting en verlichting/sanitair en buitenruimte/zonnepanelen
De in 2017 geplande uitvoering is vertraagd. Het ontwerp van de oorspronkelijke architect betekent meer aanpassingen van het gebouw. Eind december is de omgevingsvergunning voor het uitvoeren van de aanpassingen aangevraagd. Naar verwachting zal eind 1e kwartaal/ begin 2e kwartaal 2018 de uitvoering starten.

Uitbreiding begraafplaats
In de begroting 2017 is € 325.000 opgenomen voor de uitbreiding van de begraafplaats. Voor de voorbereiding was € 100.000 geraamd in 2017. De huidig beschikbare grafcapaciteit resulteert in het verschuiven van de voorbereiding van de uitbreiding van 2017 naar 2018.

Vervangen columbarium
In de begroting 2017 is € 50.000 opgenomen. In 2017 is een deel uitgevoerd. In 2018 wordt de vervanging/ aanpassing afgerond.

Ruimen graven 1990-1994 Vredehof
De kosten voor de ruiming van graven zijn hoger dan geraamd.
De oorzaak is hoofdzakelijk:
- meer te ontgraven grond en meer benodigd zand om grafvakken geschikt te maken voor nieuw uit te geven graven;
- meer te ruimen graven waarin de stoffelijke overschotten niet of niet geheel zijn ontbonden;
- hogere uitvoeringskosten door het moeten plaatsen van schotten ter voorkoming van inzakking.

<u>Programma 11</u>

Waalvisie
De Waalvisie is door u vastgesteld in 2017. Vervolgens zijn wij gestart met de realisatie van deze visie. Van het voorbereidingskrediet dat daar in 2017 voor was gereserveerd hebben we € 19.700 niet gebruikt. Dit bedrag schuift daarom door naar 2018. Onder ander zodat:
- We samen met de gemeente Hendrik Ido Ambacht een ontwerp kunnen maken voor het Havenhoofd;
- Gemvast een aanpak kan maken tegen verrommeling van de oevers door oneigenlijk geplaatste steigertjes;
- We samen met verschillende partijen een aanpak voor het gebied de Nes kunnen uitwerken.

De voor 2017 verwachte bate van € 209.100 schuift door naar 2018. We hebben deze subsidie vanuit de landschapstafel pas in 2018 formeel aangevraagd.

Wijkontwikkelingsplan (WOP) Plein Oost
De aanpassing van Plein oost is in 2017 uitgevoerd. In 2017 is een nieuwe supermarkt geopend. Enkele voorzieningen (afvalbakken, fietsklemmen, lichtmasten etc.) worden gezien de gewijzigde entree van de supermarkt in 2018 aangepast.

Vaststellingsbesluit

Bijlagen

Bijlage 1: Controleverklaring

Bijlage 2: Doorgeschoven prestaties van 2017 naar 2018

(Het doorschuiven betekent voor het dienstjaar 2017 een voordeel en voor 2018 een nadeel)

Omschrijving	Toelichting op de doorgeschoven prestatie	Lasten	Baten
Rekenkamer	Het restantbudget van de rekenkamercommissie in 2017 bedraagt €9.000. Bij het vaststellen van de Verordening op de rekenkamercommissie Ridderkerk 2015 heeft de raad herbevestigd dat van het jaarsaldo van de rekenkamercommissie, tot een maximum van € 10.000,- wordt toegevoegd aan het budget van volgend jaar.	-9.000	
BAR-bijdrage, Omgevingswet	In 2017 heeft de Tweede Kamer besloten om de inwerkingtreding van de Omgevingswet uit te stellen naar 1 januari 2021. Hierdoor is onze opgave opnieuw gepland over de langere periode. Dit betekent dat een deel van het beschikbaar gestelde budget niet in 2017 is uitgegeven en door schuift naar 2018.	-56.500	
BAR-bijdrage, - Resultaat gerichte inkoop jeugdzorg	Dit project is later gestart dan was voorzien. Hierdoor schuiven diverse werkzaamheden uit 2017 door naar 2018. Zo blijft de inzet van de projectleider langer doorlopen en is de inzet van medewerkers langer nodig.	-59.000	
BAR-bijdrage, - inzet schoonmaakploeg wijkbeheer (afvalbeleidsplan)	De werkzaamheden van de schoonmaakploeg wijkbeheer als gevolg van het afvalbeleidsplan hebben niet plaatsgevonden in 2017. Het budget moet doorschuiven naar 2018.	-35.000	
	Totaal programma 1 Bestuur en (overheids)participatie	**-159.500**	**0**
Overige maatregelen	Inzet van verkeersregelaars bij het wegsturen van vrachtwagens op diverse locaties.	-27.100	
	Totaal programma 2 Veiligheid	**-27.100**	**0**
Verkeersplan. en -veiligheid	Niet alle voor 2017 geplande snelheidsremmende maatregelen zijn gerealiseerd. De aanleg van het verkeersplateau bij de Reijerweg is bijvoorbeeld eind 2017 uitgesteld vanwege winters weer. De resterende werkzaamheden schuiven door naar 2018.	-27.100	
	Totaal programma 3 Verkeer, vervoer en wegen	**-27.100**	**0**
Kunstobjecten/beeldende vormgeving	De kunsttoepassing als onderdeel van het Centrumplan is nog niet gerealiseerd. De opdracht is in 2017 verstrekt en wordt in 2018 afgerond. Het resterende budget uit 2017 van € 50.000 is nodig in 2018. Ook de aanwending van de reserve beeldende kunst hiervoor schuift hiermee door.	-50.000	
	Totaal programma 6 Cultuur, sport en groen	**-50.000**	**0**
Afval	Voor de verdere implementatie van het afvalbeleidsplan is het essentieel dat de restantbudgetten uit 2017 doorschuiven naar 2018. Het betreft hier voornamelijk de uitrol van minicontainers voor papier en GFT en de inzamelmiddelen voor de hoogbouw.	-296.200	
Klimaat	Door te schuiven budget voor initiatieven die bijdragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente.	-159.600	
Rouwcentrum	De keuken van het rouwcentrum is in 2017 nog niet vervangen. Het budget en de onttrekking aan de Algemene Reserve hiervoor schuift door.	-10.000	
Rouwcentrum	Het electronisch orgel van het rouwcentrum is in 2017 nog niet vervangen. Het budget hiervoor schuift door.	-15.000	
	Totaal programma 10 Gezondheid en duurzaamheid	**-480.800**	**0**
Grondbedrijf algemeen	Het resterende bedrag aan advisering voor de invoering van de vennootschapsbelasting geven we in 2018 uit. Het restbudget en de dekking uit de algemene reserve dient daarom doorgeschoven te worden te worden naar 2018.	-14.000	
	Totaal programma 11 Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	**-14.000**	**0**
	Totaal alle programma's	**-758.500**	**0**

Omschrijving	Toelichting op de doorgeschoven prestatie	Lasten	Baten
Reservemutaties			
Algemene Reserve	BAR-bijdrage, - inzet schoonmaakploeg wijkbeheer (afvalbeleidsplan). De werkzaamheden van de schoonmaakploeg wijkbeheer als gevolg van het afvalbeleidsplan hebben niet plaatsgevonden in 2017. Het budget moet doorschuiven naar 2018. daarmee schuift ook de aanwending van de Algemene Reserve door.		35.000
Algemene Reserve	Dekking uit Algemene Reserve voor de verdere implementatie van het afvalbeleidsplan.		296.200
Algemene Reserve	Onttrekking Algemene Reserve voor vorming kapitaallastenreserve voor verbetering bereikbaarheid sportpark Ridderkerk		172.000
Algemene Reserve	De keuken van het rouwcentrum is in 2017 nog niet vervangen. De onttrekking aan de Algemene Reserve hiervoor schuift door		10.000
Algemene Reserve	Dekking uit Algemene Reserve voor advisering voor de invoering van de vennootschapsbelasting voor Grondexploitaties		14.000
Algemene Reserve	Dekking uit Algemene Reserve voor de vorming van de kapitaallastenreserve voor het door te schuiven restantkrediet van permanent lucht- en geluidmeetpunt Nieuw Reijerwaard.		14.100
Kapitaallastenreserve permanent lucht- en geluidmeetpunt Nieuw Reijerwaard	Vorming van de kapitaallastenreserve voor het door te schuiven restantkrediet van permanent lucht- en geluidmeetpunt Nieuw Reijerwaard.	-14.100	
Kapitaallastenreserve verbetering bereikbaarheid sportpark Ridderkerk	Vorming kapitaallastenreserve voor verbetering bereikbaarheid sportpark Ridderkerk	-172.000	
Reserve beeldende kunst	De kunsttoepassing als onderdeel van het Centrumplan is nog niet gerealiseerd. De opdracht is in 2017 verstrekt en wordt in 2018 afgerond. Het resterende budget uit 2017 van € 50.000 is nodig in 2018. Ook de aanwending van de reserve beeldende kunst hiervoor schuift hiermee door.		50.000
	Totaal alle programma's incl. reservemutaties	**-944.600**	**591.300**
	Restant t.l.v. de Algemene reserve		**353.300**

Bijlage 3: Overzicht verstrekte subsidies

Beleidsveld	Subsidieontvanger	Omschrijving	Soort subsidie			Bedrag
			S	I	W	
Cultuur	Afghaanse Culturele Vereniging			X		1.500
	Chr. Muziekver. Harpe Davids		X			6.400
	Christelijke Muziekvereniging Sursum Corda		X			6.400
	Christelijke Oratoriumvereniging Ridderkerk		X			4.600
	Geerts			X		1.500
	Kamp - Beljaars	Mamacafé, ontmoeting ouders		X		1.500
	Knops	Concertserie Singelkerk		X		1.500
	Kranendonk - de Lange	Gemeentelijke monumenten Doncksestraat	X			1.500
	Linden	Cultuurshow en Ridderkerklied		X		3.000
	Meijer	Christelijke jeugdvereniging Obadja		X		1.500
	Muziekvereniging Excelsior Bolnes		X			6.400
	Muziekvereniging Harmonie	125 jaar jubileumconcert		X		1.500
			X			6.400
	OBS de Piramide	Jaarmarkt en Boekenbomen		X		2.700
	Protestantse Gemeente te Bolnes			X		1.500
	RADAR		X			17.300
	Staaij	Roparun		X		1.500
	Stichting Artistieke activiteiten voor verstandelijk beperkten		X			8.600
	Stichting Bezoekerscentrum Waalbos	Nieuwe organisatie		X		1.500
	Stichting Blues- & Rootsmuziek Ridderkerk		X			2.600
	Stichting Building Arts			X		1.500
	Stichting Community Service Rotary Ridderkerk De Waal	Zorgbus		X		1.500
	Stichting Evenementen Ridderkerk		X			30.400
	Stichting FoodCompany	Food- en greenmarkt		X		1.500
	Stichting Help eens een Handje	Winterfeest		X		1.500
	Stichting het Huys Ten Donck			X		1.500
	Stichting Hofplein Rotterdam	Jeugdtheater School Ridderkerk	X			9.100
	Stichting Islamitisch Centrum Ridderkerk	Open dagen		X		1.500
	Stichting Jong	Thema-avonden Levensbron		X		1.500
	Stichting Kunstroute Ridderkerk	Amateurkunst	X			2.900
	Stichting Lezen Oke		X			36.000
	Stichting Lokale Omroep Ridderkerk		X			29.500
	Stichting Natuurbeheer Waalbos	Bosmaaier		X		1.500
	Stichting Openbare Bibliotheek A tot Z		X			1.367.600
	Stichting Oud Ridderkerk		X			17.500
	Stichting Projectgroep Gilde Ridderkerk		X			1.500
	Stichting Ridderkerks Symfonieorkest	Instrumenten	X			20.100
	Stichting Sport en Welzijn Ridderkerk	Mini movie		X		1.500
	Stichting voor Cultuureducatie Zuid-Holland-Zuid	Cultuureducatie	X			601.000
	Veerman	Vrouwendag		X		1.500
	Vereniging voor Interkerkelijke Jeugdevangelisatie	Paasconcert		X		1.500
	Vlietstra	Kerstzangavond		X		1.500
	Wevering		X			1.500
	Particulieren en overige kleine organisaties					10.600
Totaal Cultuur						**2.225.100**
Onderwijs	Stichting Centrum voor Jeugd en Gezin Rijnmond		X			37.200
	Stichting Lezen Oke		X			40.200
	Stichting Onderwijsgroep Zuid-Hollandse Waarden voor primair en voortgezet onderwijs	Schakelklas	X			3.000
	Stichting Sport en Welzijn Ridderkerk	Beweegkriebels	X			15.000
Totaal Onderwijs						**95.400**

Beleidsveld	Subsidieontvanger	Omschrijving	Soort subsidie			Bedrag
			S	I	W	
Welzijn en zorg	NPV Zorg voor het leven		X			2.700
	Parnassia Groep		X			3.200
	Scouting Sint Joris Ridderkerk		X			2.000
	Speeltuin Vereniging Slikkerveer		X			2.500
	Speeltuinvereniging Dillenburg				X	2.200
	Stek Jeugdhulp	Jeugd- en gezinsteams	X			66.700
	Stg. Prot. Chr. Zorgorganisatie Riederborgh	wijkcentrum West	X			96.000
		Sociale alarmopvolging	X			41.000
	Stichting Aafje Thuiszorg Huizen Zorghotels	Toch thuis	X			125.200
		Ontmoetingsplein	X			70.000
	Stichting Antes	Innovatie Buurt M/V		X		70.000
	Stichting Centrum voor Jeugd en Gezin Rijnmond		X			1.109.100
	Stichting Evenementen Ridderkerk		X			22.800
	Stichting FlexusJeugdplein		X			885.100
	Stichting Gaan en Doen	Ethiopië	X			9.400
	Stichting Lezen Oke		X			5.000
	Stichting MEE Rotterdam Rijnmond		X			310.400
	Stichting Pameijer		X			119.800
	Stichting Present Ridderkerk		X			15.000
	Stichting Projectgroep Gilde Ridderkerk		X			30.500
	Stichting Slachtofferhulp Nederland	Werkgebied Zuidoost	X			11.700
	Stichting Vivenz	AMW, BSR, RESET	X			500.500
	Stichting VluchtelingenWerk Zuidwest Nederland		X			42.800
	Stichting Wereldwerk Ridderkerk				X	2.700
	Tafeltennisvereniging Ridderkerk	40-Jarig jubileum	X			2.500
	TriviumLindenhof	Ambulante jeugd en Opvoedhulp	X			87.800
	Vrouwen voor vrede Mollukken				X	3.700
	Particulieren en overige kleine organisaties					1.800
Totaal Welzijn en zorg						**3.642.100**
Eindtotaal						**5.962.600**

S - Subsidie, I - Initiatief en W - Waardering

Bijlage 4: Overzicht verwerving subsidies

Subsidieverlener	Soort subsidie	Bedrag	Subsidiejaar
LOPEND			
	Bijdrage extra aanpak zwerfafval 2013-2022 p/j € 1,19 per inw.	€ 53.000,00	2013-2022
Provincie Zuid Holland	Verlening projectsubsidie Deltapoort (bemiddeling)	€ 187.500,00	2016-2017
Provincie Zuid Holland	Sanering verpreid liggend glas Deltapoort	€ 302.500,00	2016
Metropoolregio R'dam Den Haag	Verkeerseducatie basisscholen Ridderkerk 2016 (aanvraag loopt)	€ 7.000,00	2016
Min. van Infrastructuur en Milieu	VBT subsidie, geluidsanering Koninginneweg	€ 4.925,00	2014
Min. van Infrastructuur en Milieu	VBT subsidie, geluidsanering Rijkstraatweg 1	€ 9.865,00	2014
Min. van Infrastructuur en Milieu	VBT subsidie, geluidsanering Rijkstraatweg 2	€ 6.732,00	2014
Min. van Infrastructuur en Milieu	VBT subsidie, geluidsanering Rijkstraatweg 3	€ 2.365,00	2014
Min. van Infrastructuur en Milieu	VBT subsidie, geluidsanering Rijnsingel	€ 2.485,00	2014
Min. van Infrastructuur en Milieu	VBT subsidie, geluidsanering Sportlaan	€ 2.543,00	2014
Min. van Infrastructuur en Milieu	VBT subsidie, geluidsanering Vlietlaan 1	€ 14.950,00	2014
Min. van Infrastructuur en Milieu	VBT subsidie, geluidsanering Vlietlaan 2	€ 11.550,00	2014
Metropoolregio R'dam Den Haag	Omvormen deel van de Ringdijk Ridderkerk naar verblijfsgebied 30 km/uur, BDU-subsidie van MRDH. Aanvraag loopt.	€ 3.000,00	2016
Landschapstafel IJsselmonde	Opstellen Waalvisie	€ 33.000,00	2016
Gemeente Rotterdam	Snellaadpalen Ridderkerk	€ 27.950,00	2016
Metropoolregio R'dam Den Haag	Buurtbus 601	€ 35.000,00	2016
MRDH	30 km/u-zone Ringdijk Riederwerf	€ 3.000,00	2017
AANGEVRAAGD			
MRDH	Verkeerseducatie 2017, 2018, 2019	€ 21.000,00	2017-2018-2019
MRDH	30 km/uur-zone Pruimendijk-Oostendam	€ 2.500,00	2017
AFGEHANDELD			
Provincie Zuid Holland	Exploitatie Driehoeksveer Ridderkerk	€ 20.000,00	2017
Provincie Zuid Holland	Exploitatie Driehoeksveer Ridderkerk	€ 20.000,00	2018

Bijlage 5: Interbestuurlijk Toezicht

RAPPORTAGE INTERBESTUURLIJK TOEZICHT OVER 2017 - Ridderkerk
Jaarrekening 2017

Financiën	Groen / Oranje / Rood	**TOELICHTING**
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht		De begroting 2018 laat een positief resultaat zien, net als de meerjarenraming 2019-2021. Hiermee is er een structureel en reël begrotingsevenwicht.
Is er reden voor extra aandacht?	Er is geen reden voor extra aandacht.	
Ruimtelijke ordening	Groen / Oranje / Rood	**TOELICHTING**
De gemeentelijke bestemmingsplannen zijn aangepast aan de Verordening Ruimte 2014 (artikel 3.4 Verordening Ruimte)		1. Diverse bestemmingsplannen dateren van voor de inwerkingtreding van de Verordening Ruimte. Het betreft veelal plannen zonder ruimtelijke ontwikkelingen. Niet is onderzocht of die plannen (op onderdelen) mogelijk in strijd zijn met de Verordening Ruimte. Een aantal bestemmingsplannen is echter niet meer actueel, dat wil zeggen ouder dan tien jaar: a. Deels BP bedrijventerrein Donkersloot-Zuid (05-03-1984) b. BP Noordenweg - Westmolendijk (18-11-1991) c. BP De Gieterij (28-01-2001) d. BP Veren Ambacht (19-10-1998) e. BP Donkersloot (1 februari 2007) f. BP Ridderkerk West (5 juli 2007) 2. De bestemmingsplannen genoemd onder a, b, c (Donkersloot-Zuid, Noordenweg-Westmolendijk en De Gieterij) worden vervangen door één nieuw bestemmingsplan. Dit kan nu de visie op dit gebied eind vorig jaar is vastgesteld in de Omgevingsvisie Ridderkerk. Gepland is dit bestemmingsplan in 2018 in voorbereiding te nemen. - Actualisatie van het bestemmingsplan Veren Ambacht (d) is uitgesteld in verband met ontwikkelingen in de omgeving. Vooruitlopend op een bestemmingsplan is eerst een visie op het gebied nodig. Gepland is daarmee te starten in 2018. - Voor het nu geldende bestemmingsplan Donkersloot (e) is op dit moment een pilot-omgevingsplan in procedure. Gepland is dit omgevingsplan in 2018 vast te stellen. - BP Ridderkerk West (f) wordt opgenomen in een nieuw thematisch BP Woongebied. Dit nieuwe bestemmingsplan is in 2017 in voorbereiding genomen. In 2018 gaat dit bestemmingsplan in procedure.
Is er reden voor extra aandacht?	Er is geen reden voor extra aandacht.	
Omgevingsrecht **Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Milieu, Bouwen en**	Groen / Oranje / Rood	**TOELICHTING**
Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving is tijdig een beleidsplan, een uitvoeringsprogramma en een evaluatie vastgesteld en met de jaarrapportage over de uitvoering bekend gemaakt aan de gemeenteraad. Binnen twee maanden na vaststelling wordt hierover mededeling gedaan aan de provincie Zuid-Holland.		In 2016/2017 is aangevangen met de implementatie van de beleidscyclus conform de Kwaliteitscriteria 2.1. Op 9 mei 2017 is het "Vergunningenbeleidsplan Wabo 2017-2021" vastgesteld en ter kennisgeving verstuurd aan de raad. Eind 2017 is het "Uitvoeringsprogramma Wabo-vergunningen 2018" opgesteld. Vaststelling vindt plaats in het eerste kwartaal van 2018. Het "Jaarverslag Wabo-vergunningverlening 2017" is opgesteld (inclusief evaluatie). Vaststelling vindt plaats in het eerste kwartaal van 2018. In 2017 is het "Handhavingsbeleidsplan Wabo 2018-2022" opgesteld. Vaststelling vindt plaats in het eerste kwartaal van 2018. De stukken worden bekend gemaakt aan de gemeenteraad. Met het "Uitvoeringsprogramma Toezicht en Handhaving Wabo" moet nog worden aangevangen. Dit stuk wordt in 2018 opgesteld. In 2018 is de beleidscyclus volledig geïmplementeerd.
Is er reden voor extra aandacht?	Er is geen reden voor extra aandacht.	
Monumentenzorg	Groen / Oranje / Rood	**TOELICHTING**
De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie met betrekking tot de (rijks)monumenten		In Ridderkerk is Bureau Dorp, Stad + Land aangewezen als Erfgoedcommissie en – adviseur. De aanwijzing is gebaseerd op de Monumentenverordening van de gemeente Ridderkerk 2013
Is er reden voor extra aandacht?	Er is geen reden voor extra aandacht.	
Archief- en informatiebeheer	Groen / Oranje / Rood	**TOELICHTING**
Het archief- en informatiebeheer van de gemeente zijn op orde		In 2017 heeft het Stadsarchief Rotterdam een archiefinspectie uitgevoerd. Het insepctierapport is naar de provincie in de persoon van Peter Diebels gestuurd. Naar aanleiding van het rapport is een plan van aanpak opgesteld. De punten in het plan waren al opgepakt of gaan opgepakt worden. De nieuwe archiefinspectie is in 2019.
Is er reden voor extra aandacht?	Er is geen reden voor extra aandacht.	
Huisvesting Vergunninghouders	Groen / Oranje / Rood	**TOELICHTING**

De gemeente heeft volledig en tijdig voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand	**Gevraagde informatie**	**Stand van Zaken**
	Achterstand per 1 januari van het verantwoordingsjaar	20
	Fase interventieladder op 1 januari	Signaleren
	Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar	35
	In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders	40
	Achterstand per 1 juli van het verantwoordingsjaar	15
	Fase interventieladder op 1 juli	Signaleren
	Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar	27
	In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders	42
	Stand per 31 december van het verantwoordingsjaar	0
	Fase interventieladder op 31 december	Taakstelling gehaald
	Eventuele toelichting	
	Ridderkerk heeft de taakstelling per 31 december 2017 volledig gerealiseerd.	

Is er reden voor extra aandacht?		Er is geen reden voor extra aandacht.

Bijlage 6: Verdeling BAR-uren

Programma	Omschrijving	Bedrag	
0	Taakveld verdeling kosten/bijdrage(K)	-13.671.700	
1	Taakveld 0.1: Bestuur(K)		141.700
1	Taakveld 0.2: Burgerzaken(K)		1.347.500
1	Taakveld 0.4: Overhead(K)		0
2	Taakveld 1.1: Crisisbeheersing en brandweer(K)		52.400
2	Taakveld 1.2: Openbare orde en veiligheid(K)		703.900
2	Taakveld 8.3: Wonen en bouwen(K)		15.200
3	Taakveld 2.1: Verkeer en vervoer(K)		2.250.200
3	Taakveld 2.2: Parkeren(K)		16.300
3	Taakveld 2.4: Economische havens en waterwegen(K)		28.100
4	Taakveld 0.3: Overige gebouwen en gronden(K)		266.800
4	Taakveld 3.1: Economische ontwikkeling(K)		160.900
4	Taakveld 8.1: Ruimtelijke ordening(K)		5.000
5	Taakveld 4.2: Onderwijshuisvesting(K)		54.600
5	Taakveld 4.3: Onderwijsbeleid en leerlingzaken(K)		131.300
6	Taakveld 0.3: Overige gebouwen en gronden(K)		203.400
6	Taakveld 5.1: Sportbeleid en activering(K)		75.100
6	Taakveld 5.2: Sportaccommodaties(K)		266.100
6	Taakveld 5.3: Cultuur(K)		46.000
6	Taakveld 5.5: Cultureel erfgoed(K)		30.700
6	Taakveld 5.7: Openbaar groen en recreatie(K)		1.337.700
7	Taakveld 4.3: Onderwijsbeleid en leerlingzaken(K)		39.700
7	Taakveld 6.1: Samenkracht en burgerparticipatie(K)		85.500
7	Taakveld 6.2: Wijkteams(K)		134.800
7	Taakveld 6.72: Maatwerkvoorzieningen 18-(K)		513.000
7	Taakveld 6.82: Geescaleerde zorg 18-(K)		105.100
7	Taakveld 7.1: Volksgezondheid(K)		58.700
8	Taakveld 6.1: Samenkracht en burgerparticipatie(K)		154.300
8	Taakveld 6.2: Wijkteams(K)		29.200
8	Taakveld 6.3: Inkomensregelingen(K)		12.800
8	Taakveld 6.6: Maatwerkvoorzieningen WMO(K)		634.500
8	Taakveld 6.71: Maatwerkvoorzieningen 18+(K)		263.200
8	Taakveld 6.81: Geescaleerde zorg 18+(K)		60.900
9	Taakveld 6.3: Inkomensregelingen(K)		630.000
9	Taakveld 6.5: Arbeidsparticipatie(K)		593.200
9	Taakveld 6.71: Maatwerkvoorzieningen 18+(K)		12.700
10	Taakveld 1.2: Openbare orde en veiligheid(K)		61.800
10	Taakveld 7.1: Volksgezondheid(K)		23.100
10	Taakveld 7.2: Riolering(K)		111.800
10	Taakveld 7.3: Afval(K)		64.900
10	Taakveld 7.4: Milieubeheer(K)		265.700
10	Taakveld 7.5: Begraafplaatsen en crematoria(K)		326.000
10	Taakveld 8.1: Ruimtelijke ordening(K)		39.700
11	Taakveld 3.2: Fysieke bedrijfsinfrastructuur(K)		29.500
11	Taakveld 5.5: Cultureel erfgoed(K)		0
11	Taakveld 8.1: Ruimtelijke ordening(K)		1.053.300
11	Taakveld 8.3: Wonen en bouwen(K)		708.900
12	Taakveld 0.61: OZB Woningen(K)		346.300
12	Taakveld 0.62: OZB Niet-Woningen(K)		170.200
12	Taakveld 0.9: Vennootschapsbelasting(K)		10.000
	Totaal	**-13.671.700**	**13.671.700**

Bijlage 7: Bestuursrapportage Sociaal domein

Jaarcijfers sociaal domein 2017

Zoals in de raadsinformatiebrief van 15 maart 2018 aangegeven is eind 2017 gestart met het ontwikkelen van een nieuwe Bestuursrapportage Sociaal Domein, die is gekoppeld aan de P&C cyclus. Hierbij treft u de jaarcijfers over 2017 aan van het Sociaal Domein. Deze cijfers gaan over een aantal inhoudelijke onderwerpen Jeugd, Wmo, Participatie, Werk & Inkomen en schulddienstverlening.

Jeugdhulp lokale inkoop

Aantal cliënten met specialistische jeugdhulp	Per 31-12-2016	Per 31-12-2017
PGB	52	59
ZiN	494	439
TOTAAL aantal cliënten	**546**	**498**

Toelichting:
In Ridderkerk is sprake van een lichte toename van het aantal PGB en een daling in het aantal Zorg in Natura trajecten ten opzichte van 2016. Het betreft trajecten jeugdhulp die lokaal zijn gecontracteerd.

Wmo

Aantal cliënten Wmo individuele begeleiding	Per 31-12-2016	Kwartaal 4 2017
PGB	36	40
ZiN	315	351
TOTAAL aantal cliënten	**351**	**391**

Toelichting:
Het aantal cliënten met een indicatie voor Wmo (individuele) begeleiding is het afgelopen jaar gestegen. Oorzaak van deze stijging is dat inwoners de gemeente beter weten te vinden. Mogelijk zorgt de complexiteit van de huidige maatschappij voor een toenemende vraag naar ondersteuning.

Aantal cliënten Wmo Dagbesteding	Per 31-12-2016	Kwartaal 4 2017
PGB	5	2
ZiN	137	109
TOTAAL aantal cliënten	**142**	**111**

Toelichting:
In tegenstelling tot de stijging bij de individuele begeleiding is er bij de (groeps)dagbesteding een daling te zien bij het aantal cliënten. Hiervoor is op dit moment geen eenduidige oorzaak voor te geven. Oorzaken kunnen zijn:

- Door inzet vanuit onder andere de regeling “innovatieve en preventieve maatschappelijke activiteiten” zijn er meer activiteiten gericht op dagbesteding in het voorveld waar inwoners zonder een Wmo indicatie terecht kunnen
- Meer ouderen vallen onder de Wet langdurige zorg waardoor het gebruik van dagbesteding vanuit de Wmo voor deze doelgroep afneemt

Aantal unieke cliënten HH, Voorzieningen Begeleiding	Per 31-12-2016	Per 31-12-2017
Huishoudelijke Hulp	1.093	957
Voorzieningen (wonen, rollen, vervoer)	2.309	2.313
Begeleiding	315	383
TOTAAL aantal unieke cliënten	**2.840**	**2.838**

Toelichting:
Huishoudelijke hulp
De daling die te zien is bij het aantal cliënten met een maatwerkvoorziening huishoudelijke hulp is een trend die langere tijd zichtbaar is. Zo was het aantal cliënten op 31-12-2015 met een maatwerkvoorziening Huishoudelijke Hulp 1.207. Per 31-12-2016 was dit 1.093 en per 31-12-2017 is dit gedaald naar 957. Deels komt de daling doordat inwoners soms besluiten zelf deze huishoudelijke hulp in te kopen ondanks een mogelijke indicatie vanuit de Wmo. Daarnaast is er een duidelijke daling te zien doordat veel cliënten gebruik maken van de algemene voorziening “Schoon huis” die aangeboden wordt.

Voorzieningen
Het aantal Wmo hulpmiddelen blijft sinds een aantal jaren stabiel. Het aantal (grote) woningaanpassingen stijgt. Wat te verklaren is vanuit de vergrijzing, dat wij burgers stimuleren om zo lang mogelijk zelfstandig thuis te blijven wonen en het feit dat er onvoldoende geschikte woningen beschikbaar zijn voor inwoners om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen.

Begeleiding
Er zijn meerdere cliënten die zowel een indicatie hebben voor dagbesteding als individuele begeleiding waardoor het aantal unieke cliënten begeleiding lager is dan de optelsom dagbesteding en individuele begeleiding.
Bij de begeleiding zien we een andere trend dan bij de andere Wmo voorzieningen. Sinds 2015 stijgt de vraag naar – en de toekenning van- maatwerk begeleiding. De stijging is gestaag maar wel duidelijk zichtbaar, ongeveer 10% in de afgelopen 3 jaar. De stijging van de vraag naar ondersteuning kan meerdere oorzaken hebben. Mogelijke oorzaken zijn:

- Inwoners zijn meer gewend aan de herstructurering van de zorg en weten nu (beter) de gemeente te vinden.
- De complexiteit van de maatschappij blijft toenemen. Het dagelijkse leven vraagt hierdoor steeds meer van mensen.

Participatie, Werk & Inkomen

Ontwikkelingen uitkeringsbestand	Per 31-12-2016	Per 31-12-2017
Totaal uitkeringsbestand	**818**	**874**
waarvan cumulatief inrichting verblijvend	11	16
waarvan vergunninghouders	151	154
waarvan Participatie	760	807
waarvan IOAW/IOAZ	58	67
waarvan Bbz	8	4
waarvan cumulatief deels werk/deels uitkering	90	82
Uitkeringsbestand naar leeftijd		
0-27 jaar	81	107
27-45 jaar	294	318
45 jaar en ouder	443	449
TOTAAL	**818**	**874**
Uitkeringsbestand naar leefvorm		
alleenstaande	512	550
Alleenstaande ouder	164	167
Gehuwd/samenwonend	142	157
TOTAAL	**818**	**874**
Uitkeringsbestand naar uitkeringsduur		
1-3 jaar	224	188
3 jaar en langer	364	336
Korter dan 1 jaar	230	350
TOTAAL	**818**	**874**

Toelichting:
In 2017 is vooral in de eerste helft van het jaar het aantal uitkeringsgerechtigden gestegen. Deze groei zien we bijvoorbeeld terug in het aantal mensen in een inrichting (zoals bij Delta Psychiatrisch Centrum), het aantal jongeren met een uitkering en ook het aantal mensen met een Ioaw-uitkering. De groei bij deze categorieën is gerelateerd aan de nieuwe doelgroepen onder de Participatiewet. Op basis van de verwachtingen van het ministerie bij de invoering van de Participatiewet, neemt het aantal mensen die tot deze nieuwe doelgroepen behoren tot 2021 toe.
In de tweede helft van het jaar stabiliseert het aantal uitkeringsgerechtigden. Een aantrekkende economie in combinatie met diverse maatregelen die zijn genomen, lijken hun vruchten af te werpen. Veel van deze maatregelen zorgen voor een intensievere en doelmatigere begeleiding van klanten richting de arbeidsmarkt, inclusief het optimaliseren van de interne organisatie.
In verband met deze maatregelen, en een mogelijk beroep op een vangnetuitkering van het Rijk om tekorten op de Rijksmiddelen tegen te gaan, is in mei en december 2017 een raadsinformatiebrief verzonden.

Instroom	Kwartaal 4 2016	Kwartaal 4 2017
Instroom	**86**	**49**
waarvan Delta	3	2
waarvan vergunninghouders	12	11
Uitstroom	**76**	**43**
waarvan naar werk/zelfstandigheid	36	22
waarvan naar opleiding	1	2
uitstroom w/z/o	37	24
uitstroom overige	39	19
Uitstroom w/z/o/g t.o.v. totale uitstroom	**48,7%**	**55,8%**
Uitstroom w/z/o/g t.o.v. totaal bestand	**4,5%**	**2,7%**
RPO (Re-integratie Praktijk Overeenkomst)	2	6

Toelichting:
Een vergelijking van de in- en uitstroom in het 4e kwartaal 2017 met het 4e kwartaal in 2016, komt voor een groot deel overeen met een vergelijking van het hele jaar.
De instroom is ten opzichte van 2016 sterk afgenomen. Deels wordt dit veroorzaakt door een aantrekkende economie, waardoor mensen minder snel een beroep doen op een uitkering. Maar ook voorkomen we bijstandsafhankelijkheid door mensen die zich melden in verband met inkomensproblemen, direct te matchen met vacatures (o.a. re-integratiepraktijkovereenkomsten). In het 4e kwartaal van 2017 is daarin een beter resultaat behaald dan een jaar eerder.
Het blijkt in de praktijk echter ook dat de mensen die een beroep doen op inkomensondersteuning een grotere afstand hebben tot de arbeidsmarkt en moeilijker te bemiddelen zijn naar werk.

	2016 cumulatief	2017 cumulatief
Instroom	**342**	**289**
waarvan in inrichting verblijvend	4	7
waarvan vergunninghouders	53	35
Uitstroom	**257**	**233**
waarvan naar werk/zelfstandigheid	119	96
waarvan naar opleiding	10	14
uitstroom w/z/o	129	110
uitstroom overige	128	123
Uitstroom w/z/o/g t.o.v. totale uitstroom	**50,2%**	**47,2%**
Uitstroom w/z/o/g t.o.v. totaal bestand	**15,8%**	**12,6%**

In- en uitstroomgegevens hebben betrekking op het aantal uitkeringen en niet op het aantal klanten. Een klant kan meerdere uitkeringen hebben ontvangen in een bepaalde periode.

Toelichting:
Zowel de instroom als de uitstroom naar werk en zelfstandig ondernemerschap is in 2017 lager dan in 2016. Meer jongeren zijn succesvol begeleid naar een opleiding, die hun kansen op de arbeidsmarkt zal vergroten.

We zien een grotere instroom van mensen die in een inrichting verblijven, dat te verwachten is vanwege de nieuwe doelgroepen. Daarnaast zien we een kleinere instroom van vergunninghouders, omdat de taakstelling om vergunninghouders te huisvesten in 2017 lager was dan in 2016.
Vanwege een grotere afstand tot de arbeidsmarkt van nieuwe klanten is het moeilijker om op korte termijn uitstroom te realiseren. Daarom is het aantal mensen met een uitkering, korter dan 1 jaar, sterk toegenomen.

Het aantal uitkeringsgerechtigden met een langere uitkeringsduur is afgenomen. Om uitstroom van mensen met een langere uitkeringsduur te realiseren, zijn vaak langere en intensievere trajecten nodig.
De grotere afstand tot de arbeidsmarkt, de uitbreiding van de doelgroepen en de groei van het bestand in de afgelopen jaren vraagt om een intensievere begeleiding van de klanten. Bovendien vindt de uitvoering plaats in een complexere context, wat organisatie en wetgeving betreft.

Aantal deelnemers werkervaringsplaatsen	Per 31-12-2016	Per 31-12-2017
Beheer & Onderhoud	19	22
Opnieuw en Co	51	66
Overige werkervaringsplaatsen	30	44
	100	**132**

Toelichting:
Werkervaringsplaatsen zorgen voor een verkleining van de afstand tot de arbeidsmarkt en daarmee het vergroten van uitstroommogelijkheden van werkzoekende uitkeringsgerechtigden. Dit aantal is in 2017 sterk toegenomen.

	2016 cumulatief	2017 cumulatief
Bijzondere bijstand	**1.001**	**1.388**
waarvan toegekend	686	1.023
toekenningspercentage	69%	74%
Meedoen		**117**
waarvan toegekend		85
toekenningspercentage		73%

Regeling Meedoen is per 1 januari 2017 ingevoerd waardoor er geen vergelijking van de cumulatieven mogelijk is.

Toelichting:
De aanvragen bijzondere bijstand zijn toegenomen in 2017. Deze toename is op veel verschillende onderdelen te zien. De meeste toename is te zien bij de aanvragen voor de kosten van bewindvoering en de aanvragen voor de kosten van de inrichting van een woning.

Schulddienstverlening

	Kwartaal 4 2016	Cumulatief 2016	Kwartaal 4 2017	Cumulatief 2017
Klantmanagers				
Nieuwe aanmeldingen	33	138	28	134
Doorverwijzing naar partners	16	75	18	55
Plangroep				
Lopende dossiers*	356		377	
Nieuwe minnelijke trajecten	12	61	23	86
Crisisinterventie	6	28	7	26
Doorverwijzing WSNP	10	39	9	49

* De cumulatieve cijfers van lopende dossiers zijn niet meegenomen in deze cijfers.

Toelichting:
Het aantal nieuwe aanmeldingen neemt af, aan de andere kant neemt het aantal lopende dossiers en minnelijke trajecten toe.

Wijkteams

Casus afhandeling wijkteams	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	% Vorige kwartaal	% Vorige jaar
Instroom	181	167	158	156	154	141	-8%	-18%
Aantal casussen Specialistische zorg	354	360	407	456	479	507	6%	29%
Aantal casussen zorg bij wijkteam	906	1.067	1.178	1.285	1.416	1.529	8%	30%
Optelling Casussen cumulatief	**1.260**	**1.427**	**1.585**	**1.741**	**1.897**	**2.036**	**7%**	**30%**

Toelichting:
De instroom is ten opzichte van Q3 licht afgenomen. Ten opzichte van Q4 2016 is er een forse stijging zichtbaar van 29% in het aantal casussen specialistische zorg en van 30% in het aantal casussen zorg bij het wijkteam. De uitstroom vanuit de wijkteams blijft achter, waardoor in zijn totaliteit het aantal casussen in de wijkteams blijft toenemen. Er zijn eind Q4 2017 1.529 casussen in behandeling ten opzichte van 1.067 casussen eind Q4 2016.